NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. január 24., szerda 152. évfolyam, 20. szám Ára: 520 forint

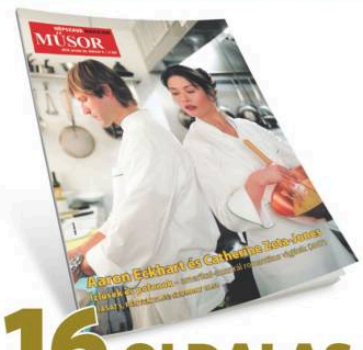

16 OLDALAS
MŰSORMAGAZIN A MAI SZÁMBAN

AJÁNLÓ

Átláthatatlan üvegipar

Továbbra sem világos, milyen sorsot szán az orosházi síküveggyártásnak az amerikai Guardian Industries. Kaposváron 400 millió euróért új üveggyár épül, a patinás Békés megyei üzem kemencéje közel másfél éve áll. **6. oldal**

Magyar Oscar-jelölt

Mihalek Zsuzsa, a Szegény párák című film berendezője Oscar-jelölést kapott a legjobb production design kategóriában. A görög Jorgosz Lanthimosz rendezte filmet szinte teljes egészében Magyarországon forgatták, és összesen 11 jelölést kapott. **11. oldal**

Mérlegen a műmarhahús

Az Európai Parlament szerdán szavaz a hivatalosan CTISPR Cas9-nek nevezett genetikai olló technológia alkalmazásáról. A vita erősen megosztja a génmódosított élelmiszerek pártolóit és ellenzőit. **13. oldal**

Gyors török védcsavar

RATIFIKÁLÁS Az ankarai parlament kedd este megszavazta Svédország NATO-csatlakozását, s ezzel magára hagyta Orbán Viktort.

GÁL MÁRIA

Törökország gyors pálfordulással jóváhagyta Svédország NATO-csatlakozását. Ezzel az Orbán-kormány maradt a szövetség egyetlen tagja, amelyik még nem ratifikálta a bővítést. Megfigyelők szerint a magyarok nem szegülhetnek szembe az egész szövetséggel, így feltehetően lépni kényszerülnek. Hasonlóan kalkulálhat a svéd kormány is, amely fagyosan reagált Orbán Viktor kollégájának, Ulf Kristerssonnak küldött meghívására. Szóvivője szerint ő „még gondolkodik", hogy eljöjjön-e Budapestre a „bonyolult" kétoldalú kapcsolatokról tárgyalni.

Az ankarai törvényhozás döntését még Erdogan elnöknek is alá kell írnia, de ez feltehetően formaság, mivel ő már előre támogatásáról biztosította a ratifikációt. Magyarország viszont kínos helyzetbe került. A magyar álláspont oka homályos, de vélhetően a kormány rosszul taktikázott, vagy a törökök hagyták cserben. Orbánék nyíltan beszéltek arról, hogy e kérdésben Törökországgal egyeztetve lépnek, a kormány tavaly jóváhagyásra terjesztette elő a ratifikációt, de a Karmelita-báb szavazógépezettel mindmáig nem tűzette napirendre.

Ez az álláspont azért is érthetetlen, mert míg Ankara konkrét feltételekhez kötötte a svéd ratifikációt, ezzel próbálta zsarolni Washingtont, hogy jóváhagyja F–16-os vadászgépek eladását számukra, az Orbán-kormány csupán „több tiszteletet" követelt Stockholmtól. Noha most Budapesten múlik a svéd NATO-tagság sorsa, a svéd pártok mindegyike, beleértve a szélsőjobb Svéd Demokratákat is, úgy vélik, nincs miről tárgyalni a magyar kormánnyal, Svédország minden vállalását teljesítette.

TOVÁBBI RÉSZLETEK A 8. OLDALON

Ulf Kristersson (jobbról) tekintete Orbán Viktorra irányul

FOTÓ: AFP/ODD ANDERSEN

Terápiás javaslat lakhatási szegénységre

NYOMOR – A lakhatási szegénység 2-3 millió embert érint Magyarországon. Azért, hogy ezen változtatni lehessen, az önkormányzatoknak jobban kellene támaszkodniuk az uniós forrásokra is, hiszen az EU több pályázata az Orbán-kormány kikerülésével, közvetlenül is elérhető – többek között ezt tanácsolják lakhatással foglalkozó civil szervezetek abban a javaslatgyűjteményben, amelyet az önkormányzati választáson induló pártok számára állítottak össze.

Az EU több forrása az Orbán-kormány kikerülésével is elérhető.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Tanács a választásokra készülő pártoknak. Bérlakás felújítása a Józsefvárosban

A tanácsokra szükség is van. Egy 2010-es felmérés 823 településen és 10 fővárosi kerületben 1633 szegény- és cigánytelepet azonosított, amelyben nagyjából 300 ezer ember élt, és 2023-ra sem javult a helyzet érdemben.

ÍRÁSUNK A 4. OLDALON

Kubatov Gábor Lázárral meccsel

CSÖRTE „A szerződés felbontása vérlázító, az eljárás és a stílus pedig végtelenül primitív" – írta a meghökkentő modorú Kubatov Gábor közösségi oldalán, miután kiderült: egy állami cég kiszállt a Ferencváros szponzorálásából. A Fidesz- pártigazgató bejelentette, az FTC jogi eljárást kezdeményez, vagyis perrel fenyegette a klub korábbi támogatóját. Csakhogy az Építési és Közlekedési Minisztérium Népszavának eljuttatott állásfoglalásából kiderült, Lázár János miniszter rendelte el a tárcához köthető összes vállalatnál és háttérintézménynél a szponzorációs szerződések felmondását!

A sas sem csípi, hogy elhagyta egy állami szponzor a Ferencvárost, ami felbőszítette a klubelnököt

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

ÍRÁSUNK A 15. OLDALON

Megtalálni az étel értelmét

INTERJÚ A főzési folyamatok a forgatás során sokszor még a dialógusokra is hatással voltak, hiszen az ételek megalkotása közben önkéntelenül is hozzátettek eztazt – nyilatkozta a Népszavának az Oscar-díjas Juliette Binoche. A Magyarországon csütörtöktől látható, a főzés érzelmességét és művészi voltát bemutató A szenvedély íze című film főszereplője, aki legutóbb Coco Chanelről forgatott sorozatot, kihívásnak érezte, hogy együtt dolgozott volt szerelmével, Benoit Magimellel: „Bizonyos értelemben ez egy gyönyörű cinkosság volt. És én is támogattam őt, nagyon is. Mert azt akartam, hogy a lehető legjobb legyen. És azt hiszem, ő is azt akarta, hogy az legyen, mintha a közös film egy képzeletbeli gyermek lenne, melyet a valóságban elmulasztottunk."

Forgatás közben szeretettel főztek

FOTÓ: AFP/VALERY HACHE

CIKKÜNK AZ 5. OLDALON

Érkezik az újabb Volán-sztrájk

AKCIÓ Nincs bérmegállapodás, ezért – ahogy korábban bejelentették – sztrájkba lépnek hétvégén a Volánbusz sofőrjei – derült ki a MÁV–Volán-vállalatcsoportnál tartott egyeztetés után. Mindez a decemberi munkabeszüntetéshez hasonlóan azt jelenti, hogy vasárnap 2600, jövő hétfőn pedig 19 180 járat marad ki országszerte.

A bértárgyaláson Pafféri Zoltán, a MÁV Zrt. vezérigazgatója megismételte, hogy három év alatt átlagosan bruttó 25 százalékkal növekedne a dolgozók alapbére. A 9 leányvállalat dolgozóit képviselő szakszervezeti vezetők többsége némi változtatással elfogadhatónak tartotta a hároméves ciklust, ha az inflációkövetésre garanciát kapnak. A Volánbusz munkavállalóit képviselő Közúti Közlekedési Szakszervezet és a Szolidaritás Autóbusz-közlekedési Szakszervezet viszont ismét elutasította az ajánlatot. Utóbbi vezetője, Dobi István lapunknak azt is mondta, ha Lázár János miniszter a munkabeszüntetés miatt újra megfenyegeti őket, akkor februárban is leállítják a közlekedést.

Vasárnap 2600, jövő hétfőn pedig 19 180 járat marad ki országszerte.

RÉSZLETEK A 3. OLDALON

Jobbra tolódik Európa

ÉBRESZTŐ Jelentősen gyarapítani fogja mandátumainak számát a két szélsőséges-populista frakció az Európai Parlamentben. Ez derül ki az Európai Külkapcsolati Tanács legújabb felméréséből.

FOTÓ: MTI/MINISZTERELNÖKI SAJTÓIRODA

Az EP két szélsőjobb, populista frakciójának összefogására, az európai populista pártok együttműködésének megvalósítására már több találkozót is szerveztek – legutóbb tavaly februárban, Madridban. Egyelőre sikertelenül

RÓNAY TAMÁS

Meglehetősen sötét képet fest a júniusi európai parlamenti választások kapcsán az Európai Külkapcsolati Tanács (ECFR) páneurópai agytröszt. Egy közvélemény-kutatásokkal és statisztikai modellekkel alátámasztott, Éles jobbra fordulás: A 2024-es európai parlamenti választásokra vonatkozó előrejelzés című jelentése jelentős jobboldali fordulatot vizionál a voksoláson, a mandátumok jelentős növekedését jövendöli a két szélsőjobboldali frakció, az Identitás és Demokrácia (ID) és az Európai Konzervatívok és Reformisták (ECR) számára.

A Simon Hix és Kevin Cunningham által készített tanulmány szerint az Európa-ellenes jobboldali populista pártok legalább 9 uniós tagállamban – köztük Magyarországon – vezetnek a felméréseken, és további kilencben a második vagy harmadik helyen végeznek – így először kerülhet többségbe a kereszténydemokraták, a konzervatívok és a radikális jobboldali képviselők tömbje az Európai Parlamentben.

27 helyet szerezhet a következő Európai Parlamentben Giorgia Meloni olasz miniszterelnök pártja, az Olasz Testvérek, ezzel a legerősebb populista párt lehet az EP-ben

Bár az Európai Néppárt/EPP várhatóan továbbra is az EP legnagyobb frakciója marad, a két szerző arra számít, hogy a radikális jobboldali populista hangok hangsúlyosabbak lesznek, és minden korábbinál nagyobb szerepük lesz a döntéshozatal folyamatában. Az ECFR abból indul ki, hogy a liberális-centrista Renew Europe (RE) és a Zöldek/Európai Szabad Szövetség (G/EFA) mandátumainak száma is csökken, a populista jobboldal pedig reális esélyt kap arra, hogy a történelem során először többségi koalícióba kerüljenek. (Az EP-t először 1979-ben választották meg közvetlenül.)

Az előrejelzések szerint a két fő tradicionális politikai csoport – az Európai Néppárt (EPP) és a Szocialisták és Demokraták Progresszív Szövetsége (S&D) – frakciója tovább apad. Ám az EPP a következő parlamentben is a legnagyobb politikai erő marad, meghatározhatja, ki legyen a leendő bizottsági elnök. Ursula von der Leyen ugyan hivatalosan még mindig nem jelentette be, hogy kívánja-e folytatni a munkát, de általános vélekedés szerint ez csak idő kérdése, s jó esélye van az újraválasztásra. Ez aligha lenne a magyar kormány ínyére, Szijjártó Péter külügyminiszter tavaly szeptemberben azt mondta, hogy Von der Leyennel „nagyon rosszul járt a kontinens".

Az ECFR tanulmánya mind a 27 uniós tagállam közelmúltbeli közvélemény-kutatási adatait magában foglalja, és figyelembe veszi a 2009-es, 2014-es és 2019-es EP-választásokon elért eredményeket is .

Ami az egyes országokat illeti, Itáliában Giorgia Meloni pártja, az Olasz Testvérek várhatóan 27 képviselői helyet szerez. Franciaországban Emmanuel Macron Újjászületés nevű pártja jelentős teret veszíthet Marine Le Pen Nemzeti Tömörülésével (RN) szemben, amely jelen állás szerint 25 képviselői helyre tehet szert. Ausztriában már hónapok óta kitartóan vezeti a közvélemény-kutatásokat a radikális jobboldali Osztrák Szabadságpárt (FPÖ), amely várhatóan megduplázza képviselői számát (3-ról 6-ra). A jelentés készítői szerint szintén kétszer több mandátumot szerez a tavalyi potsdami „remigrációs" konferencia kapcsán mostanság nagyon is előtérben lévő német Alternatíva Németországért (AfD), amely összesen 19 mandátumra számíthat az EP-ben. A felmérésnél azonban még nem vehették figyelembe az AfD-ellenes németországi megmozdulásokat.

A jelentés tehát arra a következtetésre jut, hogy az EP-választáson az Unió további jobbra tolódásának lehetünk tanúi. A „populista jobboldali koalíció" – amelyet az EPP, az ECR és az ID alkot – 43-ról 49 százalékra fogja növelni a mandátumarányát. Más kérdés, hogy nem lehet ilyen egységes koalícióról beszélni, és csak hipotetikus összeadni ezen pártok mandátumait. A dokumentum azt állítja, a Fidesznek (amely várhatóan 14 mandátumot szerez) döntő szerepe lehet, ha úgy dönt, hogy csatlakozik az ECR-hez, és képviselői nem a függetlenek padsoraiban maradnak. Ez esetben az ECR nemcsak megelőzheti a liberálisokat és az Identitás és Demokráciát, hanem utóbbival együtt az EP-képviselői helyeinek közel negyedét is megszerezheti. Következésképpen – állapítja meg a jelentés – a demokratikus erők „szuper nagykoalíciója" elveszítené többségét, s a kulcsfontosságú szavazásokon háttérbe szorulhat.

Mit jelent mindez a jövő Európájára nézve? A szerzők úgy vélik, ennek a drámai jobbra tolódásnak „ébresztőként" kell szolgálnia a politikai döntéshozók számára, mivel veszélyeztetheti az EU jelenlegi kötelezettségvállalásait – többek között az Ukrajnának nyújtott támogatást és az európai zöldmegállapodást. A legrosszabb következmények valószínűleg a környezetvédelmi politikát érintik majd. A jelenlegi parlamentben a balközép koalíció általában érvényre juttatta akaratát a környezetvédelmi kérdésekben, de sok szavazást kis különbséggel nyert meg. 2024 júniusa után azonban egy „éghajlat-politikai intézkedések elleni" koalíció dominálhat.

Veszély fenyegeti a jogállamisági döntéseket

A jobbra tolódás hatással lehet az EU-nak a jogállamiság érvényesítésére irányuló erőfeszítéseire is. A jelenlegi parlamentben szűk többség támogatta, hogy az Unió szankciókat alkalmazzon, beleértve a költségvetési kifizetések visszatartását, ha a tagállamoknál e tekintetben visszalépést tapasztalnak. A döntés elsődlegesen Magyarországot és Lengyelországot érintette. De 2024 júniusa után valószínűleg nehezebb lesz ezeket az intézkedéseket elfogadni.

Több tényező is árnyalja a képet

BIZONYTALANSÁG Több olyan tényezőt is figyelembe kell venni, amelyek akár jelentősebben változtathatnak a kutatás által jövendölt eredményeken. Például azt, hogy a jobboldali pártok között bizonyos kérdésekben igen nagyok az ellentétek. Manfred Weber EPP-elnök ugyan nyitott lenne az együttműködésre a jobboldali populista pártokkal, de csak azokkal, amelyek elkötelezetten támogatják Ukrajnát. A Fidesz nem ez a kategória, s Weber kapcsolata kifejezetten ellenséges a magyar kormánypárttal. Nemrégiben Giorgia Meloni olasz kormányfő is ahhoz kötötte a Fidesz felvételét az Európai Konzervatívok és Reformisták frakciójába, hogy a magyar kormánypárt támogatja Ukrajnát.

Ugyanakkor az Identitás és Demokrácia frakciójának tagja az Alternatíva Németországért (AfD) is, amely jó kapcsolatokat ápol Vlagyimir Putyin rezsimjével, és ellenzi a fegyverszállításokat Ukrajnának. Kizárt, hogy e párt is részese legyen egy jövőbeli koalíciónak. Szintén nehéz elképzelni, hogy helyet kapna a jövő Európájának irányításában az ugyancsak oroszbarát Osztrák Szabadságpárt (FPÖ) vagy a radikálisan bevándorlásellenes spanyol Vox, amely az ECR frakciójának a tagja.

A következő hónapok európai erőviszonyait is befolyásolhatja a németországi helyzet. Az országban hétről hétre egyre többen tiltakoznak az AfD ellen, egyesek a betiltását követelik, mert a párt több képviselője vett részt egy konferencián, amelyen bevándorló gyökerű német állampolgárok kiutasításáról is szó volt. A következő hetek eldöntik, hogy a szélsőjobb elleni tiltakozó megmozdulások nyomán elindul-e a lejtőn az AfD támogatottsága. Ha ez bekövetkezne, az akár más szélsőjobb pártok megítélésére is hatással lehet.

Franciaországban szintén bizonytalan a belpolitikai erőviszonyok alakulása. Emmanuel Macron azt reméli, hogy a fiatal Gabriel Attal kormányfői kinevezésével új lendületet adhat a liberális frakcióhoz tartozó pártjának, az Újjászületésnek.

Lengyelországban ugyan a Jaroslaw Kaczynski által fémjelzett Jog és Igazságosság végezhet az élen, amint erre a jelentés is rámutat, de felmérések szerint nagyon árt a párt megítélésének a Donald Tusk vezette kormány elleni folyamatos harc. Szlovákiában Robert Fico intézkedései nyomán szintén tüntetéshullám indult, s párt népszerűsége itt is folyamatosan csökken, az NMS ügynökség felmérése szerint például már csak egyetlen százalék a Smer előnye az ellenzéki Progresszív Szlovákiával szemben.

A jelentés azt írja, Csehországban is euroszkeptikus párt végezhet az élen. Ne feledjük azonban, hogy a cseh közvélemény-kutatásokat vezető ANO, Andrej Babis pártja valójában a liberális Renew Europe frakció tagja, s a volt kormányfő ugyan mind a parlamenti, mind a tavalyi elnökválasztás során euroszkeptikus húrokat pengetett, összességében a tagságról túlzás lenne azt állítani, hogy Európa-ellenes lenne.

FOTÓ: AFP/DANIEL VOGL

Manfred Weber, az EPP elnöke csak azokkal a populista pártokkal kész együttműködni, amelyek elkötelezettek Ukrajna támogatása iránt

Spanyolországban ugyan jelentős a jobbközép Néppárt előnye Pedro Sánchez szocialistáival szemben, de a tavalyi parlamenti választás tanulsága éppen az volt, hogy a közvélemény-kutatók felülmérték a jobboldali pártokat.

Mindezek igazolják, hogy az egyes pártok megítélése folyamatosan változik. Arról nem is beszélve, hogy komoly bizonytalansági tényezőt jelent a részvételi arány, amely az EP-választáson általában alacsonyabb, sőt kirívóan alacsony a kelet-európai volt szocialista államokban. Nem állítható, hogy ez egyértelműen a jobboldali populistáknak kedvezne. Franciaországban például a Nemzeti Tömörülés szavazói nem annyira elkötelezettek a voksoláson való részvétel ügyében, legalábbis ezt mutatta a legutóbbi EP-választás.

A tanulmány szerzői egyébként rámutatnak, hogy a környezetvédő és az euroszkeptikus pártok általában valamivel jobban teljesítenek az európai parlamenti választásokon, mint a 6-7 hónappal korábbi közvélemény-kutatási eredményeik, míg a szociáldemokrata pártok általában valamivel rosszabbul teljesítenek.

R. T.

Érkezik az újabb Volán-sztrájk

KÉSZÜLŐDNEK Nincs bérmegállapodás, így – ahogy azt korábban már kilátásba helyezték – a hétvégén munkabeszüntetést tartanak a Volánbusz sofőrjei. Ez a decemberi akciójukhoz hasonlóan azt jelenti, hogy vasárnap 2600, hétfőn pedig 19 180 járat marad ki.

MUHARI JUDIT

Bérmegállapodás nincs, Volán-sztrájk lesz. Ez az eredménye a MÁV-Volán vállalatcsoportnál tartott Csoportszintű Érdekegyeztető Tanács tegnapi ülésének. A bértárgyaláson Pafféri Zoltán, a MÁV Zrt. vezérigazgatója megismételte a múlt heti ajánlatot, eszerint három év alatt átlagosan bruttó 25 százalékkal növekedne a dolgozók alapbére. Az első évben, vagyis idén egységesen havi bruttó 70 ezer forint lenne az emelés mértéke. A vezérigazgató szerint van esélye a januári megállapodásnak, mert a 9 leányvállalat dolgozóit képviselő reprezentatív szakszervezeti vezetők többsége elfogadhatónak tartja a hároméves ciklust akkor, ha az inflációkövetésre garanciát kapnak, igaz, a 2024-es éves bérfejlesztés mértékére, annak módjára vonatkozóan szeretnének további egyeztetéseket.

A sorból kilógnak a Volánbusz munkavállalóit képviselő szakszervezetek, a Közúti Közlekedési Szakszervezet és a Szolidaritás Autóbusz-közlekedési Szakszervezet (SZAKSZ) csak erre az évre tudna a munkáltatóval bérmegállapodást kötni.

A SZAKSZ vezetője, Dobi István ezért ismét elutasította az ajánlatot, eredménytelennek minősítette a bértárgyalást, és indokoltnak tartja az újabb sztrájk megtartását. Lapunkkal közölte: a korábbi 25 százalékos vagy egységes 112 500 forint keresetfejlesztési igényt 90 000 forintra módosította, de a munkáltató ezt soknak tartja, és nem fogadta el. Ezért a most vasárnapra és a következő hétfőre korábban már meghirdetett sztrájkot a decemberihez hasonló módon megtartják. Ez azt jelenti – mondta –, hogy vasárnap 2600, hétfőn 19 180 járat marad ki abban az esetben, ha a sztrájkot aláírásával támogató 5978 sofőr, a volán buszvezetők 58 százaléka betartja azt, amit vállalt, vagyis az elégséges szolgáltatáson túl nem veszi fel a munkát. (A hétfői kiesés, ha megvalósul, az összes járat majdnem felét érintheti.)

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Munkabeszüntetés tavaly decemberben Kaposváron. A kimaradó járatok száma várhatóan most is hasonló lesz az országban

Dobi István azt is hozzátette: ha Lázár János közlekedési miniszter a munkabeszüntetés miatt újra megfenyegeti őket, akkor februárban is leállítják a közlekedést.

Korábban a Mozdonyvezetők Szakszervezetének vezetője, Barsi Balázs is kilátásba helyezte a munkabeszüntetést. Most viszont azt mondta, lát reményt arra, hogy jelentősen jobb megállapodás születhet annál, mint amit a közlekedési miniszter a múlt heti egyeztetésen felvázolt. Azt az ajánlatot akkor nem fogadta el Barsi Balázs, és kijelentette: nem köteleződtek el a hároméves bérajánlat irányába, és a fix, egyösszegű alapbéremelést is elutasítják, mert ahhoz, hogy világos munkaköri hierarchiákat, az előrelépés lehetőségét a jövőben fenn tudják tartani, nem lehet szó azonos összegű emelésről. Ám ahogy akkor, most is azt mondta: amíg tárgyalás útján van lehetőség rendezni a követelést, addig ezen az úton járnak.

> A bértárgyaláson Pafféri Zoltán, a MÁV Zrt. vezérigazgatója a múlt heti ajánlatot ismételte meg.

A MÁV-Volán csoport tájékoztatása szerint a bértárgyalások még januárban folytatódnak. Ha nem sikerül egyezségre jutni az összes reprezentatív szakszervezettel – erre most kevés esély látszik –, akkor a cégcsoporthoz tartozó társaságoknak, többek között a MÁV-Startnak, a MÁV Zrt.-nek, a Volánnak önállóan kell egyezségre jutnia az adott szervezet dolgozóit képviselő érdekvédőkkel.

Egymásnak ellentmondó sávhatárok a tanárbéreknél

JÖVEDELEM Bár a kormány látszólag rendeleti úton garantálja, hogy az új pedagógusteljesítmény-értékelési rendszer idén szeptembertől tervezett bevezetését követően semmikor sem lehet majd az értékelés eredménye alapján csökkenteni a pedagógusbéreket (még azokét sem, akik az elvártnál alacsonyabb szinten teljesítenek), a jelenleg hatályos jogszabályok erre továbbra is lehetőséget biztosítanak.

A Népszava bő két hete, január 5-én számolt be arról, hogy 2025 szeptemberétől akár csökkenthetik is azoknak a pedagógusoknak a fizetését, akik a teljesítményértékelés során 50 százalék alatti eredményt érnek el. Erre egyrészt az új pedagóguséletpálya-törvény – ismertebb nevén státusztörvény – ad lehetőséget, másrészt a köznevelésért felelős Belügyminisztérium (BM) is elismerte lapunknak, hogy jövő év őszétől a munkáltatóknak megnyílik a lehetőségük arra, hogy „az alacsony szintű teljesítményt nyújtó pedagógus illetményét a rendeleti sávhatár alatt, de még a törvényi sávhatáron belül állapítsa meg”.

A törvényi sávhatárokat a státusztörvény tartalmazza, itt jelennek meg azok a minimumösszegek, amelyeknél egy pedagógus semmilyen körülmények között nem kaphat kevesebbet. Például a Pedagógus I. besorolásnál ez bruttó 410 ezer forintot, Pedagógus II. fokozatnál bruttó 430 ezer forintot jelent. A rendeleti alsó sávhatárok pedig azokat az összegeket rögzítik, amelyeket a pedagógusoknak mindenképp meg kell kapniuk az idén januári, átlagosan 32,2 százalékos bértömegemelés után: Pedagógus I-nél ez bruttó 538 ezer forint, Pedagógus II-nél bruttó 555 ezer forint. Vagyis a BM eredeti közlése szerint 2025 szeptemberétől egy Pedagógus I. fokozatú tanár bérét, ha 50 százalék alatti eredményt ért el a teljesítményértékelésen, le lehetne csökkenteni 538 ezer forint alá, egészen a törvényben meghatározott 410 ezer forintig.

FOTÓ: ERDŐS DÉNES

A minimum alá nem kerülhetnek. Kérdés: melyik minimum alá?

Ez ellen a pedagógus-szakszervezetek, de még a kormány által létrehozott Nemzeti Pedagógus Kar elnöke is tiltakozott. Minden bizonnyal ennek hatására a január 18-án megjelent rendeletbe bekerült egy olyan rész, mely szerint a státustörvény vonatkozó részének (98. paragrafus, 3. bekezdés) alkalmazásakor „a munkáltató a pedagógus havi illetményét a teljesítményértékelés eredményének figyelembevételével alacsonyabb összegben nem határozhatja meg”. Ám ennek értelmezését nehezíti, hogy azt nem konkretizálták, pontosan minél alacsonyabb összegben nem lehet megállapítani a béreket: a törvényi vagy a rendeleti sávhatároknál.

Kértük a szaktárcát, hogy tisztázzák a helyzetet, ám kérdéseinkre csak annyit írtak, hogy a pedagógusok „a meghatározott minimumoknál alacsonyabbat nem kaphatnak, tehát negatív eltérítés nem érvényesíthető” – ebből viszont továbbra sem derült ki, melyiket értik „meghatározott minimumok” alatt az általuk megállapított törvényi és rendeleti sávhatárok közül.

Petróczi Gábor tanügyigazgatási szakértő a Népszava megkeresésére azt válaszolta, miután a rendeletben sem a törvényi, sem a rendeleti minimumösszegekre nem hivatkoznak egyértelműen, a korlátozás csupán azt jelenti, hogy a 2024 szeptemberétől kezdődő tanévben első alkalommal lebonyolítandó teljesítményértékelés eredményeként nem lehet majd csökkenteni a pedagógusok bérét. Ez az eredeti tervek szerint is így volt, hiszen a BM csak a 2025. szeptemberi tanévtől tette volna lehetővé a bérek teljesítménytől függő csökkentését. A szakértő is rámutatott arra, hogy a státusztörvényben továbbra is szerepel, hogy a gyenge eredménnyel záruló teljesítményértékelés esetén nem kötelező a rendeletben meghatározott – vagyis a béremeléssel kiegészített – alsó sávhatárok figyelembevétele.

A Pedagógusok Szakszervezetének elnöke, Totyik Tamás azt mondta lapunknak, a szaktárcával történt egyeztetéseken is csak az derült ki, hogy 2025 szeptemberéig biztosan nem lehet csökkenteni a béreket, ám hogy azt követően mi lesz, arra állítása szerint nem kaptak egyértelmű választ. A Pedagógusok Demokratikus Szakszervezetének ügyvivője, Nagy Erzsébet úgy látja, a rendeletet úgy is lehet értelmezni, hogy az határozatlan időre előírja a negatív eltérítés tilalmát, de szerinte a megnyugtató az lenne, ha a státusztörvényt is módosítanák. Elmondása szerint erre vonatkozó kérdésükre az egyeztetéseken nem kaptak ígéretet.

Totyik Tamás: Nincs egyértelmű válasz arra, mi lesz 2025 szeptemberétől

JUHÁSZ DÁNIEL

Összefogást sürget az MSZP

ALÁÍRÁSGYŰJTÉS A szocialisták 100 ezer aláírást akarnak összegyűjteni, hogy az ellenzék közösen induljon a júniusi EP- és önkormányzati választáson – hangzott el a párt keddi sajtórendezvényén. Az MSZP március 15-éig tervezi folytatni az aláírásgyűjtést.

Kunhalmi Ágnes társelnök emlékeztetett: az MSZP már tavaly ilyenkor kezdeményezte az ellenzéki összefogást, ami azonban azóta sem valósult meg. Pedig szerinte ebben az autoriter rendszerben nincs helye az ellenzéki pártok közötti versenynek. Komjáthi Imre, az MSZP másik társelnöke arról számolt be: országjárásaik során mást se hallanak, csak azt a kérdést, miért nincs együttműködés az ellenzéki pártok között. Komjáthi reagált arra a felvetésre is, hogy a szocialisták azért szeretnének közös listát, mert önállóan nem érnék el az öt százalékot. Úgy vélte, a párt külön indulva is mandátumot szerezne.

Tóth Bertalan frakcióvezető idézte a Závecz Research ősszel készített felmérését. E szerint a közösen induló ellenzék az EP-választáson akár 10 mandátumot is megszerezhet a lehetséges 21-ből, míg a Fidesz csak 9-et. Ha viszont külön indulnak, akkor előfordulhat, hogy a demokratikus ellenzék csupán 4-5 mandátumhoz jut, míg a Fidesz 14 képviselőt küldhet az EP-be.

CZ. G.

Lakáslista a választásra

OTTHON A budapestiek ötöde potenciális célcsoportja lehetne egy új típusú, megfizethető bérlakásmodellnek. Civilek javaslatok sorát tették le a pártok elé.

SZALAI ANNA

A júniusi önkormányzati választáson induló pártok számára kínál színes palettát a megfizethetőbb lakhatást célzó intézkedésekből az Önkormányzati lakhatási minimum. A dokumentumot összeállító Lakhatási Koalíció abban bízik, hogy a felsorolt lakáspolitikai intézkedésekből minél több mellett köteleződnek el a pártok és a jelöltek, amelyek/akik megválasztásuk után meg is valósítják ezeket. A lakhatáshoz kapcsolódó társadalmi feszültségek, egyenlőtlenségek, a lakhatási szegénység 2-3 millió főt érint Magyarországon.

A lakhatással foglalkozó szervezetekből – Utcáról Lakásba!, Periféria Központ, Habitat, Utcajogász és Városkutatás – álló laza szövetség először a 2018-as országgyűlési választások előtt hozta nyilvánosságra szakpolitikai követeléseit, majd – néhány közös megmozdulást követően – a 2022-es voksolásra ismét összeállítottak egy közös követeléslistát. A jelenlegi Önkormányzati lakhatási minimum, amit tegnap, egy kerekasztal-beszélgetés keretében mutattak be, ennek szerves folytatása, amely most különösen a városi önkormányzatok előtt álló feladatokra fókuszál. A dokumentumban 21 pontban foglalták össze a beavatkozási lehetőségeket.

Az intézkedések első csoportját a szabályozási javaslatok alkotják. A program összeállítói nem tagadják le: a lakhatási szegénységgel kapcsolatos feszültségek ugyan helyi szinten csapódnak le, de az önkormányzatok mozgástere erősen korlátozott. Az viszont minden önkormányzat előtt nyitva áll, hogy megalkossa saját közérthető, átlátható, szociálisan érzékeny lakáskoncepcióját, melynek fókuszába a legszegényebb rétegek támogatását, illetve a lakhatás területén jelentkező társadalmi különbségek felszámolását helyezi. A stratégia mellett elengedhetetlen az elhelyezés nélküli kilakoltatások tilalma az önkormányzati bérlakásszektorban, ahogy haladéktalanul hatályon kívül kellene helyezni a hajléktalanság kriminalizációjáról szóló helyi jogszabályokat is. Régi terv a nonprofit lakásszektor létrehozása, melyhez első lépésként ki kellene alakítani a megfelelő szabályozási környezetet.

FOTÓ: ZAGYI TIBOR

Nehéz teher. A lakhatási szegénység ma 2-3 millió embert érint Magyarországon

Az önkormányzatoknak jobban kellene támaszkodniuk az uniós forrásokra is, hiszen az EU több pályázati forrása az Orbán-kormány kikerülésével, közvetlenül is elérhető. A jövő zenéje a Szociális Klímaalap, amely 2025 és 2032 között 1000 milliárd forintot biztosít Magyarországnak különféle, energiaszegénységet enyhítő célzott programokra. Ennek alapfeltétele, hogy a támogatást elsődlegesen szociálisan rászorulók kapják. A magyar háztartások 10 százaléka érintett lehet. (A programról korábban részletesen írtunk.)

A lakhatási szervezetek három célcsoportra hívják fel az önkormányzatok figyelmét: a fogyatékossággal élőkre, a kilakoltatással fenyegetettekre és a szegregált lakáshelyzetűekre. A fenti három – egymással átfedésben is lévő – célcsoport erősen kiszolgáltatott, miközben az esetek többségében kiszorul a lakhatási támogatási körből. Különösen sérülékenynek számít a komplex lakhatási problémákkal küzdő roma népesség. A szegregációk felszámolására átfogó programokat kell indítani, és segíteni kell a romáknak, hogy hozzáférjenek a lakhatási, lakásfenntartási és adósságkezelési támogatásokhoz. A roma háztartásokat a lakhatási szegénység fokozottan sújtja, ami nem választható el attól a ténytől, hogy a romák 51 százaléka súlyos szegénységben él, ami közel ötszöröse a teljes lakosságban mért 10,4 százaléknak.

> A romák 51 százaléka súlyos szegénységben él, ami közel ötszöröse a teljes lakosságban mért 10,4 százaléknak.

Egy 2010-es felmérés 823 településen és 10 fővárosi kerületben 1633 szegény- és cigánytelepet azonosított, amelyben nagyjából 300 ezer ember élt. Ez 2023-ra nem csökkent érdemben. Ráadásul egyre több az olyan település, ahol a falu egésze szegregáltnak tekinthető. Az itt lévő lakásállomány megújítása önkéntes munka, vissza nem térítendő támogatások és adományok kombinációjával lehetséges. Ennek lebonyolítása azonban a programírók szerint is meghaladja az önkormányzatok szintjét. Az elhelyezés nélküli kilakoltatások tilalma azonban az önkormányzatok döntésén múlik.

A lakhatási szegénységben élők, illetve hátralékosok támogatása szerintük sokkal hatékonyabb lehetne egy önkormányzatok által koordinált rendszerben. Igaz, a lakhatás támogatására fordítható önkormányzati keret rettentően kicsi, a KSH adatai szerint a 2015 és 2022 közötti időszakban havi 2222 forint volt az egy főre jutó összeg.

A megfizethető bérlakások iránt hatalmas a társadalmi igény. Az önkormányzatoknak törekedni kellene a bérlakásállomány bővítésére, vagy legalább a meglévő lakások minőségének javítására. Ehhez képest a rendszerváltás óta folyamatosan csökkent a bérlakások száma, és az állapotuk is egyre romlik. Száz lakásból már alig négy önkormányzati tulajdonú, miközben csak Budapesten a lakosság 60 százaléka változtatna lakhatásán, 21 százalék pedig potenciális célcsoportja lehetne egy új típusú megfizethető bérlakásmodellnek. A civil szervezetek szerint már az is sokat segíthetne, ha a bérlakásokból származó bevételt az ingatlanokra költenék és nem másra, de jó irány az üresen álló magántulajdonú lakások bevonásával operáló szociális lakásügynökségek létrehozása is.

LAPSZÉL

Gyerekeket visznek Novák látogatására

FOTÓ: MTI/CZEGLÉDI ZSOLT

„A részvétel önkéntes, az iskolák visszajelzése alapján 800 diák és 82 kísérő megy el az eseményre.” Így reagált a Gyulai Tankerületi Központ arra a hírre, hogy ma általános iskolások fogadják Novák Katalin államfőt gyulai látogatásán. A Magyar Narancs – egy osztályfőnök levele alapján – azt írta, az államfő fogadására iskolásokat vezényelnek ki, a lap szerint a város fideszes polgármestere küldött meghívót az igazgatóknak. A tankerület szerint mivel az államfő látogatása Gyulán „egyedi, különleges” alkalom, az eseményről tájékoztatták a gyulai iskolákat, hogy „adjanak lehetőséget azoknak a diákoknak, akik szeretnének részt venni ezen az alkalmon”. NÉPSZAVA

Lánczi figyel a médiára

„Ott van még a média kérdésköre is. Ezekben a dimenziókban is vizsgálatokat fogunk végezni, hogy milyen mértékben érvényesül a magyar szuverenitás” – mondta a kormánylap Magyar Nemzetnek Lánczi Tamás, a Szuverenitásvédelmi Hivatal vezetője. Vagyis célkeresztbe kerülhet a kormánykritikus sajtó. NÉPSZAVA

Ki kell adni a titkos tanulmányt

A belügynek ki kell adnia azt a Boston Consulting Group által készített, az egészségügy átalakításáról szóló tanulmányt, amelyet a tárca tíz évre titkosított – szúrta ki a 24.hu a Fővárosi Ítélőtábla döntését. NÉPSZAVA

Ortodox zsidók tüntettek a zsinagógánál

TILTAKOZÁS Vétkesek közt cinkos, aki néma! – tartotta a táblát a magasba a Kazinczy utcai zsinagóga előtt rendezett kedd esti demonstráció mintegy ötven résztvevőjének egyike. A Somré Hádász – Hitőr Egylet abban a reményben szervezett tüntetést, hogy „visszakapják” 150 éves hitközségüket és zsinagógájukat. „Ez egy Chabad elleni tiltakozás” – mondta az egyik jelenlévő.

Ahogyan arról beszámoltunk, a Magyarországi Autonóm Orthodox Izraelita Hitközség (MAOIH) azzal vádolja a Chabad mozgalomhoz kötődő, Köves Slomó rabbi által vezetett – szintén ortodox – Egységes Magyarországi Izraelita Hitközséget (EMIH), hogy magába akarja olvasztani a MAOIH-ot, és a szervezetben jogsértő módon, a jeruzsálemi vallási bíróság határozata ellenére megtartott közgyűlésen vette át a hatalmat. Deutsch Róbert, a MAOIH korábbi elnöke helyére az a Keszler Gábor került, akinek ortodox elkötelezettsége széles körben nem volt ismert, előzőleg ugyanis a neológ Budapesti Zsidó Hitközség elöljárója volt.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Azért álltak ki, hogy „visszakapják” hitközségüket és zsinagógájukat

A régi közösség tagjait nem engedték be sem a Kazinczy utcai zsinagógába, sem az épületben lévő másik két imaterembe. Keszler Gábor ezt lapunknak nyilatkozva tavaly nyáron azzal indokolta, hogy halaszthatatlan felújítási munkálatok kezdődtek, a helyiségek ezért ideiglenesen nem látogathatók. Keszler rendkívül sajnálatosnak minősítette, hogy „egyesek személyes ambíciója megzavarja a közösség békéjét”. Annak ellenére, hogy – állította – a MAOIH-ban lezajlott vezetőváltás jogszerűen, a közösség korábbi vezetése által elfogadott alapszabály mentén történt.

A helyzet azonban azóta sem rendeződött. A mostani demonstráción felszólaló, Izraelből érkezett Rabinovits rabbi elmondása szerint legalábbis áldatlan állapotok uralkodnak, a hívek ma is egy fűtetlen étteremben kénytelenek imádkozni. Az ügy bíróságon folytatódik.

CZENE GÁBOR

Valódi érzelmek a színész arcán

ÉTEL ÉS ÉLET 1885-öt írunk, s egy Loire-völgyi házban alkot a gourmand séf, Dodin Bouffant és partnere, Eugénie. A főzés érzelmességét és művészi voltát bemutató, A szenvedély íze című alkotás főszereplője, Juliette Binoche Párizsban, az UniFrance Rendez-Vous-n adott interjút a Népszavának.

CSÁKVÁRI GÉZA

FOTÓ: AFP/VALERY HACHE

Szeret főzni?

Ó, igen, nem vagyok rest használni a kezeimet, villámgyorsan vágok és hámozok. Gyors szakács vagyok. Természetesen nem vagyok olyan jó, mint egy profi séf. Mindemellett pedig csak néha-néha szeretek főzni, nem mindig öröm. De a gyerekeim mellett megtanultam, hogy rendszeresen, gyorsan főzzek. Illetve meg kellett tanulnom előre főzni, mert elfoglalt vagyok a sok filmmel és utazással – nem tudok profi háziasszony lenni.

Az öröm részéről tudna mesélni?

Hogyne. Szeretek magamnak főzni, mert a jó ételek jó egészséget hoznak. Nagyon válogatós vagyok az alapanyagokkal kapcsolatban, mert szerintem ez a kulcsa mindennek. Az ipari világ, melyben élünk, a mennyiségről és nem a minőségről szól. Ezért meg kell találnunk az értelmét annak, ahogyan főzünk és amit eszünk. Mert amikor látod, hogy miként bánnak az állatokkal, és rájössz, mit eszünk fast food láncokban vagy olyan éttermekben, amelyek tudatosság nélkül készítik az ételeket, akkor ráeszmélsz, hogy tulajdonképpen tönkreteszed az egészségedet. És vice versa: tönkreteszed az állatok életét, vagy akár a zöldségek életét is, mert méltatlanul bánnak velük.

A szenvedély íze is erről a művészi főzési folyamatról szól. A filmben rengeteg szív van, és rengeteg munka is egyben. Elképesztően nehéz folyamat lehet.

Igen, de A szenvedély íze mégis csak egy film. Amit lát, hogy majd megszakadok a munkában, az csak egy szerep. Nem nekem kellett hajnali ötre ott lennem előkészíteni a főzést, hogy nyolckor tudjunk forgatni..., ugyanakkor fontos, hogy Pierre Gagnaire séf a forgatáson végig ott volt, mint a jobbkezünk – egyszóval, hogy felügyelje a főzési folyamatok dramaturgiáját. Persze rengeteg videót is néztünk, melyben Pierre főzési folyamatait tanulmányoztuk, hogy tudjuk, pontosan mire gondol, amikor kér valamit tőlünk.

Megették a csodálatosan kinéző ételeket, melyeket főztek?

A férfiak ettek meg mindent, mert én már Coco Chanel szerepére készültem, és fogynom kellett. Szóval nekem nem volt részem a dőzsölésben. Éppen elég volt az, amit a felvételek során meg kellett ennem. De tudja, mit, bevallom: irtó nehéz volt megállni. Ám volt erre szakmai okom is: amiket Pierre irányításával főztünk, azok valóban szeretettel készültek. Amikor megkóstoltunk valamit, az nem a mesterséges ízesítő volt, mert nem használtunk ilyesmiket: valódi érzelmeket lát a színészek arcán.

A forgatókönyv hogyan nézett ki? Csak a dialógusok voltak benne, vagy részletes „szakácskönyv" is volt egyben?

Nem volt semmiféle leírása a főzési folyamatnak. Ezek a forgatás során valósultak meg, és sokszor még a dialógusokra is hatással voltak, hiszen az ételek megalkotásának a folyamatában önkéntelenül is hozzátettünk ezt vagy azt. Színészként a kamera előtt azt szeretnéd, azt akarod, hogy az adott jelenet lefedje a lényeget. Persze első körben megtanulod a szövegedet, érzelmileg benned van, ám azt nem tudod, hogyan fog ez a jelenetben „materializálódni". Szóval, ezt csak menet közben fedezheted fel. Ezért akarsz általában még egy felvételt csinálni, mert meg akarod tapasztalni és látni, hogy hova juthatsz el érzelmi szinten. Ezt hívom a próbálkozás szükségességének. Ez nem egy intellektuális döntés, nem azért kérem, hogy agyaljak rajta. Úgy értem, egyébként ez is lehetséges, de én azt vallom, óvatosnak kell lenni, ha a fejed átveszi az irányítást.

INFÓ

A szenvedély íze
Bemutató: január 25.
Cirko Film

FOTÓ: STÉPHANIE BRANCHU

„Mintha a közös film egy képzeletbeli gyermek lenne, melyet a valóságban elmulasztottunk"

Az, hogy a főszerepet, a Dodin Bouffant séfet alakító Benoît Magimel és ön korábban a való életben valóban szerelmi viszonyban éltek, most befolyásolta ezeket az érzelmi folyamatokat?

Ezalól nem lehet kibújni, de az eljátszandó szerep sokkal drámaibb, mint az én életem: itt inkább arról van szó, hogy közös főzési helyzetben, tudva, hogy hamarosan meg fogok halni, mit érzek a férfi iránt. Tehát lelkileg abba a helyzetbe hoztam magam, hogy extrém módon élni akartam, tudva, hogy ez lesz a vég. És az a tény, hogy korábban Benoîtval egy párt alkottam – nem mellékesen ez több mint húsz évvel ezelőtt volt, és azóta nem találkoztunk –, a mostani helyzetet nagyon érzelmessé tette számomra. Nagyon különleges volt, nem is tudom megfogalmazni szavakkal ezt az érzést, de abban biztos voltam, hogy ezt akartam a filmbe is belevinni. Ezt adtam magamból a filmnek, és csodának tartom, hogy sikerült. Különösen, hogy amikor elkezdtük a forgatást, úgy éreztem, a természet ellenem van, mert a tavasz nem igazán akart előkerülni a tél mögül. Az első hét borzalmas volt, aztán egy hét múlva kezdett igazán kinyílni a világ, előbújt a nap, és ez tényleg megmentette a filmet. Szóval sosem tudhatod, hogy mi lesz, hogyan alakul egy-egy film. Sosem könnyű filmet csinálni, pláne egy különlegeset.

Tran Anh Hung rendező azt nyilatkozta, izgult amiatt, hogy épp a személyes érintettség végett nem fogja vállalni a szerepet.

Inkább igazi kihívásnak éreztem. Minden egyes forgatási nap maga volt a döbbenet, szinte nem hittem el, hogy egy szobában vagyunk Benoît-val. És mivel ezt a színészi folyamatot, egyben az életszituációt együtt kellett átélnünk, minden alkalommal nagyon meglepődtem, hogy mi minden történik velem-velünk. Néha szinte együtt vihogtam vele, mert olyan őrületes volt az egész, mert soha nem tudtam elképzelni, hogy ez valaha megtörténik. Bizonyos értelemben ez egy gyönyörű cinkosság volt. És én is támogattam őt, nagyon is. Mert azt akartam, hogy a lehető legjobb legyen. És azt hiszem, ő is azt akarta, hogy az legyen, mintha A szenvedély íze, a közös film egy képzeletbeli gyermek lenne, melyet a valóságban elmulasztottunk.

JULIETTE BINOCHE

Oscar-, BAFTA-, César- és Európai filmdíjas francia színésznő. Párizsban született, 1964-ben. Első nagy szerepét 24 évesen, Philip Kaufman filmjében, a Milan Kundera regényéből készült A lét elviselhetetlen könnyűségében kapta. Az igazi ismertséget a lengyel rendező Krzysztof Kieślowski Három szín filmtrilógiája hozta meg számára, a Három szín: kékben nyújtott alakításáért César-díjat, Európai Filmdíjat kapott, a velencei filmfesztiválon a legjobb női főszereplőnek járó díjat nyerte el. 1996-ban Az angol beteg című filmben nyújtott alakításáért a legjobb női mellékszereplő Oscarját kapta. 2000-ben szintén Oscarra jelölték, Joanne Harris regényének filmváltozatában, a Csokoládéban nyújtott alakításáért. 2022-ben mutatták be Az utolsó lépcsőfok című sorozatot, amelyben Colin Firth partnere volt.

Érdekes, hogy nemzetközi szinten a Csokoládé című filmjével azonosítják a legtöbben.

Egy újabb film, melyben étel van, ugye? Talán mert az abban játszott karakteremen keresztül arról szólt a film, hogy mit jó és mit rossz tenni. A figura provokatív volt, miközben csak szabad akart lenni. Minden néző azonosulni tudott vele. A szenvedély íze esetében nehezebb kérdés ez, mert nem tudunk semmit a nő múltjáról.

Mit gondol, a mai közönség hogyan fog viszonyulni különösen a karakteréhez és a filmben ábrázolt furcsa kapcsolathoz? Miközben A szenvedély íze kosztümös darab, egyben egy olyan film is, amely a mai közönséghez szól.

Bevallom, fogalmam sincs, mi az, hogy mai közönség. Szerintem egyes emberek vannak csak, akiknek másmás életük, értékrendjük és igényeik vannak. Könnyen felismerném a jelen közönségét egy kétszáz éves könyvben, ami számomra valóságos, és nagyon élőnek érzem. Most filmes korszakban élünk, de ez nem jelenti azt, hogy különböző, ősibb művészeti formákban, mint például a festészetben, a zenében nem lehet megtalálni az igazságot. Minden egyes műalkotás időtlen és egyben időtálló.

Érdekes fordulat a karrierjében: elvállalta a The New Look című tévésorozatot, melyet az Apple TV+ gyárt. Igaz francia karaktert, Coco Chanelt alakítja benne. Mennyiben volt más ez a munka, mint egy mozifilm forgatása?

Nagy kihívás volt egy tévésorozatban szerepelni, mert hét hónapos forgatásom még sosem volt. Csináltam már hosszú forgatásokat hosszú játékfilmek kapcsán, de egy tízórás sorozat az más tészta, mert sokkal többet vagy benne a karakterben – így sokkal kevesebb a titkod is. Ebben a számomra új helyzetben kellett megteremtenem a valóságot, megpróbálni megtalálni a módját, hogy megértsem és megtestesítsem őt. Rengeteg könyvet olvastam, amíg a sorozatot készítettem. Felhívtam különböző embereket, akik találkoztak vele, akik ismerték őt. Aztán ott vannak a forgatókönyv keretei, hogy ezeken belül valóságossá, érdekessé tegyem, de a legfőbb feladat, hogyan tegyem őt emberré. Mert persze vannak sötét oldalai is, és ezt is meg kell értenünk, mert ha csak az a cél, hogy elítéljük őt, az nem érdekes. A gyerekkora traumatizálta őt. Két nővére meghalt, egyikük öngyilkos lett. Az anyja pedig akkor hunyt el, amikor tizenegy éves volt, az apja elhagyta a családot. Úgy értem, ez olyan, mint egy Dickens-féle történet. A nők sorsa az volt a tizenkilencedik század végén és a huszadik elején, hogy ha szegény vagy, az is maradsz. Meg akarod valósítani az álmaidat? Ugyan, menj vissza szolgálni, takarítani vagy bármi mást, amire születtél. Szóval az fontos tény, hogy ő talált kiutat, és felszabadította a nőket. Másfajta ruhákat kreált, megszabadult a fűzőtől és a nadrágok viselésétől, s egy egész világot megváltoztatott. Nem csak önmagát.

€/HUF 386,52 ↑ +0,82% | $/HUF 356,65 ↑ +1,25% | CHF/HUF 409,47 ↑ +1,00%

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A valódi reálbérfordulat csak idén februárban jöhet el, amikor a foglalkoztatottak megkapják első emelt fizetésüket

Nettó 325 ezer a közepes bér

FIZETÉS November során a nemzetgazdaság teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállalóinak bruttó átlagkeresete 621 200 forintot tett ki – közölte a KSH. A nettó bér átlaga 413 100 forintra rúgott. Mindkét érték 14,1 százalékkal haladja meg az egy évvel korábban mért szintet. A KSH az elmúlt évek során az átlagbér mellett közzéteszi a keresetek mediánját is. A mediánbér viszont csak 325 ezer – családi adókedvezményekkel együtt 338 ezer – forintra rúgott. A mediánkereset a jövedelmek középértéke: a magyar munkavállalók fele ennyinél többet, fele pedig kevesebbet visz haza. Hasznosságát mutatja, hogy az átlagbér 90 ezer forinttal magasabb. Az ok a hazai jövedelmek egyenetlen eloszlása. A felső 10-20 százalék ugyanis túlságosan felhúzza az átlagot.

A hazai jövedelmek felső 10-20 százaléka annyira felhúzza az átlagot, hogy az már torz képet mutat.

Novemberben a reálkereset 5,7 százalékkal magasabban állt az előző évhez képest. Igaz, a KSH ilyenkor nem az éves, hanem a 12 havi inflációval számol, ami novemberben már „csak” 7,9 százalékra rúgott. A keresők viszont az éves inflációt érzékelik, ami a KSH szerint is 17,6 százalékot tett ki. Így a valódi reálbérfordulat csak idén februárban jöhet el, amikor a foglalkoztatottak megkapják első emelt fizetésüket.

A versenyszféra nettó átlaga 415 ezer, a költségvetési intézményeké 404 ezer, a nonprofit szervezeteké pedig 414,8 ezer forint. A közfoglalkoztatottak átlaga viszont mindössze 77,3 ezer forint.

A legjobban továbbra is a pénzügyi állások fizetnek: itt a bruttó átlag már elérte a 949 ezret. A második legkedvezőbb munkahely az átlag 926 ezer forinton álló információ-kommunikáció, a harmadik pedig az energiaipar. Az utolsó helyen a szálláshely-vendéglátás áll, ahol a bruttó átlag alig 387 ezer forint. Hagyományosan alacsonyak a fizetések az építőiparban és a mezőgazdaságban is P. ZS.

RÉSZVÉNYEK

BUX		
63 825,73	↓	-1,37%
Mol		
2820 Ft	↓	-0,63%
MTelekom		
768 Ft	↓	-2,78%
OTP		
16 800 Ft	↓	-2,04%
Richter		
9440 Ft	↓	-0,32%

Szilánkos orosházi jövő

IPAR Miközben Kaposváron 400 millió euróért új üveggyár épül, a patinás Békés vármegyei üzem kemencéje közel másfél éve áll.

BOD PÉTER

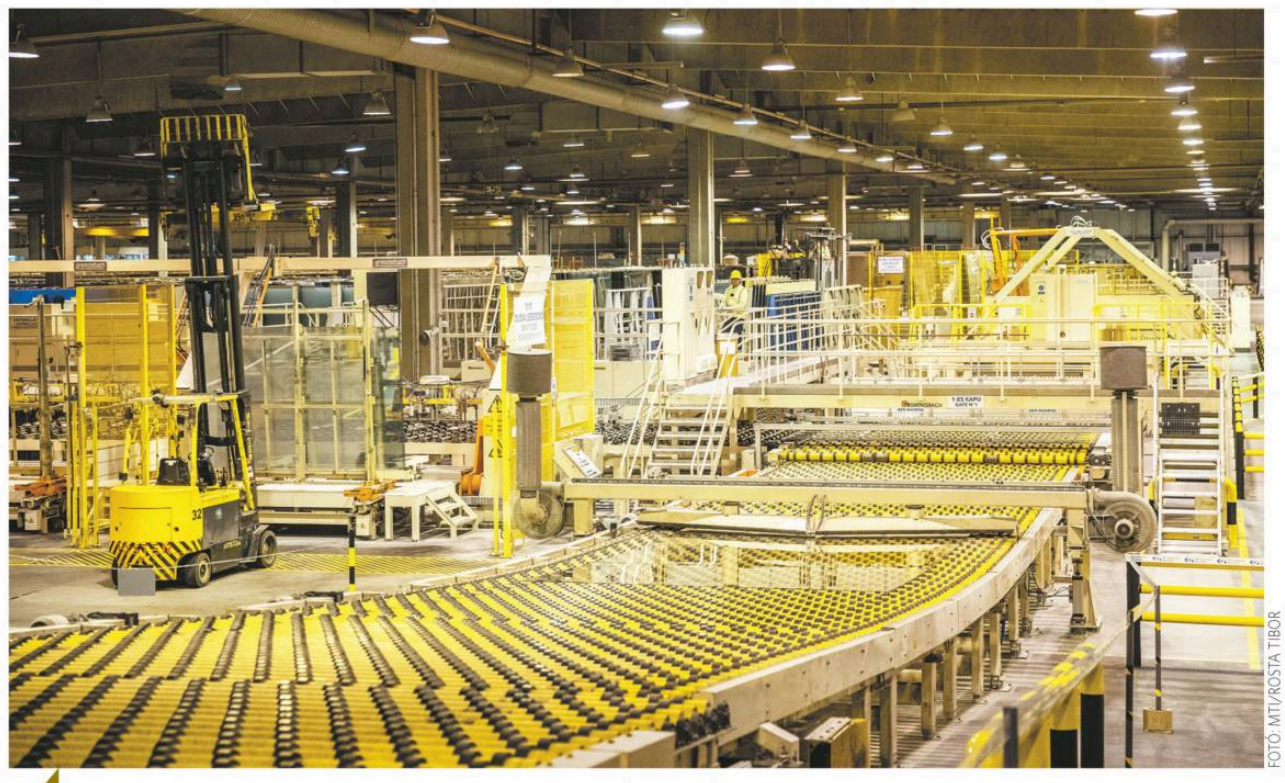

FOTÓ: MTI/RÓSTA TIBOR

A másfél éve leállított kemence újraindítása változatlanul bizonytalan

Továbbra sem világos, milyen sorsot szán az orosházi síküveggyártásnak a világ egyik legnagyobb üvegipari cége, az Egyesült Államokbeli Guardian Industries. Tavaly 2022 augusztusában leállított kemencéjük újraindításának folyamatos halasztásáról számoltunk be. Míg az első dátumként 2023 márciusát jelölték ki, a nyáron már tavaly novembert-decembert említettek. Ez nem történt meg. Helybéliek szerint valójában már halálra ítélték az orosházi gyárat, de ezt hivatalosan még nem mondták ki.

A Guardian Industriestől kapott válaszok ugyanakkor, ha egyre halványabban is, de még mindig mutatnak esélyt az újraindulásra. A nagy energiaigényű gyárban az üveggyártáshoz használt kemencét akkor állították le, amikor az egekbe szökött a gáz ára. Az adott helyzetben ez észszerű döntésnek számított. Ám azt már kevésbé lehetett nyomon követni, hogy a cég miért nem igényelte az energetikai korszerűsítésre ajánlott, vissza nem térítendő támogatást. Pedig a fejlesztési költség 45 százalékát fedező programot mondhatni pont a Guardian Orosháza Kft.-hez hasonló cégekre szabták.

A termelés szüneteltetése és a kemence újraindításának folyamatos halasztása nyomán az üzemben foglalkoztatottak száma értesüléseink szerint a töredékére esett. Hogy pontosan mennyire, nem sikerült megtudnunk. Kérdésünkre ugyanis csak annyit válaszoltak, hogy „a társaság foglalkoztatotti létszámát a jelenlegi tevékenységi szinthez igazította”. Mindemellett a helyi önkormányzatnak is komoly gondot okoz, hogy a cég által korábban fizetett, több száz millió forint iparűzési adó nagyságrendekkel esett.

A kemence újraindításának várható időpontja kapcsán így most már csak azt a választ kaptuk, hogy ez a jelenlegi gazdasági környezetben „nem meghatározható”. Bár 2022 augusztusához képest az energiaárak jelentősen csökkentek, azok még mindig magasak – tették hozzá. Információink szerint tavaly ősszel meglátogatta az orosházi gyárat a Guardian európai termelési igazgatója. A megbeszélések részleteiről ugyanakkor nem szivárogtak ki részletek.

400 millió euróból építenek új üveggyárat Kaposváron

A termelés újraindulásának esélyét nem növeli a kemence több mint harmincéves kora, amelynek mérete is kisebb a kontinens más térségeiben üzemelőknél. Az amerikai tulajdonú cég nem mellékesen tizenegy európai országban gyárt síküveget. Egy iparági forrásunk szerint a Guardian egy kevésbé hatékony kemencét állított le Orosházán.

Az építőipari megrendelések jelentős csökkenése az elmúlt évek során termelés-visszaesést hozott az európai síküveggyártásban. Ez a piaci szereplőket működésük újragondolására késztette. Ismereteink szerint ettől nem független az orosházi helyzet sem. Sokat változtatna, ha befejeződne az orosz–ukrán háború, és gőzerővel elkezdődne Ukrajna újjáépítése. Ez azonban csak találgatás, amire nem alapozható fejlesztés – fogalmazott egy forrásunk.

Egy iparági forrásunk szerint az amerikai tulajdonos egy kevésbé hatékony kemencéjét állította le Orosházán.

A Guardian Industries-nél ugyanakkor lapunknak cáfolták azt a feltételezését, hogy a lengyelországi Czestochowában öt éve az orosházi termelés kiváltása végett növelték napi gyártási képességüket 800-ról 1800 tonnára. Az orosházi síküveggyár jövője attól sem független, hogy Kaposváron 400 millió euróból – közel 150 milliárd forintból – üveggyárat épít a török Sisecam, a világ egyik vezető autóipariüveg-beszállítója. De egyes értesülések szerint alapanyagot is gyártanának Kaposváron. Ezzel pedig a Guardian Orosháza kifejezett versenytársaivá válnának. Úgy tudjuk viszont, hogy a Dunántúlon jelentős állami támogatásból öblösés nem síküveggyár épülne. Igaz – tették hozzá forrásaink –, második ütemben terveznek síküveggyártást is. Ám ez sem keresztezné az orosházi gyár jövőjét. A Guardian Orosháza kemencéjéből kikerülő síküveg ugyanis kevéssé lenne alkalmas gépkocsik szélvédőjének, miközben a Sisecam kifejezetten erre szakosodott. Utóbbi olyan autóipari világcégek beszállítója, mint az Audi, a Bentley, a BMW és a Rolls-Royce.

Valós alternatíva esetén a Guardian Industries tájékoztatja lapunkat az orosházi gyárukban működő kemence újraindításának pontos időpontjáról – olvasható a cég válaszlevelében.

Megzuhant az OTP, gyengült a forint

NAGY MÁRTON A hétfői, 0,35 százalékos esés után, kedden, napközben 3,5 százalékos mínuszt is mutatott az OTP árfolyama. Az ok: Nagy Márton. A nemzetgazdasági miniszter hétfőn, a Portfolio.hu-n megjelent cikkében ugyanis kifejtette: szerinte szerencsésebb lenne, ha a jövőben a magyar bankok változó kamatozású hiteleiket nem a bankközi kamatlábhoz, a Bubor-hoz, hanem a jóval alacsonyabb kamatozású diszkontkincstárjegyek (dkj) kamatához áraznák. Ráadásul a tárcavezető mindezt visszamenőleges hatállyal javasolta. Nagy Márton szerint az így kialakuló alacsonyabb kamatok megnövelnék a hitelfelvételi kedvet, ami serkentené a kormány által erőltetett gazdasági növekedést.

Jelenleg a 3 hónapos dkj-hozam 2,5 százalékponttal elmarad a hasonló futamidejű Bubor-kamattól. Igaz, ez a jelentős különbség épp a kormányzati nyomás miatt alakult ki. A bankokat, befektetési alapokat ugyanis épp a kormány kötelezte állampapírok és dkj-k vásárlásra – nyilatkozta lapunknak egy neve elhallgatását kérő banki elemző. A szakértő az OTP árfolyamának keddi esését és a forint hét eleje óta tapasztalt gyengülését is a nemzetgazdasági miniszter friss terveivel hozta összefüggésbe. A kormány új elképzelésével ismét beavatkozna a piaci folyamatokba, rontaná a bankok jövedelmezőségét és az infláció elleni jegybanki fellépés (monetáris transzmissziónak nevezett) hatékonyságát. A szakértő szerint az is elbizonytalanítja a piacokat, hogy a miniszteri cikk publikálásának célja sem világos: ez egy sajátos társadalmi egyeztetés, avagy már a bejelentés. Mindazonáltal a közlés egyértelműen a kormány e tárgyú, komoly szándékaira utal – tette hozzá az elemző.

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

A bankpapír árfolyama is megérezte a piaci bizalom megrendülését

A nemzetgazdasági miniszter tervét meglepően gyorsan és csípőből bírálta a Reuters kérdésére a Standard & Poor’s (S&P) nevű hitelminősítő egyik szakértője. Szerinte ez egy populista kormányzati javaslat, ami kockázatot jelent a bankok számára, csökkenti azok jövedelmezőségét – idézte az illetékest a Portfolio.hu. Az S&P szakértője megjegyezte: a tervezett intézkedés aláásná Magyarország elmúlt hetekben javulásnak induló befektetői megítélését. Feltehetőleg az S&P szakértőjének a Reuters által idézett véleménye hívta fel a befektetők figyelmét a magyar kormány körvonalazódó tervére és ennek lehet betudható az OTP-részvény árfolyamának tegnapi esése is.

Nagy Márton: A miniszter alacsonyabb banki hitelkamatokat javasol

A forint szintén gyengült a hét eleje óta, hétfőn reggel az eurót 382 forinton jegyezték. Ez kedden nap közben már 385,5 forinton állt. A forint gyengülését az újabb kormányzati terv mellett az is okozhatja, hogy a piacok bizonytalanok a Magyar Nemzeti Bank jövő heti kamatcsökkentésének mértékét illetően. P. ZS.

A remény nevébe kapaszkodnak

KAMPÁNY Az orosz közösségi médiában megjelenő képeken rengeteg ember akar feliratkozni egy ellenzékinek gondolt háborúellenes jelölt ajánlólistáira. De ez is a Kreml játszmájának része.

MIKLÓS GÁBOR
ÍRÁSA A NÉPSZAVÁNAK

FOTÓ: AFP/ALEXANDER NEMENOV

Sorok kígyóznak a Nagyezsgyint támogató aláírásokat gyűjtő irodáknál, pedig ő is csak „őfelsége" kirakatellenzéke

Nem csak az orosz internethasználók döbbennek meg azon, hogy egyáltalában gyűjthet aláírásokat Borisz Nagyezsgyin az Állampolgári Kezdeményezés nevű alakulat parlamenten kívüli jelöltjeként. A külföldi kommentátorok, emigrációba vagy az orosz közélet peremére szorult politikusok is lehetőséget látnak a hatvanas férfiben. Többen felszólítottak Nagyezsgyin támogatására, egyebek között Mihail Hodorkovszkij (egykori kőolajmágnás és leggazdagabb orosz, akit Putyin sok évre börtönbe csukatott, majd emigrációba kényszerített), a lágerbe zárt Alekszej Navalnij harcostársai vagy a háborúellenes Jekatyerina Duncova, akit a jelöltségtől a központi választási bizottság, majd a legfelsőbb bíróság formális okok miatt zárt el. A 40 éves újságírónő háború- és gyűlöletmentes Oroszországot hirdetett. A hatalom azt feltételezhette, túl sok női szavazót, békepárti polgárt vonzana, s ezzel rontaná a Putyinnak ígért nagy győzelem esélyét. Letiltották.

Nagyezsgyin nem ismeretlen arc: 30 éve szerepel az orosz politikában, általában az üzletbarát liberális színekben jelent meg. Az utóbbi években azzal vált ismertté, hogy a kormánypropaganda fontos beszélgetőműsoraiba is behívták – ő szolgáltatta a kormánykritikus hangot például a szélsőségesen Putyin- és háborúhívő Vlagyimir Szolovjov talkshow-jában.

Az orosz elnökválasztás március 15–17-én lesz. Jelenleg a jelöltek regisztrálása zajlik. A parlamenti pártok automatikusan jogosultak jelöltet állítani, a törvényhozáson kívüli érkezőknek 100 ezer támogató aláírást kell összeszedniük a hatalmas állam 40 különböző területén. Az aláírásgyűjtés sem magától értetődő persze, Nagyezsgyin viszont átment a szűrőn. Sokan az életrajzában találnak erre magyarázatot. A Moszkvai terület Dolgoprudnij nevű városában élő férfi a kilencvenes években már a hatalom legfelsőbb köreinek közelébe jutott. Tanácsadója volt Borisz Nyemcov akkori miniszterelnök-helyettesnek. (A liberális politikust kilenc éve ölték meg bérgyilkosok Moszkvában.) 1998-ban pedig Szergej Kirijenko akkori kormányfő tanácsadója is volt, ezután a liberális Jobboldali Erők Szövetsége színeiben bejutott a Dumába. Kirijenko ma az orosz politika centrumának számító elnöki hivatal helyettes vezetője, hozzá tartozik a belpolitika tervezése és irányítása. Az ő engedélye híján Nagyezsgyin nem jelenhet meg a politikában. Érthető az elemzői feltételezés, miszerint alaposan kigondolt politikai-technológiai elgondolás keretében dobhatták be Nagyezsgyint a kampányfolyamat első felébe. Egy kis reményt – ez a szó van a jelölt családnevében – löktek a társadalom hallgatag és ellenzéki oldalának.

100 ezer
támogató aláírást kell összegyűjteniük a nem parlamenti pártok jelöltjeinek. Nagyezsgyinnek egyelőre 80 ezer támogatója van, megfigyelők szerint a Kreml nem fogja engedni, hogy összegyűljön a szükséges szám

A történelmi analógiák alapján jogos gondolat, hogy az orosz politikát és társadalmi életet ma kizárólag a háborús helyzet határozza meg. Valóban, amióta Oroszország 2022. február 24-én megtámadta Ukrajnát, az addig is többnyire elnyomott ellenzéki megnyilvánulások gyakorlatilag tilosak. Előbb-utóbb börtönbe kerül, aki a háborút ellenzi, agressziónak nyilvánítja, Ukrajnával szimpatizál, aki egyetért a nyugati értékelésekkel vagy egyszerűen a háborút háborúnak nevezi. Egyre totálisabb az orosz nacionalista nagyhatalmi eszmék államelméletként való megjelenése, a tekintélyelvű Nyugat-ellenesség mint kötelező ideológia. Ezzel együtt az orosz politikai hatalmi centrum nem mond le formálisan a demokrácia intézményrendszerének fenntartásáról. Rendre megtartják a választásokat, s nagyon odafigyelnek a szavazás eredményére.

A Rigában szerkesztett Meduza orosz hírportál a Kremlhez közeli források alapján azt írja, hogy az orosz elnöki hivatal politikai tervei szerint az idén Putyinnak a korábbi 70 százalékosnál jóval meggyőzőbb eredményt kell elérnie. Ez demonstrálná, hogy az orosz társadalom támogatja az agressziót elindító politikust és egész politikai konstrukcióját. A Meduza szerint Kirijenko politikai technológusai úgy akarták ezt produkálni, hogy eközben a több mint húsz éve hatalmon lévő elnöknek „valódi" kihívói legyenek. Ezt csak részben sikerült elérniük, mert nem indul a posztért Gennagyij Zjuganov, az ortodox kommunisták 78 éves elnöke és Alekszej Nyecsajev, a liberális üzleti körök Új emberek nevű pártjának vezetője. Mindketten második vonalbeli politikusokat küldtek Putyin ellen, ami zavarja a képet. Az is zavaró, hogy az Új emberek jelöltje Vlagyiszlav Davankov, a Duma 39 éves alelnöke lesz. Esetleg elgondolkoztatja a szavazókat, hogy Putyin 38 évvel idősebb nála. Ezek a pártok természetesen lojálisak a hatalomhoz, ez a rendszer kvázi ellenzéke, csakúgy, mint a Liberális Demokrata Párt, amely engedelmesen elnökét Leonyid Szluckijt jelöli. A politikai tervek szerint tehát látványos névkínálat lesz a jelöltek között, miközben egyikük sem vonja kétségbe az Ukrajna elleni háború jogosságát és azt sem, hogy Vlagyimir Putyin bölcsen irányítja az orosz államot.

Ebben a helyzetben bukkan fel Borisz Nagyezsgyin, akinek jelöltségét a központi választási bizottság december 28-án regisztrálta. Január 22-én állítólag már 80 ezer aláírást gyűjtött össze, ha összejön a százezer, s a hatóság nem talál benne hibát, akkor számít majd hivatalosan is elnökjelöltnek. A megfigyelők többsége azonban ezt továbbra is kizártnak tartja.

Nagyezsgyin kiáltványa

A 61 éves, fizikus végzettségű politikus dokumentumot tett közzé, amelyben magát „Vlagyimir Putyin politikája elvi ellenfelének" állítja. Azt már eddig is tudhatták róla a tévénézők, hogy Nagyezsgyin a „különleges hadművelet" (így nevezi Putyin és Orbán az ukránok elleni véres háborút) azonnali befejezéséért lép fel. Azt is írja ebben: „Az elmúlt száz évben kétszer jutott az állam a zűrzavar és széthullás korszakába. Ismét a tekintélyelvi uralom és a militarizáció útjára tértünk. Nem bocsátom meg magamnak, ha nem próbálok meg fellépni ez ellen."

Hergeli a nagypolitikát az osztrák viccpárt

AUSZTRIA Indul az idei általános választásokon az osztrák Sörpárt, hivatalos rövidítéssel a BIER. A hírt maga a párt elnöke, a 37 esztendős Dominik Wlazny jelentette be, hozzátéve, hogy csak akkor szállnak be a versenybe, ha 20 ezerre tudják növelni a jelenlegi 1300 fős taglétszámot április végéig. Vagy akadnak olyan adakozók, akik az említett időpontig 1,1-1,2 millió eurót dobnak össze. (Nagybefektető nem jöhet szóba!) A merészen szemtelen feltétel ismertetésének másnapján 2216 új belépő bukkant fel a Sörpártnál, amely eddig csak Bécsben működött, ott is elsősorban a 11. kerületben, Simmeringben.

FOTÓ: AFP/MAX SLOVENCIK

A 37 éves, orvos végzettségű Dominik Wlazny viccpártja a „bürokráciáért" is küzd

„Én vagyok a legrégebben hivatalban lévő pártvezér" – hangoztatta Wlazny, aki 2015-ben alapította meg „mozgalmát", s apjával, a vállig érő fehér hajú Michaellel irányít. Dominik jóképű, vékony, hosszú hajú, soktehetségű férfi, végzett általános orvos, aki csak azért nem maradt a gyógyítás világában, mert punkrockot bécsi dialektusban előadó zenekara, a Turbobier a vártnál jobban befutott, érdemes volt energiáit oda összpontosítani. A kezdetben a Marco Pogo művésznevet felvevő zenész énekelt és gitározott, s a zenekar nagybőgősét, a színpadon és a való életben egyaránt tehetséges Lisát is itt szerette meg és vette feleségül. Állítólag Lisa ötlete volt, hogy 2022-ben egy 4,5 méter magas obeliszket állítsanak fel Bécs közepén, a Schwarzenbergplatzon, s a sörforrásnak nevezett csapból napokig folyhat a sör. Az ötlet remekül bevált, azóta minden zenei rendezvény állandó kelléke az obeliszk.

A kabaré írásával, előadásával is foglalkozó Pogo-Wlazny 2019-ben már megpróbálkozott a parlamentbe kerüléssel, akkor csak a szavazatok 0,1 százalékát szerezte meg. Egy évvel később a bécsi önkormányzat parlamentjét célozta meg. Oda sem ért el, de a „bürokráciáért" küzdő pártja 11 helyhez jutott a 60 tagú simmeringi kerületi tanácsban. A lokális politikával foglalkozó Wlazny 2022-ben, óriási meglepetést keltve, 8,3 százalékkal harmadik lett az államfőválasztáson. Azóta számolnak vele a nagypolitikában is, ahol eddig klímavédelmi felhívásokkal szerepelt és kultúratámogató követelésekkel a Covid idején.

A középtől balra helyezkedő Sörpárt elemzők szerint a szociáldemokrata és a zöld pártnak lehet a konkurense, állítólag a két párt illetékesei már tárgyalásokat is kezdeményeztek a BIER-rel az esetleges választási együttműködésről. A hatalmi visszatérésen fáradozó szocik fújnak is a gitározó, viccelődő orvosra, aki ahelyett, hogy az osztrák pártlista élén egy éve álló szélsőjobboldali szabadságpárt ellen venné fel a kesztyűt, tőlük csen el híveket. „A szavazatok nem a pártoké, hanem a választóké" – így Wlazny, aki remek riposztokra képes ugyan, de politikai elképzelései meglehetősen általánosak, homályosak. Esélyegyenlőséget követel a gyógyításban, a képzésben, több óvodát sürget, megfizethető lakásokat. Bárkivel hajlandó leülni kávézni, de „nem hajt térdet senki előtt". Nincs benne görcs, ha a politikai ambíciók nem teljesülnek, a kampány akkor is jó móka, s a párt népszerűségének sem árt.

Vajon szükség van-e viccpártokra, rebellisekre a politikában – firtatják a politológusok – vagy tényleg csak szavazatcsenő komolytalanok? „Mi még nem használódtunk el, függetlenek vagyunk, nincsenek saját önző érdekeink" – válaszol Marco Pogo. Aki a bécsi polgármester, szocdem pártvezető, Michael Ludwig szerint intelligens, de „semmiféle érdemi politikai tartalommal nem rendelkező enterténer". Az elemzők viszont úgy vélik, a tréfálkozó, független csoportok új kezdeményezésre képesek, s fel tudják kelteni az érdeklődést a már csalódott polgárok körében.

FÖLDVÁRI ZSUZSA (BÉCS)

FOTÓ: AFP/DURSUN AYDEMIR

Jens Stoltenberg szerint a lőszermennyiség döntheti el a háború kimenetelét

Lesz segítség, de későn

699. NAP A NATO 1,1 milliárd dollár értékű szerződést írt alá 155 milliméteres tüzérségi lövedék beszerzéséről, hogy támogatni tudja Ukrajna honvédő háborúját – jelentette be tegnap Jens Stoltenberg. A NATO-főtitkár Brüsszelben tartott sajtótájékoztatóján azt mondta, az ukrajnai háború kimenetele függ a szemben álló felek rendelkezésére álló lőszerek mennyiségétől. Stoltenberg nem nevezte meg az országokat, csak annyit mondott, hogy a NATO a szerződést négy szövetséges nevében kötötte meg, amelyek vagy továbbadják a lövedékeket Ukrajnának, vagy saját kimerült készleteik feltöltésére használják fel azokat. Úgy tudni, e szerződés keretében az érintett országok mintegy 220 ezer tüzérségi lőszert vásárolnak, az első szállítások 2025 végén várhatók. Ukrajnának viszont mielőbb égetően szüksége van a hadianyagok pótlására. Tegnap hajnalban is az orosz erők súlyos légicsapás-sorozatot mértek ukrán városokra, amelyben legalább öt ember meghalt és 80-an megsebesültek. Bár az orosz hadügyminisztérium azt közölte, a nagy pontosságú és nagy hatótávolságú rakétákkal (szám szerint 41-gyel) ukrán hadianyag-komplexumokra és rakétagyárakra mértek célzott csapásokat, Kijevben és Harkivban is lakóházak sokasága rongálódott meg. NÉPSZAVA

Fagyos stockholmi válasz

ÍGÉRET Mentené a menthetőt Orbán Viktor, miután hazánk maradt az utolsó NATO-tagállam, amely nem ratifikálta Svédország csatlakozását.

GÁL MÁRIA

„Jelen pillanatban” „nem lát okot” arra, hogy a svéd miniszterelnök tárgyalásokat folytasson Magyarországgal Svédország NATO-csatlakozásáról, így reagált Tobias Billstrom svéd külügyminiszter a stockholmi közmédia azon kérdésére, hogy Ulf Kristersson svéd miniszterelnök eleget tesz-e Orbán Viktor keddi meghívásának. Hozzátette: mielőtt válaszolna, a kormánynak „át kell gondolnia, mit jelez a levél”. Kristersson szóvivője azt mondta a The Guardiannek, egyelőre nem kommentálják a meghívást.

Orbán Viktor kedden azt követően hívta meg egy a Népszava által megszerzett levélben svéd kollégáját, hogy a török parlament tegnap reggel megkezdte Svédország NATO-csatlakozása ratifikációjának parlamenti vitáját. A késő este sorra került szavazáson az ankarai parlament jóvá is hagyta a svéd NATO-csatlakozást, és előterjesztette a dokumentumot elnöki jóváhagyásra, ami a nagy nemzetközi hírügynökségek egybehangzó információja szerint napokon belül várható. A voksolás kimenetele nem volt kérdéses, hiszen a parlament illetékes szakbizottsága már rábólintott, a kormányzó párt, az AKP jóváhagyást kérve terjesztette elő, és maga Recep Tayyip Erdogan is nyilvános támogatását fejezte ki.

FOTÓ: AFP/METIN AKTAS

A török parlament kedden megkezdte a svéd NATO-csatlakozás régen halogatott ratifikációját

Így Magyarország maradt az egyetlen kerékkötője a NATO-bővítésnek. A magyar kormány ugyan még tavaly jóváhagyásra terjesztette elő a svéd ratifikációt, a Fidesz uralta Országgyűlés azonban mindmáig nem tűzte azt napirendre. Mivel a magyar parlament ezen a héten nem is ülésezik, és a teljes tavaszi ülésszak programjában sem szerepel a ratifikáció, az Orbán-kormány igen kényelmetlen helyzetbe került, hiszen korábban mind a miniszterelnök, mind a külügyminiszter többször megígérte, hogy nem Magyarország lesz az utolsó NATO-tagállam, amely jóváhagyja Svédország csatlakozását.

Svédország NATO-csatlakozásának ügye több mint másfél éve húzódik, a magyar kormány eddig azt hangoztatta, hogy szorosan egyeztet a kérdésben Ankarával. Ezek után felmerül, hogy cserben hagyta Erdogan magyar partnerét vagy talán egy közös forgatókönyv részeként lépett a török parlament. Az azonban, hogy Orbán Viktor hirtelen Magyarországra invitálta svéd kollégáját, arra utal, Budapest mentené a menthetőt, a miniszterelnök megpróbál arcvesztés nélkül kihátrálni a helyzetből.

Orbán „bonyolultnak” nevezi a két ország kapcsolatait

Orbán Viktor szerint a Magyarország és Svédország közötti kapcsolatok egyre fontosabbá válnak az Európát sújtó válságok és bizonytalanságok korában. A két ország közötti politikai és biztonsági megállapodásokat erős kölcsönös bizalomnak kell megalapoznia. A magyar kormány ennek szellemében javasolta az Országgyűlésnek, hogy ratifikálja Svédország NATO-csatlakozását. A kölcsönös bizalom a magyar parlamentben tartott vitákban is kiemelt szerepet kapott – írja a miniszterelnök abban a Népszava birtokába jutott levelében, amelyet svéd kollégájának, Ulf Kristerssonnak küldött kedden. Orbán Viktor intenzívebb politikai párbeszédet sürget, amely szerinte hozzájárulhatna a két ország és intézményeik közötti kölcsönös bizalom megerősítéséhez. Ezért azt javasolja svéd kollégájának, látogasson el Magyarországra, hogy véleményt cseréljenek a „bonyolult” kétoldalú kapcsolatokról, a szövetségesi és partneri együttműködésről a biztonság és a védelem területén, valamint Magyarország közelgő EU-elnökségéről. HALMAI KATALIN (BRÜSSZEL)

LAPSZÉL

Újabb kivégzés Iránban

FOTÓ: AFP

Iránban kedden kivégeztek egy férfit, aki a vád szerint a 2022-es rezsimellenes, úgynevezett fejkendőtiltakozásokon megölt egy rendőrt, öt másikat pedig megsebesített. Emberi jogi szervezetek szerint a kivégzett Mohammed Gobadluból kínvallatásokkal csikarták ki a beismerő vallomást a perzsa hatóságok. A 22 éves Mahsza Aminit 2022 őszén azért hurcolták el, mert fejkendője alól néhány tincs haj kilógott. A halálát követő több hónapos tüntetéshullámot elnyomó hatósági terrornak több száz halálos áldozata volt. NÉPSZAVA

Megfenyegették Szijjártó Pétert

Ukrán nyelvű, az ukrajnai magyar nagykövetséghez küldött levélben halálosan megfenyegették a magyar külügyminisztert. Szijjártó Péter január 29-én Ungváron tárgyal ukrán kollégájával, Dmitro Kulebával. A magyar diplomácia vezetője a fenyegetésre reagálva azt mondta, annak célja a tervezett külügyminiszteri találkozó megakadályozása lehet, de ezt kizárta, a találkozót megtartják. NÉPSZAVA

Elutasította a tűzszünetet a Hamász

109. NAP Hivatalos források ugyan még nem erősítették meg, de az amerikai AP hírügynökség tegnap egyiptomi forrásokra hivatkozva arról számolt be, hogy a Hamász elutasította azt az izraeli ajánlatot, hogy két hónapra szüneteltessék a harcokat, és a palesztin biztonsági foglyokért cserébe fokozatosan engedjék szabadon az izraeli túszokat. Ugyanezen források szerint a palesztin terrorcsoport azt az izraeli ajánlatot is elutasította, hogy a Hamász vezetői hagyják el Gázát, aminek fejében az izraeli hadsereg csökkenti a harcok intenzitását. A Hamász azt követeli, hogy Izrael ne szüneteltesse, hanem fejezze be a háborút, teljesen vonuljon ki a területről, és engedje meg a gázai lakosoknak, hogy visszatérjenek otthonaikba, csak e feltétel teljesítése után hajlandó tárgyalni a fogolycseréről.

Az utóbbi napokban több sajtóinformáció is napvilágot látott, ugyancsak egyiptomi forrásokból származó értesülések alapján arról, hogy az eddig is közvetítő szerepet játszó Katar és Egyiptom az Egyesült Államokkal együtt arra törekszik, hogy mielőbb újabb, ezúttal tartós tűzszünet jöjjön létre Izrael és a Hamász között, amelynek során visszanyerhetik szabadságukat az izraeli túszok, ugyanakkor megkezdődnek a palesztin állam létrehozásához vezető tárgyalások. Erre vonatkozóan konkrét tervet terjesztettek elő, amelyet viszont egyelőre mindkét érintett fél elutasított.

Bár a Netanjahu-kormány kitart azon álláspontja mellett, hogy a háborút mindaddig nem fejezik be, míg a kitűzött célt – minden túsz kiszabadulását és a Hamász felszámolását – el nem érik, az izraeli társadalomban is növekedik a türelmetlenség és a nyomás a túszok kiszabadítása érdekében. Így a két hónapos tűzszüneti és fogolycserejavaslatot is Izrael tette.

A katari külügyminisztérium szóvivője tegnap sajtótájékoztatón számolt be arról, hogy „komoly tárgyalásokat” folytatnak a gázai harcok esetleges szüneteltetéséről és a túszok szabadon bocsátását biztosító megállapodásról. Azt állította, hogy mindkét félnek bemutatták elképzelésiket, és mindkét oldalról folyamatosan kapnak válaszokat, ami „önmagában is optimizmusra ad okot”, számolt be a The Times of Israel. Az új izraeli tűzszüneti javaslatok engedékenyebbek a korábbiaknál, ami találgatásokra adott okot, de Ejlon Levy izraeli kormányszóvivő tegnap is megerősítette, hogy a háború céljai változatlanok, „nem lesz olyan tűzszünet, amely a túszokat Gázában és a Hamászt hatalmon hagyja”.

FOTÓ: AFP

Egyre súlyosabb veszteségeket könyvel ez az izraeli hadsereg is

A háború folytatását és a Hamász felszámolását ígérte az ellenzékiekkel kibővített háborús kabinet is, miután hétfő este az izraeli hadsereg az eddigi legsúlyosabb veszteségét szenvedte el. Hétfőn 21 tartalékos esett el az izraeli–gázai határ közelében, amikor egy biztosított ütközőzóna kiépítési terve részeként Hamász-telephelyeket semmisítettek meg. A terrorcsoport egy RPG-t lőtt ki a már aláaknázott épületre, amelyben bent voltak a katonák, valamint az azt biztosító tankra is. Három másik katona tűzharcban esett el. Ezzel már 219-re emelkedett az október 27-én kezdődött gázai szárazföldi hadműveletben elhunyt izraeli katonák száma, ami példátlan veszteség az IDF történetében.

GÁL MÁRIA

Szövetségi keringő

CZENE GÁBOR

Az ellenzéki pártok, ha intézményesített formában nem is, abban az értelemben – tetszik, nem tetszik – mindenképpen szövetségesnek számítanak, hogy elméletileg közös a céljuk: a kormány leváltása. A politikailag nem eléggé képzett és reménytelenül idealista választópolgárok azt gondolnák, hogy vitás kérdések esetén ezeknek a pártoknak a képviselői asztalhoz ülnek, és addig tárgyalnak, amíg kölcsönös megelégedésre sikerül megegyezniük. Aztán nyilvánosságra hozzák, hogy mire jutottak egymással.

Budapesten pillanatnyilag más történik. Karácsony Gergely nyílt levélben tett ajánlatot a DK, a Momentum, az MSZP és saját pártja, a Párbeszéd (társ)elnökeinek. A főpolgármester azt szeretné, ha a „köztársaságpárti erők” az ő vezetésével közösen indulnának a fővárosi listás választáson, a kerületekben pedig legkésőbb február közepéig megállapodnának a közös polgármesterjelöltekről. Ahol ez valamiért nem sikerül, előválasztást kell tartani.

Karácsony Gergely október 23-án jelentette be, hogy a fővárosban létrehozza az ellenzéki pártok szövetségét. Ekkor még nem tudhatta, hogy a Fidesz az utolsó pillanatban átírja Budapesten a választási szabályokat. Mindenesetre a nyílt levél puszta ténye arra utal, hogy a főpolgármester törekvése, mondjuk így, nem valósult meg maradéktalanul. Még az is képlékeny, hogy egyáltalán mely pártok tartoznának ehhez a szövetséghez.

A Jobbikról – amely a 2022-es parlamenti választáson még az összefogáshoz tartozott, most viszont saját főpolgármester-jelöltet állít – már szó sem esik. Az LMP esetében Karácsony azt kéri, hogy a pártok legyenek nyitottak a csatlakozására, az LMP pedig „döntse el, hogy részese kíván-e lenni ennek az együttműködésnek, vagy külön indul mindenhol”. Csakhogy az LMP mozgását nehéz követni. A párt helyenként látványosan szövetkezik a DK-val, Budapesten ellenben Vitézy Dávidot győzködi arról, hogy LMP-s jelöltként induljon el Karácsony Gergely kihívójaként. Ha valaki megkérdezné, hogyan képzeljük el a megbízható és kiszámítható politikai partnert, kevéssé valószínű, hogy lelki szemeink előtt elsőként jelenne meg a Lehet Más a Politika.

Ne hagyjuk ki, hogy a főpolgármester megemlítette még a kétfarkú kutya pártot is, az általa írtak azonban – a pártok tegyenek javaslatot az MKKP-nak a „méltányos és moderált együttműködésre” – inkább tekinthetők gesztusnak, mint kiérlelt, a gyakorlatba átültethető koncepciónak.

Nem vált tisztábbá a kép. Ha nem jön össze a közös indulás a nyílt levélben felsorolt pártok részvételével (amelyek amúgy kinyilvánították, hogy támogatják Karácsony újrázását), akkor az minimum presztízsveszteséget jelent a főpolgármester számára. Ha összejön, az már önmagában elkönyvelhető sikernek, de félő, hogy az energiák egy részét a kampányra való felkészülés helyett leköti majd a listás helyekről való osztozkodás.

Bárhogyan is alakul, a pártoknak fel kell nőniük a feladathoz. A választók sokfélék, de abban például hasonlítanak: nem szeretik, ha az ellenzék belső pozícióharcokkal van elfoglalva.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

ZÖLDHASÚ ZÖLD SASOK

JEGYZET

Muhari Judit

Egy vérből valók

Eggyel megint beljebb vagyunk, szép volt, fiúk. Ezt mondhatta Orbán Viktor miniszterelnök a MÁV–Volán és a szakszervezetek bértárgyalása után. Talán még a Nélküled című dalt is eldúdolta. Nem nagyon lehetett ez másképp, hiszen a kormányfő maga mondta, mennyire fontos, hogy egy közösség együtt cselekedjen. Meg hogy nekünk, magyaroknak a virtus örök erényünk.

És ebben most nincs hiba. Csak Lázár János közlekedési miniszternek felejtett el szólni erről.

A Szolidaritás Autóbusz-közlekedési Szakszervezet kemény vezetőjében emberére akadt a tárcavezető és a munkáltató. Az előre megírt, az egyeztetés látszatát is elkerülő ajánlat neki elfogadhatatlan. Dobi István nem ijed meg Lázár összeráncolt homlokától, és a miniszteri fenyegetésétől sem remeg a nadrágja szára. A szakszervezeti vezetőt azzal bízták meg a dolgozók, hogy nyerje meg a meccset, a döntetlen nem elég. Ő ehhez tartja magát, hiszen 6000 ember áll mögötte, akik egy vérből valók, és, mint a régi jó barátok, egyet mondanak és gondolnak.

Azt például, hogy megbecsülést, tisztes bért akarnak. Háromévesajánlattal pedig álljon elő az, aki a decemberi ígéretét sem tartja be. Akkor a munkáltató azt mondta, hogy január 20-ig meglesz a bérmegállapodás. Ma január 24-e van, és nincs meg. A megállapodás nem úgy születik, hogy a szakszervezet azt írja alá, amit a főnök akar.

A barátságos mérkőzésnek így most vége. Vasárnap és hétfőn jön az elődöntő, újra sztrájkolnak a Volánbusz-sofőrök. Sőt, ha kell, februárban is. Várják a pihenőben a közösség erejében hívő miniszterelnököt is. Repülőgép most nem kell, a Volán-buszok meg ugye nem járnak, de sebaj, vezetni úgyis szeret. Szotyi lesz, még akár jóféle pálinka, bor is akad majd, ha bordalt is énekelne az ország vezetője. Mert minden meccsnap ünnepnap, és, mint tudjuk, minden meccs addig tart, amíg nem nyerünk. Mindent bele, hajrá, sofőrök!

KRÁLIK EMESE

Sínek álmodói

Észak- és délkelet-magyarországi vonatokon szocializálódtam. Amikor először szálltam fel Esztergom környékén egy panorámaablakos csodára, kellő tisztelettel helyezkedtem el a bársonyos-kék üléseken. Összekarcolt üveghez, tapadós műbőrhöz, 40 Celsius-fokos ülőfelülethez voltam szokva. A szinte suhanó szerelvény nekem maga volt az agglomerációs álom. De jó, gondoltam, hamarosan mindenhol ilyen vonatok közlekednek majd szerte Magyarországon.

Elhamarkodottan ábrándoztam. Cserébe örömmel tölt el, hogy rajtam kívül másoknak is vannak szép jövőképei. Egy szakmai konferencián Lepsényi István, a MÁV igazgatóságának elnöke azt mondta, cél, hogy három éven belül megjelenjenek hazánkban a hidrogénhajtású vonatok. Lázár János építési és közlekedési miniszter egy tízéves távlatban 6500 milliárdos fejlesztést remél, és azt is mondta, hogy a kormány nyitott minden olyan párbeszédre, amely az új típusú energiaforrások felhasználását jelenti, „nem elméleti, hanem a hétköznapi valóság szintjén”.

Eleve úgy kell kalkulálni: jobb egy járattal korábban indulni, ha biztosan el akarjuk érni a fővárosi csatlakozást.

Ha közösségi közlekedek, zömmel ma is a dél- és északkeleti vasútvonalak szolgáltatásait élvezem. Élvezem, hisz máshogy nem lehet. Nyugodt derűvel kell beletörődni, hogy a 70 kilométeres szakaszon oda-vissza ingázó, Piroskának becézett csehszlovák motorvonat egy verőfényes decemberi napon bő órát késik. Hogy eleve úgy kell kalkulálni, jobb egy járattal korábban indulni, ha biztosan el akarjuk érni a fővárosi csatlakozást. Élményeim tárházát a napokban tovább gazdagította a vasúttársaság. A szerelvény fékez, a hidraulika szisszen, a kilincs mozdul – az ajtó nem. A következő megállónál a másikat célzom meg. Segítőkész vagyok, jelzem az egyenruhásoknak, hogy sajnos nem ott szálltam le, ahol akartam, de más ne járjon így, tudjanak róla, nem nyílik a hátsó ajtó. Azt, hogy a miniszter elméletének és az utazóközönség valóságának párhuzamos sínszálai még a végtelenben sem találkoznak, a reakció, melyre aztán nehezen találtam a választ, példásan foglalja össze: „Ja, igen. Az rossz.”

A milliomos mosónő

ORWELL VILÁGA

BÁRTFAI GERGELY

A mosónők korán halnak, a cipeléstől reszket lábuk és fejük fáj a vasalástól – hiszen tudjuk. Mosónő volt Sarah is, csomókban hullt a haja szála. Tízéves korától háziszolga volt lenn, messze délen, Mississippi államban. Mérges vegyszerekkel mosott, takarított látástól vakulásig. Igaz, a hirtelen kopaszodásnak egyéb oka is lehetett: az éhezés, a gyakori betegeskedés, a tisztálkodási lehetőségek hiánya. Mélységes, kilátástalannak tűnő nyomorból küzdötte fel magát ez a fekete lány dúsgazdag üzletasszonnyá.

Sarah Breedlove (1867–1919), a leendő Madam C. J. Walker szabadnak született, családjából elsőként. Szülei és idősebb testvérei rabszolgák voltak, amíg Lincoln elnök proklamációja föl nem szabadította őket, együtt a zendülő dél földbirtokosainak többi rabszolgájával (1863). Ültetvényen robotoltak a kolerajárványig. „Kevés, szinte semmi lehetőségem sem volt, amikor elkezdtem az életemet. Elárvultam, anya és apa nélkül maradtam hétéves koromban” – emlékezett.

A Guinness-rekordok Könyvében úgy szerepel: az első nő, aki önerejéből lett dollármilliomos.

Nem akartak szűnni a megpróbáltatások. A nővéréétől el kellett menekülnie sógorának szexuális zaklatása elől. Így ment férjhez tizennégy évesen. Alig múlt húsz, amikor megözvegyült. Kislányával magára maradva St. Louisba költözött. Ha a mosásból megkeresett egy dollárt, jó napja volt. Ekkoriban kezdett el korpásodni, hullani a haja. Kétségbeesésében mindenféle szereket kipróbált, amíg végre az egyik használt. Hamarosan már azzal, Annie Malone kozmetikus kenőcsével házalt.

Hagyta a dagadt ruhát másra. Rádöbbent, milyen fontos a fekete nőknek a hajuk, és ösztönös tehetséggel felismerte a lehetőséget. Borbély bátyjától elleste a hajápolás trükkjeit. Lassan, rengeteg munkával és nehézséggel, de beindította az üzletet. Egyre nagyobb tételben kereskedett kencékkel, majd fodrászszalont nyitott Denverben. Márkanevét ekkor találta ki, harmadik férjének neve elé az előkelőbb, franciás hangzás kedvéért odabiggyesztette: Madam.

Így, a végén e betű nélkül, de büszkén. Iskolába sohasem járhatott, írni-olvasni a fekete metodista gyülekezet templomában tanult, vasárnapi bibliaórákon – de saját vegyi üzemet alapított Indianapolisban. Samponokat, hajápolókat, hajnövesztőket gyártott. Fodrászokat képzett, ügynökhálózatot épített, kutatólabort támogatott. Már magasabb célok is lebegtek a szeme előtt: a fekete nők gazdasági önállóságának lett szószólója és mecénása.

Szépségszalonja a New York-i Harlemben a modern, urbánus afroamerikai kultúra bölcsőjévé vált (1913). A Guinness-rekordok Könyvében úgy szerepel: az első nő, aki önerejéből lett dollármilliomos. Ám az álomkarrier szépséghibáját sem hallgathatjuk el. Az üzlettársból lett rivális, Mrs. Malone alighanem jogosan vádolta azzal, hogy tőle lopta a kénből és vazelinből álló hajbalzsam receptjét, amelynek sikerét, vagyonát és pazar elővárosi villáját köszönhette.

Sarah Walker, a milliomos mosónő veseelégtelenségben halt meg, ötvenegy évesen – a sors szeszélyéből ugyanabban az esztendőben, amikor a mi szegény örök mosónőnk: Pőcze Borbála (1875–1919), József Attila édesanyja.

A végtelen rettenet

MÁRFAI PÉTER
volt országgyűlési képviselő (MSZP)

Az év végén az Európai Unió folyósította Ukrajnának az utolsó másfél milliárd eurót a korábban beígért összesen tizennyolcmilliárdból. Ursula von der Leyen bizottsági elnök február elsejéig szeretné megoldani a további támogatást. Egyelőre azonban az Egyesült Államokban és Európában is nyitott kérdés az Oroszországgal lassan két éve harcoló ország ellátása a szükséges pénzügyi forrásokkal.

A kilencvenes években alapító tagja voltam a Magyar Védelmi Ipari Szövetségnek, több évig vezettem az etikai bizottságot. Akkor sem foglalkoztatott, és most sem követem a védelmi kapacitások finanszírozása körüli ügyeket. Akkor a Dunai Repülőgépgyár érdekelt, az volt a munkahelyem: abban az időben egy négyezer fős iparvállalat a Csepel-szigeten.

Itthon (még) nem szoktuk lefedni a futballpályákat. Egy nemzetközi mérkőzésekre alkalmas focipálya mérete úgy hétezer négyzetméter. A Dunai Repülőgépgyár (DRRT) nagycsarnokának területe jóval meghaladta ezt a méretet. Már sok éve bevásárlóközpont van a helyén. De higgyék el nekem, egészen jól mutat egy focipályánál nagyobb, fedett hangár, telerakva katonai repülőkkel, különösen akkor, ha azok a Magyar Honvédség harceszközei.

Egy ízben egy pesti, állatkertes kirándulás elé szerveztem egy „repülőnézést" a Dunai Repülőgépgyárba. Lányaim vannak, addig nemigen fordult elő, hogy a családdal benéztünk volna Halásztelken a repülőtérre. '95 augusztusában két Szu–22-es repülő volt bent nagyjavításon. Szép nagy csatagépek, beállítva a nagyhangár sarkába, már túl a szerelésen. Festve, kifényesítve, pont alkalmasak arra, hogy a két lányom meg a vendéggyerek jól megnézzék.

A kollégák rendesen előkészítették az attrakciót, érkezésünkkor megnyitották előttünk az üzem nagy vaskapuit, leengedték a láncot. Az őrség nem állított meg bennünket, behajtottunk, végigmentünk az üzemi úton a Messerschmitt kibocsátó csarnok előtt, és megálltunk a nyitott nagyhangár bejáratánál. Egy nyolcezer négyzetméteres csarnok kinyitva nagyon jól fest, különösen a délutáni napsütésben.

A gyerekek körbebóklászták a repülőgépeket, fölmentek a lépcsős szerelőállványra, hogy belenézzenek a nyitott pilótafülkébe – szóval siker, kacagás, mosoly. A szolgálatot ellátó kollégák derűsen szemlélték a kedves családi jelenetet. Akkor láttam meg anyósom arcán a jeges rémületet. Ott állt, háttal a napnak, velünk szemben, csendben és rettegve.

A Szu–22 jó nagy vas. Változtatható fesztávú vadászbombázó, és tényleg annak is látszik. Edit nénit így közelről eléggé megütötte a látvány. Hatalmas katonai repülő, és mindjárt kettő, a gyerekek meg ott vannak a közelükben. Szörnyű. És szürke ruhás emberek, beljebb pedig, az óriási térben, az árnyékban még több repülő és még több ember. Láttam rajta, hogy átérzi: ezeket a fegyvereket alkalmasint használhatják is...

Ugyanez a dermedt rettegés futott át rajtam is, amikor végiggondoltam, hogy az akkor kedvezőnek meghirdetett megállapodás az orosz államadósságról lényegében a hazai védelmi ipar drasztikus csökkenéséhez vezetett.

A harci gépek iparszerű nagyjavításának képessége nem sokkal később megszűnt: annak következtében, hogy az orosz államadósság fejében MiG–29-esek érkeztek az országba. Akik a megállapodást megkötötték, gondosan ügyeltek arra, hogy a iparszerű nagyjavításhoz kapcsolódó licencek ne legyenek benne a csomagban. Gondolom, nem a mi tárgyalóink döntöttek így, ha egyáltalán foglalkoztak vele, hanem a szállító oldalán kalkuláltak azzal, hogy így a magyar ipari kapacitás feleslegessé válik. Hasonló okból a győri PSZH- (páncélozott szállító harcjármű) gyártás is befejeződött.

Akkoriban több országból is a DRRT-be hozták nagyjavításra az orosz helikoptereket. Mire a honvédség Mi24-eire sor került, már Oroszországba kellett vinni a gépeket.

A mostani, rettenetes ukrajnai fejlemények mögé is odaképzelhető a távlatos gondolkodás. Az látszik, hogy az orosz hadi kapacitások bővítése fokozatosan történik. Ha nem lennének az ukrajnai harci események, egész Európa rettegne az orosz hadiipar felfutása miatt. Most az látszik, hogy azért nőnek az ipari kapacitások, azért fejlődik az orosz hadsereg, mert az ukrajnai háború megköveteli. Nagyon eretnek megközelítés, hogy meglehet: a hadiipar felpörgetését, a háborús készülődést álcázza, a haderő növelését takarja el az elhúzódó ukrajnai agresszió? Oroszország katonai lehetőségeinek jelentős bővítése, miközben Európa a saját eszközeinek egy részét Ukrajnába küldi, és anyagi forrásait is mozgósítja az elhúzódó háborúban, sajátos helyzetet eredményez.

A ukrajnai borzalomnak egyszer vége lesz. Talán létrejön valamilyen megállapodás. De addigra az amerikai és főleg az orosz fegyvergyártás mindenképpen háborús szintre fejlődik. Az orosz gazdaság fejlődési dinamikája a háborús szükségletek miatt meghaladja az uniós fejlődést. Úgy tűnik, Oroszországnak nehéz okot találnia arra, hogy lemondjon a foglalkoztatás és a gazdasági növekedés számára eminens feltételéről: az elhúzódó korlátozott háborúról. És az is nehezen képzelhető el, hogy a háború után a kiépített, forrásokkal ellátott hadiipart csak úgy lekapcsolják. Sokféle kimenetele lehetséges az ukrajnai háborúnak, de a végjáték minden változatban működő Oroszországot, nagy orosz hadsereget, zakatoló, termelő hadiipart tartalmaz.

Európa ellenben aligha követi a háborús átállásban az amerikai és főleg nem az orosz gazdaság drasztikus lépéseit. Most is több évtizedes lemaradásban van, és semmi jel sem mutat arra, hogy a kialakuló helyzethez adaptálódna az uniós gazdaság vagy akár a politikai környezet. Az elhúzódó háborút valamikor követő végkifejlet mindenképpen, minden változatban egy stratégiai szempontból erős, mozgásba lendült Oroszországot és egy felkészületlen Európát tartalmaz. Ez akkor is így van, ha sikerül megoldani Ukrajna finanszírozását.

Kilencvenötben érteni véltem anyuka mély rettenetét. Most át is érzem.

Oroszország katonai lehetőségeinek jelentős bővítése, miközben Európa a saját eszközeinek egy részét Ukrajnába küldi, és anyagi forrásait is mozgósítja az elhúzódó háborúban, sajátos helyzetet eredményez.

FOTÓ: AFP/RUSSIAN DEFENCE MINISTRY

Amerika nem példakép többé

SIMON GÉZA
orvos, amerikai–magyar kettős állampolgár

Nehéz megállapítani, hogy Amerika mikor szűnt meg példakép lenni, és kinek a szemében. Az én szememben valamikor George W. Bush elnöksége kezdetén, Irak 2003-as lerohanásakor és megszállásakor. A hanyatlás fő oka meggyőződésem szerint a kormányzati intézmények hibás működése és a közerkölcs romlása.

Az amerikai alkotmány alapelve a kormányhatalom megosztása a kongresszus, a legfelsőbb bíróság és az elnök között, azaz a hatalmi ágak között fennálló egyensúly. Ezek közül most a kongresszus működésképtelen, a legfelsőbb bíróság döntései az ideológiai megosztottság miatt előre megjósolhatók, és az elnöki hatalom is egyre inkább önkényes. Kialakulóban van egy „közigazgatási állam", ahol hivatalnokok döntenek a megválasztott törvényhozók helyett.

A kongresszus két háza, a képviselőház és a szenátus a legalapvetőbb és legsürgetőbb kihívásoknak sem tud megfelelni, azaz nem tudja megfékezni az állami költségvetés eladósodását és a törvénytelen határátlépések áradatát. A kormány hiánygazdálkodása évtizedekre nyúlik vissza. Tavaly az állami költségvetés hiánya több mint 33 ezer milliárd dollár volt, a felhalmozódott államadósság a GDP arányában 2019-ben 101 százalék volt, tavaly 120 százalék – igaz, lezajlott közben egy bénító világjárvány is.

Washington és a tagállamok képtelenek bevezetni a fegyvertartás legcsekélyebb korlátozását. Több lőfegyver van magántulajdonban, mint amennyi a lakosok száma.

A kormányzat Washingtonban nemhogy megállítani nem tudja az illegális bevándorlást, de még korlátozni sem képes. A 335 milliós országban kb. 45 millió bevándorló él – köztük én is –, és legalább 15 millió törvénytelenül itt tartózkodó „vándor". A bennszülött ifjabb nemzedék nem szívesen vállal kétkezi munkát, ezért van szükség rájuk. De mi lesz, ha a mostani jólét megszűnik?

Washington és a tagállamok egyaránt képtelenek bevezetni a fegyvertartás legcsekélyebb korlátozását. Az országban több lőfegyver van magántulajdonban, mint amennyi a lakosok száma. Csak tavaly mintegy negyven tömeggyilkosság – négy vagy több halálos áldozatot vagy sebesültet követelő lövöldözés, késelés, szándékos gázolás stb. – történt.

2020-ban, miután rendőrök meggyilkolták George Floydot, az állami és helyi hatóságok csökkentették a rendőrségek állományát, és megnyirbálták a költségvetésüket. A bűnözés minden korábbi csúcsot megdöntött. A tizenéves suhancok új módszerekhez folyamodnak, csoportos betöréseket követnek el, az úton lévő személykocsik elrablása nemegyszer gyilkossággal végződik. Ha a hatóságok el is fogják a tetteseket, mivel kiskorúak, a kirótt óvadék potom pénz. A bíróságok legfeljebb 1-2 évnyi javítóintézeti fogva tartásra ítélik őket.

Ma Amerikában a kábítószer-fogyasztás is népbetegség. Felmérések szerint az országban 24 millió férfi és nő, fiatal és fiatal felnőtt kábítószerfüggő. 2022-ben kb. 110 ezren haltak meg kábítószer- – elsősorban Fentanil- – túladagolásban. Az állam tehetetlen ennek a népbetegségnek a kezelésében, a kábítószerek könnyű hozzáférhetősége és – valljuk be! – a kábítószer-függőség megoldatlan gyógyítása miatt. Az egészségügyi ellátórendszer bevezette a Narcan (naloxone), a narkotikumok intravénás vagy bőr alá befecskendezhető, gyorsan ható ellenszere használatát. Ahogy évekkel ezelőtt az alkoholfogyasztók kitalálták a „kijelölt józant", aki bulizás után az autójával hazaviszi az ittas társait, most van a kijelölt „Narcan-adagoló", aki befecskendezi a társait, ha azok túladagolták magukat. Meglehet, ez a megoldás ahelyett, hogy elvenné a fiatalok kedvét a drogok használatától, még ösztönzi is azt.

Amerika világbirodalom és katonai nagyhatalom. 2020-as adatok szerint 200 ezer amerikai katona szolgált a tengerentúlon (akkor még folyt az afgán háború), 76 országban, 40 katonai támaszponton és 65 „terrorizmus elleni" helyőrségen. A Department of Defense (védelmi minisztérium) költségvetése az állami költségvetés 13 százaléka, miközben az EU tagállamait nehéz rávenni arra, hogy költségvetésük 2 százalékát fordítsák nemzetvédelemre.

Az amerikai alkotmány szerint a mindenkori elnök a „főparancsnok", ő dönt a katonai beavatkozások szükségességéről, de csakis a szenátus beleegyezésével és jóváhagyásával kezdeményezhet háborút. Erről a jogáról a szenátus de facto lemondott, amikor a 9/11-es terrortámadást követően, 2002. október 10-én a kongresszus szabad kezet adott George W. Bush elnöknek a katonai beavatkozásra Irakban. Azóta, többszörös próbálkozás ellenére, a kongresszus képtelen volt visszavonni ezt a döntését. Ma Amerika közvetett úton háborút folytat Ukrajnában, a szenátus törvényes jóváhagyása nélkül.

Amerika napjainkban egy gazdasági és katonai nagyhatalom a hatalmi ágak közötti, alkotmányosan előírt egyensúly nélkül. Egy „közigazgatási állam", amely képtelen a társadalmi kihívásokat hatásosan kezelni. Amerika nem példakép többé. Ellenkezőleg: intelem.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

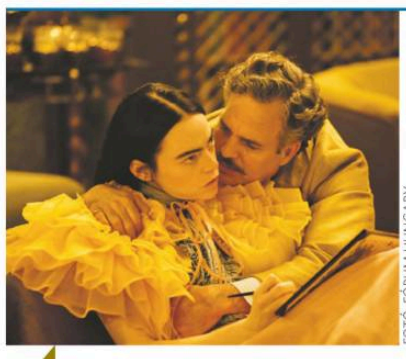

FOTÓ: FÓRUM HUNGARY

A Szegény párákat nagyrészt Magyarországon forgatták

Magyar Oscar-jelölt

SIKER Noha Buda Anna Flóra nem kapott jelölést a 96. Oscar-díjak mezőnyében a 27 című, Cannes-ban Arany Pálmát nyert rövid animációjáért, azért szerepel magyar nominált a magyar idő szerint kedd délután bejelentett listán: Mihalek Zsuzsa, a Szegény párák című film berendezője kapott jelölést a legjobb production design kategóriában. A görög Jorgosz Lanthimosz rendezte alkotás szinte teljes egészében hazánkban forgott, így a film tizenegy jelölése egyértelmű elismerés a magyar kreatívoknak.

Mihalek Zsuzsa, a Szegény párák című film berendezője is kapott jelölést.

A legtöbb jelölést, tizenhármat a Christopher Nolan rendezte Oppenheimer kapta, köztük a legjobb film, legjobb rendező és legjobb adaptált forgatókönyvét. A mű sztárjai, Cillian Murphy, Robert Downey Jr. és Emily Blunt is versenyben vannak a díjakért. Nolannek ez az ötödik nominációja, de eddig még sosem nyert. Dobogósnak számít még a jelölések számában Martin Scorsese drámája, a Megfojtott virágok, mely tíz kategóriában indul – némi meglepetésre Leonardo DiCapriót most mellőzték, igaz, Lily Gladstone és Robert De Niro ott van a listán. Scorsese pályafutásának tizedik nominációját kapta rendezőként. A Barbie nyolc jelölést kapott, a címszereplő Margot Robbie nem, de Ryan Gosling ott van a legjobb férfi mellékszereplők versenyében. Öt nominációt ért el Alexander Payne humanista vígjátéka, a Téli szünet, melynek főszereplője, Paul Giamatti és az Oppenheimert alakító Cillian Murphy harca a verseny legélesebb csatája. A legnagyobb meglepetés az Egy zuhanás anatómiájának szintén öt jelölése: köztük a legjobb rendező (Justine Triet) és legjobb színésznő (Sandra Hüller) kategóriában.

Az Oscar-díjra az idén kilencvenhárom országból mintegy tizenegyezer iparági szakember szavaz. A ceremóniát március 10-én rendezik, Hollywoodban, a házigazda Jimmy Kimmel lesz.

CS. G.

Minden véres

SZÍNHÁZ Terzopulosz Brecht: Kurázsi mama és gyermekei rendezése a háború embereket feláldozó, könyörtelen mechanizmusát mutatja meg.

BALOGH GYULA

„A béke – az tiszta kupleráj, csak a háború képes rendet tenni. Békeidőben a nép csak elvadul. Emberek és állatok egymás hegyén-hátán, mint a szarkupac” – hangzik el a Nemzeti Színházban a Kurázsi mama és gyermekei című előadás elején, a produkció alaphangját megadva. A görög Theodórosz Terzopulosz rendezte már korábban is Brecht művét, legutóbb hét évvel ezelőtt, Szentpéterváron. A Nemzetiben is rendezett, a Bakkhánsnőket, illetve a színházi olimpia alapítójaként szoros kapcsolatot ápol Vidnyánszky Attila teátrumával.

A mostani előadás aktualitását a körülöttünk zajló háborúk adják. Brecht darabját 1941-ben, Zürichben mutatták be, miközben már dúlt a második világháború. A szerző tragikus példázata önmagában is szomorúan elgondolkodtató, ám Terzopulosz a nyers, sokszor már egyenesen provokáló képekkel, hangsúlyokkal a szemünkbe vágja az indítékokat, miért is törnek ki újabb és újabb háborúk, ki miért járhat jól velük. Ezek nem üres szólamok maradnak, hanem konkrétan megértjük az egyes szereplők érdekeit, motivációit. A látványt is a rendező jegyzi. Az előadás nem gyors, sokszor kinagyít mozzanatokat, folyamatokat. A háttérben – mint egy képzőművészeti alkotás – hosszú ideig sok kés lebeg.

„Mint minden jó dolgot, a háborút is nagyon nehéz elkezdeni. De ha egyszer beindul – akkor aztán nincs megállás; az emberek úgy félnek a békétől, mint kockajátékosok a játék befejezésétől. Hisz amikor a játéknak vége, össze kell számolni a veszteségeket. Bár a háború eleinte megijeszti őket. Szokatlan nekik.” (Dramaturg: Kozma András, Szabó Réka)

FOTÓK: EŐRI SZABÓ ZSOLT

A címszerepet óriási színészi energiákkal alakítja Szűcs Nelli

INFÓ

Bertolt Brecht: Kurázsi mama és gyermekei
Nemzeti Színház
Rendezte: Theodórosz Terzopulosz

Az előadás narrátora, mesélője, és a színlapon Halálként is szerepel Bordás Roland. Valóban olyan, mint az ördög, reménykednénk, de ő – mint a történetben maga Kurázsi mama is – mindent megjósol. A konkrét cselekmény a harmincéves háborúról szól, amit a vallás nevében vívnak. A produkció egyik fő motívuma a kereszt, a katonák mellére rá is festik a véres keresztet.

Terzopulosz nem finomkodik, könyörtelenül megmutatja azt, ami a háborúról eszébe jut. A Nemzeti Színház magazinjában ezt nyilatkozta: „A Kurázsi mamánál azt szeretném láthatóvá tenni, hogy a romlás, a fasizmus mindenben benne van, és a pénz fétise mindenhol jelen van.” Terzopulosz színháza erősen rendezői, kódokból, jelekből áll; ezek általában könnyen megfejthetők, ám olykor a brechti nyelv mellett további távolságot teremtenek a játszók és a nézők között.

A szerző tragikus példázata önmagában is szomorúan elgondolkodtató, ám Terzopulosz a nyers, sokszor már egyenesen provokáló képekkel, hangsúlyokkal a szemünkbe vágja az indítékokat.

A produkció egyik fő motívuma a kereszt, a katonák mellére rá is festik a véres keresztet

Az előadás egyfajta mementó, főhajtásként is kíván működni: megjelenik például egy hatalmas kereszt, amelyben háborúk, véres konfliktusok áldozatainak arcait látjuk. Kiderült: magyar, görög hősökről van szó, ismertek és nem ismertek, beleértve a társulat tagjainak saját, családi halottait is.

A zenét Paul Dessau jegyzi, a dalbetéteket Nemes Nagy Ágnes fordította, és egy zenekar élőben is közreműködik az előadásban.

„Kurázsi, bátorság – ez kell az embereknek. Már önmagában az, hogy gyerekeket szülnek a világra, a bátorságukról tanúskodik. És ha a másvilágra kell küldeniük egymást – ehhez is persze bátorság, kurázsi kell” – mondja Kurázsi mama, a markotányosnő. A címszerepet óriási színészi energiákkal játszó, sőt daloló, táncoló Szűcs Nelli egy szekérrel és sok üzleteléssel próbálja átvészelni a háborút. Persze ennek óriási ára van: elveszti a gyermekeit, fiait (Herczegh Péter és Kovács S. József), és a néma lányt, Kattrint. Utóbbit Kiss Anna Gizella egyetemi hallgató alakítja, arcán egyszerre jelenik meg letörölhetetlenül a lázadás és az áldozati szerep. A Pap (Schnell Ádám) és a Szakács (Varga József) igyekszik a maga javára taktikázni. Yvette (Polyák Anita egyetemi hallgató), aki a háborúban is nyíltan a testéből él, és ezzel a projekttel szeretne túlélni is, harsány színeivel és megjelenésével tényleg színt visz a gyászosan fekete-fehér közegbe. Közben „a halál diadalt ül. Az üzlet virágzik.” A sokszor bábként mozgó katonákat a kaposvári egyetem hallgatói játsszák.

A végén Kurázsi mama egyedül marad. Gyakorlatilag minden és mindenki elveszik, a háború pedig még mindig tart. Fentről kereszt alakban véres könyvek ereszkednek le. A Biblia vagy a kultúra elpusztításának szimbóluma, és tényleg úgy érezhetjük, hogy lassan tényleg ellep minket teljesen a vér.

„A földi nép olyanra vágyik, Ami a földön nem lehet, Búvóhelyet ásna rogyásig, De csak a sírját ássa meg.”

Tízezer gitáros jelentkezett a Smashing Pumpkinshoz

TAGFELVÉTEL Különös módját választotta az amerikai alternatív rock együttes, a Smashing Pumpkins egy új tag megtalálásának: közösségi oldalon hirdettek gitárosi állást. A felhívásra több mint tízezren jelentkeztek.

Jeff Schroeder, a Smashing Pumpkins gitárosa bejelentette, hogy több mint 16 év után otthagyja a zenekart. A banda január 5-én nyílt felhívásban tette közzé az Instagramon és a Facebookon, hogy bárki – legyen akár kezdő rajongó vagy profi gitáros – jelentkezhet a megüresedett posztra. Egy nyolc főből álló bizottság dolgozik teljes munkaidőben azon, hogy a több mint tízezer jelentkező demójának mindegyikét meghallgassa, átnézze és értékelje.

A Smashing Pumpkins 1988-as alapítása óta több személyi változáson is keresztülment, és egy hétéves szünetet is tartott. Az eredeti csapat – amiben Billy Corgan, James Iha, Jimmy Chamberlin és D'arcy Wretzky játszott – 2000-ben felbomlott, majd 2007-ben Wretzky nélkül újra összeállt. Ekkor, a nagy visszatérés évében, csatlakozott a bandához Schroeder, akiben, noha az idén kilépett a zenekarból, távozásának okait kifejtő Instagram-posztja szerint nincsenek negatív érzések a többiekkel kapcsolatban: „Bár nagyon nehéz volt meghozni a döntést, úgy döntöttem, hogy otthagyom a bandát, hogy egy másik utat is felfedezhessek. Szeretnék köszönetet mondani Billynek, Jimmynek, Jamesnek és Jacknek, a csodálatos bandatársaimnak és még jobb barátaimnak.”

A Smashing Pumpkins június 7-én indul az Egyesült Királyságban a The World is a Vampire című turnéjára, így addig kénytelenek lesznek kiválasztani az új tagot és megszokni az új felállást.

NÁDASDI ÉVA
ÍRÁSA A NÉPSZAVÁNAK

FOTÓ: AFP/PATRICIA DE MELO MOREIRA

Az együttes júniusban már bizonyára az új gitárossal turnézik

LAPSZÉL

Ejtették a Depardieu elleni vádat

FOTÓ: AFP/JENS KALAENE

A párizsi ügyészek közölték, hogy ejtették a Gérard Depardieu elleni szexuális zaklatási feljelentést, mert az már elévült – írja a The Guardian. A panaszt Hélène Darras francia színésznő nyújtotta be 2023-ban, de a Disco című film 2007-es forgatására vonatkozott, ahol Gérard Depardieu állítólag fogdosta őt, megérintette a csípőjét és a fenekét, behívta az öltözőjébe, és még akkor sem hagyta abba, amikor a nő visszautasította a közeledést. A 75 éves Gérard Depardieu-t több mint egy tucat nő vádolta meg szexuális zaklatással és bántalmazással, de tagadja a vádakat. INDEX

Elhunyt a Boney M alapítója

Meghalt Frank Farian zenei producer. A nyolcvankét évet élt szakember a hetvenes években vált világszerte ismertté, hiszen a Boney M alapítójaként és menedzsereként olyan slágereket tett világhírűvé, mint a Daddy Cool vagy épp a Rasputin. A világszerte 150 millió lemezt eladó zenekar mellett Farian ügyfelei közt Milli Vanilli, Stevie Wonder és Meat Loaf is feltűnt. 24.HU

Baltazár-bemutató az Eötvös 10-ben

FOTÓ: BEGE NÓRA

A világot tartó oszlopok címmel mutatja be előadását a Baltazár Színház az Eötvös 10-ben február 18-án. „Ha nincs gólya, nincs gyerek. Ha nincs gyerek, nincs jövő. Ha nincs jövő, nincs jelen. Ha nincs jelen, nem vagyunk. Ha nem vagyunk, az a világvége. Egyetlen gólya lelövése katasztrófával fenyeget" – írja az 1998-ban alakult, egyetlen hazai, értelmi sérült színészekkel dolgozó színtársulat. Ahogy Vörös István fogalmaz a társulat számára írt új darabjában: „Újrafestjük, ami megtörtént, megváltoztatjuk a megváltoztathatatlant." A produkció különlegessége, hogy a színház négy rendezője – Elek Dóra, Farkas Dorka, Kováts Kriszta, Réti-Harmath Olívia – közösen dolgozik rajta. NÉPSZAVA

Meghalt Norman Jewison

Kilencvenhét éves korában elhunyt Norman Jewison kanadai filmrendező, akinek nevéhez fűződik az 1967-es Forró éjszakában, az 1971-es Hegedűs a háztetőn, az 1973-es Jézus Krisztus szupersztár. Utolsó filmje Az ítélet volt Michael Caine-nel és Tilda Swintonnal a főszerepben 2003-ban. 1999-ben az amerikai filmakadémia Oscar-életműdíjjal jutalmazta őt. NÉPSZAVA

Már a bemutató előtt vitatják a Fehér bátorságot

KULTÚRHARC A nácikkal történt kollaborációról készült film Lengyelországban. A történet bemutatása politikai izgalmat gerjeszt.

MIKLÓS GÁBOR
ÍRÁSA A NÉPSZAVÁNAK

FOTÓ: MONOLITH FILMS/ADAM GOLEC

Sokaknak kedvelt turisztikai célpontja a sajátos hegyi életformát és kultúrát őrző lengyelországi Tátra vidéke. A turisták elsősorban Zakopane síterepeit ismerik, de sokan megfordulnak Nowy Targban a régió történelmi fővárosában. Március elején a lengyel mozikban bemutatnak egy filmet, amely állítólag máris aggodalmat kelt a gorálok elkülönült, saját szokások szerint élő közösségében. A Fehér bátorság című alkotás egyszerre ajánlja magát romantikus és izgalmas szerelmes filmnek, miközben egy zárt közösség belső világát bemutató folklórelemekben gazdag alkotás. Eközben súlyos és vitatott történelmi kérdésről: a nácikkal való helyi kollaborálás történetéről szól.

Eddig sem volt titok, hogy Lengyelország 1939-es legázolása után a dél-lengyelországi gorálok körében sokan együttműködtek a nácikkal. Ezt a Lengyelországban leginkább szégyenkezve elhallgatott történetet formálta filmmé Marcin Koszalka krakkói operatőr és rendező, aki a forgatókönyvet is jegyzi. A film több mint egy évtizedig készült, s elnyerte az állami filmintézet támogatását. Ehhez szükség volt a Nemzeti Emlékezet Intézet (IPN) bevonására – egyik krakkói szakértőjük részt vett a történet hitelességének ellenőrzésében, de az IPN később elhatárolódott az alkotástól.

A történet egy gorál család két fiának személyes szembenállásán keresztül ábrázolja a hegylakó társadalom előtt álló háborús dilemmákat. A fiatalabb fiú, Andrzej szembekerül bátyjával Marcinnal, mert a család az idősebb fiúnak szánja szerelmét, Bronkát. Koszalka történetében a fiatalabb fiú, aki tehetséges hegymászó, megismerkedik egy német alpinistával, aki elhiteti vele a gorálok germán eredetének legendáját. Andrzej a megszállás után náci kollaboráns lesz, abban a hitben, hogy így képes segíteni közösségét a megmaradásban és létrehozhatják a maguk államocskáját is náci védnökség alatt. Marcin viszont a lengyel ellenálláshoz csatlakozik és egyike lesz az ún. tátrai futároknak, akik a nácik megszállta területekről a fasiszta szlovák állam területén át Magyarországra vitték a földalatti mozgalom üzeneteit, segítettek sokaknak a menekülésben. Ráadásul az idősebb testvér – aki közben megjárja Auschwitzot is – végül kiegyezik a kommunistákkal.

A történet egy gorál család két fiának személyes szembenállásán keresztül ábrázolja a hegylakó társadalom előtti háborús dilemmákat

A lengyel hivatalos narratívában tabu a nácikkal való kollaboráció, aki ezzel foglalkozik, akár vád alá is helyezhető.

Szerelmi történet, testvéri vetélkedés, árulás és hazafiság – ez mind megjelenik a filmben, amelyet izgalmassá tesz több merész alpinista jelenet. (A film címe, a Fehér bátorság több jelentéssel bír – egyebek között így nevezték a gorálok a hegymászáshoz használt magnéziumport a rendező szerint.) Koszalka több interjújában is elmondta, hogy eredetileg hegymászófilmet akart forgatni, de végül a sztori elcsúszott a történelmi példázat felé.

A film előzetese megtekinthető már, ebben a nácikkal való együttműködés is látható, ami oka lehet egyes helyi politikusok aggodalmainak. Attól tarthatnak, hogy a film megbélyegzi a helyi közösséget. A lengyel hivatalos narratívában tabunak számít a nácikkal való kollaboráció, aki ezzel foglalkozik, akár vád alá is helyezhető. Érthető a Fehér bátorság körüli inkább politikai, mint filmművészeti várakozás és izgalom, amire a mostani lengyelországi feszült légkör csak rátesz.

A gorálok

A múlt század húszas éveiben formálódott az elmélet, amely szerint a hunok elől menekülő gót törzsek a Kárpátok északi völgyeiben települhettek le, s belőlük alakult ki a gorál népesség. Miután a nácik 1939 őszén legázolták Lengyelországot, több helyi vezető felkapta ezt az elméletet, s a megszállóktól kérte különálló státuszuk elismerését. Hans Frank, a krakkói náci főkormányzó támogatta a kezdeményezést. Egyes adatok szerint a gorálok egyharmada fogadta el a lengyelektől eltérő, kedvezőbb státuszt adó G betűs igazolványokat, s pár százan beléptek a számukra szervezett Goralenvolk Waffen-SS alakulatba is. A fajelméleti alapon történt különválás – vélte a gorál nemzetségfők egy része – túlélést biztosít számukra. A lengyel ellenállás eközben jelen volt a Tátra-vidéken, osztagaik harcoltak a kollaboránsok ellen. Waclaw Krzeptowski helyi parasztpolitikust, akit a nácik Goralenführer címmel vezetőnek neveztek ki, 1945. januárban elfogta és felakasztotta a Honi Hadsereg egyik osztaga.

Egon Schiele visszatér

RESTITÚCIÓ Újabb két, nácik által elrabolt Egon Schiele-mű került vissza egy zsidó gyűjtő örököseihez – számolt be a hírről az Art Net művészeti portál. Az osztrák expresszionista festőművész második világháború alatt elvitt képei az Egy férfi portréja (1917) és a Fekete hajú lány (1911) előkerülését az Amerikai Belbiztonsági Minisztérium és Alvin J. Bragg Manhattan kerületi ügyész jelentette be.

A Fekete hajú lány című művet az Oberlin College Allen Múzeuma önként adta át a manhattani ügyészeknek, így került az osztrák zsidó előadóművész, Fritz Grünbaum és felesége, Elisabeth örököseinek kezébe. Grünbaumot a dachaui koncentrációs táborban gyilkolták meg 1941-ben.

A másik festmény, az Egy férfi portréja a pittsburghi Carnegie Múzeumból érkezett. Bragg irodája a művet 2023 szeptemberében foglalta le, valamint egy harmadik darabot, az Orosz hadifogoly (1916) című képet a Chicagói Művészeti Intézettől – az azonban nem derült ki, hogy ez utóbbi mű visszakerült-e már a családhoz.

Tavaly szeptemberben már hét Schiele-művet kaptak vissza az örökösök, a mostani két átadása pedig néhány hónappal azután jött létre, hogy egy manhattani szövetségi bíró ideiglenesen leállította az örökösök által az Albertina Múzeum, a Leopold Múzeum és Ausztria kormánya ellen indított pert. Grünbaum leszármazottai, Timothy Reif, Leon Fraenkel és Milos Vavra először 2022 decemberében nyújtották be a keresetet, a család összesen tizenkét alkotás visszatérítését kéri.

Grünbaum 1941-ben Dachauban bekövetkezett halála előtt hatalmas, legalább négyszáznegyven darabból álló művészeti gyűjteményt épített fel. Köztük volt Schiele mintegy nyolcvan alkotása, amelyeket Grünbaum felesége, Erzsébet állítólag kénytelen volt átadni a náci hatóságoknak, amikor a férjét bebörtönözték. A család csaknem két évtizede foglalkozik azzal, hogy visszaszerezze a műveket. P. SZ. D.

FORRÁS: PHOTO COURTESY OF HOMELAND SECURITY INVESTIGATIONS

Egon Schiele: Fekete hajú lány (Girl With Black Hair) (1911)

Vérbeli vadállat lett az év emlőse

A vadmacskát választotta 2024-ben az év emlősének a Vadonleső program, amelyet az Agrárminisztérium és a Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft. működtet. Az európai vadmacska küllemében nagyon hasonlít a házi macskához, de életmódjában, viselkedésében vérbeli vadállat. MTI

Lenyelhető inzulinkapszula

Norvég és ausztrál kutatók kifejlesztették azt a gyógyszert, ami szájon át bevehető kapszula formájában tartalmazza az inzulint és a benne lévő hatóanyag csak akkor lép működésbe, amikor szükséges, vagyis amikor magasra emelkedik a vércukorszint. Ez felválthatja az injekciózást, és kevesebb mellékhatással is jár. A humán tesztek 2025-ben kezdődnek. RAKÉTA

Magyar siker a fagylalt-világbajnokságon

Bronzérmes lett a magyar cukrászcsapat – Somogyi Renáta, Gaborecz István, Fodor Sándor, Gácsi Zoltán, Füredi Krisztián – a fagyi-világbajnokságon. A második Dél-Korea, a győztes Olaszország lett. A Gelato World Cupot 2003 óta, kétévente rendezik meg. NÉPSZAVA

Természetes eledel-e a műmarha?

GÉNSZERKESZTÉS A címben feltett kérdésre is választ adhat az Európai Parlament szerdai döntése a biztonságosabbnak mondott génmanipulációs technikákról.

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

NÉPSZAVA

Mintha ismételné magát a történelem: ugyanazokkal az érvekkel igyekeznek most meggyőzni a nagyközönséget a génszerkesztett növények termesztésbe engedéséről, illetve az engedélyezés lazításáról, amelyeket nagyjából két évtizeddel ezelőtt a klasszikus génmanipulációs eljárásokkal létrehozott fajták, azaz a GMO-k esetében használtak. Az apropó ezúttal a génszerkesztéssel kapcsolatos uniós szabályozás kialakítása. Az állítások pedig megegyeznek azokkal, amelyeket a GMO-k kapcsán ismételgettek a szakértők (sokszor ugyanazok, akik most megint a liberalizáció mellett érvelnek): a népesség nő, a klíma változik, az emberiség élelmezése nem lesz megoldható a genetikai beavatkozásokkal előállított, új tulajdonságokat hordozó fajták nélkül.

A kétféle eljárás, vagyis a klasszikus génsebészet és a CRISPR betűszóval rövidített Nobel-díjas génszerkesztési technológia között kétségkívül jelentős különbségek vannak. A GMO-k létrehozása során idegen (olykor nem is növényi, hanem állati) gének beültetése történik, méghozzá – a módszer relatív kezdetlegessége és pontatlansága miatt – a génállomány előre meg nem határozható helyére. Ez egyben az egyik legnagyobb kockázata is az eljárásnak: mivel az élőlények tulajdonságait nemcsak a gének, hanem azok sorrendje, illetve egymásra hatása is befolyásolja, nem egyszerűen olyan „kiméra" élőlények képződnek, amelyek evolúciós úton sosem jöhetnének létre, hanem ráadásul még a tulajdonságaik is kiszámíthatatlanok. A hivatalosan CRISPR-Cas9-nek, tudományos-ismeretterjesztő stílusban inkább genetikai ollónak nevezett technológia másképp működik: itt egyrészt „csak" fajon belüli géncseréről van szó – tehát például egy adott kukoricafajta génjét ültetik át egy másik kukoricába –, ráadásul a lokalizációt tekintve sokkal precízebben. A CRISPR-Cas9 hívei szerint ugyanaz zajlik, mint a nemesítése során, csak amíg a nemesítésnél sok-sok növénygenerációnak kell követnie egymást a kívánt eredmény eléréséig (egy új növényfajta előállításának időigénye legalább 9 év), addig a laborban ugyanez sokkal rövidebb idő alatt megoldható.

Ezt az optimizmust ugyanakkor az ellenzők egyáltalán nem osztják, éppen a GMO-kal kapcsolatos rossz tapasztalatok miatt. A fő indok a GMO-k engedélyezésénél is a világ megmentése volt, hogy aztán a gyakorlatban évtizedekig olyan megoldás uralja a piacot, amelyek a fogyasztók számára semmilyen hozzáadott értéket nem jelentettek, a gyártók profitját viszont az egekig növelték. A gyomirtó szereknek ellenálló, illetve a rovarölő mérgeket a saját szervezetükben megtermelő GMO-fajták révén – az ígéretekkel ellentétben – összességében nem kisebb, hanem nagyobb lett a vegyszerfelhasználás (például azért, mert a módosított tulajdonságok a génszennyezés következtében a rokon gyomnövényekbe is átkerültek, gyakorlatilag kiirthatatlan gyomokat eredményezve). Csak az elmúlt években jelent meg a piacon egy harmadik, aszálytűrő tulajdonságokkal rendelkező gabonacsalád, ám ennek termesztéséről, illetve környezeti hatásairól még nem gyűlt össze annyi tapasztalat, amennyiből megbízható következtetéseket lehetne levonni.

A genetikai ollónak nevezett technológia (CRISPR) esetében „csak" fajon belüli géncseréről van szó a lokalizációt tekintve sokkal precízebben, mint a GMO esetében

A GMO-fajtákra szigorú hatásvizsgálati, engedélyezési és jelölési előírások vonatkoznak – az európai fogyasztók kétharmada semmilyen élelmiszert nem hajlandó megvenni, amin a GMO-jelölés szerepel –, az Európai Bizottság viszont azt szeretné, ha a CRISPR-Cas9 technológiával létrehozott terméseknek ezen korlátozások nélkül kerülhetnének ki a földekre, illetve az üzletek polcaira. Mint jeleztük, a fő indok itt is az, hogy az európai mezőgazdaság enélkül nem tud elég gyorsan reagálni a klímaváltozás kihívásaira, és elveszíti a versenyképességét, aminek többek között élelmiszerhiány és drágulás lehet a következménye.

> Jelenleg az EU-ban minden fajta, amelynek génkészletét mesterségesen megváltoztatják, az engedélyezés szempontjából GMO-nak számít.

Hogy ennek az érvrendszernek a valóságtartalmát megítélhessük, érdemes végignézni, hogy milyen tulajdonságú CRISPR-fajtákat engedélyeztek eddig a világban, és a szóban forgó növény- (illetve állat-)fajták valóban segíthetnek-e egy esetleges élelmiszerhiány megakadályozásában vagy enyhítésében. A Superfood fantázianevű indiai mustár (a nevével ellentétben az USA-ban) annyit tud, hogy kevésbé keserű, mint bizonyos természetes vetélytársai. A Szicíliai vörös elnevezésű paradicsom (Japánban) a GABA nevű, idegsejtvédő hatású gamma-aminosavból tartalmaz többet, ami azonban a fejlett világban nem számít hiánycikknek, a szegény országok számára viszont a Szicíliai vörös fajta túl drága. Van még egy CRISPR-gomba, amely a módosított tulajdonságnak köszönhetően lassabban barnul meg, vagyis tovább tárolható az üzletben – ez sem olyasmi, ami segítene az éhezőkön. A PRLR-SLICK nevű szarvasmarha-fajta rövidebb szőrű és „hőállóbb", aminek kétségkívül lehet klimatikus előnye, ám a klímatudománynak a mezőgazdaságra vonatkozó egyik legegyértelműbb állítása szerint az egységnyi élelmiszer-mennyiséget túlságosan nagy karbonlábnyommal előállító szarvasmarha-tenyésztést radikálisan vissza kell szorítani, vagyis az ágazatnak a közeljövőben nem az lesz a legfőbb gondja, hogy bírják-e a tehenek a meleget. Van még egy olyan génkombináció is, amely a „termesztett", vagyis marha nélküli marhahús előállításában segít – utóbbi ma (és egy jó darabig) még sokkal drágább a hagyományos marhahúsnál, így a belátható jövőben szintén nem lesz szerepe az éhínségek megakadályozásában.

A fenti – létező, de az élelmiszertermelésben paradigmaváltást azért biztosan nem hozó – előnyökért cserébe kellene vállalnia a társadalomnak a CRISPR-Cas9 fajták liberalizált engedélyezésével járó környezeti és esetleges egészségügyi kockázatokat. Ha a témáról szerdán szavazó Európai Parlament elfogadná a bizottsági javaslatot, akkor az európai szabályozás gyakorlatilag az amerikait másolná, miközben a GMO-k engedélyezésében az európai gyakorlat (a fogyasztói elvárásoknak megfelelően) lényegesen szigorúbb. Az Európai Unió Bírósága 2018-ban olyan döntést hozott, amely szerint minden fajta, amelynek génkészletét mesterségesen megváltoztatják, az engedélyezés szempontjából GMO-nak számít – az EP-n múlik, hogy ez a jövőben is így marad-e.

Nyílt levél

A Bizottság szándékát erősíti a 35 Nobel-díjas tudós által jegyzett nyílt levél, amelyben arra kérik az Európai Unió törvényhozóit, hogy lazítsanak a génszerkesztésre vonatkozó szigorú szabályozáson, és tegyék lehetővé a tudósok számára, hogy olyan növényeket fejlesszenek ki, amelyek ellenállnak a „klímavészhelyzetnek". Olyan új technikák alkalmazásának engedélyezését kérik, amelyek meghatározott géneket céloznak meg, hogy a genetikai kódjukat módosítsák, így ellenállóbbá téve a növényeket a betegségekkel és a szélsőséges időjárással szemben.

HIRDETÉS

NÉPSZAVA
Fizessen elő!
Olvassa kényelmesen, otthonában a Népszavát!

LEGALÁBB 40% KEDVEZMÉNY
a bolti árhoz képest

Rendelje meg online a www.nepszava.hu weboldalon
vagy hívja ügyfélszolgálatunkat a +36-1 477-9008-as telefonszámon!

3 hónapra: ~~39 170 Ft~~ helyett 23 550 Ft (ez 15 620 Ft megtakarítás)
6 hónapra: ~~78 340 Ft~~ helyett 46 200 Ft (ez 32 140 Ft megtakarítás)
12 hónapra: ~~156 680 Ft~~ helyett 91 200 Ft (ez 65 480 Ft megtakarítás)

FOTÓ: MERÉSZ MÁRTON

Olasz bajnokságot, kupát, BL-t, a válogatottal világbajnokságot nyert

Zalánki Gergő is jelölt a címre

VÍZILABDA A világbajnoki címvédő magyar férfiválogatott klasszisa is jelölt a vizes sportokat tömörítő nemzetközi szövetségnél (World Aquatics) a 2023-as esztendő férfi vízilabdázója címre. A szervezet Facebook-oldalán megjelent bejegyzés szerint a győztest a szurkolók szavazatai és a szakértőkből álló zsűri közös döntése alapján hirdetik ki. A Pro Recco 28 éves balkezes kiválósága jó esélyekkel indul, ugyanis klubjával mindent megnyert, a Bajnokok Ligája döntőjében négy gólt szerzett, míg a fukuokai világbajnokságon őt választották a torna legértékesebb játékosának. Zalánki Gergő mellett két spanyol, Felipe Perrone és Alvaro Granados, valamint az amerikai Benjamin Hallock jelölt a díjra. MTI

LAPSZÉL

Ecseki Nándor kiesett

Az egyes selejtezőjében búcsúzott Ecseki Nándor az asztaliteniszezők 250 ezer dollár összdíjazású WTT-versenyén, az indiai Goában. A magyar játékos a kvalifikáció első körében erőnyerőként nem lépett asztalhoz, majd a második fordulóban a belga Cedric Nuytinck volt az ellenfele, akitől sima veréseget szenvedett, 3-0 (11, 6, 12). Madarász Dóra egyesben és az Ecsekivel alkotott vegyes párossal csütörtökön kezd a főtáblán. MTI

Szabadkártyás Kometa

FOTÓ: AFP/LUCA BETTINI

A Fetter Eriket foglalkoztató Polti Kometa szabadkártyát kapott a májusi Giro d'Italia országúti kerékpáros-körversenyre. A kaposvári székhelyű húsipari cég révén magyar névadó társszponzorral rendelkező, olasz bejegyzésű Polti Kometa sorozatban negyedszer vehet részt az olasz körversenyen. A Giro május 4-én Torinóból rajtol, és 26-án Rómában zárul. MTI

3x3-asok az olimpiért

A női és férfi 3x3-as magyar kosárlabda-válogatott is az olimpiáért selejtezik: a nők az április 12-től Hongkongban esedékes első selejtezőtornán a lengyelekkel, az egyiptomiakkal és a házigazdákkal kerültek egy négyesbe, az első jut ki az olimpiára. A férfiválogatott debreceni csoportellenfelei az Amerika-kupa-győztes Puerto Rico, a szintén esélyes Hollandia és Ausztria legjobbjai lesznek. A 16 együttest négy kvartettben felvonultató viadal első három helyezettje szerez párizsi indulási jogot. MTI

Djokovic, az agysebész

TENISZ Rubljov 5:1-ről is el „tudta" veszíteni a rövidítést (5:7), különben még hajnali fél 2-kor sem zárhatta volna le a melbourne-i meccset Sinner.

Ütős rovat

HEGYI IVÁN

Tévedett, aki azt hitte, a negyedikként kiemelt Coco Gauff simán nyer a női egyes negyeddöntőjében. Az amerikai tinédzser örült, hogy túlélte a meccset. Bár a túlélést használjuk másra, már csak azért is, mert a több mint háromórás mérkőzésen, hatalmas küzdelemben vesztes Marta Kosztyuk rendszeresen hangoztatja: elítéli Oroszország hazája elleni inváziójáért, és büszke honvédő háborút folytató honfitársaira.

Az ausztrál nyílt bajnokságon tiltakozott az ellen, hogy a viadal honlapján nem semlegesként, hanem oroszként tüntették fel Marija Tyimofejevát, akit 6:2, 6:1-re elkalapált. „Amikor egy orosz zászló megjelenik Tyimofejeva neve mellett, akkor a teniszvilág egy gyilkos országot legalizál" – mondta félreérthetetlenül.

A Gaufftól elszenvedett 7:6, 6:7, 6:2-es vereség után pedig újfent megemlítette: a tenisz nem feledtetheti el az orosz agressziót, sőt az ukrán lányok kitűnő szereplése – itt Dajana Jasztremszka kiváló előmenetelére is gondolt – felhívhatja a figyelmet arra, hogy a megtámadott Ukrajna, igenis, él.

A 19 éves tengerentúli lány sorozatban a 12. Grand Slam-mérkőzésén győzött, noha ezúttal 51 ki nem kényszerített hibája és 9 kettős hibája, valamint mindössze 17 nyerő ütése volt.

Kosztyukék kiélezett meccsével ellentétben a fehérorosz Arina Szabalenka és a cseh Barbora Krejciková találkozója edzőmérkőzéshez hasonlított, amelyen a labdaszedő fiatalság a pálya különböző pontjain felbukkanó tücsköket, Krejciková pedig a labdát szedte. A második helyen kiemelt belarusz győztes szériában az ötödik Grand Slam-előnyét vívhatja, miután úgy nyert nyert 6:2, 6:3-ra, hogy saját adogatójátékai közül kettőt sparringpartnerének ajándékozott.

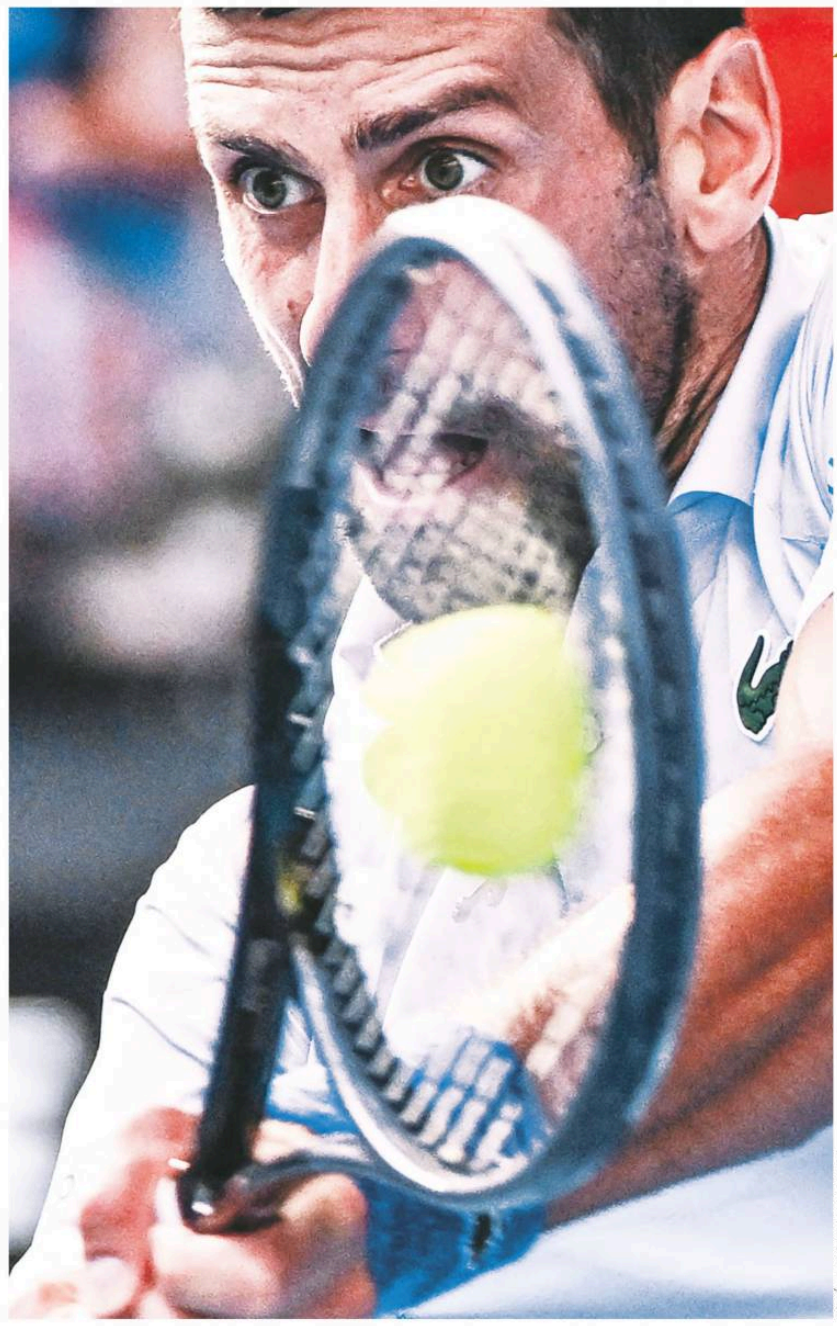

FOTÓ: AFP/WILLIAM WEST

Djokovicban változatlanul minden megvan: 36 évesen is tökéletes a kondíciója, ugyanez vonatkozik az összpontosítási képességére és a küzdeni – sőt győzni – tudására, a keze pedig „alapból" agysebészi

A szerb extraklasszis ellen még a kitűnő is kevés.

Szabalenka átlagban valamivel több mint egy órát töltött a pályán az idei ausztrál bajnokságon, azaz eddig megszorítani sem tudták, játszmát még nem vesztett. A humorát sem vesztette el: „Tudom, már mindenki a következő meccset várja" – mondta a sikerét követő interjú során.

Az a találkozó az olasz Jannik Sinner és az orosz Andrej Rubljov mérkőzése volt, amely – melbourne-i idő szerint – este háromnegyed 11-kor kezdődött. Addigra már régen véget ért a nap másik férfinegyeddöntője Novak Djokovic és Taylor Fritz között. Az amerikai teniszező nagyszerűen játszott, de a szerb extraklasszis ellen még a kitűnő is kevés.

Djokovicban változatlanul minden megvan: 36 évesen is tökéletes a kondíciója, ugyanez vonatkozik az összpontosítási képességére és a küzdeni – sőt győzni – tudására, a keze pedig „alapból" agysebészi. Fritz heves ellenállását lassanként felmorzsolta, és a 7:6, 4:6, 6:2, 6:3 után a 48. Grand Slam-elődöntőjére készülhet. (Világrekord.)

A közönség örömére a belgrádi fenomént a sérült és most kommentátorként közreműködő ausztrál Nick Kyrgios interjúvolta, akiről nem hittük volna, hogy bármitől zavarba jön. Ezúttal azonban láthatóan megilletődötten kérdezett a hovatovább utolérhetetlen „Djokertől".

Még ezt is kevésbé csodálom, mint Djokovic játékát.

Másképpen, de az is bámulatos, hogy Rubljov el tudta veszteni a tizedik Grand Slam-negyeddöntőjét is. Pedig semmivel sem játszott gyengébben, mint Sinner, ám három gémet elnyert tőle ellenfele, és ez épp elég volt hajnali fél kettő tájban az itáliai diadalhoz. Pláne, hogy a második játszma rövidítése az orosz versenyző 5:1-es vezetése után 5:7-tel zárult (6:4, 7:6, 6:3).

Fordítva ez legföljebb elképzelhető. Valójában majdhogynem lehetetlen.

Ezért Sinner a winner.

Küszöbön Szoboszlai Dominik visszatérése

RETURN Sérült játékosai, így Szoboszlai Dominik helyzetéről is beszélt Pepijn Lijnders, a Liverpool másodedzője a Fulham elleni szerdai ligakupa-mérkőzést megelőzően a klub honlapján: az angol Premier League-t öt ponttal vezető, de a második Manchester Citynél egy mérkőzéssel többet játszott vörösök trénere szerint a magyar válogatott csapatkapitánya a víkenden visszatérhet a csapatba.

„Dom a tegnap egy kispályás, egyérintéses meccset csinált végig a csapattal. Jól játszott, és remekül érezte magát, majd extra munkát is végzett a rehabilitációs stábunkkal. Készen áll a visszatérésre, de most még túl korai lenne, ha minden jól megy, akkor a hétvégén már pályára léphet" – fogalmazott a másodedző.

Szoboszlai combhajlító izma a január elsejei Liverpool–Newcastle meccsen sérült meg, Jürgen Klopp, a Liverpool edzője azt mondta, ezért cserélte le a játékost a 64. percben. „Szerettük volna lehozni őt, ez volt a terv, de sajnos egy percet késtünk vele, mert az utolsó szituációban már érezte a combját" – mondta akkor Klopp a Liverpool honlapján.

NÉPSZAVA

FOTÓ: AFP/PETER POWELL

Már együtt edzett a csapattal, és beszállt egy kispályás, egyérintéses meccsre, ahol jól játszott – mondta róla a másodedző

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

AUTÓ és kisteherautó felvásárlás díjtalan kiszállással, akár műszaki vizsga nélkül is. Tamás, 06-20/442-9002.

RÉGISÉG

KÖNYVEK, könyvtárak, CD-k, hanglemezek, DVD-k, porcelánok, kerámiák, plakátok, komplett hagyaték vétele. Telefon: 06-20/922-0001.

SZOLGÁLTATÁS

ÁCS, tetőfedő, bádogos mester! Kisebb-nagyobb tetőjavítás, beázások megszüntetése. Széldeszkázás, cserepeslemez fedés, korcolt lemez fedés, minden színben, méretben. Szakszerű, precíz munkavégzés garanciával! 06-20/225-6401.

ÁCS, tetőfedő, bádogos. Ingyenes kiszállás! Tető felújítás, beázás megszüntetés, komplett új tető kivitelezése, teraszok, kocsibeállók kivitelezése, ereszcsatorna javítása és új kivitelezése. 06-70/788-7260.

VEGYES

FIATAL hölgy takarítást, bevásárlást vállal Budapest területén. Nyugdíjasoknak kedvezmény. 06-70/209-2830.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Erős a magyar jéghokis keret

Három kapus, nyolc hátvéd és 14 csatár kapott helyet a magyar jégkorong-válogatott olimpiai selejtezőre készülő csapatában: Don MacAdam szövetségi kapitány együttese a budapesti tornán a spanyol, a litván és a japán válogatottal játszik, az első jut tovább. MTI

Elhunyt a veszprémi klubalapító

Nyolcvanegy éves korában elhunyt Németh Csaba, a veszprémi férfi kézilabdaklub egykori alapító-vezetőedzője. Németh a Veszprémi Építők SE első vezetőedzőjeként az első bajnoki aranyérmet nyerte a csapattal, és elévülhetetlen érdemeket szerzett a város sportéletében. MTI

NBA: 70 pontos idénycsúcs

Az előző idény legértékesebb játékosának választott Joel Embiid káprázatos, karrierrekordot és idénycsúcsot jelentő 70 pontos teljesítményével verte a Philadelphia 76ers 133–123-ra a San Antonio Spurst az észak-amerikai profi kosárlabdaliga (NBA) keddi játéknapján. MTI

Perre megy a pártigazgató

BELHÁBORÚ Egészen meghökkentő Kubatov Gábor FTC-elnök modora: primitív stílusúnak nevezte egy állami cégvezető eljárását, miközben a női kézilabdások szponzorálását nem ő, hanem Lázár János miniszter állította le. Baj van valaki nemzeti érzésével is.

NÉPSZAVA

„Lázár János építési és közlekedési miniszter minden, az Építési és Közlekedési Minisztérium tulajdonosi joggyakorlásába tartozó vállalatnál, háttérintézménynél elrendelte a szponzorációs szerződések felmondását, illetve megtiltotta új támogatási együttműködések megkötését. A közösségi közlekedést biztosító cégek forráshiányos helyzetében az ilyen típusú támogatások folyósítása nem időszerű, a miniszteri döntés értelmében felszabaduló forrásokat az érintett cégeknek szolgáltatásaik minőségének javítására és munkavállalóik bérnövelésére kell fordítaniuk” – közölte a Népszavával az Építési és Közlekedési Minisztérium sajtóirodája. Azért fordultunk a Lázár János vezette minisztériumhoz, mert dr. Bényi Szabolcs, a Mahart Passnave Kft. vezetője előtte ezt kérte

Jogellenes, vérlázító, primitív – ezek a ferencvárosi klubelnök szókészletének alkotóelemei, amelyekkel minősít.

lapunktól: „Hajózási ügyben szívesen állok rendelkezésére, de más ügyben forduljon az állami többségi tulajdonoshoz” – vagyis a minisztériumhoz.

A Bényi Szabolcs vezette Mahart Passnave Kft. a ferencvárosi női kézilabdacsapat egyik szponzora volt – csakhogy az együttműködés a cég kiszállása miatt megszűnt; márpedig ezt Kubatov Gábor, az FTC elnöke, a Fidesz pártigazgatója egészen

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Vérlázítónak tartja Kubatov, hogy az egyik állami cég kihátrált az FTC mögül

sajátos hangvételű, személyeskedő levélben kommentálta. A Ferencváros pártpolitikusa azt írta közösségi oldalán, hogy a „Magyar Kupa-címvédő, tavalyi BL-döntős női kézilabdázóink egyik szponzora egyoldalúan és – szeretném hangsúlyozni – teljesen jogellenesen elállt a tavaly márciusban három évre meghosszabbított szerződés teljesítésétől”. Kubatov szerint arra hivatkozva szakított a többségi állami tulajdonban lévő cég az FTC-vel, mert romlottak az eredmények, ám ez Kubatov szerint fals, mert „ezzel szemben tény, hogy jobbak lettünk, Magyar Kupát nyertünk”, „bejutottunk Európa négy legjobb csapata közé”, a „Bajnokok Ligájában döntőt játszottunk 20 ezer tomboló néző előtt”, míg ebben a szezonban „magabiztosan és hibátlanul vezetjük a magyar bajnokságot a Győr előtt”. Ugyanakkor Kubatov hangsúlyozta, hogy bejelentettek négy top igazolást, hogy „egy-két éven belül BL-t nyerjünk és így mi legyünk a világ legjobb kézilabdacsapata!”.

Az FTC elnöke előbb minősítette, majd megfenyegette a klub korábbi támogatóját: „A szerződés felbontása vérlázító, az eljárás és a

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Lázár nemcsak egy, hanem az összes minisztériumi szponzorációt lefújta

stílus pedig végtelenül primitív” – írta a hajózási cég vezetőjéről Kubatov, aki leszögezte: „Biztosak lehetnek benne, hogy semmit nem engedünk az elveinkből és a megkötött szerződésből, és jogi eljárást kezdeményezünk.” Vagyis pert indít az állami cég ellen, ami azért még a magyar sportban is megüt-

Ebben a forráshiányos helyzetben a szponzoráció nem időszerű, a felszabaduló összegeket a munkavállalók bérnövelésére is lehet fordítani – közölte a minisztérium.

közést keltő fejlemény, pláne, hogy a sportból kikopott a mecenatúra, a szponzoráció, a klubok, csapatok és komplett sportágak piaci bevételek híján szinte kizárólag az állam jóvoltából igazolhatnak „négy topjátékost”, akik a világválogatott tagjai.

Kubatov szerint a „Mahart Passnave döntéshozói igen tájékozatlanok”, és ezzel a jogtalan döntésükkel ellehetetlenítik a női kézilabdacsapat működését, ami azért kérdőjeles, mert a hajózási cég nemhogy nem volt névadó, de a támogatók között is a kisebbek közé tartozott. Kubatov szerint „Bényi Szabolcs mit sem sejt a nemzeti érzésekről, sem a sport oktatásban betöltött fontos szerepéről”. „Torkig vagyok az ilyenfajta módszerekkel és emberekkel” – írta Kubatov Gábor, akinek láthatóan fogalma sem volt arról, hogy Lázár János miniszter rendelte el (többek között) a Ferencváros szponzorálásának befejezését.

Akkor mi most szóltunk.

Chema kézikapitány: semmi nem működött

KÉZILABDA „A mai egy nagyon rossz nap volt. Ez volt az első ezen az Eb-n, amikor nem voltunk versenyképesek. Szinte semmi nem működött” – kesergett Chema Rodríguez, a magyar férfi kézilabda-válogatott szövetségi kapitánya, miután a hétfő esti, lapzártánk utáni mérkőzésen a nemzeti csapat 35-28-ra kikapott a házigazda Németországtól az Európa-bajnokság kölni középdöntőjének harmadik fordulójában. A vereség miatt már csak matematikai esély maradt az elődöntőbe jutásra, ami ugyan nem lehetetlen, de nem is realitás. A magyarok a kölni középdöntő utolsó körében csak akkor harcolhatják ki a négy közé jutást, ha a szerdán 18 órakor kezdődő meccsen (tv: M4 Sport) nyernek a csoportgyőztesként elődöntős, olimpiai bajnok franciák ellen, emellett a németek kikapnak a horvátoktól és az osztrákok sem diadalmaskodnak az izlandiak felett. Azért ez egyelőre elég sok ismeretlenes egyenlet...

„A második félidőben sok problémánk volt védekezésben, mert nagyon nehéz feladat elé állítottak minket a németek, remek csapatuk van. A szünet után sajnos nem tudtuk felvenni a versenyt a hazaiakkal, pedig a játékosaink mindent megtettek” – idézte az MTI helyszíni tudósítója a magyarok szakvezetőjét. Hozzátette, kipróbáltak különböző felállásokat, viszont nem tudták megnyerni az egy az egy elleni és a kettő-kettő elleni szituációkat a beállókkal. „Megpróbáltuk a hét a hat elleni játékot is, de senki nem akarta felvállalni a felelősséget, csak mozgattuk a labdát. Mindeközben a kapusaink sem tudtak hozzátenni. A legfontosabb, hogy a fiúk magukra találjanak, a motivációjuk visszajöjjön; nagyon nagy motivációval álltak ehhez a meccshez, történelmet akartak írni. De nincs idő búslakodni, túl kell ezen lendülni és nekiugrani a francia csapatnak.” A vereséggel eldőlt, hogy az olimpiai címvédő Franciaország megnyerte a csoportot, a magyar együttes pedig az utolsó mérkőzését épp vele játssza.

„Megérdemeltük, hogy itt legyünk, nagy élmény volt, de nagyon fájó ez a vereség” – nyilatkozta az MTI-nek Imre Bence jobbszélső, aki az Eb-n 15 kísérletéből 15 gólt lőtt, azaz százszázalékos. „Akartunk, küzdöttünk, élveztük a játékot, de nem játszottunk jól, sok volt a hiba, védekezésben sem voltunk eléggé agresszívak, ezért a kapusok sem tudtak annyit segíteni.”

Rosta Miklós vasárnap Szegedre utazott gyermeke születése miatt, de hétfőn visszatért Kölnbe, és a házigazdák ellen mind a hat lövését gólra váltotta. „Azért lett hét gól a különbség, mert a végén már nagyon kinyíltunk” – értékelt a Dinamo Bucuresti beállója.

NÉPSZAVA–MTI

FOTÓ: MTI/CZEGLÉDI ZSOLT

Fazekas Gergőnek (j) nagy fájdalmat okozott Julian Köster – összességében pedig a németek is a magyaroknak

Középdöntő, I. csoport

Az állás: 1. (és elődöntős) Franciaország 8 pont, 2. Németország 5, **3. Magyarország 4 (119-116),** 4. Ausztria 4 (108-112), 5. Izland 2, 6. Horvátország 1.

Durva videójátékok

A közhiedelemmel szemben a kegyetlen videójátékok nem emelik az agresszivitási szintet. Sőt, csökkentik a játékosok kortizol, azaz stresszhormon szintjét, tesztoszteronszintjük pedig azonos marad. Végeredményben a játékosok inkább megnyugszanak. IFLSCIENCE

Már húsz halottja van a kínai földcsuszamlásnak

Húsz ember holttestét találták meg kedden a mentőegységek a kínai Jünnan tartományban, ahol előző nap földcsuszamlás temetett maga alá 47 embert. Tizennyolc összeomlott házban keresik az áldozatokat, sérülteket. Összesen 918 lakost evakuáltak biztonságos helyre. MTI

Több ezer lőszert találtak

Csaknem 3500, a II. világháborúból származó lövedéket találtak egy romániai építkezésen Râmnicu Sărat városában, ezzel ez a legnagyobb föld alatti lőszerlerakat, amelyet az elmúlt években feltártak. A lőszereket egy erre a célra kijelölt helyszínre szállították, ahol biztonságos megsemmisítésükig maradnak. NÉPSZAVA

Tömeges defekt az M1-esen

KÁOSZ Valószínűleg a rosszul rögzített rakomány miatt vasdarabok hullottak az M1-es autópályára, ami sorozatos balesethez vezetett kedd kora reggel. Személyi sérülés nem történt.

KUKLAI KATALIN

Tegnap reggel 40-50 autó kapott defektet az M1-es autópályán, Tata térségében, a Hegyeshalom felé tartó oldalon, miután egy kamionról fémdarabok hullottak az útra – adta hírül Facebook-oldalán a Magyar Koncessziós Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. (MKIF). Felhívták az érintettek figyelmét, hogy akik defektet kaptak, és/vagy az eset miatt megsérült az autójuk, jelentkezzenek a karrendezes@mkif.hu címen. A le-

Németh Péter: Miután még nem tudni, ki a felelős, a kárigényt a MABISZ-nál is be lehet nyújtani

vélbe mindenképpen írják bele a baleset helyszínét, időpontját és a sérült gépjármű rendszámát. Az MKIF munkatársai felveszik velük a kapcsolatot és részletes tájékoztatást adnak arról, hogy a sérült járművek kapcsán felmerült kárigények bejelentéséhez, érvényesítéséhez milyen adatok, dokumentumok, igazolások szükségesek. A kárrendezést a végső soron felelősként megállapított károkozónak (és/vagy felelősségbiztosítójának) kell lefolytatnia.

„A mi információink szerint valószínűleg rosszul rögzíthették a rakományt" – írta lapunk megkeresésére az MKIF kommunikációs osztálya. „A KRESZ előírja, hogy a rakományt

FOTÓK: FACEBOOK

A pályára hullott fémszilánkok nem kímélték az autógumikat

úgy kell szállítani, hogy az ne essen le, ne szóródjon ki, ne csússzon meg, ne rontsa a jármű stabilitását, összességében ne veszélyeztesse a közlekedés egyetlen résztvevőjét sem. Mi nem vagyunk hatóság, ezt ellenőrizni nem a mi feladatunk és nem is tudjuk" – tették hozzá. Mint megtudtuk, rengeteg vasdarab került a pályára, köztük egészen aprók is, ráadásul ezek hosszan szóródtak szét, így történhetett meg az, hogy ilyen sok autó sérült meg. Az MKIF 18 munkatársa nyolc géppel 10.15-re az erősen szennyezett külső sávot megtisztította és átadta a forgalomnak, így a 7 kilométeres torlódás 11 órára megszűnt. A lehulló darabok közül több is a belső, két pályát elválasztó szalagkorlát környékére esett. Ezek nem veszélyeztették a közlekedők biztonságát, de tegnap úgynevezett mozgó terelés mellett a munkatársak onnan is összegyűjtötték a fémdarabokat.

Alapesetben egy defektre nem terjed ki semmilyen biztosítás – mondta lapunknak Németh Péter, a CLB Független Biztosítási Alkusz Kft. kommunikációs vezetője. Abban az esetben viszont, ha például rongálás, szándékos károkozás történik, vagy valakinek felróható a felelősség, akkor annak a cégnek vagy magánszemélynek a felelősségbiztosítása terhére lehet rendezni a káreseményt. Amennyiben valakinek a felelőssége megállapítható, de nem rendelkezik felelősségbiztosítással, akkor polgári peres útra lehet terelni az ügyet. Ha nemcsak defektes lett az autó, hanem például kicsúszott az útról, vagy nekiment valaminek, komolyabb kár keletkezett a járműben, és a tulajdonos rendelkezik cascóval, akkor megjavíttathatja ennek keretében az autót, és a későbbiekben a biztosító ezt behajthatja a károkozó felelősségbiztosítójánál. Hogy mennyi ideig tart az eljárás, azt nehéz megmondani, mert attól függ, hogy a balesetet okozó jármű tulajdonosa elismeri-e a felelősségét, vagy esetleg külső körülményre hivatkozik, például egy kátyúba hajtott, ezért következett be a baleset. Németh Péter azt tanácsolja, hogy ilyen esetben nem árt készíteni néhány fotót a sérülésekről, és ezeket is mellékelni a jegyzőkönyvhöz, valamint a javítás számlájához, amit benyújtanak a biztosítónál. Az igényt a MABISZ-nál is be lehet nyújtani ilyen esetben, hiszen amíg nincs meg a felelős, nem tudható, melyik az ő biztosítója.

Holdporban termesztettek csicseriborsót

KÍSÉRLET Gilisztakomposztáló segítségével készítettek termékeny táptalajt szintetikus holdporból amerikai kutatók, hogy kipróbálják, lehetséges-e magas tápanyagtartalmú növényeket termeszteni benne. Az első kísérletek tanulsága szerint a csicseriborsó például megterem benne, írja a Qubit. Igaz, az még nem derült ki, hogy a termény ehető-e, az viszont biztató a jövőbeli Hold-küldetések szempontjából, hogy az ottani talaj is termékennyé tehető. Ehhez gombákra és földigilisztákra van szükség, az előállított gilisztakomposzt pedig alkalmas arra, hogy növényeket ültessenek beléjük. A kutatók két okból választották a csicseriborsót modellnövénynek, egyrészt mert magas tápanyagtartalmú terménnyel szerettek volna kísérletezni. Másrészt a csicseriborsó képes szimbióta kapcsolatot kialakítani a gombákkal. Ez a kapcsolat kulcsfontosságú a növény életben maradása szempontjából, ugyanis a gomba a holdporban található toxikus anyagokat fogyasztja el. A giliszták pedig a hulladékanyagokkal táplálkoznak, így termőtalajt hoznak létre a növények számára. Ennek köszönhetően növekedhetett csicseriborsó egy 75 százalékban holdport tartalmazó termőtalajban. NÉPSZAVA

Kiszabadultak a minták

A NASA tudósainak végre sikerült teljesen szétszedni azt a tartályt, amelybe az OSIRIS-REx űrszonda a Bennu aszteroidáról gyűjtött mintákat. Így a tudósok hozzáfértek a 4,5 milliárd éves, nagyjából 250 gramm sziklás űrtörmelékhez, ami feltehetően az élet legkorábbi előfutárait tartalmazza.

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Az első kísérletek tanulsága szerint a csicseriborsó megterem a holdporból készült táptalajban

Boldog névnapot, Timót!

A Timót férfinév, a görög–latin eredetű Timóteusz név magyar rövidülése.

KENÓ Január 23.

2	13	17	18	22	26	31	37	39	47
50	60	65	68	69	70	71	75	78	80

ESŐ ÉS ERŐS SZÉL VÁRHATÓ

Tomajmonostorai tragédia: elítélték a buszsofőrt

ELSŐ FOK Két év fogházbüntetésre ítélte a Tiszafüredi Járásbíróság azt a sofőrt, aki két éve nyáron buszban felejtett egy négyéves kislányt Tomajmonostorán. A gyermek a rekkenő hőség miatt életét veszítette. Az 57 éves kunhegyesi T. István büntetésének végrehajtását 5 évre felfüggesztették, továbbá 5 évre eltiltották a buszvezetéstől. Az ügyész súlyosításért, a vádlott és ügyvédje felmentésért, illetve enyhítésért fellebbezett. Az ügy másodfokon egy másik bíróságon folytatódik tovább. NÉPSZAVA

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER

Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), TÖRŐ ANDRÁS (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Kiadja a XXI. Század Média Kft. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a kft. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 7950 Ft, negyedévre 23 550 Ft, fél évre 46 200 Ft, egy évre 91 200 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 ISSN • Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. január 25., csütörtök 152. évfolyam, 21. szám Ára: 500 forint

AJÁNLÓ

Gyulán gyerekek várták Novák Katalint

Maga szerint? – válaszolt egy tanár arra a kérdésünkre, hogy a hideg reggelen önként jött-e ki osztályával a köztársasági elnök fogadására. Novák Katalin közjogi értelemben „gyenge" államfő, a szakértő szerint mégis szerepmodell értéke van a fiatalok számára, hogy nő tölti be a tisztséget. Másrészt azonban továbbra sem ratifikáltuk a nőket a családon belüli erőszaktól védő isztambuli egyezményt. **5. oldal**

Rejtélyes légi incidens a front közelében

Nem tudni, miért zuhant le Belgorodnál az orosz légierő Il-76-osa és azt sem, hogy hadifogolycserére váró ukrán katonákat vagy S-300-as rakétákat szállított. Moszkvában mindenesetre Ukrajnát és a nyugati fegyvereket hibáztatják. **8. oldal**

Mentálisan is roppant veszélyes cigipótlék

Ijesztően népszerű lett a tinédzserek körében az akár tízezer slukkos, száz-százötven szál cigarettának megfelelő nikotintartalmú Poco Bar. Zacher Gábor toxikológus szerint azonban jó lesz vigyázni vele: nem szabad folyamatosan pufogtatni, mert 24 óra alatt 5-6 doboz cigarettányi káros anyagot lehet vele bevinni. **13. oldal**

Értelmetlen késleltetés

ÖNGÓL Tovább romlik Magyarország megítélése azzal, hogy utolsóként ratifikálja a svédek NATO-csatlakozását, vélik volt vezető diplomaták.

NÉPSZAVA

Csak veszít hazánk azzal, hogy a NATO tagállamai közül a magyar parlament dönt utolsóként Svédország NATO-csatlakozásáról, ráadásul a magyar illetékesek elvesztették hitelüket az észak-atlanti szövetségben, értékeltek volt vezető diplomaták lapunknak annak kapcsán, hogy a török parlament kedden zöld jelzést adott Stockholmnak a védelmi szövetséghez való integrációjára, megelőzve ezzel Budapestet.

Simonyi András volt brüsszeli NATO- és washingtoni nagykövet szerint az Egyesült Államokban eddig is értetlenül álltak azelőtt, hogy Magyarország miért akadályozza a svéd tagfelvételt. Hozzátette, a késleltetésnek egy olyan olvasata van Washingtonban, amely szerint „egyszerűen csak borsot akarnak törni a Biden-kormányzat orra alá". Kifejtette, az Orbán-kormány taktikai hibát követett el azzal, hogy állításai ellenére utolsó lett a ratifikációs folyamatban, ezzel drámaian romlott az ország presztízse.

Hasonlóképpen vélekedett Balázs Péter. A korábbi magyar külügyminiszter szerint Orbán Viktor megszegte a szavát, mivel előzőleg azt állította, nem utolsóként ratifikáljuk a svéd csatlakozást. „Márpedig utolsó lett, és ez egyben azt is jelenti: egyedül maradt" – hangoztatta. Mint mondta, a történtek arra is rávilágítottak: a magyar–török együttműködés mégsem olyan szoros, hogy ezt a lépést Ankara előre egyeztette volna, hiszen a magyar kormányt láthatóan felkészületlenül érte a kedd esti döntés. „Ez súlyos diplomáciai vereség, és diplomáciai körök joggal teszik fel a kérdést: vajon miért jó ez Magyarországnak? A válasz az, hogy semmiért."

REFLEKTOR A 2. OLDALON

Ulf Kristersson svéd kormányfő és Jens Stoltenberg NATO-főtitkár

FOTÓ: AFP/ODD ANDERSEN

Teljes káosz a pedagógusbérekkel

OKTATÁS „A héten megkaptuk a gödöllői óvodapedagógusok béremelésére fordítható összeget az államkincstártól, ám az önkormányzattal senki nem egyeztetett, így nem tudjuk, az összeg mekkora béremelésre elég, milyen szempontok szerint kell szétosztani, illetve a technikai dolgozók béremelésére jut-e" – nyilatkozta a Népszavának Gémesi György, Gödöllő polgármestere. Nem csak az óvónők fizetésemelésének lebonyolítása vet fel kérdéseket: a kormányrendeletekből épp azok a részletek maradtak ki, amelyek az illetmények pontos megállapításához szükségesek lennének a tanároknál és az oktatóknál is. Közben a Belügyminisztérium érdemben nem válaszolt arra a kérdésünkre, hogy mikor hozzák nyilvánosságra a tanárbéremelés társadalmi egyeztetése során érkezett vélemények összefoglalóját. Ez azért érdekes, mert a kormányrendelet, amelynek alapját a koncepció adta, már hatályba lépett.

BŐVEBBEN A 3. OLDALON

Angol szójáték haladóknak. A tanárok hosszasan tüntettek az emelésért

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A biztosok hiába győzködték a képviselőket

UNIÓS PÉNZVITA Az Európai Bizottság (EB) illetékes tagjainak nem sikerült meggyőzniük az európai parlamenti képviselőket arról, hogy tavaly decemberben jogosan szabadítottak fel Magyarország számára 10,2 milliárd eurónyi felzárkóztatási (kohéziós) forrást. Ez egy szerdai tanácskozáson derült ki, amelyen három biztos – Didier Reynders, Johannes Hahn és Nicolas Schmit – számolt be az uniós képviselő-testület költségvetési és költségvetési ellenőrző bizottságának a magyar pénzügyi támogatásokkal kapcsolatos brüsszeli döntésekről.

FOLYTATÁS A 3. OLDALON

Újra a békeidőket idézi az európai piaci gázár

FOTÓ: AFP/KISBENEDEK ATTILA

Nagy a megkönnyebbülés, de 2021 júniusa előtt még a mostaninál is olcsóbb volt a földgáz

VISSZARENDEZŐDÉS Köbméterenként újfent száz forint közelébe esett az orosz tarifánkat is befolyásoló európai gázár, az irányadó, holland tőzsde TTF nevű mutatója. Lapunk számításai szerint legutóbb ennél alacsonyabb szinten tavaly május végén-június elején, illetve július közepén járt. Igaz, 2021 júniusa előtt éppenséggel nem akadt példa ennél magasabb szintre. Azelőtt a mutató évtizedeken át inkább 50 forint körül alakult. De a Covid alatt a 15-20 forintos adásvételek sem mentek ritkaságszámba.

Az árakat a TTF természetesen nem forintban és köbméterben, hanem euróban és megawattórában – MWh – tartja nyilván, amit lapunk szabványos fűtőértékkel és napi euró-középárfolyamon Magyarországon érthetőbb mértékegységekre számított át. A köbméterenként száz forint körüli érték a holland börzén 27-28 eurós MWh-nkénti szintnek felel meg.

FOLYTATÁS A 6. OLDALON

Elfojtották a szkíta szervezkedést

ÖSSZEESKÜVÉS Szkíta szervezkedésnek vetett véget és fegyvereket foglalt le a rendőrség. Az oltásellenes nézeteiről is ismert Pócs Alfréd, a Szkíta Egyesület elnöke lapunknak azt mondta, rosszul használják a szkítaságot, akik erőszakos hatalomátvételt akarnak.

A rendőrség egészen szürreális hírt tett közzé a honlapján: az egyik videómegosztó portálon egy társaság tagjai bejelentették, hogy megalakítják a Szkíta Magyarországot, megindítják a „nemzeti szabad katonai csapatok felfegyverzését", és mind a volt, mind a jelenlegi kormánytagokat le fogják tartóztatni. Közölték, hogy rövidesen megtörténik a magyar rendőrség lefegyverzése és a katonaság átállítása. A Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda alkotmányos rend erőszakos megváltoztatása előkészülete miatt indított eljárást.

FOLYTATÁS A 4. OLDALON

FOTÓ: POLICE.HU

Törpe szervezet, pici arzenál. Nagy céljaik voltak, de nem jutottak messzire a szabad szkíták

Köbméterenként száz forint közelébe esett az irányadó holland tőzsdei gázár.

Végképp oda a kormány hitele

TÁMOGATÁS Súlyos mulasztást követett el a magyar diplomácia azzal, hogy nem lépett időben a svéd NATO-csatlakozás kapcsán, ami több szempontból is érthetetlen. A szövetséget is meglepte, hogy Ankara előbb kapcsolt. Brüsszelben és a tengeren túl is fogytán a türelem.

RÓNAY TAMÁS

A magyar diplomácia súlyos veresége, hogy a török parlament a magyar előtt adott zöld utat Svédország észak-atlanti szövetséghez való csatlakozásának. A kormány szavahihetetlenné vált nemcsak Svédország, hanem a szövetség többi tagjának szemében is amiatt, mert a magyar illetékesek számos alkalommal azt hangoztatták: a törökök előtt ratifikáljuk a török csatlakozást.

A magyar diplomácia azonban komoly mulasztást követett el, mert már december végén – azt követően, hogy az illetékes török parlamenti bizottság támogatásáról biztosította a svéd csatlakozást – tudni lehetett, hogy a kérdés ezután a plénum elé kerül, s azt már a január közepén kezdődött első ülésszakon napirendre tűzik a 42. témakörként. Tehát sejteni lehetett, hogy január végéig meg is születik a pozitív döntés.

Svédország is remélte az áttörést, hiszen az ország a maga részéről teljesítette Törökországnak a csatlakozás jóváhagyására vonatkozó feltételeit: szigorította a terrorizmus elleni törvényeket, a szélsőséges – elsősorban kurd – szervezetek támogatását nyolc évig terjedő börtönbüntetéssel sújtja. A NATO is tett gesztusokat Ankarának, beleegyezett egy terrorizmus elleni küzdelemmel foglalkozó koordinátori poszt létrehozására.

Azután, hogy a török parlament kedden jóváhagyta Stockholmnak a védelmi szövetségbe való integrációját, Jens Stoltenberg főtitkár egyértelművé tette, ezt a lépést várja el Budapesttől is. Orbán Viktor az X-en szerdán azt írta, „a magyar kormány támogatja Svédország NATO-tagságát. Hangsúlyoztam, továbbra is szorgalmazni fogjuk, hogy a Magyar Országgyűlés szavazza meg Svédország csatlakozását, és az első adandó alkalommal zárja le a ratifikációt", azt azonban nem közölte, mikorra várható a parlamenti döntés. Stoltenberg is azt írta az interneten, hogy Magyarország támogatja a svéd csatlakozást.

Magyar ígéretekből eddig sem volt hiány. A NATO türelme azonban már fogytán van. A szövetségnél tavaly novemberben is érzékelhető volt az ingerültség Magyarországgal és Törökországgal kapcsolatban, ám meg voltak győződve arról, hogy a nagyobb akadályt a svéd csatlakozás útjában Ankara jelenti. Annál is inkább, mert maga Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter többször is azt állította, a törökök előtt ratifikáljuk a svéd csatlakozást, s – amint egy ízben fogalmazott – ez csak „technikai kérdés".

Stoltenberg türelmetlenségéről egy november végi nyilatkozata is árulkodik. Akkor azt mondta: „Itt az ideje, hogy Törökország és Magyarország befejezze az eljárást." Hozzátette, elvárja hogy a NATO külügyminiszterei világossá tegyék Hakan Fidan török külügyminiszternek, „a svéd csatlakozás gyors véglegesítésére van szükség". Szijjártót azonban akkor külön nem említette meg, ami szintén arra utal, hogy a magyar késleltetést kevésbé tartották aggasztónak a NATO brüsszeli központjában.

A NATO a mostani geopolitikai helyzetben különösen fontosnak tartotta, hogy egységet mutasson fel Oroszországgal szemben. Ám aligha számított bárki arra, hogy Törökország és Magyarország majdnem húsz hónapig akadályozza Svédország csatlakozását. Stockholm – feladva semlegességét – még 2022 tavaszán kérte felvételét a védelmi szövetségbe Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborúja miatt.

> „Magyarországot Washingtonban mára csak kerékkötőnek tartják."

A NATO azért is aggódott jobban Törökország ellenállása miatt, mert Erdogant kiszámíthatatlannak tartotta. A török elnök a NATO tavaly júliusi vilniusi csúcstalálkozóján támogatásáról biztosította a svéd csatlakozást. (A másik várakozásra kényszerített állam, Finnország áprilisban lett teljes jogú tag.) Ám a török elnök ezután is újabb és újabb követelésekkel állt elő, köztük olyanokkal, amelyeket Stockholm nem teljesíthetett. Az Ankara és Stockholm közötti viszonyt a svédországi Korán-égetések tették még feszültebbé, gyanús fejlemény volt ezzel kapcsolatban, hogy ezeket egy oroszbarát személy szervezte, így felmerült a gyanú: Moszkva ármánykodása is áll a török késleltetés mögött. A kedvező török döntés nyilvánvalóan Vlagyimir Putyin veresége is.

Mivel Erdogan többször is utalt arra, a svédek csatlakozását hazája akkor hagyja jóvá, ha megkapják a remélt F–16-os vadászgépeket az Egyesült Államoktól, Stockholm mindinkább az amerikaiak és a törökök közötti tárgyalások túszának tekintette magát. Közben az Amerikával való tárgyalásokat bonyolította a gázai háború, Erdogan Izraellel szembeni kemény retorikája és a Hamász támogatása.

A nagy áttörés tehát tavaly év végén történt azzal, hogy a török külügyi bizottság támogatta a svéd NATO-integrációt. A kedvező változásban szerepe lehetett a török–görög kapcsolat jelentős javulásának is: az amerikai kongresszus részben amiatt ellenzi az F–16-osok Törökországnak való eladását, mert – egyes képviselők félelme szerint – Ankara azokat NATO-tag szomszédja ellen is bevetheti. Persze a svéd NATO-csatlakozás török parlament általi megerősítése még nem jelent automatikusan amerikai támogatást a vadászgépek szállítására.

Erdogan szempontjából gazdasági okok is szerepet játszhattak. Stockholm segítséget ígért arra, hogy Ankara közeledhessen az EU-hoz, és hogy a törökök vízummentesen mehessenek az Unióba. Egy harmadik szempont is szerepet játszhatott: ugyan Erdogan számára Vlagyimir Putyin továbbra is fontos partner, kivált energiapolitikai szempontból, belátja, a Nyugattal való jó kapcsolatoknak nincs alternatívája. Erdogan még késleltethetné a svéd csatlakozás Törökország általi ratifikálását azzal, hogy elhúzza a döntés aláírását, de erre csekély az esély.

Erdogan decemberi budapesti látogatásán úgy tűnt, nagy a barátság Orbánnal. Ám a tények mást mutatnak

FOTÓ: AFP/KISBENEDEK ATTILA

Magyarország ezzel nagyon sokat veszít

AMERIKA Washingtonban eddig is értetlenül álltak azelőtt, hogy Magyarország miért akadályozza a svéd tagfelvételt. Nem lehetett komolyan venni azokat az érveket, amelyeket erről Amerikában, a nyilvánosság előtt és a svédeknek mondtak – nyilatkozta a Népszavának Simonyi András. Hazánk volt brüsszeli NATO-, majd washingtoni nagykövete szerint „van olyan olvasata Washingtonban ennek az egésznek, hogy egyszerűen csak borsot akarnak törni a Biden-kormányzat orra alá, és (a közel két éves halogatás) sokkal kevésbé szól Svédországról".

„Ami pedig Ankara szinte váratlan döntését illeti – mondta –, az arra utal, hogy Törökország nem kívánt utolsónak maradni, az Orbán-kormány pedig taktikai hibát követett el, mert többszöri állítása ellenére mégis utolsónak maradt, ennek az összes következményével."

„Magyarországot Washingtonban mára csak kerékkötőnek, úgymond a NATO egységét megbontó országnak tartják" – tette hozzá. „Az, amit Magyarország a NATO-csatlakozások ügyében Finnországgal és most már hosszú ideje Svédországgal művelt, az a republikánusoknál is kiverte a biztosítékot. Semmiféle érv nem szólt amellett, hogy Magyarország akadályozza a svéd tagságot."

Simonyi András volt washingtoni nagykövet: Az Orbán-kormány taktikai hibát követett el

Arra a felvetésre, hogy a magyar kormány a saját súlyát akarta növelni ebben a játszmában, a volt nagykövet leszögezte: Magyarországgal szemben Törökország egy fontos ország egy súlyos problémákkal terhelt régióban, s egy olyan ország, amelyiktől még az oroszok is tartanak. Magyarországnak tudomásul kellene vennie, hogy akkora, amekkora. „Tehát itt valami nagyon nagy szerepzavar történt."

„A magyar politikai elit nem tudott volna hova lenni, ha annak idején bármelyik ország így akadályozza a magyar belépést" – mondta Simonyi András.

Annak kapcsán, hogy Magyarország – a 31 NATO-tagállam közül utolsó ratifikálóként – miről tárgyalhatna még Svédországgal, Simonyi kételyét fejezte ki, hogy Magyarországnak maradt-e zsarolási potenciálja, amit ki tudna használni. „Egyébként fogalmam nincs, hogy mire gondoltak – tette hozzá. – El tudom képzelni, hogy a magyar kormány valóban nem akart utolsónak maradni, ám eltaktikázta magát, a törököket pedig – mondjuk úgy – nem nagyon érdekelte a magyar összefüggés."

HARSÁNYI GYÖRGY

„Nem lehet megmagyarázni"

IDŐHÚZÁS „A magyar miniszterelnök megszegte a szavát, mert korábban azt mondta, hogy nem Magyarország lesz az utolsó, aki ratifikálja a svéd csatlakozást. Márpedig utolsó lett, és ez egyben azt is jelenti, hogy egyedül maradt. Nem jó nemzetközi pozíció az, amikor valaki egyedül áll szemben a NATO többi harminc tagjával" – mondta a Népszavának Balázs Péter. Az egykori külügyminiszter szerint mindez arra is rávilágított: a magyar–török együttműködés mégsem olyan szoros, hogy ezt a lépést előre egyeztették volna, hiszen a magyar kormányt láthatóan felkészületlenül érte a döntés. „Ez súlyos diplomáciai vereség, a világsajtó és a diplomáciai körök joggal teszik fel a kérdést, hogy vajon miért jó ez Magyarországnak. A válasz: semmiért. Nyilvánvalóan orosz érdekeket szolgál ma minden olyan lépés, amely a NATO erősítését gátolja" – mondta Balázs Péter.

Balázs Péter volt külügyminiszter: A magyar–török együttműködés mégsem olyan szoros

A magyar kormány a törökökkel ellentétben nem fogalmazott meg konkrét feltételeket, amelyek teljesülése esetén ratifikálná a svéd csatlakozást, inkább egyfajta pávatáncot folytatott: miközben azt kommunikálta, hogy támogatja a svéd belépést, Gulyás Gergely például a kölcsönös bizalom erősítését, Szijjártó Péter pedig „több tiszteletet" várt az északi féltől. Ennek a huzavonának Balázs Péter szerint egyetlen célja az időhúzás volt. „A magyar kormány halogatását nem lehet megmagyarázni és mentegetni, hiszen a saját katonai szövetség megerősítése természetes célja kellene hogy legyen minden egyes tagnak" – tette hozzá a volt külügyminiszter, aki úgy gondolja: Magyarország sem a geopolitikai helyzete miatt, sem a hadserege méreteit vagy kapacitásait tekintve nem lenne képes önmagát megvédeni, egyértelmű, hogy mások támogatására szorulnánk. Ilyen értelemben óriási stratégiai hiba elszigetelődni, és szembekerülni a többi szövetséggel. Balázs Péter szerint a kormány kezében egyetlen megoldás maradt: minél gyorsabban és csendesebben ratifikálni Svédország csatlakozását a NATO-hoz. A Miniszterelnökség számára küldött kérdéseinkre, amelyben arról érdeklődtünk, hogy mikorra várható a parlament jóváhagyása, és hogy meglepte-e a kormányt a török döntés, lapzártánkig nem érkezett válasz.

F. SZABÓ KATA

Novák tárgyalást szorgalmaz, nem ratifikációt

„Törökország ratifikálta Svédország NATO-csatlakozását. Most rajtunk a sor. Tárgyalásokat szorgalmazok a svéd és a magyar kormányfő között. Az álláspontom ugyanaz, mint korábban: több az előnye, mint a hátránya a svéd csatlakozásnak" – közölte Novák Katalin. Figyelemre méltó, hogy az államfő tárgyalásokról beszélt, nem pedig ratifikálásról, pedig ő is összehívhatna egy rendkívüli ülést a magyar parlamentben a folyamat gyorsítása érdekében.

Pedagógusbérek: „teljes a káosz”

OKTATÁS Nem zökkenőmentes a tanárok, oktatók, óvónők fizetésemelésének lebonyolítása, a kormány rendeletei, határozatai több kérdést vetnek fel, mint amennyit megválaszolnak.

JUHÁSZ DÁNIEL

A pedagógusoknak, szakképzési oktatóknak, óvodapedagógusoknak január 30-áig kellene megkapniuk a megemelt béreiket is tartalmazó új munkaszerződéseiket, ám a béremelés lebonyolításának részletezésére kiadott kormányrendeletekből épp azok a részletek maradtak ki, amelyek az illetmények pontos megállapításához szükségesek lennének. A „tanárbéremelésről” szóló, múlt héten megjelent kormányrendelet ugyan rögzítette, hogy az egyes fokozatoknál melyek azok a minimumösszegek, amelyeket az átlagosan 32,2 százalékos bértömegemelésből meg kell kapniuk a pedagógusoknak (például a pályakezdő gyakornokoknál bruttó 528 ezer forint, Pedagógus I. kategóriában bruttó 538 ezer forint, Pedagógus II.-nél bruttó 555 ezer forint), ám az, hogy a bértömeget hogyan, pontosan milyen szempontok alapján kell felosztani, nem került bele a rendeletbe. A Pedagógusok Demokratikus Szakszervezetének (PDSZ) ügyvivője, Nagy Erzsébet lapunknak elmondta, a Belügyminisztérium köznevelési államtitkárságával történt legutóbbi egyeztetésen szóban arról kaptak tájékoztatást, hogy a tankerületi intézményekben „lehetőleg” mindenki a tavaly novemberi béréhez viszonyítva kap majd emelést, ez egyedül a gyakornokoknál jelent 32,2 százalékos többletet, Pedagógus I. fokozatban pedig 31,2 százalékot, Pedagógus II.-nél 29,1 százalékot, mesterpedagógus kategóriában 21,2 százalékot, a kutatótanároknál pedig 19 százalékot.

Ugyanakkor mivel a rendeletből ezek a részletek kimaradtak, leghamarabb csak jövő hét kedden derülhet ki, pontosan mennyit kapnak a pedagógusok, akiknek január 8-a óta kell úgy dolgozniuk, hogy nem tudhatják, mekkora a fizetésük. Korábban szó volt arról is, hogy ezen a héten összehívják az iskolaigazgatókat, ám lapunk értesülései szerint ez nem történt meg. A Népszavához eljutott viszont egy, az intézményvezetőknek címzett tájékoztatólevél Maruzsa Zoltán köznevelési államtitkár aláírásával, de ez sem tartalmaz több részletet, mint amennyi a kormányrendeletben megjelent. Az új munkaszerződéseket egyébként is a tankerületi központokban állítják ki, az igazgatóknak pedig annyi lesz a dolguk, hogy átvegyék és kiosszák azokat a tanárok között.

Más a helyzet az állami óvodák esetében: itt az önkormányzatok a fenntartók, de a munkáltatói jogokat – az iskolákkal ellentétben – az intézményvezetők gyakorolják, vagyis joguk van a bérek megállapítására is. A kormányrendelet viszont egy mondat erejéig sem tér ki arra, az óvodapedagógusok béremelésénél hogyan kell eljárni. A részletekről előbb a Belügyminisztériumnál érdeklődtünk, ahonnan a Pénzügyminisztériumhoz (PM) irányítottak bennünket. A PM lapunknak küldött válaszából semmi konkrétum nem derült ki, csak a szerdán kiadott közleményüket küldték el, amelyben az áll, a települési önkormányzatok 78,2 milliárd forint többlettámogatást kapnak.

A Magyar Önkormányzatok Szövetségének elnöke és Gödöllő polgármestere, Gémesi György a Népszavának azt nyilatkozta, a héten megkapták a gödöllői óvodapedagógusok (mintegy 300 fő) béremelésére fordítható összeget az államkincstártól, ám az önkormányzattal előzetesen senki nem egyeztetett, így egyelőre nem tudják, az összeg pontosan mekkora béremelésre elég, milyen szempontok szerint kell szétosztani, illetve a technikai dolgozók béremelésére jut-e. – Vannak bizonytalanságok, mindenképp egyeztetésekre lesz szükség – fogalmazott Gémesi György, hozzátéve: a béreket február elején meg kell kapniuk a dolgozóknak.

Noha a szakképzésért is felelős Kulturális és Innovációs Minisztérium lapunknak korábban azt állította, a szakképző intézményekben oktatók esetében – miután őket a munka törvénykönyve szerint foglalkoztatják – nincs szükség arra, hogy a béremelésüket kormányrendeletben vagy más módon szabályozzák, szerdán mégis megjelent egy kormányhatározat, amely azt tartalmazza, hogy az oktatók havi bére el kell érje legalább a bruttó 581 680 forintot. További részleteket ebben a határozatban sem közöltek. A szaktárca Népszavának küldött korábbi közlése alapján annyi tudható még, hogy a szakképzési oktatók bérének megállapításánál szerepet játszik az is, milyen eredményeket értek el a tavalyi teljesítményértékelésben.

A PDSZ ügyvivője, Nagy Erzsébet hanyagnak és igénytelennek tartja a minisztériumi határozatot; nem tudni, mi a szakmai indoka annak, hogy a szakképzésben oktatók bérének minimumát a fenti összegben határozták meg, ahogy azt sem, egy adott intézményen belül hogyan alakulnak a bérek. Rámutatott arra is, hogy míg a köznevelésben a pedagógus végzettségű, nevelést-oktatást segítő munkatársak is kapnak emelést, addig a szakképzésben a határozat alapján csak az oktatók bére emelkedik, akik nem ilyen munkakörben dolgoznak, azoknak semmi nem jár, ami bérfeszültségeket fog okozni. Az érdekvédő szerint a béremelések ügyében „teljes a káosz”.

Tüntetés tavaly ősszel. Bár nehezen, de emelték a tanárok fizetését, csak még mindig nem tudni, mennyivel

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

> A kormányrendelet egy mondat erejéig sem tér ki arra, az óvodapedagógusok béremelésénél hogyan kell eljárni.

TITOK

GÉMESI GYÖRGY: Egyelőre nem tudjuk, hogy az államkincstártól kapott pénz mekkora béremelésre elég

Tankerületi adósságrendezés

Míg 2023 novemberére 1 milliárd 827 millió forintra nőtt a tankerületi központok összes lejárt adóssága, decemberre már csak 27 millió forintot tett ki a tartozásállomány – derült ki a Magyar Államkincstár friss kimutatásából, amelyben 36 tankerületi központ szerepel a 60-ból, de decemberben már csak 9 központnak voltak 1–9 millió forint közötti tartozásai. Vagyis év végén a kormány 1,8 milliárd forintot biztosított a tankerületeknek, hogy rendezzék adósságaikat. Bár a tartozások nagy részét sikerült rendezni decemberben, feltételezhető, hogy januártól ismét elkezdik halmozni az adósságokat a tankerületek; számos központ évek óta tartósan szerepel az államkincstár havi listáján.

Határidőn átívelő társadalmi egyeztetés

A beérkezett észrevételek feldolgozása folyamatban van – közölte lapunkkal a Belügyminisztérium, miután arról érdeklődtünk, várhatóan mikor hozzák nyilvánosságra a tanárbéremelés koncepciójáról szóló tervezet társadalmi egyeztetése során érkezett javaslatok, kritikák, vélemények összefoglalóját. A koncepciót 2023. december 29-én bocsátották társadalmi vitára, ennek határideje az idén január 6-án járt le. Az, hogy a szaktárca még mindig az észrevételek feldolgozásával bíbelődik, azért érdekes, mert a kormányrendelet, amelynek alapját a koncepció adta, január 19-én megjelent, és hatályba is lépett.

Bíróságon végzi majd a 10,2 milliárd euró

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

A biztosi kollégium tavaly decemberben oldott fel 10,2 milliárd eurót a Magyarországnak megítélt csaknem 22 milliárdos kohéziós büdzséből, miután megítélése szerint a magyar hatóságok végrehajtották a Brüsszel által elvárt igazságügyi reformot. Az EB rekordgyorsasággal, a gyanú szerint a decemberi uniós csúcstalálkozó elé időzítve hagyta jóvá a pénz felszabadítását, hogy rábírja Orbán Viktort az Ukrajna megsegítését célzó döntések támogatására. Ha ez is volt a cél, felemásra sikerült: a magyar miniszterelnök ugyan nem akadályozta meg, hogy csatlakozási tárgyalások kezdődjenek a kijevi kormánnyal, de megvétózta az ukrajnai pénzügyi segélycsomag elfogadását az állam- és kormányfők tanácskozásán.

A szerdai EP vitában Didier Reynders igazságügyi biztos megerősítette, hogy Magyarország maradéktalanul végrehajtotta az egyebek között az Országos Bírói Tanács jogköreinek kiszélesítését és a Kúria függetlenségének megerősítését szolgáló igazságügyi reformot. Egyben visszautasította, hogy háttéralkut kötöttek az Orbán-kormánnyal; szerinte az Európai Bizottságnak nem volt módja rá, hogy tovább halogassa a jóváhagyását. Leszögezte azt is, hogy folyamatosan figyelemmel kísérik a bírósági rendszer működését, és ha visszalépést tapasztalnak, újra megvonhatják a támogatásokat.

Deli Andor fideszes képviselő: Hamarosan beköszönt a nyár, új Európai Parlament alakul

A hozzászóló parlamenti képviselők többsége szerint a biztosi testületnek legalább addig várnia kellett volna a kedvező döntéssel, amíg kiderül, hogy az igazságszolgáltatás valóban megfelel az elvárt jogállamisági normáknak. Sokan megemlítették, hogy az EB-nek kilenc napja lett volna a reform jóváhagyására, ehelyett 24 óra leforgása alatt szentesítette azt, engedve Orbán Viktor zsarolásának. A német zöldpárti Daniel Freund arra volt kíváncsi, hogyan lehet uniós támogatásokat folyósítani egy olyan kormánynak, amellyel szemben változatlanul fennállnak a korrupciós vádak. A politikus ezzel utalt Johannes Hahn költségvetési biztos beszámolójára, aki szerint az uniós büdzsé megkárosításának kockázatai miatt Magyarország tovább is eljárás alatt áll. Freund és mások is megjegyezték, hogy a 10,2 milliárdos bizottsági döntés a bíróságon fogja végezni, miután az EP jogi útra tereli a vitát, és az EU bírói testületétől kér véleményt annak jogszerűségéről. Ezt a fenyegetést tartalmazta a parlament által elfogadott múlt heti állásfoglalás a magyarországi helyzetről.

A Fidesz nevében felszólaló Deli Andor azt a reményét fejezte ki, hogy hamarosan beköszönt a nyár, és egy új EP fog megalakulni, amely gyökeresen különbözik majd a mostanitól.

HALMAI KATALIN (BRÜSSZEL)

Elfojtották a szkíta szervezkedést

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

A szervezet tagjait a TEK közreműködésével fogták el. „A Veszprém, Pest, Zala, Bács-Kiskun megyékben, illetve Budapesten végrehajtott akcióban közel 150 rendőr egyszerre 10 helyszínen tartott elfogásokat és kutatásokat. Összesen 11 emberrel szemben intézkedtek, közülük nyolcat – hét férfit és egy nőt – gyanúsítottként hallgattak ki a nyomozók, majd egy 53 éves murakeresztúri, egy 68 éves veszprémi és egy 88 éves váci férfit őrizetbe vettek” – áll a rendőrségi közleményben.

A nyomozók több helyszínen maroklőfegyvert, lőszereket, AK gépkarabélyt találtak. Ezeken kívül gáz- és riasztófegyvert, gumilövedékes fegyvereket és légfegyvereket foglaltak le, valamint a magyar állam létezését tagadó dokumentumokat és a Szkíta Magyarország nevű szervezettel kapcsolatos iratokat.

A népszámláláskor 2349-en vallották magukat szkítának Magyarországon. A szkítáknak egyesületük is van, amelynek elnöke az oltásellenes nézeteiről is ismert Pócs Alfréd orvos, egri önkormányzati képviselő. A gyöngyösi kórház pár éve elbocsátotta, mert a pandémia idején sem volt hajlandó maszkot viselni. A Szkíta Egyesület vezetőjeként ő kezdeményezte, hogy az Országgyűlés nyilvánítsa törvényben elismert nemzetiséggé a szkíta népcsoportot. Bár összegyűlt az ehhez szükséges ezer támogató aláírás, a parlament elutasította a kezdeményezést. Ebben az MTA állásfoglalása is szerepet játszott: „Nem állnak fenn sem a fizikai, sem pedig a törvényes feltételei annak, hogy a több mint két évezrede a történelem színpadáról eltűnt szkítákat (mely megnevezés gyűjtőfogalomként több egykori népcsoport etnikumát, nyelvét és kultúráját öleli fel) ma is élő saját hagyományait és nyelvét őrző honos nemzetiségként lehessen elismerni Magyarországon”.

Pócs Alfréd: Mi a klasszikus szkíta erkölcsiségért alakultunk, nem radikális úton képzeljük el a változást

A szkíták erőszakos hatalomátvételi szándékának híréről Pócs Alfréd a sajtóból értesült. Lapunknak elmondta, őt és az egyesületet senki nem kereste az ügyben. Semmilyen tudása nincs arról, hogy kik ellen intézkedtek. „A szkítaságot mi máshogyan képzeljük, valamiért harcolunk és valamiért állunk sorba, nem valami ellen. Mi a klasszikus szkíta erkölcsiségért alakultunk, nem radikális úton képzeljük el a változást” – nyilatkozta. Pócs Alfréd ugyanakkor furcsállja, hogy „néhány ember összeáll és butaságokat beszél”, mire 150 rendőr és terrorelhárító összehangolt akciót indít ellenük. Szerinte ezt a fegyverek léte sem indokolja. Hérodotosz görög történetírót idézte: „a szkíták nem a törvényekben, hanem a szívükben hordják az igazságot”. Pócs Alfréd szerint a szkíták nem hódítottak, nem kezdeményeztek háborút, akkor válaszoltak, ha megtámadták őket. A mostani esetet minősítve hozzátette: azok, akik erőszakos hatalomátvételt akarnak, rosszul használják a szkítaságot.

CZENE GÁBOR

FOTÓ: POLICE.HU

Három embert vettek őrizetbe, nyolcat gyanúsítottként hallgattak ki

LAPSZÉL

Roma kultúrát őriztek a disznóvágással

– A modellprogram kiírása szerint olyan pályázatok kerültek támogatásra, amelyek hozzájárulnak a magyarországi roma közösség fejlesztéséhez, kulturális értékek megőrzéséhez – válaszolta lapunknak a Belügyminisztériumhoz tartozó Társadalmi Esélyteremtési Főigazgatóság (TEF), miután hírül adtuk, hogy az elnyert pályázati pénzből „hagyományőrző disznóvágást” rendezett Tiszaroffon a helyi roma nemzetiségi önkormányzat. A körülmények alapján valószínűsíthető, hogy az esemény valójában a Sztojka Attila romaügyi kormánybiztos vezette Cigány Közösségek Szövetsége (Cikösz) kampányrendezvénye volt. Kérdésünkre, hogyan lehet eloszlatni ezt a gyanút, a TEF így reagált: „a pályázóknak a támogatási időszak lejártát követően 30 napon belül kell a szakmai és pénzügyi beszámolót benyújtaniuk, ezt követően lesz megállapítható a támogatás szabályszerű felhasználása”. A lapunkhoz eljutott információk szerint a tiszaroffi eset nem tekinthető kivételesnek. CZ. G.

Karácsony: 300 milliárd érkezik

„Az elmúlt négy év lobbitevékenységének köszönhetően mostanra kirajzolódott, hogy a következő években nagyjából 300 milliárd forint értékben érkeznek európai uniós pénzek Budapestre” – jelentette be Karácsony Gergely. A főpolgármester az RTL-lel azt közölte, hogy ez egy ekkora városhoz nem feltétlenül méltó összeg, „de ha onnan indulunk, hogy ebből a magyar kormány leginkább nullát akart adni, akkor fontos eredmény”. Karácsony Gergely elmondása szerint a pénz több mint felét a közösségi közlekedés fejlesztésére szánják, de jut belőle például a közterek klímatudatos átalakítására is. NÉPSZAVA

Édesgetik a választókat

V. KERÜLET Szűk öt hónap van még a választásokig, de a fideszes vezetésű belvárosi önkormányzat már kampányosztogatásba kezd.

SZALAI ANNA

Élj okosan! – ajánlja az V. kerületi önkormányzat az ott élő fiataloknak. Nem a levegőbe beszélnek, hiszen a jó tanács mellé egyszeri 100 ezer forintos támogatás is jár minden 18–20 év közötti fiatalnak, aki legalább egy éve a kerületben él. A pénzből különféle okoseszközök – laptop, számítógép, tablet, e-book, okostelefon – vásárolhatóak. A támogatást azok kérhetik, akiknek a családjában az egy főre eső havi nettó jövedelem nem haladja meg a szociális vetítési alap – jelenleg 28.500 forint – 750 százalékát (ami 213.750 forint), egyedülálló szülő esetén a 800 százalékát, három vagy több gyerekes családoknál a 900 százalékot. Vagyis egy két gyerekes két keresős családban havi nettó 855 ezer, három gyerekeseknél 1.282.500 ezer forintos havi nettó összjövedelem alatt igényelhető a támogatás. A kérelemről átruházott hatáskörénél fogva a polgármester dönt. Az előterjesztést a fideszes Szentgyörgyvölgyi Péter jegyzi. Az indoklásban azzal érvel, hogy ezzel segítséget nyújtanak a mindennapi tanulásban, ügyintézésben.

A kerületvezető ugyanazon előterjesztésben további két új támogatás bevezetésére tett javaslatot. Az étkezési díjtámogatással a kerületi intézményekbe járó gyermekek szüleit kompenzálná a díjemelés okozta többletkiadás miatt. Az önkormányzatok többségének már az is kigazdálkodhatatlanul nagy terhet jelent, hogy az állami normatíva és a szülők által fizetendő térítési díj, illetve a valós költség közötti különbözetet előteremtsék. Az V. kerületi önkormányzatnak viszont arra is jut, hogy valamennyi önkormányzati fenntartású és működtetésű intézményben – bölcsődében, óvodában, és általános iskolában – étkező kerületi gyerek után teljes egészében átvállalja az élelmiszerárak miatti térítésidíj-emelést. Az előterjesztés szerint április elsejétől – később beadott kérelmek esetén akkortól – vállalják át az emelés 100 százalékát, amit a fizetendő díjból írnak jóvá. A jövedelemhatárok itt is ugyanazok, a kérelmekről is a polgármester dönt.

Új elem a „belvárosi családtámogatás” is, amelyet „a gyermeket nevelő családok egyedi sajátosságaira tekintettel, az igények sokféleségére, változatosságára komplexen reagálva, a mindennapjaik támogatására” nyújtanak. A feltétel itt is ugyanaz: helyi lakcím, a fent jelzett jövedelemhatár alatti egy főre jutó jövedelem. (Súlyosan fogyatékos gyereket nevelő családok esetében is 900 százalék a határ.) A támogatás évente egyszer kérhető, összege 28.500 forint. A beterjesztő és a kérelmek elbírálója ezúttal is a polgármester. A gyermekvédelmi ellátásokról szóló rendeletbe beillesztett három új támogatás 92 millió forinttal terheli meg a költségvetést, amit a működési céltartalékból csoportosítanak át. A kerületi ellenzéki képviselőkből álló Tied a Belváros-frakció a fentiek mellé immáron harmadszor tett javaslatot egy kifejezetten a gyermeket nevelő családoknak szóló időszaki fűtési támogatás bevezetésére, amelynek összege havi 16 800 forint lenne.

Ennél valamivel többe kerül majd a kerületi nyugdíjasoknak kitalált újdonság, a „ belvárosi egészségmegőrző támogatás”. Az előzetes hatásvizsgálat szerint az idén 6190 fő élhet a lehetőséggel, a szociális juttatások körének bővítése 11,4 millió forinttal növeli az önkormányzati kiadásokat. A rendelet-ben nem határozzák meg pontosan, hogy mire is költhető „az egészségük megőrzése érdekében” kapott támogatás, de minden 65 év feletti kerületi kérheti, ahol az egy főre eső nettó jövedelem nem haladja meg a szociális vetítési alap 1400-1500 százalékát, azaz a havi 399 000, illetve 427 500 forintot. Az évente egyszer kapható támogatás összege 18 ezer forint.

Ezzel együtt 10-féle szociális juttatás létezik a Belvárosban, így például létfenntartási, jövedelempótló, lakáskarbantartási, fűtési, idősek világnapjára szóló, ápolási, kismama és időskori tüdőgyulladás elleni oltásra. Egy másik rendelet – a fentebb említett gyermekvédelmi juttatásokról szóló – további 18 támogatást tartalmaz. Utóbbiban a sok helyen bevezetett közlekedési hozzájárulás, tanulmányi ösztöndíj, beiskolázási támogatás vagy éppen a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény mellett kérhető például hozzájárulás környezettudatos közlekedési eszköz vásárlásához, illetve mosható nadrágpelenkára, de az életmentő adrenalininjekció költségét is átvállalja a kerület. Az V. kerületi önkormányzat korábban is a bőkezű osztogatók közé tartozott, de a választások előtt azért belehúztak. Az új támogatások bevezetéséről csütörtökön dönt a testület.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A támogatási kérelmekről egy személyben a polgármester dönt majd

Az V. kerületi önkormányzat korábban is a bőkezű osztogatók közé tartozott, de a választások előtt azért belehúztak.

Súlytalan egyenjogúsági élharcos

KÖZTÁRSASÁGI ELNÖK Hiába rendez Novák Katalin találkozót a világ női államfői számára, ez mindaddig csak szemfényvesztés, amíg az érdemi kérdésekben nem nőbarát a magyar politika.

F. SZABÓ KATA

„A nők a mai napig kisebbségben vannak a politikában. Ha elfogadjuk azt, hogy a nőknek lehetnek közös érdekei, megjeleníthetnek bizonyos témákat, akár egy másfajta stílust, hangnemet a politikában, akkor kifejezetten előnyös, ha van egy ilyen összefogás, amelynek keretében bizonyos célokért pártól, színtől, országtól függetlenül együtt tudnak fellépni. A női összefogásnak minden szinten van értelme, a politikában is, de ennek a találkozónak az esetében az lesz az érdekes, hogy ki jön el, miről lesz szó, és esetleg elfogadnak-e valamilyen nyilatkozatot a végén” – jelentette ki lapunknak Várnagy Réka, a Budapesti Corvinus Egyetem docense. Mint arról írtunk, az év elején vált biztossá, hogy Novák Katalin köztársasági elnök idén ősszel az összes női államfőt meghívja Magyarországra, hogy megvitassák, mit tehetnek a világ konfliktusos régióiért, a mielőbbi békéért.

„A köztársasági elnök folyamatosan kiáll amellett is, hogy több nőre van szükség a közéletben. Novák Katalin meggyőződése, hogy a női vezetőknek speciális szerepe lehet például a konfliktusok feloldásában, a háborús helyzetek esetén a béke megteremtésében” – írta a Sándor-palota. Várnagy Réka szerint amikor Novák Katalin a békét teszi meg a találkozó fő témájának, arra a feltevésre is alapoz, miszerint a női vezetők hatékonyabban elő tudnák mozdítani a nemzetközi konfliktusok megoldását alapvetően kompromisszumkészebb habitusuknak köszönhetően. Nemzetközi kutatásokkal igazolt tény, hogy a nők a politikában általában együttműködőbbek és kevésbé agresszíven kommunikálnak, mint a férfiak. Ugyanakkor ennek nem az az oka, hogy alapvetően ilyennek születtek, ez lenne a biológiailag meghatározott alaptermészetük, hanem az, hogy így tudnak érvényesülni, a környezet ezt várja tőlük. Novák Katalin szinte az ukrajnai háború kitörése óta a béke fontosságát hangsúlyozza, és az orosz agressziót is többször nyilvánosan elítélte, szemben a kormánypártok politikusaival. „Annak is van egyfajta üzenetértéke, hogy ő ezt a békepártiságot az egyik legsúlytalanabb politikai pozícióból képviseli” – tette hozzá a kutató.

FOTÓ: NOVÁK KATALIN FACEBOOK-OLDALA

Ruandában már konferenciázott az államfő (jobbról a második)

KÜLÖNBSÉG

VÁRNAGY RÉKA: Annak is van egyfajta üzenetértéke, hogy Novák Katalin a békepártiságot az egyik legsúlytalanabb politikai pozícióból képviseli

Mivel Novák Katalin nem tekinthető a kormánytól független politikai figurának, feltételezhető, hogy ezt a szerepet szánták neki, hogy némileg javítsa az ország megítélését a háború kapcsán.

A szakértő szerint annak ellenére, hogy valójában nincs mozgástere, mégis van jelentősége annak, hogy nő a köztársasági elnök, mert szerepmodell értéke van a fiatalok számára, ez pedig önmagában érték. Ugyanakkor ez nem fogja megváltoztatni a társadalmi egyenlőtlenségeket, márpedig Magyarországon 10 százalék alatt van a női képviselők aránya a parlamentben. „Attól, hogy egy politikus nő, egyáltalán nem biztos, hogy képviseli is a nők érdekeit. A világon az államfőknek nagyon különböző jogköreik vannak, Magyarországon Novák Katalinnak szinte semmilyen valós döntési lehetősége nincsen. A magyar köztársasági elnökökre jellemző, hogy mivel gyenge a jogkörük, ezért megpróbálják ezt egy imiddzsel megerősíteni. Áder János a környezetvédelmet és a fenntarthatóságot tette meg fő témájává, Novák Katalin pedig azt hangsúlyozza, hogy nőként is el lehet érni ilyen magas pozícióba.”

A Fidesz az utóbbi években láthatóan igyekszik azt a képet kialakítani magáról, hogy itt a nők bármit elérhetnek. Különösen látványos, hogy az Európai Parlamentbe arányaiban mindig több nőt küldenek, mint amennyien az itthoni országgyűlésben ülnek. Mindez viszont addig a pillanatig csupán szemfényvesztés, amíg nem javul a nők aránya a politika mellett a tudományos vagy üzleti életben és amíg a számukra valóban fontos témák nem kapnak kellő figyelmet. Elég például arra gondolni, hogy Magyarország továbbra sem ratifikálta a nők elleni és a családon belüli erőszak megelőzéséről és felszámolásáról szóló isztambuli egyezményt. Vagy arra, hogy az intim higiéniai termékeken továbbra is 27 százalékos az áfa, így a menstruációs szegénység továbbra is komoly, általában elhallgatott probléma az országban. Várnagy Réka szerint amíg a társadalmi adatok azt mutatják, hogy nem nőbarát a politika egy országban, gyanakodhatunk, hogy egy nő kinevezése egy ilyen magas pozícióba elsősorban propagandacélokat szolgál.

> Tény, hogy a nők a politikában általában együttműködőbbek és kevésbé agresszíven kommunikálnak, mint a férfiak. Ugyanakkor ennek nem az az oka, hogy alapvetően ilyennek születtek.

Szelektív nőügyek

Novák Katalin „ötletéhez” hasonló találkozók jó ideje léteznek, a Women Political Leaders Summit például a női politikai vezetők egyik legjelentősebb globális találkozója, amit 2013 óta kilencszer rendeztek meg, legutóbb 2023 júniusában Brüsszelben. Az eseményen a világ minden tájáról 350-400 női politikai vezető gyűlik össze az államfőktől a parlamenti képviselőkig, de vannak meghívottak a tudományos és üzleti életből, valamint a civil szférából is. Novák Katalin a tavalyi eseményen például nem vett részt, de néhány nappal később nagy felzúdulást keltett a jelenléte a Ruandában rendezett Women Deliver elnevezésű nőjogi konferencián. Feminista szervezetek Novák genderrel és az abortusszal kapcsolatos álláspontja mellett többek között azért háborodtak fel a jelenlétén, mert 2022-ben azt mondta: a nők ne higgyék, hogy folyamatosan versenyezni kell a férfiakkal vagy ugyanannyit kellene keresniük, mint nekik.

„Ha most nem fázunk meg, akkor soha”

RIPORT – Maga szerint? – nézett ránk egy idősebb pedagógus, amikor megkérdeztük: osztályával önként jöttek-e Novák Katalin gyulai protokolleseményére. Majd egy vállrándítással jelezte, nem mondhat többet. Arra is kíváncsiak voltunk, szerinte normális-e, hogy a diákok a hidegben állnak az államfői látogatás kedvéért? Ugyanazt a választ kaptuk: „Maga szerint normális?”. Majd legyintett, és lemondóan jelezte: „Ez van.”

Fagypont körüli, párás-ködös időben háromnegyed órát állt bő kétszáz diák a gyulai vár előtt a tanárjaikkal, hogy láthassák a Békés megyei protokoll-látogatáson lévő Novák Katalint. A köztársasági elnök zászlót vont fel, majd részt vett egy vadászsólyom-bemutatón. Korábban a Magyar Narancs tudta meg, a szervezők nem bízták teljesen a véletlenre, hogy nagy tömeg várja Novákot Gyulán. Görgényi Ernő fideszes polgármester körlevélben tájékoztatta az államfői látogatásról az iskolákat. Majd az egyik helyi iskola zárt Facebook-csoportjának bejegyzése szerint a legnagyobb létszámú gyulai intézmény, az Implom József Általános Iskola hatodikos osztályának osztályfőnöke már arról tájékoztatta a szülőket, hogy miképpen vesznek részt a diákok az eseményen.

Szelfi, mosoly, hideg. Novák Katalin protokoll-látogatáson járt Gyulán

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A cikk megjelenése után a fideszes Gyulai Hírlap hat helyi iskolaigazgató által aláírt nyilatkozatot tett közzé, miszerint a polgármester „minden gyulai nevelési-oktatási intézményt megtisztelt azzal, hogy meghívta Novák Katalin látogatása alkalmából tartandó ünnepélyes zászlófelvonásra és őrségváltásra. Az intézmények pedagógiai programjaiknak megfelelően saját szervezésben éltek a meghívással. A meghívás nem kötelezettséget, hanem lehetőséget biztosított.”

A „Novák-show” fél kilencre volt meghirdetve. Az első diákcsapatok nyolc óra körül tűntek fel, negyed kilencre komolyabb tömeg alakult ki. Rengeteg gyerekkel beszéltünk, mindenkitől hasonló választ kaptunk: az iskola döntött arról, hogy nekik kötelező lesz a részvétel.

Végül egyetlen diákot találtunk, aki azt mondta, magától jött. „Az iskolát meghívták, hogy részt vehessünk az ünnepségen, mi pedig éltünk a lehetőséggel” – fogalmazta meg somolyogva a Gyulai Hírlapban is olvasható intézményvezetői nyilatkozat szövegére gyanúsan emlékeztető mondatot.

A gyerekek zöme már 20-30 perce várakozott a hidegben, amikor Novák Katalin kis késéssel, a városvezetők és a helyi média kíséretében megérkezett a térre. (Az iskolásokat nem számítva legfeljebb néhány helyi nyugdíjast érdekelt volna az államfő.) A vár előtt rövid őrségváltási ceremónia után felhúzták a magyar zászlót, majd a gyerekek megcsodálhatták, ahogy Novák Katalin hosszan pusmog a vár bejárata előtt felállított standon a néhány madarával kitelepült solymásszal, majd ő maga is röpteti az egyik madarat. A solymászbemutató után kiválasztott tanárok és a diákok szelfiztek a köztársasági elnökkel, a többség viszont némán nézte a jelenetet. Sokan, mint a kötelező iskolai ünnepségeken, hátul elbújva, kisebb-nagyobb csoportokban susmorogtak társaikkal vagy a telefonjukat babrálták. Közben Novák és kísérete bevonult a várba, a rendezvény kinti része ezzel véget ért, a diákok ekkor már kisebb-nagyobb csoportokban szállingóztak vissza az iskolájukba.

– Azt hittem, valami beszéd lesz, de nem lett – állapította meg az egyik diák megkönnyebbülten.

– Ha most nem fázunk meg, akkor soha – nevetett mellettük egy tanárnő, majd megszaporázták a léptüket, hogy visszaérjenek a fűtött iskolába.

BATKA ZOLTÁN

€/HUF 387,14 +0,27% | $/HUF 355,11 −0,21% | CHF/HUF 411,43 +0,66%

LAPSZÉL

Még több hidrogén kell

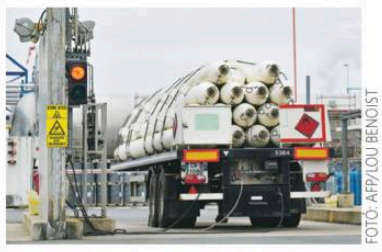

FOTÓ: AFP/LOU BENOIST

Jelentősen növekszik majd az elkövetkező évtizedekben a hidrogéntermelés, a jelenlegi 95 millió tonnáról 2030-ra 110, míg 2040-re 240 millió tonnára – szemlézett egy ezzel foglalkozó nemzetközi tanulmányt a Piac & Profit. A feldolgozóipar mellett a közlekedésben és az energetikai ágazatban lesz szükség a korábbiaknál több hidrogénre. A szén-dioxid-mentesítésben játszhat komoly szerepet a hidrogén. NÉPSZAVA

Rossz az üzleti hangulat

Tovább romlott az üzleti hangulat a Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége (VOSZ) megbízásából készült vizsgálat szerint. A tavalyi negyedik negyedéves adatok szerint a VOSZ Barométer Index 50 százalékra csökkent az év eleji 61-ről. VOSZ-tagvállalkozások számára kiemelt problémákat, nehézségeket jelentett a csökkenő vásárlóerő, az infláció, valamint új elemként a fizetési morál romlása. A tanulmányt készítő Egyensúly Intézet szerint az idén 5,7 százalékos inflációra lehet számítani, míg a múlt évi 0,6 százalékos GDP-visszaesés után az idén várhatóan 3,2 százalékos lesz a növekedés. NÉPSZAVA

Ismét emelkednek az üzemanyagárak

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Péntektől tovább nőnek a hazai üzemanyagárak. Újra emelik a benzin és a gázolaj nagykereskedelmi árát, előbbit bruttó 5 forinttal, míg a gázolaj beszerzési árát bruttó 6 forinttal – derül ki a holtankoljak.hu közléséből. Így a hét második felében az üzemanyag-átlagárak az alábbiak szerint alakulnak: a 95-ös benzinért literenként 590, a gázolajért 625 forintot kell fizetni. Legutóbb szerdán volt drágulás, akkor a benzin literenkénti ellenértéke bruttó 4, a gázolajé 5 forinttal nőtt. NÉPSZAVA

RÉSZVÉNYEK

BUX		
64 128,40	↑	+0,47%
Mol		
2858 Ft	↑	+1,35%
MTelekom		
766 Ft	↓	−0,26%
OTP		
16 735 Ft	↓	−0,39%
Richter		
9545 Ft	↑	+1,11%

Békeközeli a piaci gázár

FŰTÉS Mivel az EU orosz vezetékes fűtőanyag-ellátását – néhány tagállam, köztük hazánk kivételével – mára a cseppfolyós LNG váltotta fel, a tőzsdei árak a tél ellenére is a 2022 előtti szintek közelébe estek.

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

FOTÓ: MTI/CZEGLÉDI ZSOLT

Az európai gázárak lassan visszatérnek a 2010 és 2019 között jellemző értékekre – hívta fel a figyelmet az Erste Market Research Blogjában Pletser Tamás, a befektetési ház olaj- és gázipari elemzője. A mostani európai szint alig 1-2 euróval áll a békebeli sáv felett – tette hozzá. Ez azért figyelemre méltó, mert 2022 második fele óta Európa nem vásárol jelentős mennyiségű orosz vezetékes gázt. A csövön érkező orosz fűtőanyag uniós részesedése így a 2020-as 40 százalékról 2023-ra 6-7 százalékig esett. A kontinens nagy része ezt a tengeren, cseppfolyósítva szállított földgázra (LNG-re) cserélte, melynek aránya immár szintén 40 százalék. Az LNG alkalmazásával ugyanakkor megszűnt a kontinens egyoldalú függése és zsarolhatósága. A beszállítók közé tartozik például az Egyesült Államok, Katar, Egyiptom, Algéria, Nigéria, egyes multik, sőt maguk az oroszok is.

A piaci gázárak azért csökkennek, mert a folyamatosan bővülő világszintű LNG-kínálat Kína gyenge gazdasági teljesítményével, valamint a mintegy 20 százalékot eső európai gázigényekkel szembesült. A termelés felfutása látványos: az észak-amerikai vállalatok 2027-ig jelenlegi előállítási képességeiket több mint kétszereznék, de akkorra Katar is hatalmas kapacitásokat helyez működésbe. Így Pletser Tamás egyre kevésbé fogadja el az Európa – különösen Németország – gazdasági gondjait a „magas energiaárakra” visszavezető magyarázatokat. Az ország problémáit az elemző inkább belső szerkezeti hibákkal, így az elégtelen és képzetlen munkaerővel, a vontatott ügyvitellel, az átgondolatlan szabályokkal, a romló – akár informatikai – ellátottsággal és a bevándorlók beilleszkedési zavaraival magyarázza. Mindazonáltal lát esélyt a német észszerűségi fordulatra.,

Mindezek kapcsán megjegyzendő: a fideszes propaganda sugalmazásai ellenére az orosz gáz uniós behozatalára „Brüsszel” mindeddig semminemű szankciót nem vetett ki. Ennek folytán Unió-szerte párját ritkító módon Magyarország változatlanul, sőt, egyre növekvő mennyiségben kap orosz gázt. A nálunk is eső igények miatt ebből alighanem jut kivitelre is. Kérdés: ez annak fényében megéri-e, hogy a határozottan védett moszkvai kapcsolat miatt az Orbán-kormány immár EU- és NATO-szerte is teljesen elszigetelődött?

Magyarország egyedül maradt az orosz gáztól való függésben

40 százalék
volt az Európába érkező orosz gáz mennyisége, ma 6-7 százalék

Egyszerre áldás és átok a 2021 végével életbe lépett új, 15 éves futamidejű magyar–orosz gázvásárlási szerződés – vélekedett Pletser Tamás. Amíg ugyanis ezt úgy Budapest, mint Moszkva maradéktalanul betartja, az Orbán-kormánynak igen szűk mozgástere marad más gázvásárlásokra – tette hozzá. Pedig a gáztermelők – legyen szó akár Azerbajdzsánról, akár Katarról vagy más LNG-forrásokról – ajánlkoznak. Lassan Románia új, fekete-tengeri lelőhelyeinek fűtőanyaga is piacra kerül. A szakértő nyomatékosította: más források sem drágábbak az orosz gáznál. Európában ugyanis minden nagykereskedelmi ár, a kétségkívül eltérő termelési-szállítási költségek ellenére, a tőzsdéhez igazodik. A magyar kormány Unión belüli mozgásterét az is szűkíti, hogy az orosz vezetékről változatlanul vételező szlovákok és osztrákok szintén határozott lépéseket tesznek Moszkva kiváltására. Így, ha Magyarország addig nem vált, Brüsszel 2026-tól akár kezdeményezheti is az orosz gázbehozatal tilalmát.

Pletser Tamás számításai szerint a mostani piaci – beszerzési – árak mellett a lakosság ellátását végző állami MVM-nek a háztartások rezsicsökkentett, illetve „lakossági piaci” tarifájú ellátása összességében már nyereséget hozhat. (Számításunk alapján a száz forint körüli tőzsdei ár még mindig jóval magasabb a rezsicsökkentett lakossági tarifában 50-60 forinton nyilvántartott gázártételnél. Bár az átlagfogyasztás feletti fogyasztásra érvényes „lakossági piaci tarifa” vonatkozó tétele a piaci ár több mint ötszörösére rúg, az enyhe időjárás miatt a korábban vártnál kevesebb család fogyasztása csúszott fel a drágább szintre.) Bár tehát szerinte a piaci helyzet éppenséggel lehetővé tenné a „lakossági piaci ár” csökkentését, a politika jelenleg a rezsicsökkentett árak alkalmazása miatt 2021 második és 2023 első fele között több ezer milliárdos veszteséget elszenvedett MVM pénzellátására összpontosíthat. Így az esetleges lakossági gázárcsökkentésre legfeljebb választások előtt lát esélyt.

> Unió-szerte párját ritkító módon Magyarország változatlanul, sőt, egyre növekvő mennyiségben kap orosz gázt.

A háztartási tarifákon elszenvedett MVM-veszteséget szerinte nem ellentételezte, hogy a lakosságon kívüli vevőkön nemhogy bevasalták az egekbe szálló piaci árakat, de a 2022 végén kötött éves szerződésekkel azok a tavalyi tőzsdei esések közepette is érvényben maradtak. Ez évre az üzleti vevők zöme már rugalmasabb, tőzsdekövető szerződést kötött. Ugyanakkor míg a hazai infláció elszabadulásában kétségkívül tetemes részt képviselt a cégek energiaköltségeinek elszállása, rezsijük csökkenése áraikban „jóval rugalmatlanabbul” érvényesül – fogalmazott kérdésünkre Pletser Tamás. MARNITZ ISTVÁN

Piaci gázár* (forint/köbméter)

Forrás: Investing.com/NÉPSZAVA-grafika

Nagyon mélyről javul a fizetőképesség

FELMÉRÉS A múlt év utolsó negyedében már javult a magyar háztartások fizetőképessége, bár az elmúlt esztendők zuhanását még nem sikerült ledolgozni – derül ki az Intrum és a GKI fizetőképességi jelentéséből. Az Intrum Fizetőképességi Index (IFI) az első negyedévben 6,51, a másodikban 11,06, a harmadikban pedig átlagosan 12,99 ponton állt. (Minél magasabb az index, annál jobb a fizetőképesség.) A negyedik negyedben az index elérte a 18,5 pontot, ezzel 40 százalékkal magasabb lett 2022-höz képest. A 2023-as eredmények ugyan jelentős javulást mutatnak, de 2022 vége előtt csak 2015 környékén volt hasonlóan alacsony szinten a háztartások fizetőképessége – jegyzi meg a két cég közleménye. A mostani fizetésiképesség-javulás egyszerre magyarázható a megindult gazdasági növekedéssel, az infláció csökkenésével és a reálbérek (várható) emelkedésével.

> A 2023-as eredmények jelentős javulást mutatnak a háztartások fizető-képességében.

Az elmúlt évek mélypontjához, 2022 negyedik negyedéhez képest több mint hétszeres az emelkedés, így egyelőre úgy tűnik, hogy kitart a lakosság pénzügyi erejének növekedése, és szép lassan az orosz–ukrán háborút megelőző szint felé igyekszik a mutató. A cégek közleménye emlékeztet arra, hogy míg 2022 második felétől három-négy negyedéven át tartott a recesszió, 2023 második negyedévére a KSH a felülvizsgált adatok alapján már stagnálást, a harmadik negyedben pedig 0,9 százalékos növekedést mutatott ki. A 2023. évi GDP-csökkenés korábban pesszimistának számító előrejelzés volt, jelenleg azonban szinte minden elemző arra számít, hogy a magyar gazdaság tavalyi 0,7 százalékos visszaesése a második legnagyobb lehetett az EU-ban. Az uniós tagállamok 2023-as GDP-jének átlagos növekedését 0,6 százalékra várják.

A fizetőképességi index előrevetíti a nemteljesítő hitelek és a lakossági ki nem fizetett szolgáltatások tendenciájának változását és mértékét. A makrogazdasági mutatók – mint a csökkenő infláció és a mérsékelten növekvő gazdaság – javulást jeleznek előre, ugyanakkor számos újabb kihívással kell megküzdenie a magyar gazdaságnak. Az előttünk álló esztendő a válságból való kilábalásról szól majd. NÉPSZAVA

New Hampshire is Trumpnak való vidék

SIKER Az előválasztási naptár második republikánus voksolásán a volt elnök győzelmet aratott Nikki Haley-vel szemben, aki viszont kudarca ellenére folytatja kampányát.

FOTÓ: MTI/MATT ROURKE

Trump New Hampshire-i győzelmének ünneplésekor korábbi riválisait is felsorakoztatta maga mögött

MOSOLYGÓ MIKLÓS

A vártnál valamivel simább győzelmet aratott Donald Trump a New Hampshire államban rendezett republikánus előválasztáson, ahol a szavazatok több mint 54 százalékát tudta megszerezni riválisa, Nikki Haley 43 százalékos eredményével szemben. A politológusok és közvélemény-kutatók egybehangzó véleménye szerint New Hampshire lehetett volna az állam, ahol Haley egy esetleges győzelemmel lendületet szerezhet, mielőtt ráfordulna a szülőföldjének számító dél-karolinai választásra. Nem is tűnt megalapozatlannak ez a várakozás, hiszen a „Gránit állam" becenéven ismert New Hampshire szavazóinak többsége fehér, felsőfokú végzettséggel rendelkezik, és 40 százalékuk pártállástól függetlennek vallja magát. Ráadásul itteni előválasztás már korábban is szolgált meglepetéssel: 2000-ben az esélytelennek tartott John McCain győzte itt le a konzervatív elit által támogatott George Busht, majd 2008-ban Hillary Clintonnak sikerült váratlan feltámadást produkálnia a később elnökké választott Barack Obamával szemben.

A New Hampshire-i választás bizonyos mértékben arról is szólt, miként tekint a jövőjére a Republikánus Párt. Szimbolikus értékű gesztust gyakorolt Chris Sununu, az állam republikánus kormányzója azzal, hogy Haley-t támogatta a volt elnökkel szemben. A kormányzó apja, John Sununu szintén volt az állam kormányzója, majd 1989 és 1991 között az idősebb George Bush kormányában szolgált kabinetfőnökként, tehát a mérsékelt, ún. country club republikánus értékek hagyománya már több generációra tekint vissza a családban. Haley ideális választásnak tűnt tehát azon republikánus szavazók számára, akik elkötelezettek az alkotmány és a demokratikus intézményrendszer elvének szentsége mellett, és megengedhetetlennek tartják Trump szerepét a 2021. január 6-án történt alkotmányos puccskísérletben. Azonban már az előválasztási versenyfutásban is érzékelhető volt, hogy a párt mérsékelt irányvonalát képviselő Nikki Haley és a Trumpot következetesen ostorozó Chris Christie New Jersey-i kormányzó kisebbségbe került a harsány, populista, a közösségi médiában több lájkkal jutalmazott trumpista narratívával szemben, amit Ron DeSantis mellett Vivek Ramaswamy és Tim Scott is képviselt. Utóbbiak már be is álltak Trump mögé, ahogy a futottak még kategóriában észrevétlen maradt Doug Burgum észak-dakotai kormányzó is.

> A trumpista radikális szárny gőzhengerként tarol a Republikánus Párton belül.

Az ABC News választási szakportálja már arról ír, hogy ha ebben az államban nem sikerült győznie Haley-nek, akkor máshol sem remélhet sikert. Trump kampánystábja az iowai győzelmük és Ron DeSantis kormányzó kiszállása után minden erőforrását Haley személyének támadására használja fel. Győzelmi beszédéből sem hiányozhatott a provokáció. A korábban Haley által kinevezett dél-karolinai szenátorra, Tim Scottra mutatott a színpadon, miszerint „tényleg utálhatja" Haley-t, ha a kinevezése ellenére őt támogatja. Bár Scottnak az „én téged szeretlek" válasszal sikerül kikeverednie a kínos szituációból, a gúnyos diadalbeszéd hangneme így is sokatmondó. Trump maga, közösségi médiában megosztott bejegyzésében, a csupa nagybetűs „VÁGYÁLOM" kifejezéssel illette Haley további választási ambícióit. A következő, Nevadában rendezett előválasztáson nem is szerepel Haley neve a szavazócédulán, így ott Trump már most győzelmet hirdetett. A szerencsejáték-iparáról ismert állam után Dél-Karolina következik a sorban, ahová hazatér a volt kormányzó asszony.

> A következő előválasztási forduló Nevadában lesz, itt nem is szerepel Haley neve, aki Dél-Karolinára összpontosít.

A hazai pálya azonban finoman szólva sem jelent majd megváltást a Haley-kampány számára. A legfrissebb felmérés szerint Trump támogatottsága az államban elsöprő, mintegy 62 százalékos jelenleg. Dél-Karolina választói táborának összetétele sokszínű, jelentős fekete kisebbség él itt, és a spanyol ajkúak száma is meghaladja New Hampshire hasonló adatait. Mondanunk sem kell, az eddigiek ismeretében demoralizáló hatása lenne egy újabb vereségnek Nikki Haley számára.

Megmozdult a német üzleti élet az AfD ellen

TILTAKOZÁSOK A német közélet számos szereplője szólított fel a német szélsőjobboldali Alternatíva Németországtól (AfD) való elhatárolódás mellett. Sőt már az egyes vállalatok és közgazdászok is tiltakoztak a szélsőségesek térnyerése ellen.

„A vállalati vezetőknek színt kell vallaniuk. Az önök munkahelye veszélyben van, ha az AfD győz" – közölte az egyes cégek munkatársaihoz intézve szavait Marcel Fratzscher, a patinás Német Gazdaságkutató Intézet (DIW) elnöke. Bár egyes vállalatok jó példát mutatnak, másokból hiányzik az elszántság, hangoztatta. Szerinte az AfD politikája súlyos csapást jelentene a német gazdaságra. Munkahelyek milliói szűnnének meg. Külföldi munkavállalók nélkül ugyanis egyre kevesebb lenne a szakképzett munkaerő.

Michael Hüther, a munkaadókhoz szorosan kötődő Német Gazdasági Intézet (IW) igazgatója szintén a jobboldali szélsőségek további erősödésére és a vállalatokra gyakorolt negatív következményekre figyelmeztetett: „A demokrácia és a piacgazdaság történelmileg közös gyökerekkel rendelkeznek, és hosszú távon is csak együtt tudnak boldogulni." A közgazdász méltatta a jobboldali szélsőségek elleni tüntetéseken való magas részvételt. „Jó jel, hogy az elmúlt napokban ilyen sokan vonultak az utcára a demokrácia és a sokszínűség mellett"

FOTÓ: AFP/BERND WEISSBROD

Magyarázkodásra kényszerülnek az AfD parlamenti képviselői

– fogalmazott, utalva arra, hogy a weimari köztársaságban elképzelhetetlen lett volna ehhez hasonló megmozdulássorozat. „Csak a nyitott határok biztosítják a jólétet" – mutatott rá az IW igazgatója.

Néhány cég már egyértelműen állást foglalt a jobboldali szélsőségekkel szemben, emlékeztetett a Tagesschau honlapja. Az Edeka kiskereskedelmi óriáscég például hétvégén videófelvételt tett közzé az Instagram-csatornáján ezzel az üzenettel: „Szeretjük a sokszínűséget, és kiállunk a jobboldal ellen." A cég a videó kedvéért kiürített egy egész szupermarketet, és csak olyan termékeket hagyott ott, amelyeket kizárólag Németországban gyártottak. Az eredmény: döbbent vásárlók sétáltak végig az üzleten, mivel üres polcok sora fogadta őket. A videó egyébként nem új, hiszen hat évvel ezelőtt bukkant fel első ízben a világhálón.

Az Edeka mellett más nagyvállalatok, például az Adidas, a Telekom és a Zalando is egyértelműen állást foglalt a jobboldali szélsőségek ellen. Ám kisebb cégek is hasonló nyilatkozatokat tettek közzé. A tiltakozásnak időnként egészen ötletes módját választották. A kölni Malzmühle – egy 160 éves családi sörfőzde – például hirdetést tett közzé az interneten. Zöld háttér előtt és egy üveg Kölsch sör mellett a „Csak a mi palackjaink barnák" szlogen díszeleg.

Hubertus Heil szövetségi munkaügyi miniszter is felszólította a vállalkozásokat, álljanak ki a szélsőjobboldallal szemben. A Rheinische Post című napilapnak azt mondta, szívesen meghallgat minden olyan vállalati képviselőt, aki egyértelműen állást foglal az AfD és a nácik ellen. „Nyitott társadalom a miénk, és a gazdasági sikerünk is ezen alapszik. Németország nem egy sziget" – hangoztatta. „Már csak ezért sem engedhetjük meg magunknak a rasszizmust és a nacionalizmust" – figyelmeztetett az SPD politikusa, hozzátéve, mindenkinek be kell látnia, hogy az AfD komoly kockázatot jelent. „Egy olyan párt, amely nemcsak a demokráciánkat támadja, hanem gazdaságilag és társadalmilag is károsítja az országot" – mutatott rá a tárcavezető. „A képzett szakmunkások, akiket sürgősen Németországba kell csábítanunk, csak akkor jönnek, ha biztosak lehetnek abban, hogy nem szorulnak háttérbe, sőt nem fenyegetik őket." Néhány napja a Német Iparszövetség (BDI) elnöke, Siegfried Russwurm utalt arra, hogy a német gazdasági növekedés egyik legfontosabb eleme az export, ezért szinte minden más országnál jobban profitál a kozmopolitizmusból, a nemzetközi együttműködésből és kereskedelemből, valamint az európai egyesülésből. „Az, hogy egy erős politikai párt, amely mindezt megkérdőjelezi, egyre nagyobb teret nyer ebben az országban, gazdaságilag is veszélyes."

> A legnagyobb kérdés az, lesznek-e érzékelhető jogi következményei az AfD elleni egyre átfogóbb fellépésnek.

A legnagyobb kérdés most az, lesznek-e érzékelhető politikai következményei az AfD elleni egyre átfogóbb társadalmi fellépésnek. A megmozdulások utáni első közvélemény-kutatás mindenesetre erre utal. Az AfD megítélése az INSA ügynökség szerint másfél százalékkal csökkent, majdnem két éve nem volt példa ilyen visszaesésre. Ebből persze egyelőre azért nem szabad még messzemenő következtetéseket levonni, mert egyelőre egyik párt sem profitált mindebből. A kormánykoalíció pártjainak megítélése nem változott. Mindazonáltal ha a német társadalom egyre jelentősebb szférái szólítanak fel az AfD-vel szembeni fellépésre s arra a veszélyre, amit a párt az egész német társadalomra nézve jelent, akkor az AfD támogatottsága tovább eshet.

A tüntetéshullám azután tört ki, hogy a Correctiv nevű német portál feltárta: több AfD-s politikus is megjelent azon a tavaly novemberi konferencián, amelyen a „remigrációról" tárgyaltak, vagyis arról, hogy külföldi gyökerű német állampolgárokat is kitoloncolnának az országból.

RÓNAY TAMÁS

Izrael szerint nem lesz tűzszünet

FOTÓ: AFP/AHMAD GHARABLI

Az ország több területén tüntettek a túszok elengedéséért

HÁBORÚ Nők ezrei vettek részt Izraelben megmozdulásokon, hogy gyors megállapodást követeljenek a Gázai övezetben fogva tartott túszok szabadon bocsátásáról. A szervezők országos „dühöngőnapot" hirdettek. A tüntetők több helyen, többek között Tel-Avivban, Haifában és Jeruzsálemben is utakat és kereszteződéseket zártak el. „Elég a vérontásból, egyezséget akarunk" – szerepelt egy másik transzparensen.

Közben egy izraeli kormányszóvivő visszautasította a Hamásszal kötött esetleges új közvetítői megállapodásról szóló médiajelentéseket, amelyek szerint a túszok szabadon bocsátásáért cserébe átmenetileg felhagynának a harcokkal. „Ami a tűzszüneti megállapodásról szóló híreket illeti: Izrael nem mond le a Hamász megsemmisítéséről és az összes túsz visszaadásáról, és Gázából nem fenyegeti semmilyen biztonsági fenyegetés Izraelt" – jelentette ki Ilana Stein kormányszóvivő. „Nem lesz tűzszünet. Korábban humanitárius célokból tartottak tűzszüneteket. Ezt a megállapodást azonban a Hamász megszegte" – tette hozzá. NÉPSZAVA

Újabb támadás a húszik ellen

FOTÓ: AFP

A jemeni húszik rakétatámadásai megbénítják a nemzetközi kereskedelmet

FELLÉPÉS Kínától kér segítséget az Egyesült Államok a jemeni húszi lázadók által a Vörös-tengeren kereskedelmi hajók ellen elkövetett támadások megfékezéséhez. Kínának nyomást kellene gyakorolnia Iránra, hogy meggyőzze jemeni szövetségeseit az engedelmességről – jelentette a Financial Times. A kínai kormányzat azonban eddig nem sok jelét adta annak, hogy segíteni próbálna. Az Egyesült Államok az elmúlt három hónapban többször is felvetette Pekinggel szembeni aggodalmait.

Az amerikai hadsereg közölte: újabb támadást intéztek a húszi milícia két jemeni célpontja ellen, két hajóelhárító rakétát semmisítettek meg. A lövedékek a Vörös-tengerre irányultak, és kilövésre készen álltak – szerepel az amerikai hadsereg tegnapi közleményében. Az amerikai erők szerint ezek a rakéták közvetlen veszélyt jelentettek a térségben lévő kereskedelmi hajókra.

Az Irán által támogatott húszi lázadók november közepe óta számos teherszállító hajót támadtak a Vörös-tengeren és az Ádeni-öbölben, azzal vádolva őket, hogy „kapcsolatban állnak Izraellel". NÉPSZAVA

Tragédia vagy propaganda?

BELGOROD Nem tudni, ki lőtte le az orosz csapatszállító repülőt és azt sem, hogy valóban ukrán foglyokat szállított-e vagy rakétákat.

GÁL MÁRIA

Teljes a káosz az ukrán határtól alig 50 km-re, Belgorod orosz város térségében szerdán lezuhant Il–76-os katonai szállítógép kapcsán. Egyelőre azt sem tudni, hogy mi okozta a repülőgép tragédiáját – lelőtték vagy ismeretlen okokból zuhant le, mint ahogy azt sem, hogy ukrán hadifoglyokat vagy Sz–300-as rakétákat szállított.

Az orosz védelmi minisztérium szerda reggel jelentette be, hogy a gép fedélzetén az ukrán fegyveres erők 65 elfogott katonája tartózkodott, akiket hadifogolycsere céljából szállítottak a határközeli Belgorod területére. A térség kormányzójának közlése szerint a gép minden utasa – a hadifoglyok mellett a hattagú személyzet és a három fogolykísérő – meghalt.

A moszkvai bejelentés előtt ukrán katonai bloggerek számoltak be az Il–76-os lezuhanásáról, és videókat közöltek annak becsapódásáról és felrobbanásáról. Az egyik ismert ukrán katonai blogger közölte elsőként, hogy az ukrán légvédelem lőtte le a gépet, amely Sz–300-as rakétákat szállított, ugyanakkor hamisnak nevezte az orosz állítást, miszerint ukrán hadifoglyok voltak a gépen. Ugyanezt az információt közölte az ukrán fegyveres erőkhöz tartozó forrásokra hivatkozva az Ukrajinszka Pravda hírportál. Forrásuk azt állította, hogy a légvédelmi rakétákat szállító gép lelövése „az ő munkájuk" volt. Az ukrán védelmi minisztérium pedig azt jelentette be, hogy vizsgálják az információkat. Később az Ukrajinszka Pravda azt jelezte, hogy más katonai forrásuk nem erősítette meg első információjukat.

Oroszországban viszont egyre forróbb a hangulat, a történtekről vizsgálatot követelnek, de enélkül is tudják, hogy az ukrán légierő „nyugati" fegyverekkel lőtte le a gépet, 74 ember halálát okozva. A Meduza és a The Moscow Times orosz ellenzéki hírportál a Vesztyi FM orosz hírrádióra hivatkozva számolt be arról, hogy Andrej Kartapolov, az orosz parlament alsóháza védelmi bizottságának elnöke azt mondta, három nyugati gyártmányú rakéta találta el az ukrán hadifoglyokat szállító orosz Il–76-os repülőgépet. Kartapolov szerint a vizsgálatnak még meg kell állapítania, hogy a gépet amerikai Patriot vagy német IRIS-Ts rakéták semmisítették-e meg.

FOTÓ: AP

A robbanás pillanata: egy sor kérdés maradt megválaszolatlanul a gép lezuhanása után

> Az állítólagos fogolycseréről nem volt semmiféle hivatalos hír.

A The Moscow Times szerint az orosz politikus azt állította, hogy „Ukrajna vezetése tisztában volt a fogolycsere előkészületeivel, tájékozódott arról, hogyan fogják elküldeni a foglyokat". Ezért az Il–76-os lezuhanása után a mögötte érkező, második, 80 újabb hadifoglyot szállító orosz katonai repülőgép visszafordult, a tervezett csere elmarad.

Vjacseszlav Vologyin házelnök azonnal elrendelte egy az amerikai kongresszushoz és a német Bundestaghoz intézendő felhívás megszövegezését, mint mondta, azért, hogy az amerikai és német képviselők ráébredjenek, kiket finanszíroznak.

Sem a Kreml, sem az ukrán vezetés hivatalosan nem kommentálta lapzártánkig az esetet. Az állítólagos tervezett fogolycseréről előzetesen nem volt hír, s ezúttal sem erősítette meg és nem is cáfolta egyik fél sem.

Fico arcai: az új pragmatizmus politikája

Minden politikai kihívás ellenére Ukrajna és Szlovákia „az új pragmatizmus politikáját" építi ki, közölte Telegram-oldalán Denisz Smihal ukrán kormányfő, miután Ungváron egyeztetett Robert Ficóval. Az ukrán miniszterelnök szerint Fico biztosította őt: Szlovákia továbbra is támogatja Ukrajna EU-csatlakozását, és nem akadályozza sem az Európai Unió Ukrajnának szánt 50 milliárd eurós pénzügyi támogatási csomagját, sem a kereskedelmi fegyverszállítást. Fico tavaly őszi hatalomra kerülése után azonnal leállította a fegyverszállításokat Ukrajnának Szlovákia saját készleteiből, de azt nem tiltotta meg, hogy szlovák cégek kereskedelmi alapon, azaz pénzért fegyvert adjanak el Ukrajnának.

Fico, miközben a hét végén egy nagy visszhangú interjúban otthon arról beszélt, a béke érdekében Ukrajnának le kellene mondania területének egy részéről, addig a tegnap Ungváron a közös nyilatkozatban ennek épp az ellenkezőjét írta alá. Ebben az áll, hogy a két ország készen áll az Ukrajna területi integritásának és szuverenitásának helyreállítását célzó további együttműködésre, Szlovákia részt vesz Ukrajna újjáépítésében is.

Fico az említett interjúban azt is állította, hogy Ungváron tisztázni fogja ukrán hivatali kollégájával „az Ukrajna kívánságaitól eltérő szlovák álláspontokat" is, közli, hogy blokkolni fogja és megvétózza Ukrajna NATO-tagságát. Arról Smihal nem számolt be, hogy Fico a találkozón felvetette-e ezt a kérdést. Ukrajna NATO-csatlakozása különben nincs terítéken.

Jogi káoszt kavarnak Kaczynskiék

VARSÓ – Tusk és Holownia urak! Hamarosan találkozunk! – ezekkel a szavakkal ült autójába a radomi fogház előtt Mariusz Kaminski, a PiS politikusa. A hivatali visszaélésért jogerősen elítélt volt belügyminisztert és helyettesét, Maciej Wasikot kedd este kilenc után engedték el az aznap késő délután aláírt elnöki kegyelem nyomán. A két politikusnak Andrzej Duda államfő immár második alkalommal adott elnöki kegyelmet. A bíróság tavaly decemberben hivatali hatalommal való visszaélés miatt ítélte el őket. A bűncselekményt 2006-ban követték el a CBA korrupcióellenes titkosszolgálat vezetőiként. A két férfi egy hete éhségsztrájkot folytatott, pártjuk politikai foglyoknak nyilvánította őket, és rendszeres tüntetéseket szervezett érdekükben. A tavaly év végén ellenzékbe szorult Jog és Igazságosság (PiS) párt a két volt kormánytag ügyét állítja napi politizálása középpontjába. Kaminski a börtön előtt azt jelezte, hogy csütörtökön részt kíván venni a szejm ülésén. Szymon Holownia parlamenti elnök szerint ez jogtalan lenne, mivel jogerősen elítélt személy nem lehet képviselő.

FOTÓ: AFP/FABRICE COFFRINI

Andrzej Duda kétszer is elnöki kegyelmet adott Mariusz Kaminskinek és Maciej Wasiknak

A PiS és Duda elnök vitatja az ítéletet, mivel szerintük a korábbi kegyelem miatt az jogtalan volt. A mai szejmülésen az országos jogi káosz egy újabb eleme jelenik a lengyel közéletben, akadályozva a törvényhozást. A parlament két házának ugyanis a héten el kell fogadnia és továbbítania kell az elnökhöz az idei költségvetési törvényt. Ez áll a napi események középpontjában. A PiS azt hangoztatja, hogy a két elítélt kizárása a szavazásból érvényteleníti azt. Nem kizárt, hogy ezt Duda elnök „megveszi", és az érvényességi kérdést az alkotmánybírósághoz továbbítja. A jogi káosz eleme, hogy a kormánykoalíció az alkotmánybíróságot jelenlegi összetételében nem ismeri el, ítéleteit negligálja.

Ezt a jogi katyvaszt csak növeli, hogy az ügyészi szervezet elitje valóságos háborúban áll Adam Bodnar igazságügyi miniszter/legfőbb ügyésszel. A vezető ügyészeket a korábbi rezsim helyezte pozícióba, és speciális törvényekkel tette alig elmozdíthatóvá. Sok bírósági vezető is hasonló harcot folytat státuszáért az új kormány illetékesével. Tovább növeli a bizonytalanságot és káoszt az állami médiában végrehajtott vezetőváltás jogszerűsége körüli alkotmányossági vita. Ez is olyan ügy, amely a politikai diskurzust az ellenzék számára kedvező irányba téríti és botránypolitizálást eredményez. Mindez parlamenti és parlamenten kívüli zajos eseményeket jelez Lengyelországban a következő napokra. MIKLÓS GÁBOR
ÍRÁSA A NÉPSZAVÁNAK

Az utolsó csepp

RÓNAY TAMÁS

Jól emlékezhetünk a decemberi uniós csúcsra, amikor úgy sikerült elérni az Ukrajnával való uniós csatlakozások megkezdését, hogy Orbán Viktor kivonult a teremből, miközben a többiek megszavazták a történelmi döntést. Az akkori diplomáciai szégyent most sikerült tetézni azzal, hogy a magyar parlament utolsóként ratifikálja Svédország NATO-csatlakozását. Az a Magyarország akadályozza még mindig a védelmi szövetség további megerősítését a globális biztonsági fenyegetések árnyékában, amelyik katonai szempontból a szervezet egyik leggyengébb láncszeme.

A mostani történések azonban a tavalyi kivonulásnál is kínosabbak a kormány szempontjából. Akkor miniszterelnökünk a terem elhagyásával próbálta elleplezni azt, hogy a csatlakozási tárgyalások megkezdésére vonatkozó vétófenyegetései csak az EU-val szembeni zsarolásként szolgáltak, s így akarta elérni az uniós pénz egy részének felszabadítását. Ezúttal azonban nagy „barátunk", Recep Tayyip Erdogan támadta hátba Orbán Viktort, aki még decemberben is azt állította, folyamatosan egyeztetünk a törökökkel a svédek NATO-ba való felvételét illetően. Hogy azonban a török elnök számára nem jelentett prioritást a magyar vezetés előzetes értesítése, azt az a sebesség jelzi, ahogyan a törökök elfogadták a svédek NATO-csatlakozását: hétfő délután érkezett az első hír erről, kedd este pedig már meg is szavazta a török parlament az előterjesztést.

Az ankarai szavazás a máskor oly magabiztos magyar diplomáciát is derült égből villámcsapásként érhette. Ezzel azonnal hiteltelenné vált Budapest a svéd kormány szemében, hiszen illetékeseink folyvást azt hangoztatták: Ankara előtt hozzuk meg a döntést. Hogy Erdogan ügyet sem vetett budapesti barátjára, az is bizonyítja: kedden Orbán Viktor Budapestre invitálta Ulf Kristersson svéd miniszterelnököt, hogy a csatlakozásról tárgyaljanak. Ha miniszterelnökünk előre tudott volna a törökök döntésről, nem az utolsó utáni pillanatban tette volna meg ezt az ajánlatot. Így azonban ez nemcsak egy kétségbeesett, hanem teljesen értelmetlen meghívás is, hiszen Szijjártó Péter többször deklarálta: ha Törökország megváltoztatja véleményét a svéd csatlakozást illetően, mi sem állunk a ratifikáció útjába. A svéd kormányfő külügyminiszterén keresztül jelezte, esze ágában sincs találkozni Orbánnal. Ráadásul nyilván Stockholmba is eljutott a híre kormányfőnk decemberi kijelentésének, amikor azt mondta, a magyar képviselőknek „nincs nagy gusztusuk" megszavazni a döntést a svédek ügyében. Most Kristerssonnak sem volt gusztusa Budapestre jönni.

A magyar kormány már elhiszi azt, hogy európai, sőt világméretű tényező, ám Erdogannak fontosabb volt az, hogy Antony Blinken külügyminiszter beígérte számára az áhított F–16-os amerikai vadászgépeket, illetve az, hogy a svéd kormány lépéseket tett a törökök által terroristáknak bélyegzett kurd személyek ellen. Más szóval a magyar kormány még az állítólagos szövetségek számára sem tényező. Ide vezet az illiberális politikusokhoz való dörgölőzés. Mindent elvesztettünk. A hitelünket, a becsületünket, a nyugati partnereinket, és persze a sosem volt barátokat is.

JEGYZET

Varga T. Róbert

Torkoskodók

Torkig vagyok az ilyenfajta módszerekkel és emberekkel – mondta Kubatov Gábor FTC-elnök, miután a női kézilabdacsapattal fölbontotta szponzori szerződését a Mahart Passnave Kft. A hirtelen haragú, ellenvetést nem ismerő klubelnök szerint az állami tulajdonú cég vezetőjének, Bényi Szabolcsnak fogalma nincs a sport oktatásban betöltött szerepéről meg a nemzeti érzésekről, úgyhogy legott jelezte, jogi útra viszi az ügyet.

Mondjuk azt nem tudom, Kubatov miért van torkig, a Mahart vajon hányadik szponzorként veszi a bátorságot, hogy szembemenjen a fideszes pártigazgató akaratával, mindenesetre megérteni meg tudom: az mégsem járja, hogy valaki csak úgy megkérdőjelezze annak jelentőségét, hogy a zöld-fehérek együttese mindinkább hajaz egy világválogatottra, vagy hogy Kubatov az edzőket – nem csak kézilabdában – úgy cserélgeti, mint más az alsóneműt, és ha ez sok-sok milliós lelépti díjat jelent, ennyit csak megérdemel ez a fránya nemzet.

Szerencsétlen Bényi képtelen fölfogni, hogy az FTC nemzeti kincs, Kubatov ennek a kincsnek a kincstárnoka, ha megvonják a támogatást a kézisektől, akkor nemcsak a világsztárok fizetése kerül veszélybe, hanem az egész nemzet egészségügyi állapota, ha már kormányunk ezzel a címszóval indokolja az ágazat ezer milliárdos támogatását. Szóval Bényi egy áruló, abból is a legrosszabb fajtából, aki konkrétan a haza érdekei ellen cselekszik.

Legalábbis Kubatov szerint. Aztán kiderül, hogy forráshiány miatt Bényi főnöke, a közlekedési és építési miniszter Lázár „a MÁV vezetése ne okoskodjon, hanem csinálják azt, amire utasítom őket" János rendelte el a támogatás megvonását.

Csodás, amikor egy párt leuralja a komplett országot, és tagjai nemzeti érdekekre hivatkozva esnek egymásnak. Semleges szemlélőként már csak az kellene, hogy ezt ne a közéletben, hanem egy MMA-ketrecben tegyék.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

PILÓTAJÁTÉK

MOSOLYGÓ MIKLÓS

Szabadság vagy halál

Kedd este hétkor urnazárást tartottak New Hampshire államban, ahol aznap a Republikánus Párt előválasztásán induló jelöltekre voksolhattak a „Granite State" lakói. Bár a közvélemény-kutatók rendre Donald Trump előnyét mérték a voksolás előtt, Nikki Haley egykori ENSZ-nagykövet és dél-karolinai kormányzó nagy reményeket fűzött az állam mintegy 40 százaléknyi, pártállását tekintve független, főként diplomás szavazójához. Nyakas emberek erős puritán gyökerekkel, akik nem dőlnek be holmi aranyhajú Cipolla bűvésztrükkjeinek. Ezt a független gondolkodást szimbolizálja New Hampshire állam mottója is: „Szabadság vagy halál".

A szavazatok összeszámlálása után már tudjuk, hogy Haley asszonynak csalódnia kellett, ahogy nekünk, demokratikusan gondolkodó embereknek is itt a Nagy Vízen túl. Trump a leadott szavazatok 54 százalékát begyűjtve, több mint tíz százalékkal előzte meg a mérsékeltebb Haley-t. Még egyetlen republikánus indulóval sem fordult elő, hogy Iowa és New Hampshire államokban aratott győzelme után ne zsebelte volna be a végső jelöltséget is. Ezt a szívességet Trump sem kívánja megtenni, erre utalt is Nashua városában tartott győzelmi beszédében.

> Trump egy fordított Midász király, amihez nyúl, az korrupttá, hitvánnyá, kétes értékűvé válik.

Mégsem hagy nyugodni a gondolat, hogy Trump egy fordított Midász király, amihez nyúl, az korrupttá, hitvánnyá, kétes értékűvé válik. Vegyük csak megint az állam mottóját. Négy szövetségi bűncselekmény miatt összesen 91 vádpontban zajlik eljárás a volt elnök ellen, akinek egy elnökválasztási győzelem a szó szerinti szabadságot jelentheti a nyikorgó börtönajtó helyett. Nincs példa rá az Egyesült Államok történetében, hogy egy elnök saját magán gyakorolta volna kegyelmi jogkörét, de nem is tiltja semmi a demokratikus jóérzésen kívül. Ebben az erényben az üzletember-showman-volt elnök pedig nem bővelkedik. Novemberig mindent meg fog tenni, hogy mókás paprikajancsitáncával elbűvölje közönségét az utcán, a tárgyalóteremben és a közösségi médiában is.

A szent, együgyű demokrácia

NÉZELŐDŐ

FRISS RÓBERT

Az Európai Bizottság Jourová nevű alelnöke sajnálkozik, amiért nem sikerült Orbánt visszavezetnie a demokratikus útra. Ó, szent együgyűség! Közben a Bizottság elérhetővé tesz egy újabb adag pénzt a magyar maffia számára. A legújabb „nagy dobás", hogy 120 képviselő kezdeményezésére az Európai Parlament beperelné a kifizetések miatt a Bizottságot, újabb évekig tartó folyamatot indítva meg az aztán további évekig nyúló 7-es cikkelyfolyamat előszobájaként. Hiába, hamar munka ritkán jó.

Közben Ukrajnának már az USA is azt javasolja, álljon be védekezésre, magyarán a legjobb esetben is kínáljon fel majd területeket a békéért. Putyin azonban inkább megvárja Trumpot, akinél adott esetben kivívhatja az egész ország bekebelezését, esetleg Kárpátalját kivéve.

Minden hónappal romlanak Európa stratégiai pozíciói – eddig az idézet, Béndek Péter filozófus keserű szavai ezek a Facebookról, amely keserű igazság tömören leírja az egész Uniót, lehet mondani, a demokratikus Európa egészét illető kritikát. Mindenekelőtt azért, mert túl későn reagált az Orbán-jelenségre, hagyta, hogy az autoriter gondolkodás-berendezkedés gyökeret verjen, hogy a magyar példa kikezdje az európai demokráciát. Attól kezdve, hogy az Orbán-kormány hatalomra került 2010-ben, és utána az erős Unió mellett szónokolt, módszeresen bontotta le a demokrácia intézményrendszerét, addig, amíg a magyar társadalomban ki nem virágzott az autoriter rendszer. Ez volt Angela Merkel legnagyobb tévedése, meg az, hogy Orbánt meg lehet győzni, hogy téves úton jár. De: meggyőzhetetlen.

> A magyar nép is csendben nézi, amint a rendszer békés úton már leválthatatlanná lesz, az ország pedig kifelé sodródik az EU-ból.

A magyar nép is csendben nézi, amint a rendszer békés úton már leválthatatlanná lesz, az ország pedig kifelé sodródik az EU-ból, amely elkésett: Magyarországnak, amíg ez a rendszer hatalmon van, semmi keresnivalója az Unióban, ha az EU nem szabadul meg tőle, magát teszi tönkre.

Ha későn is, de felébredt az Európai Parlament is. Az EU semmilyen módon sem engedhet a zsarolásnak. A 26 tagállam a több mint öt éve tartó és döntéseket eddig nem produkáló hetes cikkelyes eljárás keretében juthat erre az álláspontra, aminek eredményeként megvonhat a magyar kormánytól bizonyos, a tagsággal járó jogokat, például a szavazati jogot. Egy 120 aláírást tartalmazó parlamenti petíció is született, hogy a képviselő-testület önálló indítványban sürgessen lépéseket a folyamatban. A finn kereszténydemokrata Petri Sarvamaa azzal magyarázta az akciót, hogy az idő sürget, mivel Magyarország valóban kezd ártani az Unió döntéshozatali képességének. Megszólalt a luxemburgi miniszterelnök, Luc Frieden: Budapestre látogatna, mert „Orbán elszigeteltségéért az EU is okolható... Néha megdöbbent, milyen kevés erőfeszítést tesznek egyesek annak megértésére, mit gondol a másik fél"– magyarázta.

Csakhogy tudjuk, mire gondol, Orbán maga árulta el. Ha az EP-választás úgy hozza, át akarja venni a hatalmat az EU-ban is. A magyarok pedig már megtapasztalhatták, hová vezet az efféle parlamentáris puccs.

Dubaj helyett legyen Budapest!

ONGJERTH RICHÁRD
Hild János-díjas urbanista, a Magyar Urbanisztikai Társaság tanácsadó testülete és a Budapest Kör tagja

Magasról indított Lukács András, a Levegő Munkacsoport elnöke, a Budapest Kör tagja, amikor írásában (Miként épüljön meg a budapesti Dubaj? Népszava, 2024. 01. 11.) azt állította, hogy ne csak mini- vagy maxi-Dubaj, de egyáltalán semmi se épüljön se Rákosrendezőn, se máshol az országban, ami nem létfontosságú; sőt, minden építkezést, amit csak lehet, le kell állítani. Ezt az állítást elsőként az épületállományunk megállíthatatlan leromlásával támasztotta alá, drámai képet festve róla.

Ezután az a – szakmai érvekkel alátámasztott – állítás következett, hogy az éghajlatváltozás miatt az egyre szélsőségesebbé váló időjárás még inkább fenyegeti a lakókat. Ezt követően példákkal illusztrálva leszögezte, hogy energiaellátásunk igen bizonytalan lábakon áll, ráadásul a hazai épületállomány energiahatékonysága rendkívül rossz. Mindezekből levonta azt a következtetést, hogy „a meglévő épületállomány felújítása, korszerűsítése abszolút elsőbbséget kell élvezzen, minden lehetséges forrást, szakembert át kell csoportosítani erre a feladatra. Ez azt is jelenti, hogy fel kell számolni az épületfelújítások egyik legnagyobb akadályát: azt, hogy az új beruházások elszívják a felújításoktól a pénzt és a szakembereket is."

A fentiek közül jól hangzó, de nem alátámasztott az az állítás, hogy az épületeink megállíthatatlanul romlanak: az elmúlt 25-30 év budapesti épületomlásai szinte kivétel nélkül szabálytalanul végzett építési munkák miatt következtek be, bár a lakástámogatási rendszer kiterjesztése például a társasházak közös szerkezeteinek felújítására nyilván így is kedvező változásokat hozhatna. Európának ugyanakkor igen gyorsan sikerült pótolnia a kiesett orosz gázt, és – bármit is gondoljunk a kormány energiapolitikájáról – e téren nálunk sincsenek olyan drámai fejlemények, amelyek alátámasztanák a „semmi, ami nem létfontosságú, ne épüljön" jellegű állítást.

Abban persze egyet is érthetünk, hogy jóval többet kellene tennünk a klíma védelmében és az energiabiztonságért, komolyan kellene vennünk a megtérülő energiamegtakarító beruházásokat, és foglalkoznunk kellene egyebek mellett – szervezetten, országos programként – a villámárvizek pusztításainak megelőzésével, a vízmegtartó vagy esetenként éppen a többletvíz-elvezető képesség növelésével.

De a város fejlődésének nem kellene megállnia, így továbbra is aktuális kérdés, hogy mi minden épüljön a funkcióját veszített Rákosrendező pályaudvar területére, ami jelenleg a főváros egyik legnagyobb, fejlesztésre váró helyszíne. Annál is inkább érdemes ezt a kérdést megválaszolni, mert a potenciális befektetőkkel megkötendő szerződés fő elemeit tartalmazó, a napokban nyilvános vitára bocsátott törvénytervezet csak a kormány által megvalósítandó infrastrukturális elemeket veszi sorra, a beruházók számára semmiféle instrukciót nem tartalmaz, a fejlesztés várható összértékén kívül.

Érdemes megvizsgálni, mit mondanak erről a hatályos tervek. A főváros településszerkezeti terve, amelyet legutóbb 2023-ban módosítottak (bár a budapest.hu-n még a 2021-es változat érhető el), egyrészt a vegyes használatú, szerkezetalakító fejlesztési céltérségek közé sorolja – hat másik funkcióját vesztett területtel együtt – a Rákosrendezőt, másrészt az egykori pályaudvar szerepel a nagyvárosias lakásépítésre és intézményfejlesztésre szánt területek között is. E tervnek sajátossága ugyanakkor, hogy a szöveghez csatlakozó ábrákon leginkább a Tengerszem utca és a Szőnyi út két oldalán fekvő ingatlanokat sorolja az intézményi, jellemzően szabadon álló jellegű területekhez, magának az egykori rendező pályaudvarnak a középső sávjában pedig egy meglehetősen széles közlekedési területet hagy meg, aminek a két oldalán gazdasági, jellemzően kereskedelmi, szolgáltató terület számára jelöl ki területsávot.

A lakásépítési szándékoknak a jogilag meghatározó jelentőségű tervlapon nincs nyoma. Mivel a hatályos fővárosi és kerületi terveknek jogszerűen egymással összhangban kell lenniük, ugyanezt a logikát tükrözi a zuglói helyi építési szabályzat és szabályozási terv is. A nagy léptékű, átfogó koncepciók, stratégiák pedig ennél még általánosabbak, így nem adnak érdemi fogódzót a terület jövőjét illetően.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

> A még Tarlós István idejében indított, rendkívül alapos fővárosi szakanyag városias beépítésű intézményi és rekreációs területeket, továbbá jelentős méretű közparkot is elhelyezne Rákosrendező felhagyott vasúti területén. Új lakóterületekről – főként a jelentős zaj miatt – csak kiegészítő funkcióként tesz említést.

Készült viszont 2019-ben – még Tarlós István idejében elindítva – egy jogi kötelezettséget nem jelentő tanulmányterv a terület fejlesztési lehetőségeiről. A 2023 decemberében nyilvánosságra hozott terjedelmes anyag három változatban vizsgálja az összesen 240 hektáros térséget, amelyből Rákosrendező állomás csak mintegy 160 hektár. A rendkívül alapos és szerteágazó vizsgálatokra támaszkodó szakanyag városias beépítésű intézményi és rekreációs területeket, továbbá jelentős méretű – 20-40 hektár közötti – közparkot is elhelyezne a felhagyott vasúti területen, az egyes változatok területhasználati arányaikban és elrendezésükben különböznek egymástól. Az anyag új lakóterületekről – főként a jelentős zaj miatt – csak kiegészítő funkcióként tesz említést.

Elérhető továbbá 2023 vége óta egy Budapest Parkváros – Rákosrendező térségének városfejlesztési víziója című szép kiállítású, már a kormányzati bejelentésre reagálva készült fővárosi füzet, amely többek között az előbbi tanulmánytervre is alapoz. Ebben szerepel néhány tematikus funkcióséma is a területről. Érdekes része az anyagnak egy 2021-ben készült reprezentatív felmérés eredménye, miszerint a budapestiek a fejlesztésben a legfontosabbnak a környezettudatosabban működő várost (100 fokú skálán 94 pont), az emberek egészségének védelmét (93 pont), a város gazdasági erősödését, változatos munkahelyek és megfelelő jövedelmek biztosítását (92 pont), zöldebb, fásabb, parkosabb várost (91 pont), a közügyek átláthatóságát (90 pont), valamint a turisták és a lakók összhangját (89 pont) tartották.

A füzet – szakmailag helyesen – az egyik legsúlyosabb problémának a városból való kiköltözést tartja, ami jelentősen növeli az ingázóforgalmat, az pedig fokozza a forgalmi dugókat, növeli a légszennyezést, így széles körben rontja a nagyvárosi létkörülményeket. Az anyag ezért vegyes funkciójú, kompakt városrész létrehozását tartja szükségesnek, 8-10 ezer megfizethető lakás megépítésével, 30-40 hektáros közparkkal, benne egy a Rákos-patak vizéből táplálkozó tóval. Fontos elem továbbá a 3-as villamos és a kis földalatti meghosszabbítása, az új közúti kapcsolatok – többek között a Szegedi úti felüljáró – megépítése, új kerékpáros- és gyalogosútvonalak létrehozása, a környezetbarát belső közlekedési hálózat, a megújuló energiahasználat és a hőszigetet csökkentő zöldfelületek sora.

Lényeges része az anyagnak az utolsó fejezet, amelyben a főváros hitet tesz amellett, hogy az ilyen jelentős léptékű, állami területeken megvalósuló fejlesztési akciók csak a főváros, az érintett kerületek, a magyar állam és a piaci befektetők közötti partnerségben, egyeztetett és konszenzusos alapon elfogadott tervek alapján, komplex város- és ingatlanfejlesztési programként – azaz összehangolt projektek sorozataként – valósítható meg, kedvező esetben az infrastruktúra fejlesztésére rendelkezésre álló európai uniós források felhasználásával.

A fővárosi álláspontot képviselő, szakmai szempontból helyesnek mondható dokumentumban sem Dubaj, sem felhőkarcolók nem szerepelnek, viszont egy olyan vízió körvonalai bontakoznak ki, amely alkalmas lehet Budapest nemzetközi mércével is kiemelkedő színvonalú – a füzetben jó példaként szereplő skandináv, osztrák és német városrészekhez hasonló léptékű – új negyedének kialakítására.

Tegyük hozzá: ez a lakásszám már egy kisebb városnyi – 15-20 ezer főnyi – lakosságot jelent, így feltétlenül gondolni kell az alapfokú egészségügyi, oktatási és szociális létesítmények, a kiskereskedelem, szolgáltatások megteremtésére is. Megfelelő tervezés esetén a rekreációs terület részeként szóba jöhet például egy magas színvonalú városi vidámpark is, pótolva a sok éve fennálló hiányosságot, esetleg összehozható a program a szomszédos, befejezetlen biodóm új funkciójának megtalálásával is.

Mivel a korábbi tanulmánytervek alapján, de azokat továbbfejlesztve kialakított fővárosi álláspont egyelőre csak nagyvonalú kereteket, irányelveket tartalmaz, így a remélt egyeztetés során kialakuló további, egyre részletesebb, konkrétabb tervekben sok elemet kell érdemi tartalommal megtölteni. Különösen, ha figyelembe vesszük a kormányzati retorikában szereplő mini-, majd maxi-Dubaj fordulatot a 240 méteres toronyházzal. A végeredmény csak akkor lehet az ország és Budapest, valamint a szűkebb térség számára egyaránt kedvező, ha az egyeztető felek törekszenek a „mindenki nyer" filozófia megvalósítására. Ez új elemnek számítana az elmúlt időszak hazai politikatörténetében.

Szakmai szempontból leszögezhető továbbá, hogy magasházakra a mi kulturális és gazdasági viszonyaink között nincs szükség, de ha a beruházók ilyet akarnának építeni, akkor a terület a fenti keretek között alkalmas lehet arra is, amennyiben nem rombolja a Budapest világörökségéhez sorolt látképet, azaz nem okoz lényeges és kedvezőtlen változásokat a városnak a kilátópontokról, illetve az Andrássy útról feltáruló látványában.

Az eddigiekből levonható az a tanulság is, hogy a Fővárosi Önkormányzatnak az elmúlt évtizedekben megszokottnál lényegesen több, konkrétabb tervet kellene elkészíttetnie és karbantartania egyes fontos fejlesztési területekre, a város fejlődésének érdemi befolyásolása érdekében. Ezeket aztán nyilvánosságra is kellene hozni, hogy a város lakói minél szélesebb körben láthassák, milyen közös jövőn dolgozik az aktuális városvezetés, és véleményt is nyilváníthassanak róla. Az ilyen tervek alkalmasak lehetnek a fejlesztők, befektetők érdeklődésének felkeltésére, ugyanakkor ha széles körben ismertek és köztudottan elfogadottak, akkor kisebb a veszélye, hogy a befektetői vagy tulajdonosi körök egészen más elképzelésekkel állnak elő, vállalva az ezzel járó, hosszú időn át tartó és számos kockázatot hordozó lakossági és politikai vitákat.

És még két gondolat, amely már túlmutat a fővároson. Ha legalább a nagyvárosi önkormányzatok rendelkeznének a pályázati kötelezettségként előállított dokumentumokon túlmutató, közérthető, széles körben elfogadható tervekkel, amelyeket nemcsak a (fő)polgármester vagy egy-két a politikához közel álló munkatársa, hanem hozzáértő szakemberek tárnának a nyilvánosság elé, akkor ezek a kérdések nem silányulnának azonnal politikai vita tárgyává, és az egyes – egyébként sokszor nem egyszerűen eldönthető – kérdésekben is jobb döntések születhetnének. Érdekes lenne továbbá az is, ha az önkormányzatok – és persze a kormány is – az általuk közpénzből elkészíttetett lakossági felmérések, közvélemény-kutatások eredményét rutinszerűen közzétennék, hiszen azok alkalmasak lehetnek egyes önkormányzati döntések hátterének megvilágítására, a vezetéssel szembeni bizalom fokozására és a lakossági tudatosság növelésére is.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

Premier a Centrálban

A budapesti Centrál Színház február 24-én mutatja be Arthur Miller Az ügynök halála című drámáját Alföldi Róbert rendezésében, Bíró Bence friss fordításában. Az előadás főszereplői: Stohl András, Balsai Móni, Fehér Tibor, Szécsi Bence. NÉPSZAVA

Szász János rendezése

Tizenkét kategóriában jelölték Helen Hayes-díjra Szász János Angyalok Amerikában-rendezését, amely a washingtoni Arena Stage színpadán 2023 márciusa óta látható. A Tony Kushner ikonikus drámájából készült produkciót tavaly az év legjobb színházi előadásai közé választotta a The Washington Post. FIDELIO

Évindító a Makámmal

A 40 éve alakult Makám nagyszabású koncerttel indítja az esztendőt: a zenekar régi s új tagjai közül tizenketten lépnek színpadra a Magyar Zene Házában február 22-én este fél 8-kor. Közreműködik Magyar Bori énekes, az est moderátora Jász Attila költő. NÉPSZAVA

Falra festett bölények

ŐSKŐKOR A spanyolországi Altamira barlangrajzai eredeti méretben tárulnak elénk a Magyar Nemzeti Múzeum új kiállításán.

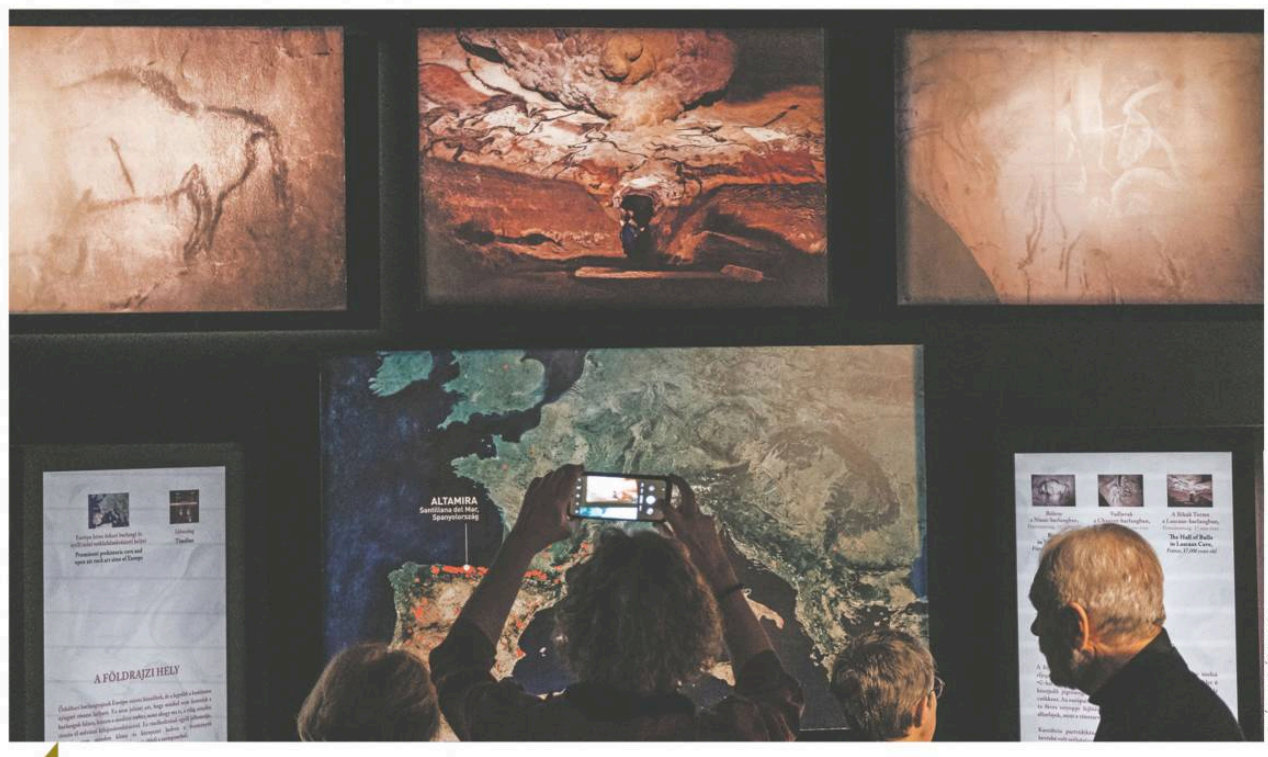

FOTÓK: ILLYÉS BENCE

Állatok, emberek és nonfiguratív jelek is láthatók a barlang falán

P. SZABÓ DÉNES

Ha az őstörténet-kutatásnak van ikonikus dátuma, akkor az biztosan 1879, amikor Marcelino Sanz de Sautuola üzletember, földbirtokos, amatőr kutató a kislányával, Maríával az Altamira barlangban felfedezte a rajzokat, a falképeket – mondta Hammerstein Judit, a Magyar Nemzeti Múzeum megbízott főigazgatója az Altamira barlangrajzai – A művészet kezdetei című kiállítás megnyitóján, az intézmény Széchényi Termében. Az igazgató elmondta, hogy a felfedezés forradalmasította azt a képet, melyet kialakítottunk az őskőkori emberről, a későbbi felfedezések pedig a hitetlenkedőket is meggyőzték arról, hogy nincs akkora távolság a korabeli és a jelenkor embere között. Kiemelte: az Altamira rajzai azt bizonyítják, hogy az őskőkori ember, aki azokat készítette, már rendelkezett a művészi kifejezés és a szimbolikus gondolkodás lehetőségével.

– Ez volt az első művészetünk, és ők voltak az első művészek, az első alkotók. Ebben a kontextusban az Altamira barlang lényegi szerepet játszik – mondta Pilar Fatás Monforte, az Altamira Nemzeti Múzeum és Kutatóközpont igazgatója. Beszédében kitért arra is, hogy a falképek felfedezése megváltoztatta a legtávolabbi múltunkról alkotott képet, illetve kinyitotta a művészettörténet első fejezetét.

A kiállításra belépve is olyan érzésünk lehet, mintha egy őskori barlangba jutottunk volna be, melyben a lobogó tűz megvilágít egy falra festett nagy testű bölényt. A tárlaton amúgy érdemes balról jobbra haladni, hogy előbb a barlang felfedezését ismerjük meg, majd a konkrét képeket. A teremben nagy méretű fotókon láthatjuk az Altamira bölényeit – egyesek pedig eredeti méretben tárulnak elénk.

Megtudhatjuk azt is, hogy a rajzokat először a híres kutató, amatőr régész kislánya, María látta meg a barlang mennyezetén, majd apja, Marcelino Sanz de Sautuola egy tanulmányt írt, melyben azt állította, hogy a festmények a paleolitikumban, vagyis az őskőkorszakban készültek. (E történetet játékfilmen Hugh Hudson is feldolgozta Antonio Banderasszal a főszerepben.) Az elképzelést akkoriban többen is kritikával illették, de ahogy Franciaországban is egyre több festett barlangot fedeztek fel, az őstörténészszakma végül elfogadta, hogy az Altamira bölényeit az őskőkorban alkották.

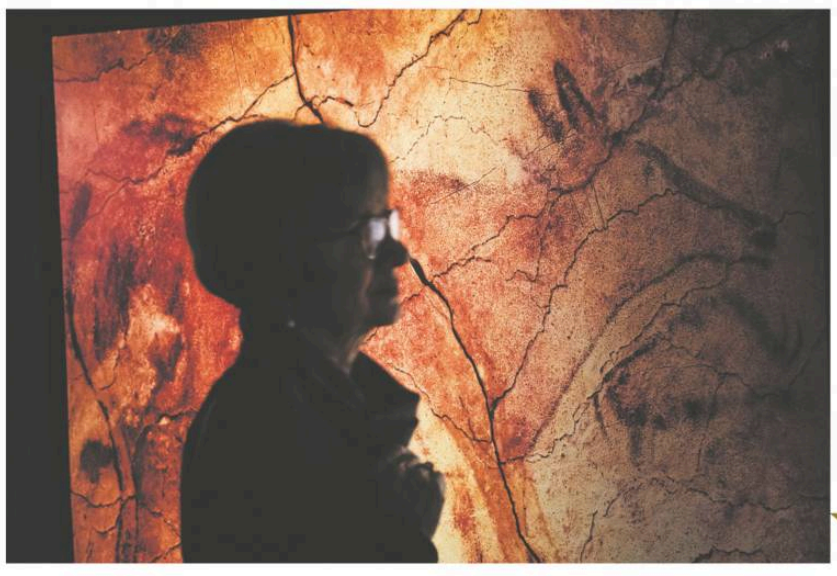

Az őskőkori ember már rendelkezett a művészi kifejezés lehetőségével

Altamira azért emelkedik ki a világ és Európa őstörténet-kutatásában, mert polikróm, vagyis többszínű festményeket tartalmaz.

A tárlatvezetésen Lengyel György kurátor kiemelte, hogy az Altamira barlang nincs egyedül Európában, hisz a kontinensen számos olyan őskőkori lelőhelyet találtak, melyekben festmények, karcolatok találhatók a falakon. A régész szerint az Altamira azért emelkedik ki a világ és Európa őstörténet-kutatásában, mert polikróm, vagyis többszínű festményeket tartalmaz. A művek alkotói az állatokat a falakra először felkarcolták, majd körberajzolták, végül növényekből és ásványokból készült, vízben oldott anyaggal felfestették. És kihasználták a szikla domborulatait is, így az azokra felvitt figurák háromdimenziósnak hatnak, ha pedig fáklyák fényében nézték őket, akkor olyan érzést keltettek, mintha mozognának.

Lengyel György kitért arra is, hogy az Altamira alakjait három csoportra lehet bontani: elsősorban az állatokra, melyek közül leginkább a bölények tűnnek fel, aztán nonfiguratív jelekre, melyek jelentését csak alkotóik és korabeli kultúrájuk ismerték, illetve sematikusan felrajzolt emberre, de antropomorf, vagyis ember alakú lények is láthatók.

– Az idők során az alkotások a barlangban elkezdtek tönkremenni, mivel nagyon sokan látogatták azokat – jegyezte meg a régész, hozzátéve: a most bemutatott festmények azért tudtak fennmaradni, mert a barlangban hosszú évezredeken keresztül nem változik a mikroklíma, vagyis a hőmérséklet és a páratartalom szinte ugyanaz marad. Hogy a lelőhelyet megmentsék, a szakemberek arról Neocueva (Új Barlang) néven egy milliméter pontosságú másolatot készítettek, melyet már lehet látogatni – hasonló történt a franciaországi Lascaux és Chauvet barlang esetében is.

Hideg előli menedék

A tárlat kitér arra is, hogy az Altamira barlang festményei nemhiába maradtak fenn, hisz a lelőhely az Ibériai-félsziget északi partvidékének nyugati felén, Kantábria tartományban található. Ennek partvidéke Európa őskori művészeti emlékeinek leggazdagabb területe az egy négyzetméterre eső sűrűséget számolva. A mediterráneum a kontinens más részeihez viszonyítva az utolsó eljegesedés alatt az enyhébb klímájával csalogatta az állatokat és az embereket is.

INFÓ

Altamira barlangrajzai – A művészet kezdetei. Kurátorok: Pilar Fatás Monforte, Enrique Gutiérrez Cuenca, Lengyel György, Ramón Montes Barquín, Pedro Saura Ramos. Magyar Nemzeti Múzeum (Bp. VIII. ker., Múzeum körút 14–16.), megtekinthető június 2-ig

Vonalak, kockaházak és techno

KORTÁRS 2024-ben is változatos tárlatokkal várja a látogatókat a Ludwig Múzeum – derült ki a kedd délelőtti sajtótájékoztatón, melyen Fabényi Julia igazgató ismertette a programtervet. Az év első kiemelt tárlata február 10-én a tavaly, kilencvenkilenc évesen elhunyt Vera Molnár művészetét fogja bemutatni. Az 1947-től a haláláig alkotó művész 1968-tól az elsők között hozott létre műalkotást valódi számítógép segítségével. A tárlat első fele a művész pályájának meghatározó fejezeteit, vonal- és formarendszerének változását tekinti át, míg a másik felében nemzetközileg elismert alkotók reflexióit láthatjuk.

Április 14-én a Bartók Tavasz keretében Till Brönner német jazzmuzsikus és fotográfus kiállítása nyílik, melyen az Identitás – Európai táj című munkája először lesz látható. Május 3-án a Kis magyar kockológia című tárlat egy csaknem hétköznapi jelenséget, a jellegzetes kockaházat mutatja be művészeti médiumok és installációk segítségével. Szeptember 6-án a Fordított tárgyak című kiállítás kézműves technikával készült munkákat prezentál, vagyis képzőművészeti, néprajzi és iparművészeti kontextusban keletkezett alkotásokat.

FOTÓ: ILLYÉS BENCE

A Ludwig Múzeum igazgatója, Fabényi Julia

Október 18-án a Vihar előtt. Tajvan, múlt és jövő határán című tárlat a sziget tudományos és technológiai fejlődését mutatja be, illetve azt a történelmi és társadalmi-politikai hátteret, mely Tajvan sajátos identitását és mai dinamikus, nyitott társadalmát alakította. November 1-től a Gyakran ismételt kérdések – GYIK/FAQ című múzeumpedagógiai kiállítás a nevéből adódóan olyan kérdéseket fogalmaz meg, melyeket a közönség a kortárs művészettel kapcsolatban gyakran tesz vagy tenne fel. A válaszokat a múzeum gyűjteményének jelenleg nem látható műveiből összeállított válogatás segítségével fogalmazzák meg.

Emellett a 60. Velencei Képzőművészeti Biennálén április 20-tól a Ludwig Múzeum szervezi a magyar pavilonban Nemes Márton Techno Zen című kiállítását. A harminchét éves alkotó a műveiben a kép 21. századi újraértelmezésével kísérletezik, miközben kitágítja a hagyományos festészet határait anyagban és térben is. A pavilon tereibe egy multimédiás, érzékekre ható és színekre fókuszáló összművészeti alkotást tervezett, mely a technozene szubkultúrájára és a digitális képalkotásra épül. A hagyományoknak megfelelően a velencei kiállítás anyaga a biennálét követően Budapesten is látható lesz, ezúttal bővített formában. P. SZ. D.

LAPSZÉL

Izland bojkottot fontolgat

FOTÓ: AFP/PAUL ELLIS

Nem biztos, hogy Izland részt vesz az idei Eurovíziós Dalfesztiválon Izrael tervezett részvétele miatt – jelentette be az Izlandi Rádió igazgatója. Az ORF beszámolója szerint Stefán Eiríksson úgy fogalmazott: a végső döntést a szombaton kezdődő előválogató győzteseivel fogják meghozni, legkésőbb március közepéig. A múlt héten az Eurovíziós Dalfesztivál szervezője, az Európai Műsorsugárzók Uniója (EBU) újból felszólalt az ellen, hogy Izraelt a gázai háború miatt kizárják a dalversenyből, miután a közösségi oldalakon több felhívás is Izrael bojkottálására szólított fel. A 68. dalversenyt május 7. és 11. között rendezik meg Malmőben, miután tavaly Liverpoolban a svéd énekesnő, Loreen (képünkön) győzött Tattoo című dalával. A tervek szerint 37 ország vesz részt a versenyen. Magyarország 2020 óta nincs jelen az Eurovíziós Dalfesztiválon. A hivatalos indoklás szerint azért, mert a közmédia inkább közvetlenül kívánja támogatni a magyar könnyűzene tehetségeit – a gyenge nézettségű – A Dal című műsorral. A kormányközeli Magyar Demokrata főszerkesztője, Bencsik András a Hír TV Sajtóklub című műsorában 2019 októberében úgy vélekedett Magyarország távolmaradásáról, hogy „az Eurovízió egy gusztustalan homoszexuális flottatüntetés”. NÉPSZAVA

Anyaságtörténet Zugligeten

FOTÓ: CIRÓKA BÁBSZÍNHÁZ

Markó-Valentyik Anna bábmonodrámája, az Anyajegy látható péntek este a zugligeti Lóvasút kulturális központban. A KL Színház által jegyzett produkció 2016 óta újra és újra meghódítja a közönséget, több budapesti és vidéki színházban látható volt. Az Anyajegy elsősorban a szülővé válásról szól, egy kisgyerekes édesanya kérdéseiről, kételyeiről, életstratégiájáról, s bár egyetlen színész és a bábja látható a térben, az előadás egyaránt szól születésről és halálról, férfiakról és nőkről, felnőttekről és gyerekekről. Markó-Valentyik Anna Junior Prima díjas bábművész Szabó T. Anna szövegeinek felhasználásával hozta létre az egyedülállóan drámai és humoros előadást, mely 2017-ben elnyerte a Vallai Péter-díjat, a Vallai Péter Kortárs Előadó-művészeti Fesztivál fődíját. NÉPSZAVA

Az állam hálójában

MEGFIGYELÉS Kínában a kommunista párt ma többet tud a lakosságról, mint az emberek saját magukról – mutatja be Csialing Csang dokumentumfilmje, a Tökéletes bizalom.

ROSZNÁKY EMMA

A kedvenc italát, de még a menstruációs ciklusát is ismerte a kínai rendőrség annak a független újságírónőnek, akit őrizetbe vettek – a Budapesti Nemzetközi Dokumentumfilm Fesztivál (BIDF) filmjei közt látható a Tökéletes bizalom, mely megmutatja: Kínában az állam ma többet tud a lakosságról, mint az emberek saját magukról. A Tökéletes bizalom – eredeti címén Total Trust, mely kifejezi egyrészt a totális figyelmet, másrészt a kínai államrendszer totalitárius jellegét – megrázó dokumentumfilm arról, milyen szinten figyeli meg és korlátozza a majdnem másfél milliárd lakosú Kína az állampolgárait. Megismerünk két családot. Vencu Li férje, Csüancsang Vang több év után visszatért a börtönből, és igyekszik eredeti szakmája szerint, ügyvédként boldogulni, ezzel szemben Vejping Csang ügyvéd és emberi jogi aktivista 2020 ősze óta állam elleni izgatás vádjával ül börtönben. Felesége és kisfia minden tőle telhetőt megtesz annak érdekében, hogy hazahozzák. A filmben megszólal még Sophia Huang újságíró is, aki az állandó fenyegetettség ellenére feltárja a párt gaztetteit.

A Kínai Kommunista Párt számára a Covid idején kifejlesztett egészségügyi beléptetőrendszer adta meg a lehetőséget, hogy korlátlanul megfigyelhesse a lakosokat. A rendszerrel lépten-nyomon visszaél a vezetés, hiszen minden helyiségbe vagy tömegközlekedési járműbe is egy QR-kód leolvasásával lehet belépni, a nemkívánatos személyek mozgásterét könnyedén korlátozhatják. Emellett mostanában fejlesztik ki a társadalmi kreditrendszert, mely által A-tól D-ig értékelhetők a polgárok viselkedésük alapján, hiszen a rendszer minden tevékenységüket ismeri. Az orwelli világban pluszpontot lehet szerezni közterek takarításával, de mínuszt ér átmenni a piroson, sőt, mínusz 50 pontot ér kérvényt benyújtani az állam felé, hiszen eszerint a polgár elégedetlen. A kreditrendszerben faramuci módon tízszer annyi lehetősége van a negatív, mint a pozitív pontok szerzésének. A börtönben lévő Csang felesége, Cecsüan Csen férje miatt kiemelt figyelemre érdemes személynek számít, és félő, ha nem áll le a kérvények írásával, a fia, Tutu soha nem járhat iskolába, ahogy egy D kategóriás polgár is csak rosszabb iskolába írathatja be a gyerekét. A legsokkolóbb, hogy a társadalmi kreditrendszer szerint működő okosvárosok már léteznek.

Csialing Csang (Jialing Zhang) Emmy-díjra jelölt, Massachusettsben élő független kínai filmkészítő egész estés munkája kíméletlenül mutatja be az embertelen kínai állapotokat, de kamerája elől nem marad rejtve az sem, milyen komolyan függnek az okoseszközeiktől az ázsiai polgárok, már az egészen kicsik is tökéletesen technofilek. Valahol mégis a magas technológiai fejlettség adhatja a mentsvárat: a kárvallottak rögzíthetik, mit tesznek velük.

A párt rendszere megmérgezi az emberi kapcsolatokat, öncenzúrára, kegyetlenségre nevel: Vang családjában semmi sem lesz a régi. Miután hazatér, ha a fiával veszekednek, az dühében újra a börtönt kívánja neki, pedig az elmondottakat hallva az ellenségünknek se kívánnánk mindazt, amit a kínai börtönökben a rabokkal művelnek. A Tökéletes bizalom jól felépített dokumentumfilm, mentes a hatásvadász elemektől, és éppen azért üt akkorát, mert a nyers valóságot mutatja, minden túlzás nélkül.

FOTÓ: BIDF

Cecsüan Csen és fia, Tutu várja haza a bebörtönzött családapát

INFÓ

A Tökéletes bizalom (Total Trust) a Budapesti Nemzetközi Dokumentumfilm Fesztivál keretében február 1-jén és 3-án is látható a budapesti Mammutban, február 4-én pedig Debrecenben és Pécsett is vetítik

> A párt rendszere megmérgezi az emberi kapcsolatokat, öncenzúrára, kegyetlenségre nevel.

Művészek perlik a miniszter határozatait

JOGDÍJAK Öt művészeket és kiadókat tömörítő közös jogkezelő egyesület – az Artisjus, az Előadóművészi Jogvédő Iroda (EJI), a FilmJUS, a Hungart és a Magyar Hangfelvétel-kiadók Szövetsége (Mahasz) – mintegy negyven perben támadja meg bíróságon az igazságügyi miniszter, Tuzson Bence határozatait, amelyekkel az összes jogdíjra nézve elutasította a 2024-es inflációs értékkövetést – írta közleményében az Artisjus. A kérelem szerint a jogkezelők mind eljárási, mind tartalmi szempontból megfelelően előkészített díjszabásokat nyújtottak be, azok miniszteri elutasítása jogsérelmet okoz.

> Jogdíjaik értékének megőrzéséért a bíróság előtt küzdenek a művészek.

Mint arról korábban beszámoltunk: a közös jogkezelő egyesületek, az Artisjus, az EJI, a FilmJUS, a Hungart, a Mahasz, továbbá a Magyar Reprográfiai Szövetség 2023 végén nyújtotta be az ez évre vonatkozó inflációkövető jogdíjemeléssel kapcsolatos javaslatát, ám az igazságügyi miniszter, Tuzson Bence elutasította azt. A miniszter döntése példa nélküli volt, eddig minden korábbi évben elfogadta a jogkezelők által megállapított jogdíjszabásokat.

A művészeket képviselő jogkezelők beadványukban hangsúlyozzák: a díjszabásokat szabályszerűen állították össze, ahhoz minden olyan iratot, indokolást csatoltak, amelyet a jogszabályok megkövetelnek. A 2023-ban a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (SZTNH) előtt hónapokig zajló eljárásban a jogdíjfizetők nem jeleztek tiltakozást, a kulturális tárca támogatta a jogdíj-megállapítást, és az SZTNH jóváhagyási javaslattal terjesztette elő a díjszabásokat az igazságügyi miniszternek. Mindezek ellenére utóbbi azokat váratlanul elutasította, nehéz anyagi helyzetbe sodorva több tízezer hazai művészt.

A miniszter a jogdíjak inflációkövetésére a korábbinál részletesebb indokolást kért számon elutasítása egyetlen indokaként, annak ellenére, hogy a közös jogkezelők a miniszter 15 éve következetesen alkalmazott jogértelmezésének megfelelően jártak el az iratok összeállításakor, s az infláció mértékéről és annak következményeiről a miniszter hivatalból tudott már a díjszabás benyújtását megelőzően.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Krúbi koncertje a tavalyi Sziget Fesztiválon

Ezért a jogkezelők beadványa szerint Tuzson hibát követett el, amikor a díjszabásokat visszautasította. Az inflációs korrekció megtagadása sérti a tulajdonra és a művészeti élet szabadságára vonatkozó alkotmányos jogokat is, veszélyeztetve a zenei és irodalmi szerzők, előadók, vizuális művészek, filmszerzők megélhetését, valamint a hangfelvétel- és filmelőállítók, könyv- és zeneműkiadók bevételeit. Emellett a jogkezelők azt is sérelmezik, hogy az eljárásban nem kaptak lehetőséget álláspontjuk kifejtésére, így nem tudták a művészeket védő érveiket előadni.

Az Artisjus a zenei és irodalmi szerzőket, zeneműkiadókat, az Előadóművészi Jogvédő Iroda az előadóművészeket, a FilmJUS a filmszerzőket és filmelőállítókat, a Hungart a vizuális művészeket, a Mahasz a hangfelvétel-előállítókat képviseli. NÉPSZAVA

Rendkívül ritka érmet találtak

2500 éves ezüstpénzre bukkantak Jeruzsálem közelében. Az i. e. V–VI. századból származó érme egyik különlegessége, hogy kettévágták, valószínűleg azért, hogy egy-egy felét ezüstben kifejezett tömege alapján értékesíthessék. A kutatók eddig csupán féltucatnyi ilyen pénzérmét ismertek. NATGEO

Megmenekülhet az az orrszarvúfaj, aminek már csak 2 nőstény egyede él

Először sikerült embrió beültetésével vemhességet elérni a déli szélesszájú orrszarvúaknál egy kenyai rezervátumban, ami súlyosan veszélyeztetett északi társaik fennmaradására is reményt ad. Már ez év májusában tervezik kipróbálni azt a technikát, hogy a beültetendő embriókat két, már elpusztult hímtől vett sperma felhasználásával hozzák létre. BBC

Áramfaló adatközpontok

Olyan mértékben nő a globális kereslet az internetes és mesterségesintelligencia-szolgáltatások iránt, hogy az ezek működését biztosító adatközpontok villamosenergia-fogyasztása két év alatt megduplázódhat. Annyi lehet a fogyasztásuk, mint 125 millió emberé. QUBIT

Jópofa, jó illatú, de veszélyes

ÚJ ŐRÜLET Az Elf Bar után az akár tízezer slukkos, száz-százötven szál cigarettának megfelelő nikotintartalmú Poco Bar lett ijesztően népszerű a tinédzserek körében. Zacher Gábor toxikológus szerint felvilágosításra, megelőzésre lenne szükség.

KUKLAI KATALIN

„Hihetetlen ízvilág, kiváló minőség, hatalmas választék, megbízhatóság, gigászi méret.” Kinek az érdeklődését ne keltené fel, ha ezekkel az üzenetekkel bombázza egy webshop? A dolog szépséghibája, hogy mindezeket – és még rengeteg hasonló önfényező szöveget – egy olyan oldalon olvashatjuk, amelyik egy igencsak káros, sőt, talán kimondhatjuk: veszélyes eszközt árusít, ráadásul olyat, amelynek értékesítése Magyarországon illegális. Ez pedig a Poco Bar, egyfajta elektromos cigaretta, ami a legújabb őrület a tinik körében, fénysebességgel terjed a fiatalok között.

A név ugyan új, de a Poco Bar gyakorlatilag a néhány évvel ezelőtt megjelent Elf Bar továbbfejlesztett változata. Valóban népszerű termék, azonban kicsit túlhájpolják – vélekedik Zacher Gábor. A toxikológus lapunknak elmondta: „Kezdetben vala az Elf Bar a 600-800 puffal (egy puff egy szívás az ilyen elektromos, cigarettahelyettesítő eszközöknél – a szerk.), aztán ahogy fejlődött a technika, eljutottunk oda, hogy ezek a Pocók 10 ezer puffosak is lehetnek. Fajlagosan így sokkal olcsóbbak, mint a hagyományos cigaretták (ezek átlagára kétezer forint), most 10-13 ezer forintért hozzá lehet jutni, sőt egyes szlovák boltokban akár 8000 forintért is meg lehet vásárolni egy ilyen elektromos dohányzáshelyettesítő eszközt.” Hazai dohányboltban megvenni nem lehet, mindössze internetes portálokat találtunk, ahonnan bárki beszerezheti.

Ez az eszköz nagyon veszélyes mentálisan is, mert mint egyfajta kábítószer, függővé teheti a fiatalokat

Ezeket az eszközöket – vapeeket – gyakran hirdetik a hagyományos cigaretta egészségesebb alternatívájaként. Zacher Gábor megerősítette: valóban lehet ártalomcsökkentő szerepük abban az esetben, ha valaki ugyanúgy, ugyanolyan mennyiségben fogyasztja, mint a hagyományos cigarettát, azaz arról tér át az elektromos eszköz használatára. „A hagyományos cigaretta mondjuk 10 slukk, azt elszívja valaki, utána 1-1,5 óra múlva gyújt rá a következőre. Ha az ember 1-1,5 óránként elfogyaszt 10 puffot, akkor a szervezetébe került rákkeltő aldehidek mennyisége valóban jóval alacsonyabb, 8-10 százalék a hagyományos cigarettához képest. Ami a probléma, hogy jellemzően nem így használják, hanem az ember leül a tévé elé, és amíg megnéz egy filmet vagy egy meccset, folyamatosan puffogtat. Így 24 óra alatt 5-6 doboz cigarettának megfelelő mennyiségű káros anyagot is be tud vinni a szervezetébe.”

Ezek az alternatívák más szempontból is kedvezőbbek, hiszen ettől nem lesz büdös az ember, nem hamuzza össze a világot, nem dobálja szét a csikkeket, nincs füst, ami a környezetet passzív dohányzásra kényszerítené. Azonban a toxikológus felhívta a figyelmet arra, hogy a legnagyobb probléma az, hogy ez a dohányzási forma a fiatalok körében rendkívül népszerű és menő, míg a hagyományos cigaretta ma már gáz. Ez viszont kellemes, gyümölcsízű, jó illata van, jópofa, ugyanakkor igenis ártalmas a szervezetükre. Zacher Gábor szerint nagyon jó lenne, ha ezeket az eszközöket olyan irányba fejlesztenék tovább, hogy az ember ne tudjon egyszerre túl sokat elszívni, hanem mondjuk 15-20 puff után letiltana az eszköz, és csak 1-2 óra múlva lehetne újra használni. Persze ezt is ki lehet játszani, ha valaki több terméket vásárol, ennek ellenére talán ezzel lehetne csökkenteni a szervezetbe juttatott káros anyagok mennyiségét. Kérdésünkre a toxikológus megerősítette a szintén felröppent hírt, hogy elvileg lehet vásárolni hexahidro-kannabinolt tartalmazó vape-eket is, de ez valójában nagyon ritka.

Arra is kíváncsiak voltunk, miért a fiatalok az elsődleges fogyasztói a vape-eknek. „A kamaszkornak mindig is jellemzője volt a lázadás, valamint, hogy mindig valami újat kell kipróbálni, mert bátor vagyok, nem félek semmitől. Ez az eszköz nagyon veszélyes mentálisan is, mert mint egyfajta kábítószer, függővé teheti a fiatalokat. Ebben a korosztályban rendkívül erős a kortárscsoport befolyásoló hatása, sokkal erősebb, mint a felnőtteké, akár a szülőké, akár a pedagógusoké. Egymást viszik bele” – nyilatkozta lapunknak Duró Zsuzsanna gyermekpszichológus. A fiatalok gyakran használnak különböző szereket, hogy jobbá tegyék az életminőségüket, elfelejtsék a kellemetlen dolgokat, legyen az családi probléma vagy iskolai nehézség. „Sajnos nem tudtuk megelőzni ezeknek a szereknek a megjelenését, ott vannak a fiatalok kezében. Most elsődlegesen a felvilágosítást tartom fontosnak, talán még nem olyan mélységű a probléma, hogy ne tudjuk elejét venni a még szélesebb körű elterjedésének. Azonban attól is tartok, hogy fél év múlva valami új, hasonló dologról fogunk beszélgetni, mert addigra ez megszokottá válik, és onnantól már nem érdekes.” A gyermekpszichológus arra kéri a szülőket, hogy figyeljenek oda a gyermekük viselkedésének megváltozására, és beszélgessenek velük erről a témáról is, a veszélyekről, az egészségügyi hatásokról; talán még nem késtünk el mindezzel.

Miután kiderült, hogy az Elf Bar helyett minden tini a veszélyesebb Pocót szívja, a Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága (SZTFH) közleményben hívta fel a figyelmet arra: szigorú fellépésre számíthatnak azok, akik megszegik a törvényeket – írja a hvg.hu. A hatóság szerint számos webshop kifejezetten a fiatalokat célozza meg az egészségre rendkívül káros termékkel. Közölték: az ilyen termékeket árusító weboldalakat az SZTFH a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatósággal együttműködve blokkolni fogja. Az árusító weboldalak 5 milliótól 500 millió forintig terjedő bírságot is kaphatnak.

Az eddigi legnagyobb fogás

Negyvenezer darabos tiltott Elf Bar-szállítmány érkezett repülőn Németországból Magyarországra. A feketepiacon több mint hétszázmillió forintot érő, négy raklapnyi „manórudat” a NAV pénzügyi nyomozói egy záhonyi parkolóban foglalták le szeptemberben. A szállítmány kirívóan magas hatóanyag-tartalmú (kiszerelésenként 50 mg/ml nikotin) folyadékkal töltött skatulyákat tartalmazott. A lefoglalt Elf Bar-szállítmány egyetlen adagjának nikotintartalma tíz-húsz doboz cigaretta hatóanyagával ér fel, ezért használata különösen veszélyes az egészségre.

> A Poco Bart használó 24 óra alatt 5-6 doboz cigarettának megfelelő mennyiségű káros anyagot is be tud vinni a szervezetébe.

KORLÁTOZÁS

ZACHER GÁBOR

Jó lenne, ha ezeket az eszközöket olyan irányba fejlesztenék tovább, hogy az ember ne tudjon egyszerre túl sokat elszívni, hanem mondjuk 15-20 puff után letiltana az eszköz, és csak 1-2 óra múlva lehetne újra használni

A tiltás nem megoldás

Egy internetes csoportban a kamaszkorú gyermeküket nevelő édesanyák közül többen arról számoltak be, hogy bár nem örülnek, de inkább engedik az ilyen eszköz használatát, mert ha tiltják, attól még használja a gyermek, csak onnantól már hazudni is fog róla. Egyikük azonban megrázó vallomást tett közzé: „Anyukám 69 évig dohányzott, most a COPD (krónikus obstruktív tüdőbetegség) utolsó stádiumában fuldoklik, minden percben küzd a levegőért. A lakást már nem tudja elhagyni. Ha csak kimegy pisilni, alig tud visszamenni, azonnal teszi fel az oxigént. Egy hajmosás egy óráig tart, közben 4-5-ször vissza kell mennie az oxigénre. Én emiatt nagyon dohányzásellenes vagyok, soha még csak ki sem próbáltam. Azt hittem, ezek után a gyerekeimnek is lesz annyi eszük, hogy nem cigiznek. Mindhárom (26, 23, 21) dohányzik, és a két lány még pocózik is mellette.”

HIRDETÉS

NÉPSZAVA
Fizessen elő!
Olvassa kényelmesen, otthonában a Népszavát!

LEGALÁBB 40% KEDVEZMÉNY
a bolti árhoz képest

Rendelje meg online a www.nepszava.hu weboldalon
vagy hívja ügyfélszolgálatunkat a +36-1 477-9008-as telefonszámon!

3 hónapra: ~~39 170 Ft~~ helyett 23 550 Ft (ez 15 620 Ft megtakarítás)
6 hónapra: ~~78 340 Ft~~ helyett 46 200 Ft (ez 32 140 Ft megtakarítás)
12 hónapra: ~~156 680 Ft~~ helyett 91 200 Ft (ez 65 480 Ft megtakarítás)

LAPSZÉL

Hazatért Hernández

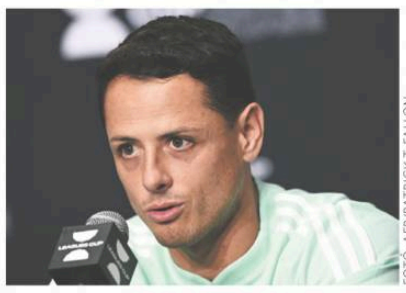

FOTÓ: AFP/PATRICK T. FALLON

Nevelőegyesületében, a Chivas Guadalajarában tervezi befejezni pályafutását a 109-szeres mexikói válogatott és 52 találatával nemzeti csúcstartó Javier Hernández. A Chicharito becenévre hallgató 35 éves csatár, aki pályafutása során viselhette többek között a Real Madrid és a Manchester United mezét is, legutóbb az LA Galaxyban futballozott. NÉPSZAVA

Marad a stáb

Meghosszabbította szerződését az osztrák jégkorongligában (ICEHL) érdekelt Hydro Fehérvár AV19-cel a komplett edzői stáb: Kiss Dávid vezetőedző, Tyler Dietrich másodedző, valamint Samuli Nordman videó- és kapusedző további két évig marad az osztrák liga alapszakaszában a Klagenfurt mögött jelenleg második együttesnél. MTI

Elbúcsúzik a bajnok

FOTÓ: AFP/HENDRIK SCHMIDT

Harminchárom évesen bejelentette visszavonulását az olimpiai bajnok, háromszoros vb-győztes Fabian Riessle. A német északi síző a január 28-i, schonachi világkupafutammal búcsúzik az élsporttól. Majd másfél évtizedes karrierje során 182 vk-n vett részt, kilencet megnyert, 53-szor volt dobogós. NÉPSZAVA

Ma visszatérhet Kerkez

Akár már ma, az FA-kupa 4. fordulójában pályára léphet a másodosztályú Swansea City ellen a Bournemouth magyar válogatott futballistája, Kerkez Milos. A gárda 20 éves bal oldali védője decemberben szenvedett bokasérülést, félő volt, hogy hosszas kihagyás vár rá, ám a gárda menedzsere, a spanyol Andoni Iraola a klub honlapjának nyilatkozva jelezte: a fiatal játékos állapota gyorsan javul(t). NÉPSZAVA

HIRDETÉS

APRÓ

ÉLETJÁRADÉK

SZERETNÉ jobb anyagi körülmények között, biztonságban tölteni nyugdíjas éveit? Kiemelt anyagi biztonsághoz és magasabb életszínvonalhoz kínálunk ingatlan alapú életjáradék konstrukciókat. 06-70/395-9646, 06-20/281-9149.

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

SZOLGÁLTATÁS

ÁCS, tetőfedő, bádogos munkák, új tető készítése, régi, palatetők javítása. Beázás megszüntetése. Generál kivitelezés. 06-30/656-8107.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Vakbél, sérülés, továbbjutás

KÉZILABDA A csodatevés elmaradt, a franciák elleni vereséggel elszállt az Európa-bajnokság elődöntője, de a középdöntőből így is továbblépett a férfiválogatott, pénteken az ötödik helyért játszik.

NÉPSZAVA

FOTÓ: AFP/FEDERICO GAMBARINI

A magyar válogatottnak sok esélye nem volt, de így is története legjobb Eb-szereplését abszolválhatja holnap

„Nagyon nehéz napon vagyunk túl, főleg Kristóf, hiszen meg kellett operálni, Dominik térde pedig további vizsgálatokra szorul, így nem lehetnek velünk” – mondta a kedd éjszaka történéseire utalva a magyar szövetség honlapján Chema Rodriguez, a férfi-kézilabdaválogatott szövetségi kapitánya, miután Palasics kapust éjszaka vakbélgyulladással megműtötték Kölnben, míg Máthé térdsérülése miatt hazautazott az Európa-bajnokságról. Palasicsot az éjjel hasi panaszokkal szállították kórházba: „A beavatkozás után a körülményekhez képest jól van, éjjel, majd délelőtt is tudtunk vele beszélni személyesen, néhány nap múlva reményeink szerint hazatérhet. Ami Máthé Dominikot illeti, korábbi térdsérülése, majd műtétje után a torna alatt ismét panaszai jelentkeztek, majd ezek fokozódtak, így további vizsgálatok miatt hazautazott” – idézte az MKSZ Erdélyi Gábor csapatorvost.

Mindez a középdöntő csoportkörének utolsó, szerdai fordulója előtt történt, márpedig a tét hatalmas volt: a körülmények kedvező alakulása esetén akár az Eb-elődöntőbe is bejuthatott a válogatott! Az első tétel már a magyarok mérkőzése előtt teljesült: Izland 26-24-re legyőzte Ausztriát a kölni utolsó fordulóban, így már „csak” két körülménynek kellett klappolnia az álomhoz. A magyaroknak meg kellett volna verniük a legjobb négy közé jutáshoz az olimpiai címvédő franciákat, míg a lapzártánk utáni utolsó mérkőzésen a házigazda németeket le kellett győznie a horvátoknak. Minden más esetben a magyar együttes az ötödik helyért játszhat pénteken 15.30-tól Szlovéniával, mivel az eldőlt: mindenképp továbbjut a magyar csapat a csoportból.

Ilyen előzmények után kezdődött a kor legnagyszerűbb válogatottja, az olimpiai címvédő francia csapat elleni meccs, amelynek első 10 percében Ancsin Gábor (három gól) és a beálló Bánhidi Bence villogott, de a gallok hihetetlen tempójával nemigen lehetett mit kezdeni: a riválisminden bekapott gól után lerohanta a magyart, és néhány másodperc alatt betalált, majd egy 9-2-es roham révén már öttel elhúzott (15-10). Játszi könnyedséggel és természetességgel diktálták a tempót a franciák, pedig tuti csoportelsőként állandóan rotáltak, gyakran a tartalékok voltak a pályán. A gyors lerohanásokból folyamatosan kapott gólok mutatták (20-14), a visszarendeződés nem az erőssége a magyaroknak, de (Lékai Máté, Rosta Miklós-dupla és Hanusz Egon góljaival) mégis sikerült felzárkózni (20-18).

> Játszi könnyedséggel és természetességgel diktálták a tempót a franciák, pedig tuti csoportelsőként állandón rotáltak, gyakran a tartalékok voltak a pályán.

A fordulás után Lékai üres kapus góljával és Szita Zoltán-villanással pedig újra egál lett (20-20, 21-21), de mielőtt vérszagot foghatott volna a magyar csapat, a francia lehűtötte a kedélyeket: pedig a cserekapus Andó Adrián négy ziccert fogott, ám a háromnegyed gőzzel hajtó francia válogatott ennyivel feltétlenül előrébb tart: Franciaország–Magyarország 35-32 – nem jutott a négy közé a magyar csapat, amelyik története legjobb Európa-bajnoki szereplését érheti el pénteken, az ötödik helyért vívott meccsen. Így pedig esélye lesz arra, hogy megjavítsa eddigi legjobbját, az 1998-as hatodik helyezést.

Visa Cash App RB lett az AlphaTauriból

FORMA–1 Hosszú hónapok találgatásai után szerdán hivatalosan is megtudtuk, hogy 2024-ben Visa Cash App RB néven fut majd a Red Bull második számú csapata. A korábban Minardi és Toro Rosso néven ismert csapat az elmúlt négy szezonban használta az AlphaTauri nevet, ami a Red Bull ruházati márkája, a velük való kooperáció így megszakad.

A Visa nemcsak a második számú istálló nevében és autóin jelenik majd meg, hanem a sportágat jelenleg uraló sikergyáros Red Bull autóin is. A két új amerikai szponzor érkezése miatt az autót február 8-án Las Vegasban leplezik le, mint ahogyan a pilóták és a szerelőcsapat overallját is, ellenben az új logót már bemutatta az olasz istálló.

A Visával és a Cash App-pal kötött megállapodásnak köszönhetően az istálló anyagilag önfenntarthatóbbá válik, ez viszont önmagában nem jelent garanciát arra, hogy a pályán is jönnek majd a jobb eredmények. A léc mindenesetre nincs magasan, hiszen a csapat pilótái tavaly mindösszesen 25 pontot gyűjtöttek.

Jelenleg kérdéses, a sportszakma milyen néven fogja emlegetni a csapatot, de ez igaz a január elején ugyancsak megújuló Alfa Romeóra is, amely Stake F1 Team Kick Sauberre keresztelte magát. NÉPSZAVA

Az Alpha Taurikkal többé nem találkozhatunk a száguldó cirkuszban

FOTÓ: AFP/JONAS ROOSENS

Nem csak a Győrtől köszön el a norvég Stine Oftedal

BÚCSÚ A Győri Audi ETO KC és a norvég válogatott világklasszis irányítója, Stine Oftedal bejelentette, hogy a szezon végén visszavonul. A

> A 32 éves irányító (eddig) négyszer nyert magyar bajnoki címet a Győrrel.

háromszoros világ- és négyszeres Európa-bajnok már korábban jelezte, hogy nem hosszabbítja meg a szezon végén lejáró szerződését, ám most a SportTv-nek nyilatkozva elmondta: „Szünetet tartok. Nagyon valószínű, hogy ezzel vége is a karrieremnek. De kicsit azért szeretném még nyitva tartani ezt az ajtót. Sok játékost láttam, aki visszavonult, de annyira hiányzott neki, hogy talált egy másik megoldást, hogy folytathassa. De egyelőre az tűnik a leghelyesebbnek, ha végleg befejezzem. Itt, ebben a klubban és profiként is” – mondta.

Oftedal 2017-ben 25 évesen igazolt Győrbe, azzal a céllal, hogy Bajnokok Ligáját nyerjen, ez eddig kétszer jött neki össze, (2018, 2019), s reméli, utolsó idényét sikerül egy újabb BL-trófeával zárnia.

NÉPSZAVA

Már nyert két BL-trófeát, szeretné pályafutását egy újabbal zárni

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

Styles szintet léphet

Az angol harmadosztályban szereplő Barnsley magyar válogatott futballistája, Callum Styles már a héten csapatot válthat: a második ligában szereplő Sunderland most kölcsönvenné, majd a nyáron vételi opcióját esetleg érvényesítené a középpályásért. Styles 22 tétmeccsen játszott a jelenleg zajló idényben, 3 gólt és 2 asszisztot jegyez. NÉPSZAVA

25 meccs doppingolásért

Az észak-amerikai profi kosárlabdaligában (NBA) szereplő Cleveland Cavaliers játékosa, Tristan Thompson 25 meccses eltiltást kapott: a 32 éves center szervezetében növekedési hormont találtak a doppingellenőrök. A 2016-ban bajnoki címet nyert Thompson a büntetése ideje alatt nem kap fizetést. NÉPSZAVA

Spanyol játékos Mezőkövesden

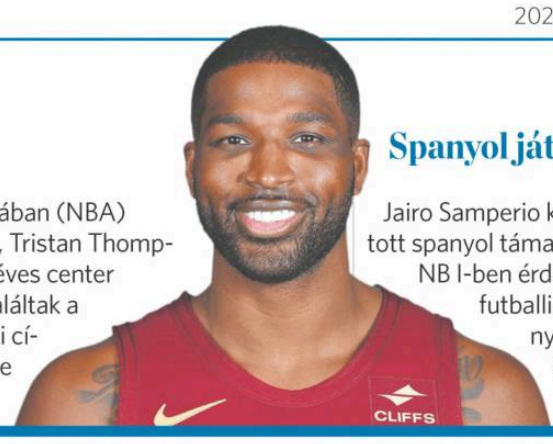

Jairo Samperio korábbi utánpótlás-válogatott spanyol támadóval erősített a labdarúgó NB I-ben érdekelt Mezőkövesd. A 30 éves futballista a Sevillával Európa-ligát nyert 2014-ben, 2022-ben a Honvédhoz igazolt, most szabadon igazolható volt. MTI

Körözést adtak ki, Alcaraz eltűnt

TENISZ Melbourne legújabb hősei: a nőknél a kínai Csen Csin-ven és az ukrán Jasztremszka, a férfiaknál az orosz Medvegyev és a német Zverev.

ÜTŐS ROVAT

HEGYI IVÁN

Azt mondta az ukrán Dajana Jasztremszka, miután a selejtezőből az elődöntőbe jutott az ausztrál nyílt bajnokság női egyesében: „Furcsa, mert azt érzem, nem játszom igazán jól.”

A lengyel világelső Iga Swiateket kiejtő Linda Noskovának így sem adott esélyt. Az első szettben mindketten püfölték a labdát, mint a régi idők háziasszonya a szőnyeget a porolón, egy idő után viszont már csak Jasztremszka találta el a pályát, a riválisánál végig passzívabb cseh tinédzser a korábbiaknál is többet rontott (6:3, 6:4).

Idáig a brit Emma Raducanu az egyetlen, aki a selejtezőben kezdett, és Grand Slam-tornát nyert (2021-ben a US Openen győzött). Jasztremszka lehet a második, de már az se semmi, hogy 46 éve ő az első teniszező, aki a kvalifikációs szakaszban lépett először a pályára, és a legjobb négy közé masírozott az ausztrál bajnokságon.

Az a 46 esztendő éppen kétszer annyi, ahány éves az ukrán felfedezett. Aki egyébként a világranglista 21. helyén is járt már, de pozitív doppingtesztje miatt eltiltották, majd hat hónap elteltével felmentették.

A következő női negyeddöntő is különlegességgel zárult: a 12.-ként kiemelt kínai Cseng Csin-ven először jutott Grand Slam-versenyen a legjobb négy közé. Pedig az első szettet az orosz Anna Kalinszkaja nyerte 7:6-ra, de az ázsiai játékos 6:3-mal egyenlített, majd a harmadik játszmában 4:1-re elhúzott.

Ekkor Kalinszkaja ápolási szünetet kért, próbálták enyhíteni térdfájdalmait, ám a pauzát követő első gémben Cseng Csin-ven szériában három ászt ütött, és nincs az a csodadoktor, aki ezt orvosolni tudná (6:1).

FOTÓ: AFP/MARTIN KEEP

A spanyol Alcaraz (jobbra) a gratulációnál került elő, Zverev parádés játékkal tüntette őt el (Melbourne-ben Melbourne-ből)

A kínai sportcsatornán ötmillió tévénéző szurkolt a győztesnek. Nem csoda, ha ilyen érdeklődés mellett a Forbes magazin tavaly a világ 15. legjobban fizetett sportolónőjeként rangsorolta Cseng Csin-vent, miután a 21 éves játékos 1,7 millió dolláros, teniszből származó keresményét 5,5 millió dolláros szponzori pénzzel négyszerezhette meg.

Carlos Alcaraz győzelmére egy fillért nem adtak volna hajnali kettő tájban Melbourne-ben. A hatodikként rangsorolt német Alexander Zverev 6:1, 6:3, 5:2-re vezetett ekkor, a közönség pedig a szemét dörzsölve kereste, hol lehet a spanyol.

A pályán nem volt.

Zverev pazar játékkal eltüntette őt, és úgy tetszett: Columbo, Kojak, Poirot együtt sem tudná felkutatni az elveszett embert. Aztán a másodikként kiemelt Alcaraz mégiscsak előkerült, de hiába, mert ellenfele ugyan a harmadik játszma hajrájában megremegett (6:7, a rövidítésben 2:0-ról kapott ki 2:7-re), a negyedik szettben (6:4) talán még annál is jobban játszott, ahogyan az első kettőben.

> A Szásának becézett német teniszező az elődöntőben egy valódi orosszal, Medvegyevvel találkozik.

A Szásának becézett teniszező az elődöntőben Danyiil Medvegyevvel találkozik. A harmadikként kiemelt orosz négyórás, nézni is fárasztó küzdelemben nyert a lengyel Hubert Hurkacz ellenében (7:6, 2:6, 6:3, 5:7, 6:4).

Majd azt mondta: „Fizikailag teljesen kész vagyok.” Hozzátette: a Zverev–Alcaraz mérkőzést nem nézi meg, inkább alszik.

Nem lehet kérdés, miről álmodik.

Súlyos válságba került a spanyol futball

ÍTÉLKEZÉS „Bojkottálni kellene az egész bajnokságot!”

Spanyolországban durva hullámokat vernek a vasárnap rendezett Real Madrid–Almería találkozón történtek, a szurkolók speciel már ott tartanak, hogy a csapatoknak nem kellene pályára lépniük, amíg a vizsgálatok le nem zárulnak, „ilyen csalás mellett nincs értelme játszani”.

Mint azt a Népszava is megírta, a királyi gárda 2-0-s hátrányból, a 99. percben szerzett góllal nyert a sereghajtó ellen, úgy, hogy a meccs során Francisco Hernández játékvezető többször konzultált a videóbíróval, s egyértelmű esetekben is a vendégek kárára döntött. Ennek két legszemléletesebb esete az volt, amikor a Bellingham által értékesített büntetőt megelőzően azt nem nézték vissza, a fővárosiak szabálytalankodtak-e, illetőleg amikor Vinícius Jr. egyenlítést érő találatát megadták, holott nyilvánvalóan vállal juttatta a kapuba a labdát, ami az érvényben lévő szabályok értelmében tilos.

„Szégyen!” – hangoztatta a riválisa Barcelona első embere, Jaon Laporta, ám Madridban szavait úgy értékelték, hogy enyhíteni próbálja a Negreira-ügy kapcsán a katalán klubot ért presztízsveszteséget (igaz, sajtóhírek szerint a bíróság ez ügyben felmenti a klubot, amely 2003 és 2018 között 7,5 millió eurót fizetett a spanyol játékvezetői bizottság elnökeként is működő tagjának, José María Enríquez Negreirának különféle bírói jelentésekért).

FOTÓ: AFP/NURPHOTO

Vinícius (balra) arról nem tehet, hogy a bírók folyton segítik

Időközben nyilvánosságra kerültek a játékvezető és a VAR-szobában ülő Hernández Hernández közötti beszélgetések. Ugyan a döntések indoklása publikus, de ezúttal a komplett beszélgetés kiszivárgott. A spanyol szövetség (RFEF) emiatt feljelentést tesz.

„Nem az a lényeg, hogy napvilágra került a bírók közti egyeztetés, hanem hogy mi hangzott el közöttük. Mindenkit hülyének néznek; ez rettentő dühítő!” – Diego Simeone, a szintén madridi Atlético argentin edzője véleményezte ekként a történteket, s szavainak további nyomatékot ad, hogy a Spanyol Bírói Technikai Bizottság (CTA) szintén azt állapította meg, hogy a játékvezető mindkét ominózus esetben komoly hibát követett el.

Az egész spanyol labdarúgást megrázó ügy megsürgetheti az Európai Szuperliga (ESL) létrejöttét, mondván, az új versenysorozat egy átláthatóbb, kevésbé bürokratikus és korrupt, igazságosabb, hovatovább versenyképesebb küzdelmet eredményezhet, ami a komplett európai labdarúgásnak új lendületet adhat. NÉPSZAVA

Megkezdődött a defektkárok rendezése

Miután rövid időn belül be lehetett azonosítani a károkozót, illetve a jármű kgfb-biztosítóját is, így megkezdődött az M1-es autópályán történt tömeges defektkárok rendezése. A káreseményt az (1) 802-8400 telefonszámon jelenthetik be a biztosítóhoz. MTI

Durván nőttek a kanyarós megbetegedések Európában

A WHO adatai szerint tavaly harmincszorosára nőtt a kanyarós megbetegedések száma Európában. 2022-ben 941 megbetegedést regisztráltak, míg 2023-ban több mint 30 ezret. A növekedés oka: a Covid-világjárvány óta kevesebb gyereket oltanak be. MTI

Színrobbanás kíséretében múlik ki egy kaméleon

Kutatók egy nőstény Labord kaméleon utolsó pillanatait örökítették meg Madagaszkáron. A nőstény röviddel a tojásrakás után elpusztul. A halála során látható színváltozások az idegi jelek folyamatos továbbításának köszönhetőek. RAKÉTA

Vegyük komolyan a riasztást!

METEOROLÓGIA Hazánkban nem gyakori az ónos eső, de ha kiadják az erre vonatkozó vészjelzést, azt megalapozottan teszik, bár bekövetkeztének előrejelzése rendkívül nehéz.

KUKLAI KATALIN

Tegnap ismét figyelmeztetést adott ki a HungaroMet ma éjfélig az ónos eső miatt. Mint közölték, az ország északkeleti részén előforduló havazás nyugat felől lassan vegyes halmazállapotú csapadékba vált át. Továbbra is előfordulhat időszakos ónos eső a középső országrész keleti, északkeleti részén, illetve az Északi-középhegység előterében. Hétfőn és kedden is kiadtak ilyen figyelmeztetéseket, amiket aztán kedden folyamatosan vontak vissza, mivel mégsem alakult ki ónos eső az országban.

– Az ónos eső bekövetkeztének előrejelzése rendkívül nehéz – mondta lapunknak Berceli Balázs, az Időkép meteorológusa. – Már 1-2 fok eltérés befolyásolhatja a csapadék halmazállapotát. Ha a magasban nem 0 fok feletti a hőmérséklet, hanem akár csak mínusz 1 fok van, már nem esőként indul el a csapadékhullás, hanem hópelyhekként. Emiatt rendkívül nehéz az ónos eső előrejelzése. Egy adott térségre lehet prognosztizálni, hogy egy adott időszakban várható ónos eső, de nem biztos, hogy ez az egész térséget fogja érinteni. Például ha a térségben nagyrészt fagypont feletti a hőmérséklet a talaj szintjén, azonban a hegyes, dombos részeken fagypont alatti, akkor ezeken a területeken ónos eső fog esni, máshol viszont sima eső.

Az ónos eső kialakulásához az szükséges, hogy a talaj közelében, illetve a talajon fagypont alatt legyen a hőmérséklet. Olyankor beszélünk ónos esőről, ha a magasban, a csapadékképződés szintjén folyékony halmazállapotban alakul ki a csapadék, tehát eső formájában indul el, majd a talajra vagy a talaj közelébe érve megfagy. Tehát vagy folyékony halmazállapotban ér talajt, ahol hirtelen megfagy, vagy már az útja során kis jégszemekké alakul a csapadék, ami szintén ráfagy a fagyott talajra. Ennek következtében jeges bevonat képződik az utakon, a tereptárgyakon, de a növényzeten is. Ez rendkívül veszélyes a közlekedés szempontjából – magyarázta a meteorológus.

A HungaroMet hatásköre kiadni a figyelmeztetést és a riasztást, a figyelmeztetést 24–48 órával, a riasztást pedig 1-3 órával előre – tette hozzá Berceli Balázs. Ennek megfelelően a figyelmeztetés még nem jelenti azt, hogy biztosan ónos eső fog hullani, mindössze segít a felkészülésben, a riasztás viszont már nagyon pontos előrejelzést takar.

Berceli Balázs kiemelte: annak ellenére, hogy a figyelmeztetés dacára nem mindig következik be az ónos eső az adott területen, mindig vegyük komolyan ezeket az előrejelzéseket, ide értve nemcsak az ónos esőre való figyelmeztetést, hanem valamennyit. Az akkori számítások szerint ugyanis az tűnik a legvalószínűbbnek, hogy valamilyen veszélyes időjárási jelenség várható az adott térségben. Természetesen ahogy közeledünk az adott időponthoz, egyre jobban be lehet határolni, hogy a térséget fogja-e érinteni az az időjárási jelenség, ezért is frissítik folyamatosan az előrejelzéseket a szakemberek. A légkör ugyanis egy állandóan változó rendszer, bármikor felléphetnek nem várt hatások, amiket 2-3 nappal korábban nem lehet látni, de fél nappal korábban már igen.

Mint minden időjárási jelenségnek, az ónos esőnek az előfordulása is rendkívül változó gyakoriságú hazánkban. A Másfélfok oldalon megjelent elemzés szerint évente átlagosan 2-3 nap (ónos esős napnak azt tekintették, amikor fagypont alatti felszíni hőmérséklet mellett legalább 6 órán át eső hullott), de még a legveszélyeztetettebb területeken is csak évente 6-7 ilyen nap fordul elő. Azokban az időszakokban, amikor gyakrabban érkeznek melegfrontok, gyakrabban eshet ónos eső. A kiterjedése is nagyon változó, van, hogy csak kis területet érint, de olyan is, hogy az ország nagy részét beborítja a jégpáncél.

FOTÓ: ILLYÉS BENCE

Ónos eső esetén kiszámíthatatlan, hol milyen mértékben csúsznak az utak, ugyanis ez nagyban függ attól is, hogy megfelelően síkosításmentesítik-e az utakat, járdákat

Rengeteg volt a baleset

Múlt szerdán az ónos eső miatt kiugróan sokan kérték az Országos Mentőszolgálat segítségét. A legtöbben végtagsérülést és fejsérülést szenvedtek, de több közlekedési baleset is történt. Egy nap alatt országszerte mintegy 4000, Budapesten pedig ezer segélyhívás érkezett a mentőszolgálathoz, ami nagyjából 20 százalékkal haladta meg a normál napi esetszámot.

PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD
min. 1 / max. 7	min. 1 / max. 6	min. -4 / max. 6	min. -3 / max. 7	min. 3 / max. 6

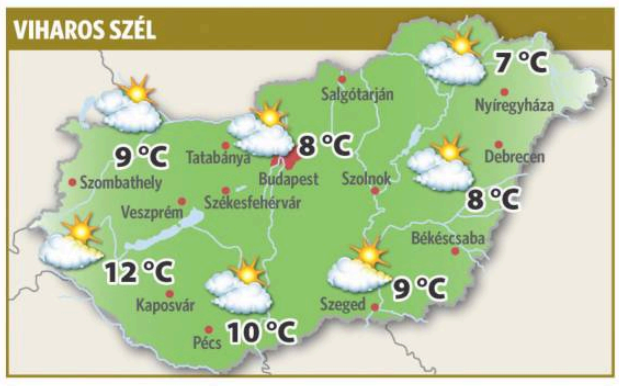

Boldog névnapot, Pál!

A Pál latin eredetű férfinév, a Paulusból származik, amelynek jelentése: alázatos, szűkös, ritka, kicsi.

KENÓ — Január 24.

11	13	14	24	26	33	34	36	42	43
44	47	51	53	55	56	61	73	77	78

Csökkentené az EP a fogyasztók jogait

ÚJ GMO-K Szerdán az Európai Parlament környezetvédelmi bizottságában a többség arra szavazott, hogy nincs szükség a génszerkesztéssel előállított növény- (és állat-)fajták, az NGT-k (genomikai technikák) esetében a „hagyományos" GMO-knál jelenleg kötelező biztonsági vizsgálatokra, a nyomonkövethetőségre, illetve megkülönböztető jelölésre.

A szigorúbb szabályozásért – azaz végső soron a fogyasztók jogaiért és a környezet biztonságáért – küzdő civil szervezetek kockázatos lépésként, meghátrálásként értékelik az eredményt. „A szavazás azt mutatja: a képviselők semmibe veszik a fogyasztók és a gazdálkodók azon jogát, hogy tudják, mit esznek és mit termesztenek a földjükön. Riasztó mindez az érintett multicégek, például a Bayer növekvő befolyása miatt is: az iparág évente 6 millió eurót költ lobbizásra, hogy kiterjeszthesse ellenőrzését az élelmiszerszektor felett" – áll a Friends of the Earth (a Föld barátai környezetvédelmi szervezet) közleményében.

A Greenpeace is a fogyasztók és a mezőgazdasági termelők arcul csapásáról beszél. Eva Corral, a szervezet GMO-kampányfelelőse kijelentette: „Az EU-ban a gazdálkodók jogai, valamint az emberek egészségének és a környezet védelmének terén elért több évtizedes előrehaladást nem lenne szabad a biotechnológiai ipar nyeresége érdekében feladni. A biztonsági intézkedések nem akadályozzák az innovációt, ahogy a GMO-kra vonatkozó jelenlegi szabályok sem. Az uniós jog eddig sem tiltotta a kutatást és a fejlesztést: a célja kizárólag annak biztosítása, hogy az új termények ne sértsék az uniós polgárok egészségéhez és tiszta környezethez való jogát."

A Greenpeace jogi elemzése azt valószínűsíti, hogy az új szabályozás az elfogadása esetén az uniós jog széles körét sértheti, beleértve az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) és az EU Alapjogi Chartájának több cikkét is, amennyiben a biztonságra vonatkozó szabályokat, a kötelező ellenőrzéseket, a címkézést és a nyomonkövethetőséget megszüntetik vagy felhígítják. Sértheti a gazdálkodók tulajdonhoz és a vállalkozás szabadságához való alapvető jogait is, mert nem nyújt kellő védelmet a terményeik új GMO-kkal történő szennyeződése ellen.

> Az Európai Parlament februárban szavaz a Bizottság liberalizációs javaslatáról. Ahhoz, hogy a szabályozás életbe lépjen, az európai mezőgazdasági minisztereknek is meg kell állapodniuk róla.

Mute Schimpf, a Friends of the Earth kampányosa azt hangsúlyozta: arra kérnek minden uniós parlamenti képviselőt, hogy a plenáris szavazáson akadályozzák meg ennek az abszurd deregulációs javaslatnak az elfogadását. Az Európai Parlament februárban szavaz a Bizottság liberalizációs javaslatáról. Ahhoz, hogy a szabályozás életbe lépjen, az európai mezőgazdasági minisztereknek is meg kell állapodniuk róla, és meg kell szavazniuk saját álláspontjukat. NÉPSZAVA

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), TÖRŐ ANDRÁS (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Kiadja a XXI. Század Média Kft. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C. Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a kft. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 7950 Ft, negyedévre 23 550 Ft, fél évre 46 200 Ft, egy évre 91 200 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 ISSN • Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. január 26., péntek 152. évfolyam, 22. szám Ára: 520 forint

4 OLDALAS
MELLÉKLET A MAI LAPSZÁMUNKBAN

AJÁNLÓ

Egy nap, két ülés

Előreláthatólag február 1-jén szavaz az Európai Parlament jogi bizottsága arról, hogy az EU Bírósága elé citálják-e a Bizottságot, amiért felszabadított Magyarország számára 10,2 milliárd euró felzárkóztatási támogatást – értesült a Népszava bennfentes parlamenti forrásból. Az ülésre aznap kerül sor, amikor a brüsszeli EU-negyed túloldalán rendkívüli találkozóra gyűlnek össze a tagállamok vezetői. **3. oldal**

Borzalmas adatok

2023 akkor is megszorításokat hozott, ha a kormány megpróbálja ügyesen csavarni a szavakat. A 4593 milliárd forintos deficit mellé 17,6 százalékos infláció járult, miközben reálértéken csökkent az egészségügyre, a szociális ellátásokra és a lakástámogatásra fordított összeg. A családi ellátások egy év alatt mintegy 17 százalékot vesztettek értékükből. **6. oldal**

Hivatalosan is utolsók

DIPLOMÁCIA Aláírta a török elnök Svédország NATO-csatlakozásának jóváhagyását. A Fidesz-frakció még vár, a svédek nem értik a magyarokat.

BATKA ZOLTÁN, ZOLTAI ÁKOS

Recep Tayyip Erdogan török elnök csütörtökön este aláírta a Svédország NATO-csatlakozását jóváhagyó parlamenti határozatot. Ennek a hivatalos közlönyben való megjelenésével válik véglegessé, hogy Magyarország maradt az utolsó, a beleegyezéssel még adós tagállam.

„Magyarország uniós csatlakozásánál Svédország volt az egyik olyan ország, amely kiemelten támogatta a belépési szándékot. Most szinte biztos vagyok benne, hogy ez másképp lenne, szerencséje van a magyaroknak” – mondta a Népszavának egy, a svéd diplomáciát jól ismerő forrásunk. Mint fogalmazott, az északi ország politikájában és közbeszédében is rendkívül visszásnak tartják a magyar kormány viselkedését. Miközben sem a svédek, sem a hazánkkal egy szövetségben lévő államok nem értik a ratifikáció lebegtetését, a svéd kormányfő utalást tett arra, hogy esetleg elfogadhatja magyar kollégája invitálását Budapestre. A meghívást tartalmazó levélről először a Népszava számolt be. Az első svéd reakciók elutasítóak voltak, de most Ulf Kristersson arról írt, számos ügyben érdekelt Magyarország és Svédország is. Ide sorolta a Gripen repülőgépeket, az EU-t és a NATO-t. Bizonytalanná teszi a budapesti találkozót, hogy Kristersson szerint február 1-jén Brüsszelben, az Európai Tanács ülésén is tárgyalhatnak Orbánnal.

A Fidesz-frakció továbbra is vár, Kövér László házelnök szerint nem baj, hogy a törökök megelőztek minket és „nem vagyunk a csicskásai senkinek.”

BŐVEBBEN A 3. OLDALON

Orbán és Kristersson. Csütörtökön Brüsszelben szemtől szemben is találkozni fognak

FOTÓ: EURÓPAI TANÁCS

„Magyarország uniós csatlakozásánál Svédország volt az egyik olyan ország, amely kiemelten támogatta a belépési szándékot. Most szinte biztos vagyok benne, hogy ez másképp lenne.”

Utánpótlás-nevelésben van még hova javulnunk

IMPRODUKTÍV Hiába ömlött több száz milliárd forint az elmúlt esztendőkben a hazai labdarúgásba, az utánpótlásnevelő-műhelyek nem ontják magukból a piacképes labdarúgókat. A világ legnyeresége-sebb akadémiája az elmúlt tíz évben a portugál Benficáé volt, amely 516 millió euróért adott túl növendékein – derült ki a Sporttudományok Nemzetközi Központjának (CIES) jóvoltából.

A Benfica közel 18-szor annyit zsebelt be, mint a komplett NB I.

FOTÓ: KISVÁRDA FC

A Kisvárdán futballozó Balogh Norbertért korábban 2,2 millió eurót fizetett a Palermo, de nem váltotta be a reményeket

A CIES által publikált top százas listán nincs magyar együttes, így a mértékadó Transfermarkt segítségével utánanéztünk, mekkora a lemaradás. A vizsgált időszakban a komplett NB I esetében 35 futballistáról és 29 millió euróról beszélhetünk. A hazai mezőnyben éllovasnak számító Ferencváros neve mellett 7,5 millió euró áll, miközben a századik Lanús 53 millióval büszkélkedhet.

ÍRÁSUNK A 15. OLDALON

Tüntetésre készülnek a fuvarozók

HATÁR Az ukrán szállítók európai térnyerése miatt a hazai kis- és középvállalkozások egyre inkább ellehetetlenülnek – jelentette ki a Népszavának Ignácz József Péter budaörsi vállalkozó. A férfi tucatnyi társával együtt tíz napon át tiltakozott a záhonyi határátkelőnél az ukrán szállítókat előnybe hozó és a piaci viszonyokat torzító uniós jogszabályi változás ellen. A decemberben Záhonynál demonstráló kamionosok erősebb érdekvédelmet és új jogszabályokat követelnek, s ha kell, nagyszabású tüntetést szerveznek.

A Magyar Közúti Fuvarozók Egyesülete (MKFE) titkára lapunknak leszögezte: ahogyan azt korábban is egyértelművé tették, a szervezet egyetért a demonstrálók céljaival és szolidaritást vállal az érintett fuvarozókkal. Ugyanakkor – tette hozzá az MKFE titkára – nem rendelkeznek fuvareszközökkel, „egy esetleges demonstrációban tevőlegesen nem tudnak részt venni”.

REFLEKTOR A 2. OLDALON

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A szakszervezet egyetért, de nincs kamionja, amivel demonstrálhatna

Finomhangolás lehet, de hátraarc már nem

UTAZÓK Alig 250 millió forintot spórolt a nagy vihart kavart, 54 vonalat érintő járatritkítással a BKK. Az intézkedések hatását Walter Katalin vezérigazgató szerint folyamatosan vizsgálják, és ha az utasforgalom alapján szükségesnek látják, rugalmasan igazítanak a menetrenden, de a döntést nem vonják vissza – derült ki egy tegnapi háttérbeszélgetésen. Arról pedig már Kiss Ambrus főpolgármester-helyettes beszélt, hogy súlyos környezeti terheléssel járna Budapestnek, ha a fővárosi kormányhivatal valóban eltöröltetné a teherjárművek behajtási díját Budapesten.

CIKKEINK AZ 5. OLDALON

729 iskolaőr, összesen 105 intézkedés

FEGYELEM Idén januárban már 729 iskolaőr dolgozott 706 iskolában – tudta meg a Népszava. Ez egyben azt is jelenti, hogy a kormány egyelőre nem tudta teljesíteni a tavaly nyáron kitűzött célját: egy 2023 júliusában megjelent kormányhatározat szerint összesen 295 fővel szerették volna növelni az iskolaőri állományt, ennek azóta kicsivel több mint a felét sikerült elérni. Az előző, 2022/2023-as tanév végén 579 iskolaőr teljesített szolgálatot, vagyis számuk összesen 150 fővel emelkedett idén januárig. Kérdésünkre az ORFK azt is közölte, hogy a tavaly szeptember 1-jétől idén január 22-éig terjedő időszakban összesen 105 esetben kellett intézkedniük az iskolaőröknek. Ez már több mint a fele annak, mint ahányszor a teljes 2022/2023-as tanévben (199 eset) kellett intézkedniük.

RÉSZLETEK A 4. OLDALON

FOTÓ: RÓHRIG DÁNIEL

Növésben vannak. 150-nel több az iskolaőr, mint az előző tanévben

Országos demonstrációra készülnek a hazai fuvarozók

HATÁR Csődbe mehetnek magyar kis- és középvállalkozások az ukrán szállítók európai térnyerése miatt. A decemberben Záhonynál demonstráló kamionosok erősebb érdekvédelmet és új jogszabályokat követelnek, s ha kell, nagyszabású tüntetést szerveznek.

DOROS JUDIT

– A magyar export-import árualap jelentős részét most a magyarok helyett külföldi járművek szállítják, amelyek milliárdokat visznek ki így az országból, emiatt pedig a hazai kis- és középvállalkozások egyre inkább ellehetetlenülnek – mondta lapunknak Ignácz József Péter budaörsi vállalkozó, aki tucatnyi társával együtt tíz napon át tiltakozott a záhonyi határátkelőnél az ukrán szállítókat előnybe hozó és a piaci viszonyokat torzító uniós jogszabályi változás ellen. Erről korábban megírtuk: az uniós döntéshozók a háborús helyzetre hivatkozva 2022-ben engedélyezték az ukrán áruszállítóknak, hogy alapvetően humanitárius célokkal könnyebben áthaladhassanak a tagállamok területén. A közép-európai fuvarozók azonban úgy látják, hogy a liberalizációt kihasználva az ukrán vállalkozások olyan területekre is betették a lábukat, amelyekre nem vonatkozik a könnyítés, s emiatt ők piacokat veszítenek. Az EU 2023-ban meghosszabbította a korábbi határozatát, így az idén júniusig még biztosan érvényben marad.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Az ukrán kamionosok eltorzították a közép-európai piacot

Lázár Máté szeretné átvenni a szüleitől a szállítmányozási családi vállalkozásokat és nem akarja, hogy a hibás politikai döntések vagy az ágazat nem megfelelő képviselete tönkretegye ezt a szakmát.

– Már a háborút megelőző úgynevezett kétoldalú éves árufuvarozási engedélyhasználat is jelentős károkat okozott a magyar fuvarozóknak, hisz amíg mi Ukrajna irányába 7800 ilyet használtunk fel egy évben, addig ők ennek négyszeresét, közel 28 ezret, s rendelkeznek még további 5550 úgynevezett éves állandó multilaterális engedéllyel, amelyet még tágabb körben használhatnak fel. Ráadásul ebbe még nem is számoltuk bele a magyarországi székhelyű, de ukrajnai tőkéből működtetett vállalkozásokat, amelyek tovább rontják az arányokat a mi kárunkra – tette hozzá Ignácz József Péter. Szavai szerint a hazai logisztikai központokban egyre inkább tapasztalható, hogy külföldi rendszámú autók viszik el a fuvarokat, aláígérve a hazai vállalkozásoknak. Ukrajnában 70-90 forinttal olcsóbb a gázolaj, a munkavállalókra vonatkozó szabályok pedig lazábbak, nincs kötelező minimálbér, megengedőbbek a baleset-biztosítási feltételek és a műszaki előírások, emiatt az ukrán cégek akár 30-40 százalékkal olcsóbban tudnak elvállalni egy fuvart, mint a magyarok, lengyelek, románok.

A decemberben demonstráló hazai fuvarozók szerint az itthoni szakmai érdekképviseletek nem álltak ki elég határozottan mellettük. Géczi Balázs vállalkozó, aki két fiával felváltva ült tíz napon át a záhonyi határnál egy kamionban demonstrálva, azt mondta: sem a Magyar Közúti Fuvarozók Egyesület, (MKFE) sem a Magánvállalkozók Nemzeti Fuvarozó Ipartestülete nem vett részt tevőlegesen az akcióban, az Építési és Közlekedési Minisztérium (ÉKM) pedig még nem válaszolt a hozzájuk intézett levelükre. Egy másik tiltakozó, Szabó Kálmán felidézte: több mint ötven éve dolgozik a szakmában, nyugdíjasként, 70 éves fejjel is járja a világot az egyre inkább beszűkülő lehetőségek mentén, de már nem magáért, hanem az utána következő nemzedékéért vállalta a demonstráción való részvételt. A nála jóval fiatalabb Lázár Máté hozzátette: szeretnék átvenni a szüleiktől a szállítmányozási családi vállalkozásokat és nem akarják, hogy a hibás politikai döntések vagy az ágazat nem megfelelő képviselete tönkretegye ezt a szakmát.

A tavaly decemberi tiltakozás szervezői lapunknak kijelentették: ha tavaszra nem sikerül változtatni a fuvarozás mostani feltételein, újra az utcára mennek, s akár országos tüntetést is szerveznek. Lengyel kollégáik ugyan felfüggesztették a demonstrációjukat tavaszig – a fuvarosok egyelőre megállapodtak az ottani kormány szakminisztériumával egy intézkedési csomag elfogadásában –, a románok viszont év elején a gazdákkal közösen léptek akcióba szintén az ukrán vállalkozásokat előnyben részesítő uniós szabályozás miatt.

70-90 forinttal olcsóbb Ukrajnában a gázolaj

Szolidárisak, de nincs fuvareszközük

TÁMOGATÁS – A Magyar Közúti Fuvarozók Egyesülete (MKFE) az EU és Ukrajna megállapodásról annak 2022-es aláírásakor és a 2023-as meghosszabbításakor is elmondta: rossz konstrukciónak tartjuk, amelynek súlyos piactorzító hatásai lesznek. Ez be is igazolódott – reagált lapunknak Árvai Tivadar, az MKFE főtitkára. Mint mondta, részben egyesületük tiltakozásának is köszönhetően, másfél év helyett csak újabb egy évre, vagyis idén júniusig hosszabbították meg ezt a megállapodást tavaly.

Kezdeményezésükre az elmúlt év novemberében a V4-tagállamok és Litvánia IRU-tag fuvarozói egyesületei közös levélben fordultak Ursula von der Leyenhez, az Európai Bizottság elnökéhez, valamint a közlekedésért és a belső piacért felelős uniós biztosokhoz, továbbá a saját kormányaikhoz, a megállapodás mielőbbi felülvizsgálatát szorgalmazva. A magyar kormány is felkarolta ezt a kezdeményezést – tette hozzá a főtitkár. Csepreghy Nándor, az Építési és Közlekedési Minisztérium (ÉKM) miniszterhelyettese tavaly december elején az EU Közlekedési Tanácsában felszólította az Uniót, hogy a jelenlegi feltételekkel ne hosszabbítsa meg az ukránokkal kötött kétoldalú megállapodást, s velük szemben újra lépjen életbe az engedélykötelezettség a fuvarozásban.

Árvai Tivadar: A közúti személy- és áruszállítási ágazat uniós szinten krízishelyzetben van

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Sokan már nem magukért, hanem a következő generációért harcolnak

– Egyesületünk tavaly év végén kétoldalú egyeztetést folytatott az ukrán fuvarozói érdekképviselettel, annak érdekében, hogy közelítsük az álláspontokat, ám sajnálatos módon az ukrán fuvarozók – az ő szempontjukból érthető módon – hallani sem akarnak az engedélyhasználat visszaállításáról. Az MKFE álláspontja azonban az, hogy ameddig a harmadik országból érkező konkurenciára nem érvényesíthetők a szigorú, és a költségeket jelentősen emelő uniós előírások, addig nincs más eszköz a piactorzító hatások kompenzálására, mint az engedélyhasználat visszaállítása. Enélkül a magyar vállalkozások véglegesen kiszorulnak erről a piacról, és elvesztik a megélhetésüket – mondta Árvai Tivadar. Január közepén felkérték a Külügyminisztériumot és az ÉKM-et, hogy miniszteri szinten kezdeményezzenek kétoldalú szakmai egyeztetést az ukrán társtárcákkal a vitás kérdések megoldása érdekében, illetve tegyenek javaslatot a lengyel kormánynál – miután ott megállapodás született a kormány és a fuvarozók között a demonstrációk felfüggesztéséről – arra, hogy V4-szinten továbbra is közös álláspont kialakításával képviseljék a fuvarozók érdekeit az EU felé, és tiltakozzanak a 2022-ben megkötött megállapodás további meghosszabbítása ellen. Kérdésünkre, egyetértenek-e a demonstrálókkal, illetve támogatják-e őket akár személyes részvétellel, ha tüntetni kezdenek, a főtitkár kijelentette: ahogyan azt korábban is egyértelművé tették, az MKFE egyetért a demonstrálók céljaival és szolidaritást vállal az érintett fuvarozókkal. Szavai szerint a decemberi tiltakozások során is megadtak minden olyan támogatást, amelyre igény volt, továbbá minden lehetséges fórumon felszólaltak e vállalkozások érdekeiért. Ugyanakkor az érdekképviselet nem rendelkezik fuvareszközökkel, egy esetleges demonstrációban tevőlegesen nem tudunk részt venni.

– A közúti személy- és áruszállítási ágazat uniós szinten is krízishelyzetben van. Nem véletlen, hogy ha más okokból is, de Németországban és Romániában is tiltakozik a szakma. A költségek drasztikusan megemelkedtek, de a recessziós környezetben a fuvardíjak emelése szinte lehetetlen feladat, miközben csak az útdíjemelésekből fakadóan 15 százalékos díjemelés lenne indokolt. Úgy gondoljuk, hogy az EU-nak fel kell adnia a jelenlegi merev elutasításra épülő álláspontját az ukrán megállapodás ügyében, ellenkező esetben deklaráltan átjátssza az EU-s szállítási piac egy jelentős hányadát az ukrán fuvarozóknak, és hagyja, hogy magyar, lengyel, szlovák és más uniós tagállamok fuvarozói menjenek tönkre – mondta Árvai Tivadar.

D. J.

Hamarosan kiderül, perre mennek-e

BRÜSSZEL Előreláthatólag február 1-jén szavaz az Európai Parlament (EP) jogi bizottsága arról, hogy a képviselők az EU Bírósága elé citálják-e az Európai Bizottságot (EB), amiért tavaly decemberben felszabadított Magyarország számára 10,2 milliárd euró felzárkóztatási támogatást – értesült a Népszava egy bennfentes parlamenti forrástól. Ha a szaktestület úgy dönt, hogy beperli az EP-t, akkor szinte biztos, hogy a két uniós intézmény vitáját a bírák fogják eldönteni egy másfél-két évig tartó eljárásban. A végrehajtást csak a parlament elnöke akaszthatja meg, ha nem ért egyet a jogi bizottság véleményével, és ezért plenáris szavazást kezdeményez róla. Ilyenre azonban ritkán kerül sor, ráadásul a szakbizottság összetétele nagyon hasonló a parlamentéhez, ami szinte kizárja, hogy a teljes képviselő-testület más véleményen legyen. Az EP értékelése szerint a biztosi kollégium úgy ítélt oda több mint 10 milliárd eurót Magyarországnak, hogy a nemzeti hatóságok nem hajtották végre maradéktalanul a cserébe elvárt igazságügyi reformot. A múlt héten elfogadott állásfoglalásában már kilátásba helyezte a perindítást. A parlament jogi szolgálata jelenleg elemzi az EB határozatát, és szakvéleményét a jövő hét közepén terjeszti a jogi szakbizottság elé. A képviselők ennek figyelembevételével döntenek a bírósági eljárás elindításáról jövő csütörtökön. Ha keresetet indítanak, nagy valószínűséggel a 10,2 milliárdról szóló verdikt megsemmisítését fogják kérni.

FOTÓ: EU/FRED MARVAUX

Február 1-jén szavaz az Európai Parlament jogi bizottsága. Két uniós intézmény a bíróságon találkozhat

Az ülésre azon a napon kerül sor, amikor a brüsszeli EU-negyed túloldalán rendkívüli találkozóra gyűlnek össze a tagállamok vezetői, hogy megállapodjanak a közösségi költségvetés kiegészítéséről, benne az Ukrajnának szóló pénzügyi

Az ülés aznap lesz, amikor a brüsszeli EU-negyed túloldalán rendkívüli találkozóra gyűlnek össze a kormányfők.

támogatásról. A múlt hónapban tartott brüsszeli csúcson Orbán Viktor vétója tett be a megegyezésnek. A magyar miniszterelnök ugyanakkor nem akadályozta meg az EU–ukrán csatlakozási tárgyalások megkezdéséről született döntést, amit sokan az EB rekordgyorsasággal meghozott, 10,2 milliárdos határozatával magyaráznak. Az EP-képviselők jó része szintén politikai alkut gyanít a háttérben, ami csak megerősíti elhatározásukat, hogy az ügyet bíróság elé vigyék.

HALMAI KATALIN (BRÜSSZEL)

Szerencsések és nem csicskások

VISSZHANG Visszásnak tartják a svédek Orbán Viktor magatartását. Az északi kormányfő már NATO-szövetségesként hivatkozik hazánkra, a Fidesz vár.

BATKA ZOLTÁN, ZOLTAI ÁKOS

– Rendkívül visszásnak tartják a svéd politikában és a közbeszédben is a magyar kormány viselkedését – jelentette ki a Népszavának egy a svéd diplomáciát jól ismerő forrásunk. Mint emlékeztetett, Magyarország európai uniós csatlakozásánál Svédország volt az egyik olyan ország, amely kiemelten támogatta hazánk belépési szándékát. „Most szinte biztos vagyok benne, hogy ez másképp lenne, szerencséjük van a magyaroknak” – fogalmazott. Forrásunk szerint most szinte minden svéd hírműsorban kiemelt helyen szerepel Orbán Viktor kormányfő magatartása. Miközben se a svédek, se a hazánkkal szövetségben álló országok nem értik a magyar vezetést, a svéd közmédia publikált egy levelet, amelyben Ulf Kristersson kormányfő utalást tett arra, hogy esetleg elfogadhatja magyar kollégája invitálását Budapestre. Mint emlékezetes, Orbán nem sokkal azelőtt ragadott tollat, hogy kiderült: a NATO-tagországok közül Magyarország ratifikálhatja utoljára Svédország csatlakozását. A levélben – amelynek tartalmát elsőként lapunk ismertette – Orbán Viktor a NATO-csatlakozás mellett a kölcsönös bizalomépítésről is írt, Tobias Billström svéd külügyminiszter azonban elsőre visszautasította a lehetőséget. A svéd miniszterelnök tegnap viszont jelezte, egyetért azzal, hogy előnyös lenne, ha mindkét ország intenzívebb párbeszédet folytatna. Mint fogalmazott, számos ügyben érdekelt Magyarország és Svédország is. Ide sorolta a Gripen repülőgépekről szóló együttműködést, az Európai Uniót és a közelgő magyar uniós elnökséget, valamint a NATO-t, amelynek kontextusában már szövetségesként hivatkozik a két országra. Bizonytalanná teszi a budapesti találkozót az is: Kristersson szerint arra is lesz lehetőség, hogy február 1-jén Brüsszelben, az Európai Tanács ülésén tárgyaljanak Orbánnal.

FOTÓ: AFP/JONAS EKSTRÖMER

Ulf Kristersson esetleg elfogadhatja a budapesti meghívást, de szerinte Brüsszelben is lehet tárgyalni

Havasi Bertalan, miniszterelnöki sajtófőnök a hvg.hu-nak annyit reagált a levélre: „Minden megy a maga útján.” Kérdés, hogy milyen útról beszél a szóvivő. Orbán Viktornak ugyanis meg kell győznie a Fidesz-frakciót, benne régi harcostársát, Kövér Lászlót, hogy szavazzák meg a ratifikációt. Ez – látszólag – nem lesz egyszerű. A házelnök a kormányközeli Indexnek fakadt ki, és úgy fogalmazott: „Nem vagyunk a csicskásai senkinek.” Majd leszögezte, szerinte súlyos félreértés van a svédek fejében, és amúgy sem baj, ha mi leszünk az utolsók, „valakinek annak is kell lenni”. Annak ellenére mondta ezt, hogy korábban több kormánytag is az állította magabiztosan: nem Magyarország lesz az utolsó, amely jóváhagyja a svéd NATO-tagságot.

Kövér László szerint nem baj, ha mi leszünk az utolsók. Eddig mást ígértek.

A Fidesz-frakció – amelynek Orbán szavaival élve tavaly decemberben nem volt gusztusa a voksoláshoz – úgy nyilatkozott: megvárja a miniszterelnöki találkozót, aztán majd döntenek.

Washington kapcsolatban van, és vár

„Szoros kapcsolatban vagyunk magyar szövetségeseinkkel, várjuk, hogy befejezzék a ratifikációs eljárást, és a szövetség késlekedés nélkül tagjai között üdvözölhesse Svédországot” – jelentette ki Vedant Patel, az amerikai külügyminisztérium helyettes szóvivője. A diplomatát a minap Washingtonban a szokásos napi külügyi sajtótájékoztató elején kérdezték a magyar ratifikációs eljárás elhúzódásáról. Patel nem árult el részleteket arról, próbáltak-e beszélni a kérdésről a magyar illetékesekkel, ugyanakkor nem mulasztotta el emlékeztetni a hallgatóságot arra: a magyar kormány a nyilvánosság előtt támogatja a svéd NATO-csatlakozást, és ismételten megígérte, hogy Budapest azt nem utolsóként fogja elfogadni. Szintén washingtoni hír, hogy egy nappal a svéd NATO-tagságról tartott ankarai szavazás után Joe Biden elnök levelet intézett az amerikai törvényhozás illetékes vezetőihez. Ebben sürgette őket, hogy a kongresszus mihamarabb hagyja jóvá azt a 20 milliárd dolláros ügyletet, amelynek keretében Törökország új F-16-os vadászgépeket, illetve a régebbi változatokat utólag korszerűsítő készleteket vásárolna az Egyesült Államoktól. Ez volt Recep Tayyip Erdogan török elnök egyik fő feltétele a svéd csatlakozás jóváhagyásához.

H. G.

Szociális ágazat: feudális viszonyok

ELLÁTÁS A szociális ágazatban dolgozó 90 ezer idősotthoni ápoló, gondozó, mentálhigiénés szakember, házi segítségnyújtó, hajléktalanellátásban dolgozó, gyermekvédelmi szociális szakember, iskolai szociális munkás, családsegítő többsége nem az alacsony fizetésüket, hanem a kiszolgáltatott helyzetüket és a szakmai inkompetenciát jelölte a legnagyobb problémának – jelentette ki a Népszavának a Szociális Ágazatban Dolgozók Szakszervezetének (SZÁD) elnöke. Köves Ferenc szerint a csaknem három hónappal ezelőtt indított, Változást a szociális ágazatban elnevezésű akciójukra az ország minden pontjáról, az összes megyéből és az ágazat minden területéről érkezett már válasz. Többen telefonon elmondták, feudális viszonyok uralkodnak a munkahelyeken, ez elsősorban a kisebb településen működő intézményekre jellemző. A beosztottakat megalázzák a főnökök, vagy akár egy önkormányzati fenntartású intézményben maga a polgármester hoz nem az ő kompetenciájához tartozó döntést. „Van olyan településvezető, aki a családsegítőket direktben utasítja arról, hogy a rászorulók közül a helyzetüktől függetlenül kik kaphatnak, és kik nem kaphatnak anyagi vagy tárgyi segítséget” – mondta. Köves Ferencnek meséltek arról is, hogy gyakran nem a megfelelő szakmai elvek alapján történik egy-egy új kolléga kiválasztása sem, és a munka ellátása sem feltétlenül felel meg az írott vagy íratlan szabályoknak.

A problémák ellenére sem tudnak sokan új munkahelyet keresni, erre főleg egy kistelepülésen dolgozók esélye minimális. Köves Ferenc kijelentette: a szakszervezet körülbelül egy hónap múlva lezárja a válaszadás lehetőségét, összesíti a problémákat, és felkeresi vele Pintér Sándor belügyminisztert. Azt reméli, hogy ezt követően megindulhatnak a tárgyalások a döntéshozókkal a munka- és bérkörülmények javításáról. Az egyik cél az, hogy a keresetek a nemzetgazdasági bruttó átlag (ez decemberben 581 900 forint volt – a szerk.) 70 százalékáról, azaz a 407 ezer forintról annak 80-90 százalékához közelítsen.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Kiszolgáltatott helyzetben a lakók és a dolgozók is

Azt is reméli – mondta az érdekvédő –, hogy a munkakörülmények is változhatnak, ha a minisztériumban ismét szembesülnek azzal, hogy a bogarak, az ágyi poloska vagy a csótány gyakori vendég a bentlakásos intézményekben. Kínosnak tartják majd talán azt is, hogy beázott mennyezetű és málló vakolatú épületekben dolgoznak a szociális szféra alkalmazottai.

A Szociális Ágazati Érdekegyeztető Fórum is foglalkozott a területen dolgozók bérhelyzetével. Novemberben egy kidolgozott szociálisbértábla-tervezet is készült, ám a minisztériumtól eddig nem érkezett erre visszajelzés a munkavállalói oldal képviselőinek.

MUHARI JUDIT

LAPSZÉL

Feladja a leckét a konzultáció

FOTÓ: BERES MÁRTON

Összesítette a „nemzeti konzultáció” eredményeit a kormány, s aligha meglepő eredmény, hogy a csaknem 1,5 millió kitöltött íven a válaszolók 98-99 százaléka a kabinetnek tetsző választ adta. (Igaz, az eredményeket senki sem ellenőrizheti, ahogy a visszaküldött levelek számát sem.) Az viszont érdekes – hívta fel a figyelmet a 444.hu –, hogy az erősen irányított kérdések alapján Orbán Viktornak feladták a leckét a jövő heti uniós csúcsra. Az egyik kérdés ugyanis Ukrajna uniós pénzügyi támogatásáról szólt, és a kitöltők több mint 99 százaléka azt válaszolta, ne költsünk Ukrajna támogatására, amíg a nekünk járó pénzeket nem kaptuk meg. NÉPSZAVA

Kiszivárgó adatok a Megafonnál

Egy informatikai hiba miatt bárki rátalálhatott a kormánypárti influenszereket foglalkoztató szervezet, a Megafon képzéseire jelentkezők személyes adataira – számolt be a Telex. A véletlenül közzétett adatbázisokban a többi közt a jelentkezők neve, e-mail-címe, telefonszáma és az általuk kezelt közösségi felületek voltak. A cikk szerint számos aktív kormánypárti politikus is feltűnik a listán. NÉPSZAVA

Geert Wilders is Budapestre jön

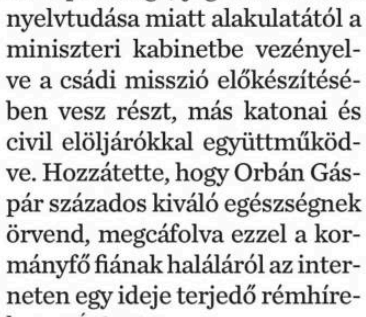

FOTÓ: AFP/REMKO DE WAAL

„Köszönöm a meghívást az áprilisi CPAC Hungaryre, büszkeséggel tölt el, hogy felszólalhatok” – jelentette be részvételét az Orbán Viktorral szimpatizáló politikusok dzsemboriján Geert Wilders holland szélsőjobboldali politikus. A holland miniszterelnök-aspiráns pártja ugyan megnyerte a választást, de a koalíciós tárgyalások nem haladnak. NÉPSZAVA

Orbán Gáspár a miniszteri kabinetben

Az Indexnek adott interjújában árulta el Szalay-Bobrovniczky Kristóf honvédelmi miniszter, hogy hol szolgál Orbán Viktor miniszterelnök fia, a hivatásos katonaként dolgozó Orbán Gáspár. Mint fogalmazott, speciális képzettsége, jogi ismerete és nyelvtudása miatt alakulatától a miniszteri kabinetbe vezényelve a csádi misszió előkészítésében vesz részt, más katonai és civil elöljárókkal együttműködve. Hozzátette, hogy Orbán Gáspár százados kiváló egészségnek örvend, megcáfolva ezzel a kormányfő fiának haláláról az interneten egy ideje terjedő rémhíreket. NÉPSZAVA

Több mint százszor intézkedtek az iskolaőrök

FEGYELEM A kormány tavaly állománybővítést rendelt el, de eddig csak feleannyi új egyenruhás állt szolgálatba az oktatási intézményekben, mint amennyit szerettek volna – tudta meg a Népszava.

JUHÁSZ DÁNIEL

FOTÓ: POLICE.HU

Alig pár napja indult egy újabb iskolaőri alapképzés, amelyen 18-an vesznek részt

A 2023/24-es tanév első félévének a végére az iskolaőri programban részt vevő oktatási intézmények és így az iskolaőrök száma is emelkedett a tanévkezdés óta – derült ki az Országos Rendőr-főkapitányság (ORFK) lapunk érdeklődésére küldött tájékoztatásából. Míg tavaly szeptember 1-jén 544 intézményben összesen 690 iskolaőr teljesített szolgálatot, ez év januárjában már 729 iskolaőr dolgozott 706 iskolában. A programban egyébként 803 nevelési-oktatási intézmény vesz részt az idei tanévben, vagyis vannak olyan iskolák, ahol – az ORFK szerint az intézmény megközelíthetősége vagy alkalmas jelentkező hiánya miatt – eddig nem sikerült biztosítani iskolaőrt. A státuszok feltöltöttsége 91 százalékos. Kérdésünkre azt is elárulták, hogy január 22-én indult újabb iskolaőr-alapképzés, amelyen 18 fő vesz részt. Ők egy háromhetes képzést követően, a vizsgák sikeres teljesítése után állhatnak szolgálatba.

Ez egyben azt is jelenti, hogy a kormány egyelőre nem tudta teljesíteni a tavaly nyáron kitűzött célját: egy 2023 júliusában megjelent kormányhatározat szerint összesen 295 fővel szerették volna növelni az iskolaőri állományt, ennek azóta kicsivel több mint a felét sikerült elérni. Az előző, 2022/23-as tanév végén 579 iskolaőr teljesített szolgálatot, vagyis számuk összesen 150 fővel emelkedett ez év januárjáig.

Érdeklődtünk arról is, hogy az iskolaőri program 2020. szeptemberi indulása óta történt-e változás az iskolaőrök bérezésében. Az ORFK tájékoztatása szerint az azóta eltelt időszakban kétszer módosítottak a béreken. Jelenleg a fővárosi és Pest megyei iskolaőrök illetménye bruttó 336 ezer, a további megyékben szolgálatot ellátóké pedig bruttó 326 ezer forint, amelyet évi bruttó 200 ezer forint cafeteria egészít ki.

Kérdésünkre az ORFK azt is közölte, hogy a tavaly szeptember 1-jétől ez év január 22-éig terjedő időszakban összesen 105 esetben kellett intézkedniük az iskolaőröknek. Ez már több mint a fele annak, mint amennyiszer a teljes 2022/23-as tanévben (199 eset) kellett intézkedniük.

– Az iskolaőrök által a leggyakrabban észlelt jogsértés a tanulók között kirobbant verekedés, garázdaság volt. Intézkedniük kellett továbbá kábítószerrel kapcsolatos jogsértések, testi sértés, valamint különböző vagyon elleni cselekmények – főként lopás – miatt is.

729 iskolaőr
dolgozott ez év januárjában

Szabálysértési eljárásokat főleg a tanulók által az iskolába vitt szúró- vagy vágóeszközök végett indítottak – olvasható a rendőrség tájékoztatásában. Mindemellett az év végi időszakban többször pirotechnikai eszközök birtoklása miatt volt szükség intézkedésre.

Az ORFK kitért arra is, hogy az iskolaőrök több esetben életet is mentettek. Például tavaly októberben egy jászkiséri általános iskola udvarán vesztette eszméletét egy diák: játék közben elesett, majd nem kapott levegőt, mire az iskolaőr mellkasnyomással segített rajta, és stabil oldalfekvésbe helyezte a mentők kiérkezéséig. Az ORFK szerint a tapasztalat azt mutatja, hogy a gyerekek és a tanárok is bizalommal fordulnak az iskolaőrökhöz.

Egykori Mi Hazánk-tag volt az egyik szervezkedő szkíta

PUCCSKÍSÉRLET Kötő Gyula, a Mi Hazánk Mozgalom volt nagykanizsai elnöke az az 53 éves murakeresztúri férfi, akin – társaival együtt – kedd hajnalban rajtaütött a rendőrség, mert a gyanú szerint az alkotmányos rend erőszakos megváltoztatására készültek – írta a 24.hu. Ahogy arról lapunk is beszámolt, a zalai férfi egy 68 éves veszprémi és egy 88 éves váci férfi társaságában tervezett hatalomátvételt külföldi fegyveres csoportok bevonásával. A tervezett szkíta hatalomátvétellel kapcsolatban kiderült: a társaság a volt és a jelenlegi kormánytagokat is letartóztatta volna, ellenállás esetén pedig a magyar rendőrséget és a katonaságot is „átállították” volna.

FOTÓ: POLICE.HU

A rajtaütések után hárman már előzetes letartóztatásban vannak

A csoport tagjaira tíz helyszínen 150 rendőr csapott le. A Veszprém, Pest, Zala és Bács-Kiskun megyében, valamint a fővárosban végrehajtott akcióban 11 emberrel szemben intézkedtek, hét férfit és egy nőt gyanúsítottként hallgattak ki, közülük az említett három embert vették őrizetbe. Őket azóta letartóztatásba helyezte a bíróság, a legidősebb elmegyógyintézetbe kerül.

A Mi Hazánk a portál megkeresésére azt közölte, hogy Kötő Gyula 10 hónapig volt a párt tagja, aztán beadta a kilépési nyilatkozatát, így a párttagsága 2023. augusztus elején szűnt meg. A Mi Hazánk nem értesült róla, hogy Kötő egy szélsőséges szkíta csoport tagja lett. A 88 éves váci férfit pedig a 444.hu azonosította a bejegyzett Szövetség a Szent Korona Országáért nevű párt weboldalán. Ott ugyanis megjelent ugyanaz a videó, amelyből a rendőrség is bemutatott egy rövid részletet. A teljes videóból a többi között kiderült, hogy az idős váci férfi tett „kormányzói esküt”.

Arról pedig lapunkban számoltunk be, hogy az oltásellenes nézeteiről is ismert Pócs Alfréd, a Szkíta Egyesület elnöke a sajtóból értesült a szkíták erőszakos hatalomátvételi szándékáról. Pócs azt mondta: „A szkítaságot mi máshogyan képzeljük, valamiért harcolunk és valamiért állunk sorba, nem valami ellen. Mi a klasszikus szkíta erkölcsiségért alakultunk, nem radikális úton képzeljük el a változást.” NÉPSZAVA

Igazítás lehet, hátraarc nem

UTAZÓK Alig 250 millió forintot spórol a nagy vihart kavart, 54 vonalat érintő járatritkítással a BKK. A fővárosi cég is inkább az átalakuló utazási szokásokkal és a szűkös büdzsével indokolta a döntést.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

SZALAI ANNA

– A péntek az új szombat, a hétfő pedig még hétvége. Az említett két napon 5-13 százalékkal kevesebben utaznak a BKK járatain, miközben a város más pontjain kapacitáshiányt érzékeltünk. A főváros közösségi közlekedésre fordítható kerete azonban korlátozott, így a hálózat fejlesztését csak belső megtakarítással, pénzügyi átcsoportosítással tudjuk megvalósítani – ezzel magyarázta a nemrég életbe lépett járatritkítást Walter Katalin. A BKK vezérigazgatója is elismerte, hogy a kapacitások átcsoportosításáról (amely 54 viszonylaton 6-9 másodperccel nagyobb követési időt jelent a hétfői és pénteki csúcsidőben) még az intézkedés előtt kellett volna tájékoztatást adniuk. Elszámították magukat.

54 „viszonylaton", azaz vonalon növekedett minimálisan a járatok követési ideje hétfőnként és péntekenként. Azt ígérik, hogy ezt sok helyen észre sem fogják venni az utasok

Mint a csütörtöki háttérbeszélgetésen kiderült: a BKK tavaly nyár óta dolgozik az új hálózati stratégián, amelynek szűk keretet ad a pénzügyi realitás. Az átalakításhoz folyamatosan gyűjtik az utasforgalmi adatokat, és modellezik az utazási szokások változását. A koronavírus-járvány után az utasoknak csak a 85 százaléka tért vissza a közösségi közlekedéshez, amit azután tovább erodált az egyre elterjedtebb otthoni munkavégzés. A folyamatos – ezer járművön elhelyezett számlálók alapján történő – utasszámmérés azt mutatta, hogy hétfőn és pénteken 5-13 százalékkal kevesebben veszik igénybe a közösségi járműveket, számos viszonylaton 70 százalék alá esett a járművek kihasználtsága. (Összehasonlításul: a száz százalék azt jelenti, hogy 4 ember jut egy négyzetméterre, míg 50 százaléknál egy szólóbusz esetében mindenki le tud ülni.)

Az érintett járatok közül végül 54 esetében döntöttek a követési idő növelése mellett. Ezek jellemzően olyan belvárosi vonalak – hangsúlyozták a BKK vezetői –, amelyek több járatot is érintenek, így a megállókban gyakorta egymást érik a buszok. Példaként a Rákosrendező pályaudvarról a belvárosba tartó vonalakat említették. A 6-9 másodperces járatritkítás ezeken a belső szakaszokon az utasok számára szerintük nem érzékelhető. Összhálózati szinten sem jelentős a menetrend-változtatás: a hétfői járatok 0,4 százalékát, péntekenként 1,3 százalékát érinti, a kettő együtt az éves megrendelt kapacitás alig 0,2 százalékát teszi ki. A január 19-én bevezetett intézkedések hatását ugyanakkor a BKK folyamatosan vizsgálja, és ha az utasforgalom alapján szükségesnek látja, rugalmasan igazít a menetrenden. Walter Katalin azonban egyértelművé tette: a döntést nem vonják vissza, legfeljebb finomhangolásról lehet szó. Az első tapasztalatok egyébként igazolják a várakozásaikat, sehol nem volt utaslemaradás és zsúfoltság. A Népszava kérdésére, miszerint a járatritkítással mennyit spórolt a cég, a cégvezető azt válaszolta, hogy semennyit. Az intézkedéssel megtakarítható 250 millió forintot elviszik majd a város más részén tervezett kapacitásbővítések.

OPTIMIZMUS

WALTER KATALIN
Járatritkítás miatt elégedetlenkedő és elmaradó utasokkal nem számolunk

A BKK stábja ezzel együtt hangsúlyozta, hogy a közösségi közlekedés kapacitása 1,5 százalékkal nő az idén, mivel több járaton sűrítik a járatokat, és 12-14 hálózati fejlesztést is terveznek 2024-ben. Ezek miatt összesen 243 millió úgynevezett férőhely-kilométerrel (az elindított járművek számának, megtett útjuk hosszának és a járműveken szállítható utasok számának szorzata) több teljesítményt rendelnek meg. A cél ugyanis a közösségi közlekedést igénybe vevők számának növelése. Az új járatok és bővítések reményeik szerint napi 7000 fővel növelik az utazók számát. Járatritkítás miatt elégedetlenkedő és elmaradó utasokkal nem számolnak.

A tervezett fejlesztések közül elsőként Rákosmente és környezetének közlekedési kapcsolatai bővülnek február 5-étől, később valósul meg a 12-es villamos Lehel térig, a 75-ös trolibusz Kőbányáig való meghosszabbítása, de tervbe vették egy új járat indítását is Újpesten és Újbudán.

Régóta készültek az átalakításra

A tiltakozó polgármesterekkel előzetesen nem, azóta viszont egyeztettek, és Walter Katalin vezérigazgató szerint elfogadták az érvelést. A cégvezetés továbbra is állítja, hogy a civil szervezetekkel részletekbe menően egyeztettek korábban. A Népszava azon kérdésére, miszerint a menetrend-változtatás összefüggésben van-e a Budapest-bérlet körüli vitával, a cégvezető azt válaszolta, hogy nem, erre már régebb óta készülnek, a minisztérium lépése váratlanul érte őket december 20-án.

Behajtási díj nélkül brutális lenne a helyzet

BUDAPEST A fővárosi kormányhivatal eltörölnétné a teherjárművek behajtási díját Budapesten, felszámolva ezzel egy fontos forgalomszabályozási eszközt. A fővárosi kormányhivatal felhívásában azt kifogásolta, hogy a Fővárosi Önkormányzatnak nem volt jogalapja a behajtási díj kivetésére. A megállapítás már csak azért is különös, mert az erről szóló fővárosi rendeletet 2011-ben alkotta meg az akkor még Tarlós István vezette Fővárosi Önkormányzat. Az elmúlt 13 évben nem volt gondja ezzel a kormányhivatalnak, most hirtelen lett – csodálkozik Kiss Ambrus

Kiss Ambrus: A Budapest-bérlet ügyében nem lenne jó időprés alá helyezni senkit

főpolgármester-helyettes, aki a szokásos, Fővárosi Közgyűlést beharangozó sajtótájékoztatóján arra is felhívta a figyelmet, hogy a behajtási díj eltörlése elsősorban nem azért fájna, mert a főváros elesne az ebből származó évi 1,8 milliárd forintos bevételtől, hanem azért, mert ezzel ráengednék az M0-s fizetővé tételével bizonyosan sokak számára még vonzóbbá váló ingyenes áthajtást Budapesten. Ez súlyos forgalomnövekedéssel, zaj-, por- és légszennyezettség-terheléssel járna. A városvezetés nem ért egyet a törvényességi felhívással, és annak elutasítását javasolja a Fővárosi Közgyűlésnek. Ha kell, bíróságra is mennek az igazuk bizonyítása érdekében. Másrészt a Fővárosi Önkormányzat, élve felterjesztési jogával, felkéri a kormányt, hogy törvényben rögzítsék a települések díjmegállapítási jogát.

A főpolgármester-helyettes igen örvendetesnek tartotta, hogy a főváros a szakszervezetekkel még 2021-ben megkötött bérpolitikai megállapodás alapján már tavaly megegyezett az érdekvédelmi szervezetekkel az idei, átlagosan 13,5 százalékos béremelésről. A fővárosi tulajdonú cégek többségénél már alá is írták az erről szóló dokumentumokat. A munkaerőhiány kezelésére áprilisban ismét rendeznek állásbörzét, ezenfelül speciális képzési és támogatási programot indítanak a dolgozók fővárosi cégekhez csábítása érdekében. Elhangzott az is: a főpolgármesteri kabinet elfogadta a családon belüli erőszak kezelését célzó stratégia tervezetét, amely illeszkedik a korábban elfogadott idősügyi, lakhatási és drogstratégiák sorába. A tervezetet jövő héten bocsátják társadalmi vitára.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

13 éven át nem volt gondja a díjszabással a kormányhivatalnak

A Budapest-bérletről, a közlekedési minisztériummal folytatott tárgyalásokról nem kívánt részleteket megosztani, a megállapodás lehetséges időpontjára vonatkozó kérdést is hárította, mondván, se magát, se a minisztériumot nem akarja időprés alá helyezni. A főváros nem kívánja felmondani a három közlekedési cég – BKK, MÁV, Volán – közötti december végi megállapodást, amely változatlanul fenntartja a korábbi rendszert. Az Építési és Közlekedési Minisztérium újfent leszögezte, hogy a jelenlegi budapesti agglomerációs közlekedési modellnek március 1-jén, az új tarifarendszer bevezetésével biztosan vége. Kiss Ambrus erre vonatkozó kérdésünkre azt mondta, hogy ebben az esetben a minisztérium fogja satuba magát. A politikus annyit azért elárult, hogy a vármegyebérlet budapesti elfogadása és a 12 milliárdos állami normatíva is ott van a tárgyalóasztalon.

A Népszava kérdésére egyértelművé tette, hogy a Karácsony Gergely főpolgármester által tegnap bejelentett 300 milliárd forintos uniós támogatás nem önállóan elnyert forrás (ilyen is van, de azok sokkal kisebbek), hanem a helyreállítási, illetve a kohéziós alapokból származó támogatások, amelyek a kormányon keresztül érhetők el Budapest számára. A források egy részére még ki se írták a pályázatot, de olyan is akad, amelynek megvalósítása már folyamatban van. A pénz fele közlekedési célú beruházásokra költhető, de 34 milliárd jut esélyteremtő programokra is, köztük például a lakásügynökség idei elindítására.

A Lánchíd felújítása, illetve a kivitelező A-Híd körüli hírekkel kapcsolatban azt mondta: valóban botrányos ügy, de nem úgy, ahogy a kormánypárti sajtó tálalja. A főváros átlátható módon bonyolította le a projektet, minden ezzel kapcsolatos szerződés elérhető, nyilvános. Az igazi botrány szerinte az, hogy a kormány még mindig nem fizette ki a fővárosnak a rekonstrukcióra ígért 6 milliárd forintot. Kiss Ambrus kategorikusan tagadta, hogy a fővárosnak bármilyen kapcsolata lett volna Vig Mór bármely cégével. A BKK járatritkításához pedig csak annyit tett hozzá, hogy az általa ismert számok szerint nincs csökkenés: a főváros a tavalyi 16,2 milliárd férőhely-kilométer helyett az idén 16,45 milliárd férőhely-kilométert rendelt meg. A BKK egyszerűen rosszul kommunikált.

SZ. A.

€/HUF 385,17 ↓ -0,57% | $/HUF 355,40 ↓ -0,19% | CHF/HUF 409,74 ↓ -0,65%

LAPSZÉL

Giganyereség a bankoknál

FOTÓ: ERDŐS DÉNES

Rekordnyereségük volt tavaly a hazai bankoknak, ez derül ki a Magyar Nemzeti Bank (MNB) összesítéséből – adta hírül a Bank360.hu. Adózott nyereségük december végére elérte az 1373,7 milliárd forintot, ami történelmi rekord, háromszorosa a tavalyinak. Keményen fizetett adót a hazai bankszektor, 123 milliárd forintot az év végéig, ami 50-szerese volt a 2022-esnek. Ebben nincsenek benne a különadók és a tranzakciós illeték. A pénzügyi szervezetek különadója 103,7 milliárd, az egyéb helyi adók 70,5 milliárd, a tranzakciós illeték pedig 305,5 milliárd forinttal növelte a bankok költségeit. Mindegyik tétel magasabb volt, mint 2022-ben. NÉPSZAVA

Építésgazdasági adatbázis készül

Sérülékeny a magyar építésgazdaság olyan helyzetben, amelyben 48 százalékos nagyságrendben importtermékekből dolgozik, és közben nincs megfelelő adatbázis a beszerzési nehézségek kezelésére – olvasható Koji László, az ÉVOSZ elnökének sajtóközleményében. Olyan adatbázis létrehozására van szükség, amelyből a termékek széles körben megismerhetőek. Az ÉVOSZ az Építésügyi Minőség-ellenőrző Innovációs Nonprofit Kft. (ÉMI) partnereként vesz részt az adatbázis elkészítésében. NÉPSZAVA

Vendéglátási csúcs

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Tavaly csaknem 16 millió turista több mint 41 millió vendégéjszakát töltött Magyarországon, a szálláshelyek összbevétele elérte a 860 milliárd forintot, ez 23 százalékkal volt magasabb, mint 2022-ben. A vendéglátóhelyeken 18 százalékkal többet, 1780 milliárd forintot költöttek el a vendégek – mondta el Guller Zoltán, a Magyar Turisztikai Ügynökség (MTÜ) vezetője csütörtöki sajtótájékoztatóján. MTI-NÉPSZAVA

RÉSZVÉNYEK

BUX		
64 543,96	↑	+0,65%
Mol		
2858 Ft	—	0,00%
MTelekom		
780 Ft	↑	+1,83%
OTP		
16 990 Ft	↑	+1,52%
Richter		
9500 Ft	↓	-0,47%

Megszorítást hozott 2023

BÜDZSÉ Reálértéken csökkentek az egészségügyre, szociális ellátásokra, lakástámogatásokra fordított kiadások tavaly.

PAPP ZSOLT

Semmi nem jött össze tavaly a kormánynak a költségvetési politikában, sorra vétette el a saját maga által állított hiánycélokat. A deficit végül 4593 milliárd forint lett, ami alig marad el az előző évi 4672 milliárd forinttól. Igaz, időközben 17,6 százalékos infláción esett át a gazdaság, amit a két év összehasonlításánál nem hagyhatunk ki a számításból. Az eredetileg elfogadott költségvetés szerint 2023-ban 2352 milliárd forint lett volna a hiány, ezt közel megduplázta a kormány. Az okokról már számtalanszor írtunk: az infláció elszállásáról, az áfabevételek összeomlásáról, a kamatkiadások és az energiaárak megugrásáról, bár ez utóbbi tavaly már csökkent.

Nemcsak lényegesen magasabb lett a hiány a vártnál, de a kormány még ezt is csak úgy tudta elérni, hogy lényeges, az embereket érintő kiadásokon spórolt, és a hiányzó bevételeket a cégeknél igyekezett beszedni. Tavaly – 0,5 százalékos GDP-csökkenés mellett – a társaságiadó-bevételek 36 százalékkal, az energiacégekre kivetett különadók 113 százalékkal voltak nagyobbak, mint egy évvel korábban. E két tétel az extraprofitadók egy részének volt köszönhető, amit a kormány nem új adóként, hanem a már meglévők növelésével szedett be. Ezek nem nevezhetőek klasszikus megszorításoknak. A többletbefizetés kicsit fájt a cégeknek, de általában volt miből fizetniük. Mindez már nem feltétlenül igaz a kiskereskedelmi adóra, amiből tavaly 242 milliárdot szedtek be, ami egy év alatt 37 százalékos növekedés. Ebből pár éve csak néhány milliárd forint folyt be. A gond, hogy a kiskereskedelmi adót csak névleg a kereskedők fizetik, valójában a kereskedelem ezt azonnal ráterhelte a fogyasztókra. Egyes becslések szerint a kiskereskedelmi adó a boltokban 3-4 százalékos áremelést idézett elő. Másként fogalmazva ez olyan, mintha nem 27 százalék lett volna az áfa – ami már önmagában a legmagasabb a világon –, hanem 30 százalék. Ez már megszorításnak nevezhető.

A lakosság tavaly 3996 milliárd forint személyi jövedelemadót fizetett be, míg az előző évben 2785 milliárdot – derül ki a Pénzügyminisztérium év végi költségvetési jelentéséből. Vagyis tavaly 43 százalékkal több adót fizettek be a munkavállalók, mint egy évvel korábban. A növekedés csak részben a tavalyi 15 százalékos béremelkedés következménye. Az ok prózaibb: a kormány 2022-ben a választási pénzszórás közepette mintegy 800 milliárd forintnyi szja-t küldött vissza a gyermekes családoknak, részben ez vezetett az uniós inflációs rekordhoz. Vagyis nem tavaly fizetett a lakosság sok adót, hanem az előző évben keveset. Ez magyarázza a 2023-as 40 százalék feletti növekedést.

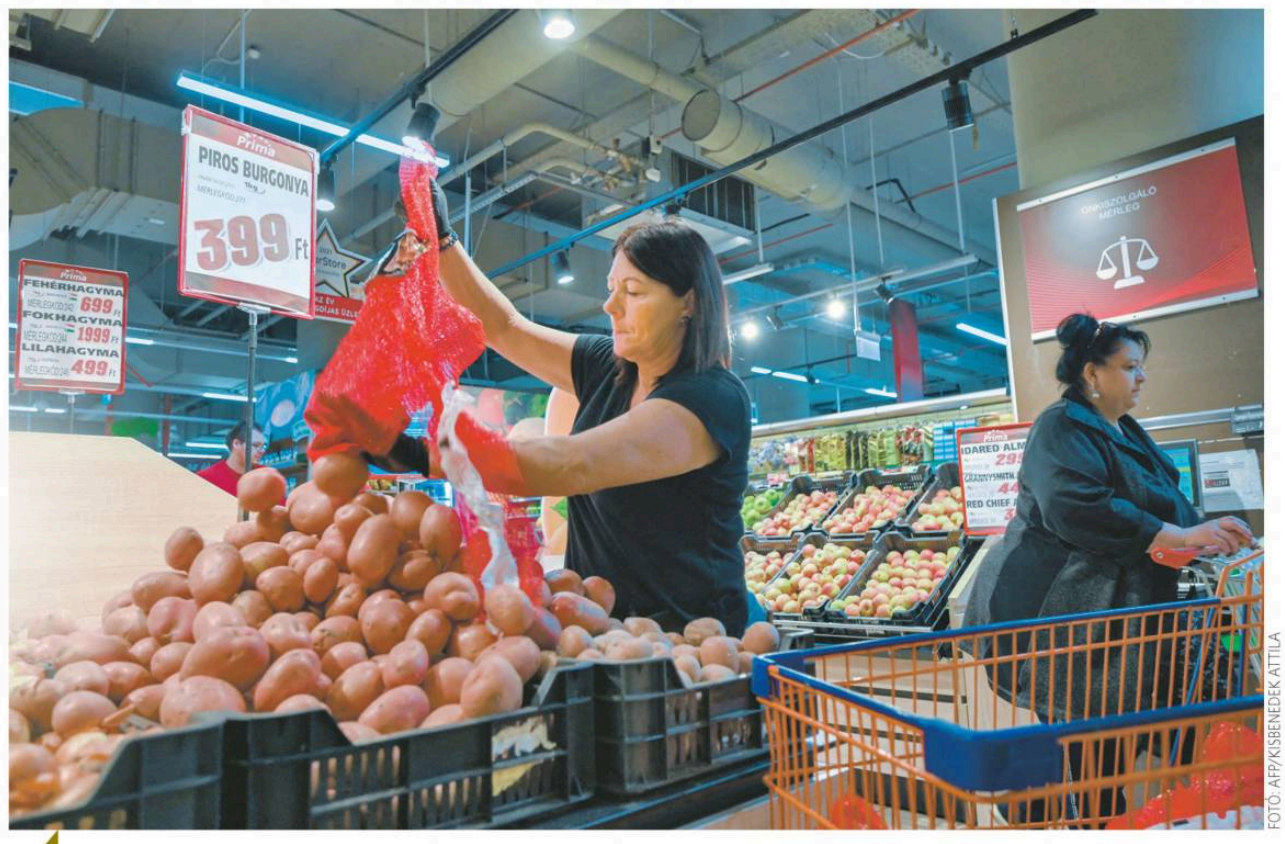

FOTÓ: AFP/KISBENEDEK ATTILA

Tavaly mintha 30 százalékos áfával vásároltunk volna a különadó miatt

242 milliárd forint volt tavaly a kiskereskedelmi adóból befolyó összeg

Míg tavaly az államháztartás bevételei 22,2 százalékkal emelkedtek, a kiadások „csak" 18,9 százalékkal voltak magasabbak, vagyis itt egy kis korrekciót meglépett a kormány. Egyes kiadások jelentős mértékben emelkedtek, a kamatkiadások 31 százalékkal, az energiatámogatások megduplázódtak. Szembetűnő a közreadott adatokban, hogy a jóléti kiadásokon spórolt a kormány. A lakástámogatások 30 százalékos csökkenése magyarázható a lakásfelújítási program kifutásával, bár a csok idei újabb átalakítása ennél nagyobb megszorítást jelent. Az egészségbiztosítási alap kiadásai 10 százalékkal emelkedtek, a gond, hogy a fogyasztói árak eközben 17,6 százalékkal nőttek. Vagyis ezeknek a kiadásoknak a reálértéke tavaly 6-7 százalékkal csökkent. Ezen belül az egészségügyi kiadások 9,4 százalékkal nőttek, a gyógyszerártámogatásokra 14,8 százalékkal több jutott, ám még ez sem kompenzálta az inflációt. Nem csak az egészségügyben voltak megszorítások, ez tükröződik a szociális kiadással kapcsolatos számokban: a családi ellátásokra költött összeg tavaly 0,8 százalékkal emelkedett, vagyis reálértékük mintegy 17 százalékkal csökkent egyetlen év alatt. Egy példa a megszorításra, amit a kormány saját bevallása szerint soha nem tesz.

A költségvetés főbb bevételei és kiadásai, milliárd forint

	2022	2023	Változás (%)
BEVÉTELEK	29 893	36 516	22,2
CÉGEK BEFIZETÉSEI	2 895	3 633	25,5
Társasági adó	747	1 014	35,8
Energiaágazat befizetései	204	435	113,2
Kiskereskedelmi adó	177	242	37,1
FOGYASZTÁSI ADÓK	8 718	9 054	3,9
LAKOSSÁG BEFIZETÉSEI	3 144	4 333	37,8
Személyi jövedelemadó	2 786	3 996	43,4
KIADÁSOK	34 565	41 109	18,9
Egyedi és normatív támogatások	995	2 597	160,9
Lakástámogatások	635	445	-29,9
Szociális támogatások	717	754	5,2
Ebből családi támogatások	401	405	0,8
Nyugellátások	4 790	5 760	20,2
Egészségügyi ellátások	2 203	2 410	9,4
Gyógyszerártámogatás	440	506	14,8
Gyógyászati segédeszközök támogatása	82	75	-9,3

Forrás: Pénzügyminisztérium

Az MNB nekiment a kamatcsökkentésnek

INFLÁCIÓ Sokadszorra és több ponton bírálja a Magyar Nemzeti Bank (MNB) a kormány gazdaságpolitikáját. A jegybank honlapján megjelentett cikket Kuti Zsolt, az MNB főközgazdásza, illetve Banai Ádám ügyvezető igazgató jegyzi, így az MNB-vezetés hivatalos véleményének tekinthető. A szerzők felhívják a figyelmet, hogy az infláció még nincs legyőzve. Az „infláció makacs jelenség", vagyis mind a jegybanknak, mind a kormánynak lenne még tennivalója ezen a területen.

A hazai gazdaságpolitika azzal tud a legtöbbet tenni a gazdasági növekedés újraindításáért, ha kitartóan a stabilan alacsony inflációs közeg visszaállítására és megőrzésére helyezi a hangsúlyt – üzenik a jegybanki szakértők. „De ennek a fordítottja is igaz. Minden olyan intézkedés, amely gyengíti ezt a folyamatot, akadályozza a fenntartható növekedési célok elérését" – írják. Az üzenet egyértelműen a kormánynak szól: Orbán Viktor kormányfő és Nagy Márton nemzetgazdasági miniszter többször elmondja vagy leírja, hogy 2023 az infláció legyőzésének éve volt, 2024 pedig a gazdasági növekedés beindításáról szól. Ezért a kormány megpróbál minden rendelkezésére álló intézkedést bevetni, akár a jegybank kárára is.

A szakértők szerint az elmúlt másfél év fontos tapasztalata, hogy a monetáris transzmisszióba történő kormányzati beavatkozások többségében a káros mellékhatások messze meghaladták azok várt rövid távú előnyeit. Legtöbb esetben csak a piaci bizonytalanság nőtt, aminek súlyos ára volt: romló kockázati megítélés, emelkedő hozamfelárak és a leminősítési kockázatok növekedése. Ilyen intézkedés a Nagy Márton nemzetgazdasági miniszter által hétfőn felvetett ötlet, ami szerint

> Az „infláció makacs jelenség", vagyis mind a jegybanknak, mind a kormánynak lenne még tennivalója ezen a területen.

a jövőben a banki hitelek árazását nem a bankközi kamatlábakhoz, hanem a jóval alacsonyabb és mesterségesen leszorított diszkontkincstárjegy-hozamokhoz kössék. (Ettől a kormány a banki kamatok varázsütésszerű csökkentését reméli.) Ez egy olyan téves előfeltevésekre alapozó tervezet, amely – végső megvalósítási formájától függően kisebb vagy nagyobb mértékben – hosszabb távon drágábbá, illetve nehezebben elérhetővé teszi a gazdaság újraindításához szükséges piaci alapú hiteleket – írják az MNB szakértői a Nagy Mártonnak címzett bírálatot. A szakértők szerint a miniszter terve már azzal kárt okoz, hogy arra a kockázati felárak növelésével reagált a pénzpiac. Már drágult a hitelezés. A kormányzati tervek hatására nőtt a piaci bizonytalanság, ami a hitelminősítőknél negatív tényező, ezt jelezte a Standard and Poor's is. A hitelminősítő rögtön negatívan reagált, jelezve, az ilyen lépések akár az ország hitelminősítését is veszélyeztethetik – emlékeztetnek az MNB szakértői. P. ZS.

Rosszul áll Rishi Sunak szénája

KRITIKA Nem elég, hogy a Lordok Háza késlelteti a menekülthelyzetre kitalált Ruanda-törvény elfogadását, jobboldalról már megint a kormányfő elmozdítását szorgalmazzák.

R. HAHN VERONIKA
LONDON

FOTÓ: AFP/STEFAN ROUSSEAU

Rishi Sunak miniszterelnököt elsodorhatják a toryk belviszályа vetette hullámok

Az 1997. május 1-jei, a Munkáspárt átütő győzelmét hozó választás előtti hangulat szelleme hatja át Westminstert. Nincs hét botrány nélkül. Mint arról lapunk is beszámolt, a múlt szerdán, a Biztonságos Ruanda elnevezésű törvény elfogadását megelőző vitában három módosító javaslatról szóló szavazáson is 60-60 konzervatív honatya voksolt az ellenzékkel, kikövetelve így két pártelnökhelyettes saját kardjába dőlését is. A törvény egészét végül a tory frakciónak csak 11 tagja utasította el voksával. Ám ahogy azt előre lehetett borítékolni, a most hétfői felsőházi jóváhagyási folyamat közepette közel két tucat főrend bírálta a ruandai menekültügyi rendszert, s hangsúlyozta annak megbízhatatlanságát. Amikor szavazásra került sor, 43-as többséggel fogadták el a lordok, hogy a kormánynak tíz gyakorlati lépést kell kidolgoznia a ruandai biztonsági rendszer fogyatékosságainak orvoslására, még mielőtt az első kitoloncolt földet érhetne Kigaliban.

Bár a főrendek ajánlásait a kormánynak nem kell szükségszerűen teljesítenie, aggodalmat okoz, hogy muníciót adhatnak az illegális bevándorlóknak deportálásuk megakadályozásához azon az alapon, hogy a szisztéma nem tökéletes. Ahogy erről a The Times napilap is beszámolt, Kigali változatlanul kész a kidolgozott terv megvalósítására, az illegális menekültek befogadására ügyük elbírálása idejére, de egyre frusztrálóbbnak találja, hogy minden erőfeszítés ellenére a brit intézmények nem tekintik országukat alkalmasnak a feladat megnyugtató elvégzésére.

A kormány által szinte érthetetlen megszállottsággal követett költséges és bonyolult ruandai kitoloncolási terv megvalósításának a nehezítése nem is a legnagyobb csapás volt, ami Rishi Sunakot a hét elején érte. Vakmerő lépésként Sir Simon Clarke korábbi kabinetminiszter a konzervatívok szócsövében, a The Daily Telegraphban tett közzé egy 1500 szavas vitriolos véleménycikket, amelyben a kormányfő mielőbbi eltávolítását követelte, mint ami az egyetlen megoldás lenne a választási „vérfürdő" elkerülésére. Nagy-Britannia polgárai is a világ népességének ahhoz a 40 százalékához tartoznak, mely ebben az esztendőben az urnák elé járul, s erre korábbi utalások szerint az év második felében kerül sor. A ruandai törvényre is nemet mondott Sir Simon szerint a párt kulcsfontosságú támogatókat vesztett, amiért nem elég bátor a bevándorlás és a kormányzati reformok terén. A korábban a felzárkóztatásért felelős miniszter tisztában van azzal: a tory frakció „vonakodik" két éven belül harmadszor is rákényszeríteni egy miniszterelnököt az országra általános választások megtartása nélkül, Sunakról ráadásul csak a parlamenti csoport, nem a teljes tagság szavazott. Majd költői kérdést tett fel: „Mi rosszabb, egyetlen, kaotikus főcímekkel teli hét Westminsterben, vagy egy évtizedes hanyatlás Keir (Sir Keir Starmer, az ellenzék vezére) alatt?" Sir Simon úgy érzi, minden konzervatív képviselőnek a haláláig együtt kell élnie a következő napokban hozott döntésével. „Már az is egy döntés, ha nem csinál semmit."

A súlyos intervenció újabb meggyőző bizonyítéka a Konzervatív Párt szilánkokra esésének, ha még kellett egyáltalán a múlt heti ruandai szavazási turbulencia után. Sir Simon Clarke láthatólag nem olvasta a párt választási stratégiai orákuluma, Isaac Levido intelmét a YouGov közvélemény-kutatásának megsemmisítő eredménye után. Az ausztrál szakember, a 2019-es választási győzelem kovácsa a Munkáspárt 27 százalékos vezetésére reagálva valósággal könyörgött a képviselőknek: „Megosztott pártok kudarcra vannak ítélve. Ideje, hogy komolyra fogjuk a dolgot." A konzervatív széthúzás persze nem új jelenség, de most, amikor minden egyes képviselő a saját mandátumát félti, és a politikai süllyesztőtől tart, különösen élesen nyilvánul meg. Ahhoz, hogy újabb vezetőválasztásra kerüljön sor, 53 képviselőnek kell hivatalos levélben bizalmi szavazást követelnie a felelős 1922-es Bizottság vezetőjétől. A cikk megjelenése után nyomban több befolyásos tory is nekiment a lázító Sir Simonnak. Köztük Boris Johnson belügyminisztere, Dame Priti Patel, aki írását felelőtlen és önelégült akciónak nevezte, míg Sir David Davis volt Brexit-ügyi miniszter úgy vélte, a párt és az ország is belefáradt abba, hogy parlamenti képviselők saját vezetői becsvágyukat az Egyesült Királyság érdekei elé helyezik. Volt olyan honatya is azonban – igaz, ő nem adta a nevét nézetéhez –, aki szerint „Sir Simon az igazságot mondja ki, amit mindenki tud, de nem veszi a szájára. Rishi tönkreteszi a párt esélyeit egy tisztességes választási eredményre."

> Sir Simon Clarke volt kabinetminiszter szerint a kormányfő eltávolítása az egyetlen megoldás a „választási vérfürdő" elkerülésére.

A keményen dolgozó, több pénzügyi mint politikai tehetséggel megáldott Rishi Sunak nehéz körülmények között, a Brexit, a Covid–19-pandémia viharai után került hatalomra 15 hónappal ezelőtt. Úgy tűnik, azóta nem sikerült meggyőznie sem pártját, sem az országot arról, hogy a konzervatívok 2010 óta megtanulták a leckéjüket, s alkalmasabbak a kormányzás folytatására, mint a Munkáspárt és Sir Keir, aki mindeddig keveset árult el politikai víziójáról.

Erdogan külföldön élő honfitársait akarja befolyásolni

CSÁPOK Új iszlamista párt megalakulását jövendölik Németországban. Mindezt azt követően, hogy a múlt héten a Bundestag törvényt fogadott el a külföldi állampolgárok honosításának egyszerűsítéséről. A jogszabály értelmében egy külföldi az eddigi nyolc Németországban eltöltött év helyett már öt esztendő után megkaphatja a német állampolgárságot, sőt, „különleges integrációs teljesítménye" esetén ez három évre is rövidülhet. Ez jó iskolai eredményt, munkahelyi teljesítményt vagy polgári szerepvállalást jelent. A jövőben a külföldi szülők gyermekei születésükkor megkapják a német állampolgárságot, ha az egyik szülő öt éve jogszerűen tartózkodik Németországban. Korábban ez is csak nyolc év után volt lehetséges. Komoly újítás az is, hogy a külföldiek hazájuk útlevelét is megtarthatják.

A decemberben még módosításokon átment jogszabály célja a németországi munkaerőhiány kezelése azáltal, hogy az országot vonzóbbá tegye a külföldi munkavállalók számára.

A könnyítések után azonban felerősödtek azok a hangok is, amelyek szerint Németországban olyan iszlamista párt alakulhat, elsősorban az ott élő, török gyökerekkel rendelkező állampolgárok révén, amelyet a háttérből Recep Tayyip Erdogan török elnök irányítana, s ezzel lehetővé válna számára, hogy befolyását a Bundestagra is kiterjessze.

Alexander Throm, a Kereszténydemokrata Unió (CDU) belpolitikai kérdésekben illetékes szóvivője megjegyezte: az új törvény lehetővé teszi több mint 2,5 millió, többnyire török bevándorló számára, hogy azonnal megkapják a német állampolgárságot. „Ez nemcsak a demográfiai összetételünket változtatja meg, hanem a választói struktúrát is" – figyelmeztetett a Bild napilapnak adott interjújában. Throm szerint az állampolgárság megszerzésének a megkönnyítése hatalmas potenciális szavazótábort jelenthet az Erdogan által fémjelzett Igazság és Fejlődés Pártjához (AKP) kötődő iszlamisták számára. „Fel kell készülnünk arra, hogy hamarosan Erdogan AKP-jének egy német ága jelenik meg a Bundestagban" – mutatott rá.

FOTÓ: AFP/TOBIAS SCHWARZ

Erdogan török elnök és Scholz német kancellár. Előbbi szívesen küldene Berlinbe trójai falovat

Ha Németországban 2,5 millió muszlim szavazna egy ilyen pártra, akkor könnyen átléphetné a parlamentbe való bejutáshoz szükséges ötszázalékos küszöböt – vélik szakértők. „A választói potenciál megvan" – vélekedett Hermann Binkert, az INSA közvélemény-kutató intézet vezetője. Németországban a német belügyminisztérium szerint legalább 5,5 millió muszlim él.

Erdogan komoly erőfeszítéseket tesz arra, hogy jelentősen befolyásolja a többmilliós németországi török diaszpóra gondolkodását, különösen azáltal, hogy közvetve, egy németországi egyesület révén mintegy ezer mecsetet tart ellenőrzése alatt. Felmérések szerint az egyes török választásokon a németországi török közösség kétharmada voksol Erdoganra és pártjára.

Eren Güvercin németországi iszlámszakértő a Focus on Western Islamismnak (FWI) elmondta: Erdogan fő céljai közé tartozik a német politika befolyásolása, a politikai ellenfelek elleni kémkedés és a diaszpóra szavazatainak gyűjtése. Célja az is, hogy megakadályozza a fiatalabb törökök integrációját a német társadalomba.

Seyran Ates török származású német ügyvéd, aki a berlini Ibn Rushd-Goethe-mecsetet (Németország első és eddig egyetlen liberális irányultságú imahelyét) alapította, azt mondta, hogy egy AKP-hez kötődő iszlamista párt alapítása Németországban már régóta előkészületben van. A Welt TV-nek adott interjújában megjegyezte, hogy Erdogan olyan politikus, aki hosszú távon gondolkodik. A következő 20 vagy 25 évre tervez.

RÓNAY TAMÁS

FOTÓ: AFP/STEPHANE DE SAKUTIN

A döntés nyomán a francia törvényhozás kénytelen lesz fellazítani az új migrációs törvényt

Módosítja az Alkotmánytanács a vitatott törvényt

PÁRIZS Egy hónappal azután, hogy a párizsi parlament elfogadta a bevándorlókkal szemben igen kemény kitételeket tartalmazó bevándorlási törvényt, ami annyira radikális lett, hogy még a jobboldali populista Nemzeti Tömörülés (RN) képviselői is megszavazták, a francia Alkotmánytanács a jogszabály mintegy harmadának visszavonását rendelte el, elsősorban azokat a passzusokat, amelyeket a radikális jobboldal követelt. Ez a fejlemény azonban nem tekinthető az Emmanuel Macron elnök által fémjelzett kormányzat vereségének. A kabinet éppen abban a hiszemben kérte ki a taláros testület kilenc bírájának véleményét, hogy a legradikálisabb kitételek visszavonását rendeli el. A kabinet ezzel elérte a törvény megszavazását, de így moshatja is kezeit: nem rajta, hanem az alkotmánybíróságon múlt annak felpuhítása. Még a szöveget előterjesztő Gérald Darmanin belügyminiszter is elismerte, hogy több rendelkezés „egyértelműen ellentétes az alkotmánnyal". S bár Macron elnök védelmébe vette a törvényjavaslatot, egyes rendelkezéseiről azt mondta, nem tetszenek neki. A törvény ellen azóta többször tartottak tüntetéseket.

Az Alkotmánytanács nagyon is komolyan belenyúlt a szövegbe, hiszen a 86 cikkből 32-t vagy azok egy részét kifogásolta. Az indoklás szerint azok nem kapcsolódnak közvetlenül a törvényjavaslathoz; ezek közé tartoznak egyebek mellett a családegyesítésre, valamint a szociális juttatásokra vonatkozó rendelkezések. NÉPSZAVA

Most támogatjuk Ukrajnát

FOTÓ: AFP/JOHN THYS

A magyar külügyminiszter hétfőn még hallani sem akart a tervezetről

TESTCSEL Váratlan fordulatként a Brüsszelben tartott uniós tagállami nagyköveti gyűlésen azt jelezte a magyar fél képviselője, hogy nem fogja megvétózni az évi 5 milliárd euró összegű katonai finanszírozási alap tervét – áll a Bloomberg tudósításában. Az Európai Külügyi Szolgálat a múlt héten rukkolt elő az új katonai finanszírozási alap tervével, ami az eddig működő Európai Békekeret helyébe lépne. Hétfőn még határozott nemmel reagált a tervre Szijjártó Péter külügyminiszter, amit „háborúpárti javaslatnak" és „kiábrándítónak" nevezett. NÉPSZAVA

Vucic két jelöltje

SZERBIA Közelebb került az elnök pártja a többség megőrzéséhez a belgrádi városházán: a haladók ellenzéki politikusokat csábítanak átállásra.

RÓNAY TAMÁS

FOTÓ: AFP/ELVIS BARUKCIC

A Mi – A nép hangja konteókat terjesztő párt Vladimir Nestorovic vezetésével a mérleg nyelvét képezheti a belgrádi választáson

Elképzelhető, hogy az Aleksandar Vucic által fémjelzett Szerb Haladó Pártnak (SNS) mégis sikerül megszereznie a többséget a belgrádi városházán, méghozzá a klasszikus módszerrel. Minden jel szerint sikerül meggyőznie a Mi – A nép hangja nevű formáció egy-két képviselőjét arról, hogy csatlakozzanak a kormánytöbbséghez, az SNS és a Szerb Szocialista Párt (SPS) koalíciójához.

A tavalyi általános voksolást követően az Európa-párti ellenzék tüntetéshullámot indított nyilvánvaló és dokumentált belgrádi választási csalásokra hivatkozva. Videófelvételek is készültek arról, hogy olyanokat irányítottak a boszniai Szerb Köztársaságból és Szerbia más részeiből szavazni a fővárosba, akik még soha életükben nem jártak ott. Az ellenzék, amely 40 ezer álszavazóról tett említést, ezért megismételt választás kiírását követelte. Aleksandar Vucic elnök mindeközben arról beszélt, hogy sosem volt ennyire tiszta választás Szerbiában. Ugyanakkor úgy látszott, az SNS a belgrádi választás megismétlésére kényszerül, mert a szocialistákkal együtt is éppen lemaradt az abszolút többségről a belgrádi városházán. A mérleg nyelvét képező, a különféle összeesküvés-elméleteket terjesztő egykori tüdőgyógyász, Vladimir Nestorovic által alapított Mi – A nép hangja jelezte: az Európa-párti ellenzékkel semmiképp sem áll össze, de a kormányzó pártot is csak akkor segíti, ha teljesíti követeléseit. Nestorovicék azonban olyan feltételekkel álltak elő, amelyeket Vucicék nyilvánvalóan sosem teljesítettek volna, ezért a megismételt választás látszott a legvalószínűbb opciónak.

A Nestorovic-féle csoport egyik tagja, Aleksandar Jerkovic volt parlamenti képviselő, jelenleg belgrádi tanácsos állítólag hajlana arra, hogy csatlakozzon a kormányzó többséghez. S minden jel szerint nem csak ő. Toma Fila, a szocialisták polgármesterjelöltje azt állította, csatlakoznának hozzájuk „egyes tanácsosok" Nestorovicék listájáról. Jerkovic egyébként nem tartozik a Mi – A nép hangja alapítói közé – jegyzi meg a Danas napilap –, hanem egy amúgy teljesen jelentéktelen mozgalom elnöke, csak Nestorovicék listáján indult.

Ha az Aleksandar Sapic polgármester által fémjelzett városházán maradna az SNS–SPS-többség, az igen rossz hír lenne az ellenzék számára, mert azt is jelentené, hogy egyik célját sem érte el. A Szerbia az Erőszak Ellen szövetség a szerb alkotmánybírósághoz járult a választási eredmény megsemmisítéséért, ám kizárható, hogy a taláros testület szembemenne Vucic pártjával. Ezt követően a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bíróságához fordulnának jogorvoslatért, de e fórumon várhatóan több évet vesz igénybe, míg a testület ítéletet mond. Szintén rossz hír az Európa-párti ellenzéknek egyrészt az, hogy az Európai Bizottság nem állt nyíltan mellé az elcsalt választás kérdésében, másrészt pedig, hogy januárban egyelőre nem sikerült újraindítani a kormányellenes megmozdulásokat.

2 mandátum hiányzik a kormánykoalíciónak ahhoz, hogy többségbe kerüljön Belgrádban

> Az elnöknek minden jel szerint sikerül meggyőznie a Mi – A nép hangja nevű formáció pár képviselőjét, hogy csatlakozzanak a kormánytöbbséghez.

Közben további találgatások látnak napvilágot az új kormány összetételéről. Aleksandar Vucic elnök még korábban reményét fejezte ki, hogy március 15-ig megalakul az új kabinet, de még egyelőre arról sincs döntés az SNS-ben, ki legyen Ana Brnabic ügyvezető miniszterelnök utóda, amint az is kérdéses, kit jelöljenek a parlament elnökének. Ez utóbbi tisztségre esélyesnek tartják Nikola Selakovic munkaügyi minisztert, Vladimir Orlicot, a parlament jelenlegi elnökét, valamint magát Brnabicot, akit e poszttal kárpótolna Vucic a kormányfői tisztségről való leváltásáért.

A Danas szerint a miniszterelnöki szék két várományosa Milos Vucevic védelmi miniszter és Sinisa Mali pénzügyminiszter. Érdekes lábjegyzet, hogy szerdán Vucic elnök közös fényképen pózolt Alex Sorossal, a Nyílt Társadalom Alapítványok elnökével Szkopjében, ahol nyugat-balkáni vezetők találkoztak amerikai és uniós diplomatákkal.

Pajzsként használhatták az ukrán hadifoglyokat

BELGOROD Oroszország emberi pajzsként használhatta az ukrán hadifoglyokat, hogy utánpótlást szállítson rakétarendszereihez – vetette fel tegnap az ukrán katonai hírszerzés szóvivője. Andrij Juszov továbbra sem erősítette meg, hogy 65 ukrán hadifogoly lett volna azon az Il–76-os orosz katonai szállító repülőgépen, amely szerda délelőtt, Moszkva állítása szerint ukrán rakétatalálat miatt zuhant le. De azt megerősítette, hogy aznapra fogolycserét terveztek. Kijevi katonai források korábban azt mondták az Ukrajinszka Pravdának, hogy a repülőgépen Sz–300-as légvédelmi rakéták voltak, amelyeket Oroszország rendszeresen használ a Harkivi terület elleni támadásokra. A Szabad Európa (RFE/RL) ukrán szolgálatának nyilatkozva Juszov felvetette, hogy mind az Sz–300-as rakéták, mind az emberek a fedélzeten lehettek.

Dmitro Lubinec ukrán ombudsman közölte, hogy az ENSZ-hez és a Nemzetközi Vöröskereszthez fordul, hogy segítsenek kideríteni, mi történt. Juszov hangsúlyozta: a nemzetközi jog normái azt diktálják, hogy a hadifoglyokat fogva tartó állam felelős a biztonságukért, így a foglyokat katonai repülőgépen szállítani tilos.

FOTÓ: AFP

Az orosz és az ukrán fél egymás felelősségét firtatja a becsapódás után

Juszov azt sem zárta ki, hogy az orosz hadsereg véletlenül lőtte le az Il–76-os gépet egy ukrán drón célbavételekor.

Az orosz hatóságok a lezuhant gép mindkét fekete dobozát megtalálták, de kérdéses, hogy kiértékelésükhöz Moszkva odaenged-e független vizsgálókat. Telegram-csatornáján Zelenszkij ukrán elnök azt írta, ragaszkodni fognak a baleset nemzetközi kivizsgálásához. Dmitrij Peszkov, a Kreml szóvivője áttételesen elutasította a követelést. „Ha a kijevi rezsim bűneinek nemzetközi kivizsgálására gondol, akkor egyértelműen szükség van erre" – mondta. Arra nem tudott magyarázatot adni, hogy Kijev miért lőtte volna le a saját katonáit szállító gépet. Tisztázásra vár még az is, hogy a lezuhant Il–76-os honnan érkezett, mi volt a járatazonosító száma, fegyvereket szállított-e, és milyen irányba tartott a rakétatalálat előtt. Az ukrán vezérkar szerint az adott időszakban több orosz katonai szállítógép leszállását is észlelték Belgorodban, s ezt a Harkiv és más ukrán városok elleni orosz rakétacsapásokkal hozták összefüggésbe. Leszögezték: további lépéseket tesznek a hordozóeszközök megsemmisítésére.

Oroszország csütörtökre összehívta az ENSZ Biztonsági Tanácsának rendkívüli ülését az incidens megvitatására.

HARSÁNYI GYÖRGY

A lelőtt Il–76-os tisztázatlan útvonala

A VChK-OGPU orosz katonai blog szerdán azt írta, hogy a repülőgép rövidddel a belgorodi repülőtérről való felszállás után zuhant le. Jablonovo falu, a becsapódás helyszíne Belgorodtól 65 kilométere északnyugatra található, ám a fogolycsere helyszíne a Belgorodi terület ukrajnai határán lett volna – írta a Vazsnije Isztorii orosz hírportál. Skrynka Pandori elemző szerint a lezuhant RA–78830-as számú repülőgép Egyiptomon, Szaúd-Arábián, a Vörös-tengeren és Iránon keresztül repült, Szíria közelében eltűnt a radarokról, majd Belgorod felett bukkant fel. „Minden jel szerint keletről hozott fegyvereket. Arra még semmi sem utal, hogy foglyok is lehettek rajta" – vélekedett az elemző.

Ennyit érsz

HARGITAI MIKLÓS

Vannak dolgok, amelyek fontosak a Fidesznek=a kormánynak=Orbán Viktornak, és vannak dolgok amelyek nagyon nem. Az utóbbiakból sok van (szűk érdeklődési körű, kevés dologhoz felszínesen értő, iskolát belülről utoljára a ’80-as években látott valakiről beszélünk), az előbbiekből pedig nagyon kevés. Emezeket onnan lehet felismerni, hogy – meglepő és minden előzetes feltételezésre rácáfoló módon – működnek. Ha összeszámolnánk, hogy mi az, ami Magyarországon működik, nem kellene hozzá talán még az egy kezünk öt ujja sem. Működik például a propaganda: rendben, nem túl színvonalas, de az eredményeket hozza. Működik a közigazgatásban is minden, ami a hatalom újratermeléséhez kell. Esettanulmány 1.: lehet, hogy oltásidőpontot nem tudsz foglalni, de a pártközlemény az időpontfoglaló szisztémán keresztül atombiztosan eljut hozzád. Működik a közpénzelosztási és -visszaosztási rendszer; alighanem ez a NER csúcsterméke, ez működik a legtökéletesebben (azaz nyilvánvalóan ez érdekli a legjobban a Fideszt=a kormányt=Orbán Viktort). És nagyjából a sor végére is értünk. Mi van még? A foci? Vagyis hogy a világ pénzéből összevásárolt középkategóriás focisták karcolják a nemzetközi átlag alját? (És még azt sem mindig, lásd Videoton.) Utánpótlásunk nincs, magyarokat játszató, de az európai porondon is meccsképes klubcsapatunk nincs, a válogatottat a valamilyen úton-módon időben külföldre jutott kitántorgók viszik a vállukon – szóval maradjunk annyiban, hogy a magyar labdarúgás nem működik, minden bizonnyal azért, mert a gondosan ápolt látszat ellenére nem is annyira fontos. Oktatás, egészségügy, környezetvédelem...? Ne tréfáljunk.

Hogy az adófizető állampolgár ideje, közérzete, tisztelete (!) hol van ezen a prioritási listán, azt a napokban a napelempályázat alkalmából lehetett lemérni, amikor nemcsak a pályázati oldal omlott össze – egyébként menetrendszerű módon, papírforma szerint –, hanem a teljes Ügyfélkapu, vagyis az egész e-közigazgatás is, attól, hogy 15 ezer ember egyszerre próbálta meg használni. Esettanulmány 2.: Indiában 1 milliárd ember szavaz elektronikusan. Esettanulmány 3.: Spanyolországban is van támogatott napelemprogram, bárki ott élő kaphat napelemet, akár külföldi is; a „pályázás” nagyjából egy percig tart – a nevet, a mailcímet, a telefonszámot meg a havi áramfogyasztást kell beírni, a többit a kiválasztott kivitelező intézi. Így néz ki, ha egy államnak valóban fontos a jövő, meg az ember, ami/aki mégiscsak a fő célja kellene hogy legyen bármilyen állami intézkedésnek.

Mint mondtuk, idehaza olyan nincs, hogy nem megy át a pártpropaganda az időpontfoglaló rendszeren – mert ha netán megakad, annak nyilván súlyos következményei vannak. Annak, hogy a Napelem plusz pályázatnál, ahogy előtte az összes többinél is, gyakorlatilag lefagyott a magyar állam, nem lesz semmilyen következménye – se személyi, se szervezeti, se technikai. Kedves magyar állampolgár, szokj hozzá: ennek a hatalomnak ennyire számítasz, ennyit érsz. És emlékezz majd rá, amikor legközelebb szavazol!

JEGYZET

Batka Zoltán

Poli pedó

Ha egyszer változik a pixis Magyarországon, az új hatalom első lépésének javaslom a politikai pedofília betiltását és szigorú büntetését. Nem Kaletáról beszélek, de az is beteg, amikor a politikus bölcsődét-óvodát-kisiskolát látva leküzdhetetlen hajlamot érez, hogy berontson és behemperegjen a gyerekek közé, agyonszelfizze, fotózza magát velük. Ezer képről túl jól ismerjük már a gyalázatot, amikor kormánypolitikus saját politikai egyháza ministránsaivá kényszeríti a kiszolgáltatott kicsiket: a képviselő úr egy halom fotón gyerekekkel bájolog, matyóruhás kisiskolás kölykök tartják neki a tűző napon vagy éppen esőben a nemzeti színű szalagot az uniós pénzből épült sertéshízlalda átadóján. Vagy mint most Gyulán történt, ahol azért parancsoltak ki több száz tizenévest, hogy a közmédia vágóképein legyen tömeg, amikor Novák Katalin a gyulai várhoz érkezik. Mivel amúgy a franc se ment volna a reggeli fagyba megnézni a nemzet Holle anyójának megtett pártalkalmazottat.

A legtisztább egyszer és mindenkorra megtiltani, hogy politikus és gyerek egy fotón szerepeljen. Jogilag nem lehet kizárni, hogy Novák nem politikai pedofil, hanem csak buta, mint a fagyott térkő, elhitte, hogy ő Azahriah közjogi megfelelője, azért álltak haptákban a gyulai tinik százai, hogy ha csak pár percre is, de láthassák. Fővárosi luxuséletében már elfelejtette, hogy mit jelent vidéken, ha a polgármester úr nyomatékkal ajánl valamit a tőle függő iskoláknak. A háromgyerekes anyának az sem tűnik fel, hogy a szülőket a franc se kérdezte, akarják-e, hogy gyereküket téli csendéletté varázsolja a Sándor-palota fagytündére.

A politikai pedofília betiltása nemzetegyesítő cél. Egy rezsim sem tartott örökké, ez sem fog. A ma fideszesei is ébredhetnek arra, hogy szívének kevésbé kedves pártkáder okoz majd az ő kölykeiknek, unokáiknak egy kiadós bronchitist, vagy rosszabbat.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

CSINÁLD MAGAD!

SZABÓ ZSOLT

Választ és megmarad

A nagypolitika egyre inkább hitbizományként kezelte a települési vezetőket, szinte általánossá vált a korrupció, a helyi érdekek helyett a pártpolitika került előtérbe.

Jóval nagyobb a tétje a júniusi önkormányzati választásnak, mint gondolnánk. Természetesen az ellenzéknek fontos a pozíciók megőrzése, és bár az előjelek nem biztatók, vélhetően ez lesz az egyik utolsó alkalom bebizonyítani, hogy az 1990-ben létrehozott önkormányzati rendszer nem felesleges. A bizonyításhoz nem is kellene más, mint feladni, de nem az elveiket, ha vannak olyanok, hanem belháborúikat, kisded pártpolitikai játékaikat.

Harmincnégy esztendeje kisebbfajta csodával ért fel, hogy a több évtizedes, szovjet–orosz típusú, az állampárt vagy pártállam meghosszabbított karjaként működő tanácsrendszernek egyszer és mindenkorra vége lett. Csaknem 3200 település, főváros, nagyváros, kisváros és falu lakossága élhetett a lehetőséggel az év őszén megtartott – akkor kétfordulós – önkormányzati választáson, hogy „mindenki kezébe vehesse saját sorsának alakítását”.

A „mézeshetek” elmúltával előjöttek az árnyak is. Nem azzal volt baj, hogy immár többpárti emberek lettek polgármesterek, alpolgármesterek, tanácsnokok, képviselők, hanem hogy a nagypolitika egyre inkább hitbizományként kezelte a települési vezetőket, szinte általánossá vált a korrupció, a helyi érdekek helyett a pártpolitika került előtérbe, ami idővel sok helyen a fejlődés gátjává vált, s maradt a mai napig, tisztelet a kivételnek.

Már a Gyurcsány-korszakban is megjelentek olyan hangok, hogy „túl sok” az önkormányzat, az Orbán-kormány pedig egyenesen satuba szorította a településeket. Szisztematikusan vonta el az önkormányzati jogokat és feladatokat, az iskolákat, kórházakat, most a szakrendelőkön a sor, s ha mindez folytatódik, az önkormányzatok mehetnek a lecsóba. Az ellenzéknek mégis érdemes lenne a megmaradást választania, mert minden baj ellenére az önkormányzatiság a demokrácia egyik alappillére, ami nélkül belőlük és belőlünk is alapanyag lesz a lecsóhoz. Forduljanak a választókhoz, megunt ígéretek helyett világos, konkrét cselekvési tervvel, önálló ötletekkel! Mit veszthetnek ők, és mit veszthetünk mi, mindnyájan?

Madártej, hótojás, világbéke

TÜZES LÓ

DOROS JUDIT

Van valami megnyugtató a madártejben. Mintha kijelölné az elcsendesülés idejét, legyen odakint akár ködös, nyálkás, büskomor idő, szélvihar, hóesés, vagy épp olyan, mint a mostani, hirtelen felélénkült napsugarakkal, bogyókat csipegető verebekkel, a fűcsomók közül itt-ott már kibukkanó levélhajtásokkal.

Ezt az édességet talán egy téli, vidám, de zúzmarás napon találták fel. A nap bágyadtan élénk színét tükröző sűrű folyadék, s a benne úszó, vakítóan fehér habgaluskák közösen emlékezetnek az évszakok mindig visszatérő változására. A remegős habgomolyok, a róluk időnként leváló habfoszlányok, – sőt, ha vannak porcicák, nosza, legyenek hát habcicák is! – akár a hópihék, hógolyók, úgy merülnek el a nyár melegét idéző, sárga tengerben, hogy egyszerre érezzük magunkat a didergős, magas hegyekben, s egy toszkán kisváros élettel teli teraszán, alkonyatkor.

„Szedjük porcelán edénybe, hűtsük jégen, majd porciózzuk tálkákba! Reszelhetünk rá pici szerecsendiót, megszórhatjuk fahéjjal, vagy rumba áztatott mazsolával is.”

A madártejet nem lehet kapkodva enni. Polgári konyhát vivő apai nagyanyám szakácskönyvében, amit kézzel írt, szép, jobbra dőlő, kissé reszketeg betűkkel, nemcsak az elkészítés, de a tálalás elegáns módja is olvasható. „Szedjük porcelánedénybe, hűtsük jégen, majd porciózzuk tálkákba! Reszelhetünk rá pici szerecsendiót, megszórhatjuk fahéjjal, vagy rumba áztatott mazsolával is.”

Nemzetközi desszert ez, igaz, nevében itt-ott különbözik. Hazai és román elnevezése egészen az ókorig vezethető vissza, akkoriban hívták a krónikák szerint a vágyott, a szélesebb rétegek számára elérhetetlen, drága luxusédességeket a madarak tejének. Franciaországban úgy illetik: tojás a havon – oeufs á la neige –, de mondják úszó szigetnek is – ile flottante – ,s így ismerik az angolok – floating islands – a spanyolok – isla flotante – is. Az osztrákok kanáritejként jelölik – Kanarimilch –, míg a németeknél hótojást – Schnee-Eier – kér az, aki erre a desszertre vágyik.

Elkészítése egyszerűnek tűnik, elrontani mégis könnyű. Van, aki biztosra megy, s a sűrítést nem a tojás sárgájára bízza, hanem keményítővel, netán lisztes habarással oldja meg. Ám a végeredmény ilyenkor nem az a selymes, megnyugtatóan lágy, a kanalat paplanként bevonó, kifinomultan komplex, édes íz, helyette inkább afféle előre gyártott, folyékony vaníliapuding, elrontott angolkrém bolyong a tálkánkban. Van, aki mazsolát, pörkölt mandulát szór a habra, más egyszerűen, tisztán, flancok nélkül szereti. Akad, aki langyosan kanalazza, más csak jégbe hűtve kívánja. A galuskák szaggatására is többféle út létezik, a szabályos, két evőkanállal oválisra formázottól egészen az eklektikus, olvadó gleccserekre hasonlító labdacsokig. Szülővárosomban emblematikus ételt kreáltak az alapmotívumokból: az egri gömbpalacsintához klasszikus diós alapra helyezett féltenyérnyi kifőtt tojáshabot öntenek nyakon a sűrű, édes, vaníliás tojássodóval.

Legtalálóbb nevét a minap mégis az ország egyik eldugottabb szegletében, egy észak-magyarországi kisváros ikonikus éttermében leltük fel. Ott világbékének nevezik.

Lefelé a pincelépcsőn

TIBOR TAMÁS,
az Országos Sporthivatal volt elnöke, testnevelő tanár, labdarúgó-szakedző

Először nem akartam hinni a szememnek, amikor magyar csapatot keresgélve, már-már reményt veszítve, nagyítóval kezdtem nézegetni az UEFA aktuális klubcsapatranglistáját. A dokumentum köztudomásúan nem hasra ütve, hanem szigorúan a nemzetközi eredményességre támaszkodva, rigorózus matematikai megalapozottsággal készül. E közleményben mindig a legutóbbi öt esztendő nemzetközi teljesítményét mérlegre téve állítják ki a bizonyítványt, állapítják meg az aktuális sorrendet, következésképp több mint sejtetik az uralkodó tendenciát.

Mindez egyebek közt azt is lehetővé teszi, hogy korrekt módon összehasonlíthassuk, helyére tehessük a legutóbb felmutatott magyar klubfutball-teljesítményeket. Például összevethetjük az azonos vagy az alacsonyabb lélekszámú, hasonló labdarúgó-tradíciókkal rendelkező országokéval. Vessünk egy gyors pillantást e beszédes kontinentális hierarchiára. Kiindulásként könyveljük el a Ferencváros 54. és a zöldfehérekhez legközelebb található magyar csapat, a Fehérvár 162., majd a Puskás Akadémia 245. és a Debrecen 268. helyét Európában. Szívfájdítás következik. A hozzánk hasonló lakosságszámú és futballmúltú Portugália a 19. Benficával, a 20. FC Portóval, a 35. Sportinggal, továbbá a 39. SC Bragával villoghat.

A válogatott együttesekről se feledkezzünk meg! Az előbbi felsorolás után nem csodálkozhatunk a két ország nemzeti tizenegye közötti húszas nagyságrendű (7–27.) európai ranglistakülönbségen sem. Félreértés ne essék, nem a mi javunkra! Első pillantásra talán megmagyarázhatatlannak tűnik a lemaradásunkat fémjelző, vaskos eltérés. Annál is inkább, mert kevesebb fiúgyerek cseperedik ebben az óceánparti országban, mint nálunk. Az sem valószínű, hogy a luzitánok női miniszterelnöke az igazolt labdarúgómúlttal rendelkező magyar elöljárónál jobban kedvelheti, támogathatja és értheti a futballt.

Az okokat tovább keresgélve nem lehet elhessegetni a gyanút, hogy ott valószínűleg jobb képzésben részesülhetnek a labdát rúgni szándékozó gyerekek, fiatalok, miként értelemszerűen az őket felkészítő edzők is. Ez szoros összefüggésben lehet a náluk zajló edzőképzés korszerűbb voltával, a nemzetközi mércéhez igazított, a minőségi munkát kikényszerítő ösztönzőrendszerrel. Továbbá, bizonyára nem utolsósorban a politikai, politikusi beavatkozási kísérletek távol tartásával, a szakma és az utánpótlás-nevelés kétségbevonhatatlan, civil függetlenségével, primátusával.

Hazai teendőink egy része a fentiekből automatikusan adódhatna. Megvalósításukra jelenleg esély sincs, hisz a hatalommal, a politikával ismét egészségtelen közelségbe került labdarúgásunk kizárja a szükséges objektivitást, ezáltal a hatékony gyógymódot is. Legyünk tárgyilagosak, ez nem először fordul elő hazánkban. Nem utólagos felmentésként jegyzem meg, hogy az átkosban az e szférában tevékenykedők a jelenleginél jóval kisebb társadalmi ráfordítással állították elő az összehasonlíthatatlanul magasabb színvonalú futballterméket.

Már várom a hivatalos reagálást, miszerint a mostaniak a jobbak, hisz ha például sajátos megközelítéssel összeadjuk a nemzetközi szövetség által megállapított helyezésszámokat, toronymagasan felülmúljuk számos, gondosan kiválasztott rivális csoport összmutatóját. De térjünk vissza a tréfa világából a valóság talajára. Lássuk be, ma már végképp nem elégséges a szakadt, pecsétes, ódivatú, lötyögő magyar focimellény foltozgatása, folyamatos újragombolgatása, tessék-lássék tisztogatása. Új, jobb minőségű alapanyagra, divatos szabásmintára, külföldön is eladható termék készítésére képes hazai mesterekre lenne szükség.

A hatalommal, a politikával ismét egészségtelen közelségbe került labdarúgásunk kizárja a szükséges objektivitást, ezáltal a hatékony gyógymódot is.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

VICTOR ANDRÁS
ny. főiskolai tanár

Szelektív családbarátság

Csák János minisztertől (Kulturális és Innovációs Minisztérium) megkérdezték, hogy tényleg tervezik-e a családi pótlék megszüntetését. Ezt válaszolta:

„Ha valaki csak segélyen él és nem a munkaerőpiacról, azt nem tartjuk jó iránynak."

Kérdések zakatolnak bennem:

1) Meg tudná-e valaki mondani, hogy ugyan miért ehhez a minisztériumhoz tartozik a családi pótlék ügye? Jó helyen van? Kulturális kérdés lenne? Vagy innováció kell hozzá?

2) Ugye egyetértünk abban, hogy a miniszter nem válaszolt a kérdésre? Vajon „kulturális" viselkedés ez vagy inkább ebben jelenik meg a miniszter „innovációja"?

3) Ugye egyetértünk abban, hogy a miniszter válaszmondata önmagában tulajdonképpen igaz, de ha nem önmagában nézzük, hanem a valóságba ágyazva, akkor cinikus és érzéketlen?

4) Lehet, hogy a miniszter kimondatlanul is a sokgyerekes, nyomorban élő cigány családokra utalt? És vajon gondolt-e közben a sokgyerekes, nyomorban élő nem cigány családokra is?

5) Mit szól mindehhez a Nagycsaládosok Országos Egyesülete? Vagy ők csak a konszolidált helyzetben lévő nagycsaládokat képviselik?

6) Szabad-e gyerekek alapvető szükségleteinek biztosítását kockáztatni azért, mert a szüleik – akár saját hibájukból, akár kényszerűségből – nem a „munkaerőpiacról" élnek?

7) Nem lehetséges-e, hogy a miniszter úgy gondolja, hogy a gyermekeit otthon nevelő anya 24 órás szolgálata nem tekintendő olyan munkának, amiért „pénz is jár"?

8) Igazam van-e abban, hogy a magát „családbarátnak" deklaráló kormány „családbarátsága" bizony igencsak egyoldalú és szelektív?

9) És igazam van-e, amikor azt mondom, hogy ez a gondolkodásmód távol van a krisztusi értékrendtől, s csak hamis máz rajta a keresztény értékekre való hivatkozás?

„Irgalmasságot akarok, nem áldozatokat!" (Máté 9,13)

„Ha valaki csak segélyen él és nem a munkaerőpiacról, azt nem tartjuk jó iránynak" – mondta Csák János.

Olvasóink leveleit a következő címre várjuk: **olvasoilevel@nepszava.hu**

Nyugodjon békében!

DR. MOLNÁR ZSOLT
országgyűlési képviselő, az MSZP pártigazgatója

Sokat vitázunk a politikában arról, hogy az államnak mi dolga van egy ember élete során; hogy egyén és közösség miként segítik egymást és mit várhatnak el a másiktól. Mi, baloldali patrióták általában is azt gondoljuk, hogy aktív, cselekvő, szolidáris államra van szükség, míg például a neoliberálisok és a kapitalista konzervatívok az élet dolgaiban többet bíznának a versenyre, többet az egyéni boldogulásra.

Amiben nem szokott vita lenni, az az élet eleje és vége. Ép ésszel, ép lélekkel senki sem állíthatja, hogy az államnak ne lenne dolga a bölcsőnél és a sírnál. Hiszem, hogy a születés és a halál idején nem is a cinizmus, csak a nemtörődömség állít elő mégiscsak embertelen helyzeteket. Hogy mire gondolok?

Képzeljenek el egy házaspárt, akik kis nyugdíjjal, de annál nagyobb szeretetben élnek egy kistelepülésen – mindaddig, míg a feleség meg nem hal. Az özvegy férfi tisztességben eltemetteti az erre félretett pénzükből a feleségét. Az elkövetkező években rendszeresen kijár a temetőbe, gondozza a sírt, visz rá virágot a kertből. Mikor nem látják, talán halkan „beszélget" is a feleségével. Kell a lelkének, hogy látogathassa élete párjának örök nyughelyét.

Mind azt akarjuk, hogy elhunyt szerettünk valóban békében nyugodjon. Ezért nyújtok be törvényjavaslatot arról, hogy az állam meghatározott esetekben az újraváltási díj felét fizesse ki a jogosultak helyett.

Míg ki nem derül, hogy nem is örök az a nyughely. A temetési hely feletti rendelkezési jogot ugyanis időről időre újra meg kell váltani. Ha pedig a példánkban szereplő bácsinak a kis nyugdíjából erre nem telik, ha a rezsi, a gyógyszerek és élelmiszerek megugró árai mellett nem tudott erre félretenni, akkor azt a temetési helyet hatóságilag felszámolják, és komoly pénzért újrahasznosítják. A jogi szakkifejezések mögött az az ép ésszel felfoghatatlanul szörnyű folytatás húzódik, hogy a bácsi hiába kéri, hogy a sírt, amihez éveken át kijárt, hagyják meg, ne pusztítsák el – ha nem fizet, akkor elbontják, idővel mást temetnek oda.

Magyarország nem ilyen szegény és nem ilyen cinikus. Azt akarom hinni erről a közel tízmillió emberről, hogy ennél jobbak vagyunk, és mind azt akarjuk, hogy elhunyt szerettünk valóban békében nyugodjon.

Ezért nyújtok be törvényjavaslatot arról, hogy az állam meghatározott esetekben az újraváltási díj felét fizesse ki a jogosultak helyett. Ott, ahol ezt kérelmezik, és az érintett családban az egy főre eső jövedelem nem éri el a szociális vetítési alap (ez jelenleg mintegy 28 500 forint) négyszeresét. Különös méltánylást igénylő esetben pedig támogassuk a díj 75 százalékával a hozzátartozót a temetési hely megváltásában! Ne engedjünk abból, hogy elhunyt magyar honfitársunk mindaddig békében nyugodhasson, míg van, akinek ez fontos, aki emlékezni akar az elvesztett családtagra. Egészen biztos vagyok abban, hogy az eljövendő magyar költségvetések egyensúlya nem azon múlik, hogy ezekkel az 50-75 százalékokkal biztosítjuk: a magyar föld valóban végső nyughelye azoknak, akik komolyan vették, hogy „itt élned, halnod kell".

A javaslatom másik fele „technikaibb", de ugyanolyan fontos. A fenti példában ugyanis akkor is elveszhet a temetési hely feletti rendelkezési jog, ha a bácsi ugyan tudna érte fizetni, de erről a feladatáról túl későn próbálják értesíteni – vagy ha a bácsi elhunyt, és a feladat az (ismeretlen) örökösökre maradna. Ezért azt szeretném, hogy az üzemeltető időben, a rendelkezési jog időtartamának lejártát megelőző naptári év október 31. napjáig levélben tájékoztassa az eltemettető személyt a rendelkezési jog lejártának időpontjáról, jogkövetkezményeiről és a temetési hely feletti rendelkezési jog újraváltásának feltételeiről. Továbbá már az ilyenkor használatos nyilvántartó könyv tartalmazza a törvényes öröklés rendje szerint soron következő közeli hozzátartozók nevét, ellenőrzött lakcímét is, és az eltemettető halála esetén az üzemeltető az itt megjelölt, soron következő közeli hozzátartozót tájékoztassa.

Az MSZP ellenzéki pártként természetes szereplője a politikai csatáknak. Patrióta baloldali politikusként alapvető politikai kérdésekben szükségszerűen mást gondolok, mint a kormánypártok vagy az ellenzék jó része. Vitázunk is ezeken. De hiszem, hogy vannak kérdések, ahol elég annyit tudni a másikról az egyetértéshez, hogy ő is ember, ő is magyar, és ő is azt szeretné, hogy legyen idehaza az emberiességnek egy minimuma, amiből nem engedünk. Például az a konszenzus, hogy minden elhunyt szerettünk, akkor is, ha az utána maradók szegények, igenis nyugodjon békében!

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

Pöttyös Panni-kiállítás

Hetven éve kezdődtek Pöttyös Panni kalandjai, az évforduló alkalmából a Móra Könyvkiadó rajzpályázatot hirdetett. A kiválasztott alkotásokból kiállítás nyílik a Deák17 Galériában február 5-én. NÉPSZAVA

Rába Roland Budaörsön játszik

Február 24-én mutatja be a Budaörsi Latinovits Színház Tennessee Williams A vágy villamosa című művét, a darab főszerepeit Takács Katalin és vendégként Rába Roland alakítja. NÉPSZAVA

Bécs Kismartonban

A bécsi klasszikus zene remekei hallhatók a kismartoni Esterházy-kastélyban: az idei classic.Esterhazy sorozaton Haydn, Mozart, Schubert, Beethoven művei hallhatók. Március 15. és 17. között rendezik meg a Quartetto Plus vonósnégyes-fesztivált. NÉPSZAVA

Eltalálni a megfelelő pillanatokat

FILM Gyönyörű, fekete a humora, vizuális megoldásai vakmerőek, az operatőri munka észveszejtő, a színészek csodálatosak, a rendezés ámulatba ejtő – ilyen Jorgosz Lanthimosz tizenegy Oscar-díjra nominált műve, a Szegény párák. A kétszeres Oscar-jelölt operatőr, Robbie Ryan a Velencei Nemzetközi Filmfesztiválon adott exkluzív interjút a Népszavának.

CSÁKVÁRI GÉZA
VELENCE

FOTÓ: SIXTEEN FILMS 2019/JOSS BARRATT

A Szegény párákat Magyarországon forgatták. Nézve a különböző városi jeleneteket először az volt a benyomásom, hogy Budapestet látom, aztán elbizonytalanodtam, hogy mégsem.

Érdekes ugye? Budapest kézművességének alapjegyeit láthatta meg. Egyetlen speciális helyszín volt, melyben budapesti belső teret használtunk, mert a büdzsé limitjei miatt egyszerűen nem engedhettünk meg magunknak több díszletépítést, pedig Jorgosz elképzelése az volt, hogy minden egyes helyszín általunk elképzelt, megálmodott és megvalósított őrültség. Aztán idővel külsőket is használtunk egy kicsit, ezeket a felvételeket kibővítettük Alfie házának egyik miniatűrjének a megépítésénél. Szóval ott van Budapest a helyszínekben, mint valamiféle alapgenetika. De erről a díszlettervezők tudnának napokig mesélni.

A Szegény párák vizuálisan nagyon érdekes, mert néha fekete-fehér, néha pedig túlszínezett képkockákkal játszik. Olykor pedig még a halszemoptika perspektíváját is beveti.

Rengeteget dolgoztunk a film előkészítésén, így mindig sokféle módon forgattuk a dolgokat és az objektívek kiválasztását. Rengeteget teszteltünk, és végül három-négyre csökkentettük az objektívek számát, amelyeket minden jelenet rögzítéséhez használtunk. Tehát olyan nyelvet akartunk létrehozni az egyes jeleneteken belül, ami végül egységessé válik az egész filmben. Szinte minden jelenetben van egy-egy elem az egyes objektívekből. Volt Jorgosz fejében egy lencseválasztási nyelvezet, és a filmben rengeteg a közelítés. Sokan valamiért nem ismerik vagy kifejezetten nem szeretik ezt a vizuális trükköt, ami számomra érdekes. Lehet, hogy azért, mert az emberi szem nem képes erre a mozgatásra.

> Ha Jorgosz mellett bármilyen hibát elkövetek a zoomolásban, az a felvétel semmissé válik, és lehet mindent újrakezdeni. Szóval egy kicsit próbáltam a zoomjátékomat fejleszteni a forgatás előtt

Úgy tudom, hogy operatőr-iskolák kifejezetten amatőrnek, civilnek tartják ezt a módszert.

Ha ez az iskola Amerikában van, akkor biztos. De sem Jorgosz, sem én nem abból az iskolából érkezünk. Ami a referenciákat illeti, sok Rainer Werner Fassbinder-filmet nézett meg együtt velem, és a zoom ezekben az alkotásokban fenomenális. A zoom olyan dolog, amit egyszerűen nem veszel észre. De ez azért van, mert nem igazán látod meg, hacsak nem vagy operatőr vagy rendező. Nem olyan extrém, mint például egy halszemoptikával felvett szcéna. Sőt sokszor be is csap, mert azt hiszed, hogy ez egy kameramozgás – ez pedig nemhogy megengedett, hanem kötelező Hollywoodban –, pedig valójában csak egy zoom. A filmben rengeteg felvételben kellett hirtelen „közelítenem". Operatőri szempontból ez elég nagy kihívás volt, mert jól kellett tudni eltalálni a megfelelő pillanatokat. Mindeközben a színészek elég intim dolgokat csináltak. Rengeteg dolog történik a kamera előtt. Mire is kell fókuszálni? Hova helyezed a szempontot? Ez az igazi operatőri feladat. Így ez egy kicsit nagyobb nyomást jelent, mint ha sportfotós lennék: a gólvonalra koncentrálok, és megnyomom a gombot, amikor odaér a labda. A sportfotós nem akar mozogni, mert nem akarja elveszíteni a felvételt – ez csupán koncentráció kérdése. Ha Jorgosz mellett bármilyen hibát elkövetek a zoomolásban, az a felvétel semmissé válik, és lehet mindent újrakezdeni. Szóval egy kicsit próbáltam a zoomjátékomat fejleszteni a forgatás előtt.

Igaz, hogy a forgatás előtt három héttel döntött úgy a rendező, hogy lesznek fekete-fehér jelenetek? Holly Waddington jelmeztervező azt mondta, hogy ezért színdramaturgiát kellett váltania.

Igen, de ilyesmire számítani kell Jorgosznál, akiről köztudott, hogy imádja a fekete-fehér színvilágot. Sokat gondolkodott, hogy mely jelenetek lehetnek legerősebbek a szürke árnyalataival, és amikor eldöntötte, átvitte a dolgot a producereknél. Ezeket a részeket fekete-fehér filmnyersanyagra forgattuk, ez a leggyönyörűbb képekre képes anyag, amire forgatni lehet. Sokkal több kontrasztot lehet használni a megvilágításban, így talán kicsit közvetlenebbek voltunk a világítással ebben a tekintetben. Volt egy technikai probléma, ami teljesen megzavart minket, és nem tudtunk rájönni, hogy mi a baj. Volt egy fémdarab az analóg kamerában, ami visszatükröződött, így amikor a fény visszaverődött, átjött a filmnegatív mögötti részről, és ez furcsa glóriaeffektust eredményezett. Nagyon furcsa fakó fény volt, amiről egyáltalán nem tudtuk, hogy honnan származik. Azt gondoltuk, hogy ez nem jó. Kétségbe voltunk esve. De látva a filmet most azt mondom, ezek a furcsaságok hozzáadnak a képi világhoz.

Elképesztő, hogy Jorgosz Lanthimosz mellett Ken Loachnak is állandó operatőre, akinél kifejezetten dokumentarista stílusban kell képsorokat rögzítenie.

Hát, ő egy igazi tényfeltáró alkotó, nem igaz? Mindkét világot nagyon élvezem. Jól érzi, a két stílus épp a két véglet. Azt hiszem, egy Ken Loach-filmnél az ember mindennap tudja, hogy mit fog csinálni, amikor bejön a setre. Szóval egy kicsit rutinosabbnak gondolhatod magad. Tudom, hogy mi fog történni. Én meg csak álldogálok, és élvezem a dolgot. Ez kellemes módja annak, hogy eltöltsem a napot, és csak arra kell ügyelnem, hogy makulátlanul egyszerű legyek – teszem hozzá, ez is számos kvalitást igényel egy operatőrtől. A rendelkezésre álló időt az összehangolásra kell szánni. Fegyelem! Ez a legjobb szó. Jorgosz mellett viszont sokkal több kreativitásra van szükség, mivel mindig sok dologgal zsonglőrködünk egyszerre. Szóval sokszor hullafáradtan mentem haza, de miután aludtam egy kicsit, alig vártam, hogy visszamehessek és kezdjem a következő napot. Rengeteg zárt díszletet csináltunk, így nagyon kis stábbal forgattuk a hálószobai jeleneteket. Folyamatosan változtatni kellett. A napok elrepültek, de ez jó, mert felélénkíted magad a kreatív őrülettel. Ken filmjei kicsit tovább tartanak lélekben és fizikálisan is, ellenben mivel ő már igencsak idős, nem igazán szereti a hosszú napokat, így mindig hazaérek vacsorára. Mindkettőjük világát szeretem.

Kérdezhetem az intim jelenetek esztétikájáról? Olyan sokat látjuk Emma Stone-t meztelenül, hogy az még nézői oldalon is zavarba ejtő.

Nem túloz egy kicsit? Bár igaz, a filmben nincs semmi rejtegetnivaló, és ebben Emma Stone teste is fontos szerephez jut. Látom, elpirult!... Komolyra véve: nyilvánvalóan vannak olyan perspektívák, amiket arra használunk, hogy a néző ne lásson minden részletet egy ilyen jelenetnél. A szexjeleneteket intimitási szakértő koreografálja, és a mozgásokra fókuszál. Az intimitás nem természetellenes, de az volt, ahogy a filmekben sokáig ábrázolták. Az viszont biztos, hogy a Szegény párák furcsa mű. Az intimitást mutatja meg tömegeknek, erre pedig kevesen vállalkoznak. Nem mellékesen nagyon kis stábbal, négy-öt emberrel forgattunk minden alkalommal, amikor a szexjeleneteket vettük fel.

NÉVJEGY

Robbie Ryan ír operatőr. Legismertebb munkái az Akvárium (2009), a Slow West (2015), az Amercican Honey (2016) és A kedvenc (2018). Utóbbi hozta meg neki az első Oscar-díj-jelölést a legjobb operatőri munkáért. Több mint kilencven projekten dolgozott, köztük játék- és rövidfilmekben, reklámokban és zenei videókban.

INFÓ

Szegény párák
Bemutatja a Fórum Hungary

Magyar kapcsolat

A Szegény párákat Budapesten forgatták, hazai koproducere Kemény Ildikó, és több száz magyar szakember dolgozott a filmen, köztük a berendező Mihalek Zsuzsa, aki James Price és Shona Heath látványtervezőkkel kapott közös Oscar-jelölést. Mihalek Zsuzsa olyan nemzetközi produkciókon dolgozott eddig, mint az Atomszőke, a Suszter, szabó, baka, kém vagy a Hellboy 2. – Az Aranyhadsereg. Magyar filmjei között megtaláljuk Tarr Béla két alkotását is: a Szenvedélyt és a Werckmeister harmóniákat.

FORRÁS: FÓRUM HUNGARY

LAPSZÉL

Pályázatot írt ki a Füge

FOTÓ: PÁVEL BOGOLEPOV

Pályázatot írt ki a Füge Produkció a Budapest Nagyregény fejezeteinek művészeti feldolgozására, nyilvános előadó-művészeti és összművészeti kezdeményezések megvalósítására. A projekt célja a főváros egyesítésének 150. évfordulója alkalmából a Budapest Brand gondozásában megjelent Budapest Nagyregény fejezeteinek élő, helyspecifikus produkciókban, művészeti akciókban, kulturális eseményekben, performance-okban történő feldolgozása. Mint írják, a felhívásra előadó-művészeti szervezetek, közösségek, független alkotók és alkotói csoportok pályázhatnak. Egy pályázó két pályázatot nyújthat be két általa választott, különböző fejezet szövegének feldolgozására. A pályázónak a Budapest Nagyregény egyik fejezetét kell feldolgoznia az eredeti írásmű szellemiségének közvetítésével, a fejezetben megjelenő kerületi helyszín(ek)en vagy ahhoz kapcsolódóan. Pályázni május 1. és szeptember 10. között Budapesten megvalósuló produkciókra lehet. A megpályázható maximális összeg projektenként nettó 2 millió forint. A beérkezett pályázati anyagokat szakmai zsűri értékeli. A pályázatok benyújtási határideje március 1-je. Február 9-én 15 órakor a Jurányi Házban pályázatíró workshopot tartanak, ahol bemutatják a pályázási felületet, és megválaszolják a pályázókban felmerülő kérdéseket. A pályázatokat várhatóan március 31-ig bírálják el. NÉPSZAVA

Independent Fesztivál a Kino Cafe Moziban

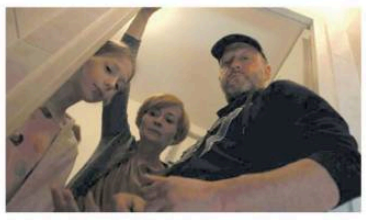

Február 9-én és 10-én várja a közönséget a Budapest Independent Film Festival a Kino Cafe Moziban. Az idei év válogatásában magyar és nemzetközi rendezők rövid- és nagyjátékfilmjei mutatkoznak be. Mint írják, a 2024-es Budapest Independent Film Festival 15 narratív és dokumentumfilmből álló programjában a független filmművészet gyöngyszemei kaptak helyet, amelyek diskurzusokat indítanak el, és kérdéseket vetnek fel. Az idei válogatás Zuzana Piussi A kiegyensúlyozatlan című alkotásával (képünkön) indul, amely humoros megközelítésből mutatja be az egyedülálló édesanyák mindennapi kihívásait. A második szekció a Magyar rövidfilmek, amely hat alkotásból áll. A fesztivál második napját Quen Wong Néhány nő című nagyjátékfilmje nyitja. A hét különböző műfajú rövidfilmet tömörítő Nemzetközi rövidfilmek programban nemzetközi tehetségek mutatkoznak be. MTI

Küzdelem az idővel

IFJÚSÁG Van, akinek nem kenyere a szép csendes elmúlás, és lehetőleg ki akarja facsarni az életből, amit még ki lehet – a nyolcvannégy éves Vika pont ilyen ember. Vika a varsói klubélet nagy kedvence, egy karizmatikus, extravagáns nagymama, akit körberajonganak fiatal fanjai, hiszen mindannyian olyan nagyit szeretnének maguknak, mint ő.

FORRÁS: BIDF

A dokumentumfilm több táncbetéttel teremt stilizált világot

ROSZNÁKY EMMA

Agnieszka Zwiefka nem először rendez dokumentumfilmet nővel a középpontban, a 2020-as Scars a Srí Lanka-i Tamil Tigrisek soraiban harcoló nőkről szólt, a 2014-es The Queen Of Silence egy siket roma lány életét követi, aki a bolywoodi fantázia világába menekül. A The Queen Of Silence volt az első olyan film, amely a dokumentumfilmes látásmódot musicalelemekkel kapcsolta össze, ez a módszer megjelenik a szóban forgó Vika, a DJ-nagyi (Vika!) című filmben is. Agnieszka Zwiefka remek videóklipeket komponált a dokuhoz, melyben az élemedett korú lemezlovas a főszereplő. A Vika, a DJ-nagyi a Budapesti Nemzetközi Dokumentumfilm-fesztivál (BIDF) A te titkod szekciójában versenyez.

A doku főszereplője öntörvényű, nem csupán az öregség íratlan szabályait nem tartja be, személyes hitvallást alakított ki, és mindent, ami attól idegen, igyekszik figyelmen kívül hagyni, de meddig lehet ezt megtenni? Bár Vika első látásra Varsó legvagányabb nyolcvanasa, az idő múlását azonban ő sem tagadhatja. A nyugdíjasklubokban nem igazán osztják létfilozófiáját, és ha falakba ütközik, Vika megoldásként más társaságot keres: szívesebben DJ-zik a Pride-on, ahol tárt karokkal fogadják, ahelyett, hogy a vele egyidőseknek bizonyítsa be igazát. „Inkább a fiatalokat figyelem, mert amikor rájuk nézek, úgy érzem, sok időm van még. Amikor az öregeket látom, arra gondolok, mennyi időm van még hátra” – vallja a filmben Vika.

A DJ-nagyi egészsége hirtelen romlani kezd, ám nem biztos, hogy saját családja körében is olyan népszerű, mint az éjszakai életben. Kiderül, hogy a DJ-nagyinak éjszakai munkája mellett nem jutott sok idő unokáira, gyerekeire, akik így igen ritkán keresik, Lengyelország legidősebb lemezlovasa évek óta özvegy, és egyedül él Varsóban, ez az igazság.

Agnieszka Zwiefka dokumentumfilmje tele van kérdőjelekkel; lehet benne rajongani Vikáért, de sajnálni is sajátos magánya miatt. Ez a kettősség állandó jellemzője a filmnek, habár a rendező saját bevallása szerint Vikához hasonlóan hisz abban, hogy sosem késő teljes életet élni.

A doku főszereplője öntörvényű, nem csupán az öregség íratlan szabályait nem tartja be, személyes hitvallást alakított ki, és mindent, ami attól idegen, igyekszik figyelmen kívül hagyni.

INFÓ

A Vika, a DJ-nagyi a BIDF keretében 29-én, 30-án és 31-én látható a budapesti Mammutban

Kulturálisan megújult a Szentélek téri aluljáró

HELYI ÉRTÉK A kerületi kultúra sokszínűségét hirdeti az 1-es villamos Szentlélek téri aluljárójában az az installáció, amely a Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat és a Hello Wood együttműködésében készült el – írja az óbuda.hu. A rideg aluljáróra ráfért az átalakítás, hiszen ez idáig nem tükrözte azt a kulturális kincset, amelynek a középpontjában áll: az alagút egyik oldalán a Zichy-kastély, a Fő tér, a Szentlélek tér, másik oldalán pedig a város legrégebbi zsinagógája és református temploma, a Szent Péter és Pál-főplébánia-templom, az Óbudai Társaskör és a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum található. Elmondható tehát, hogy az alagút egy kilométeres sugarú körében van az óbudai múzeumi negyed, a kerület legfontosabb templomai, a kora középkori királyi vár és környéke. Az alkotást a magyar kultúra napján Béres András alpolgármester adta át, aki elmondta, hogy a több évszázados városközpontba érkező utazók tulajdonképpen semmit nem tudnak arról, hogy Óbuda kulturális negyedébe érkeznek, s mivel az önkormányzatnak fontos kultúraterjesztő feladata van, kézenfekvő volt erre a rendkívül nagy forgalmú helyszínre tervezni az informatív installációt. Huszár András, a Hello Wood ügyvezetője beszédében kiemelte, annak érdekében, hogy az alkotás minden elvárásnak megfeleljen, az alagút falát díszítő installáció a kerületi múzeumok arculati színeiből építkezett, és múzeumonként egy plakáthelynek is otthont ad. A plakáttartók kialakítása praktikus, tartalmát egyszerű cserélni, így az utazóközönség folyamatosan értesülhet a múzeumok legfrissebb eseményeiről, kiállításokról. A Hello Wood évek óta együttműködik az óbudai önkormányzattal, 2017-ben nagy tetszést aratott a Szentlélek téren a tűzifa-karácsonyfa; a szociális építészet egyik zászlóshajójaként emlegetett építészstúdió az installációt alkotó több mint száztonnányi fát az ünnepek után szétosztotta a rászoruló családok között.

NÉPSZAVA

FOTÓ: ÓBUDA-BÉKÁSMEGYER ÖNKORMÁNYZAT

Az installáció a kerületi kultúra sokszínűségét hirdeti

Hangyatutaj a medencében

Texas államban videóra vettek egy csapat tűzhangyát, amint testükkel tutajt formáltak, hogy megmentsék a kolóniát attól, hogy elmerüljenek egy úszómedencében. A mintegy ötezer rovar légbuborékokat gyűjtött, ezzel tartották lebegve a tutajt. A királynőt középre helyezték, hogy biztonságban legyen. LIVESCIENCE

Szobrot állítanak Gábor Zsazsának

Életnagyságú bronzszobrot állítanak Gábor Zsazsának, a XX. század közepe egyik legismertebb hollywoodi szexszimbólumának. A szobrot Budapesten a II. kerületben februárban avatják fel. A színésznő kötődött a kerülethez, családjának ékszerüzlete volt és rokonai is élnek ott a mai napig. A színésznő 2016-ban halt meg Los Angelesben. RTL

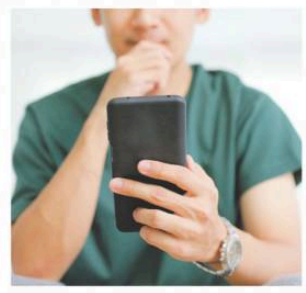

Állami társkeresőt indít Japán

Japánban a népességfogyás ellen a kormány sajátos eszközt vet be: saját társkereső alkalmazást indít. A szolgáltatást csak azok használhatják, akik hivatalos iratokkal bizonyítják, hogy szinglik vagy legalábbis nem házasok. A 2010-es 128 millió fős csúcshoz képest 2100-ra 63 millióra csökkenhet Japán népessége. RAKÉTA

A csimpánzok belehalnak a megfázásba

VÉGZET Az emberek egyre gyakrabban adják át a kórokozókat vadon élő állatoknak, kockáztatva a veszélyeztetett fajok egészségét, túlélését. Ez leginkább a nagy testű majmokat érinti, mivel nincs megfelelő védőmechanizmusuk.

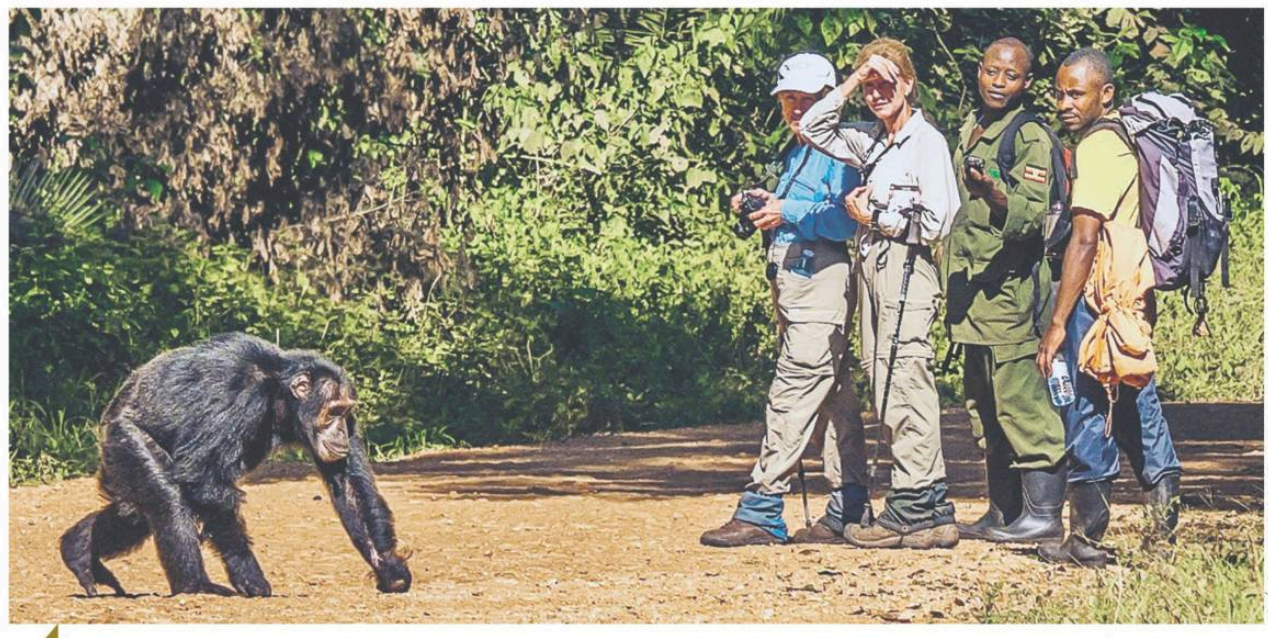

FOTÓ: SHUTTERSTOCK/CHERYL RAMALHO

A látogatók sok esetben nem tartják be a szabályokat, mint például a minimum hétméteres távolság, vagy a maszkviselés

VARGA PÉTER

A zoonózis – amikor egy vírus, vagy baktérium állatokról kerül emberekbe, és okoz betegséget – bizonyítottan létezik. Azonban ritkábban esik szó arról, hogy állatok is elkaphatnak fertőzést emberektől, amit fordított zoonózisnak neveznek: kék kagylók megfertőződhetnek hepatitis A-vírussal, gepárdok influenzásak lehetnek az A típusú vírustól, az ázsiai elefántok tüdőbajban szenvedhetnek. De genetikai hasonlóság miatt legnagyobb veszélyben a nagy testű majmok vannak. „A genetikai állományunk 98 százalékban azonos a gorillákéval és a csimpánzokéval, ezért könnyen megbetegíthetjük őket” – mondta Gladys Kalema-Zikusoka, vadállatorvos a Nature-nek, aki egy nonprofit szervezetnek dolgozik Ugandában, amely az emberek és a vadállatok együttélésének segítését tűzte ki célul.

2017-ben az ugandai Kibale Nemzeti Park 205 csimpánza hetekig köhögött, tüsszögött és láthatóan nagyon betegnek nézett ki. De senki sem tudta biztosan megmondani, mi okozta a tüneteket, még akkor sem, amikor az állatok elkezdtek pusztulni. Ugyan a boncolás segíthet a halál okának azonosításában, de általában a betegségnek kitett csimpánzok testét jóval a bomlás beindulása után találják meg, ha egyáltalán megtörténik. Tony Goldberg amerikai, vadállatok járványaival foglakozó tudósnak sikerült egy friss tetemet kapnia, és a mintákból hónapokkal később kiderült, hogy egy olyan vírus okozta a vadállatok halálos betegségét, ami embereknél gyors és veszélytelen légzőszervi problémákat okoz, de a csimpánzok több mint 12 százalékával végzett, amihez ráadásul hozzájárult az anyjukat vesztett kölykök pusztulása is.

A nagy testű majmok néhány populációja számára a fordított zoonózis nagyobb veszélyt jelent, mint a területvesztés vagy az orvvadászat, ez kimbalei csimpánzok esetében szinte teljes egészében így van. A Kanyawara közösségben élőket már több mint 35 éve gyilkolja két emberi légzőszervi vírus, ezek az ismert okokból bekövetkező pusztulások csaknem 60 százalékáért felelősek. „Az egész Afrikára jellemző probléma ellenére, más vadállatvédelmi kérdésektől eltérően, ezt alig kutatják, és az emberek alig tudnak róla” – jegyezte meg Goldberg. Goldberget megrendítette a Kibalében látottak, ezért úgy döntött, hogy arra fog összpontosítani, hogyan csökkentse az ilyen járványok jövőbeni előfordulásának kockázatát. De kiderült, alig vannak tudományos ismertek arról, hogyan terjednek a kórokozók emberekről állatokra.

Azt, hogy a csimpánzok gyermekbénulást okozó és légzőszervi vírusokat kaptak el emberektől, az 1960-as években már Jane Goodall is látta, de tudományos bizonyíték csak 2008-ban lett, amikor Fabian Leendertz, a németországi Helmholtz Institute for One Health igazgatója és kollégái molekuláris kutatási eszközökkel kimutatták, hogy az egyik elefántcsontparti nemzeti parkban a csimpánzok közötti légzőszervi megbetegedésekért emberi vírusok okolhatók. Az azóta eltelt időben a nagy testű majmok populációja a már ismertetett okok miatt egyre csökken, a nyugati és keleti gorillák állománya súlyosan veszélyeztetett, a csimpánzoké és bonobóké (törpecsimpánzok) veszélyeztetett státuszban van, ezért a betegségek különösen súlyos hatással lehetnek. Az emberekben enyhe tüneteket okozó betegségek azért veszélyesek a majmokra, mert nincs immunológiailag vagy genetikailag kialakult védekezési rendszerük ellene. Ha egy csimpánz vagy gorilla nincs jól, nem nagyon lehet mit tenni, még vakcinák sincsenek a közönséges meghűlést okozó vírusok ellen. Közegészségügyi megközelítés lehetséges: ha egy kórokozó forrása kiderül, meg kell akadályozni, hogy az bekerülhessen egy populációba.

> A nagy testű majmok néhány populációja számára a fordított zoonózis nagyobb veszélyt jelent, mint a területvesztés vagy az orvvadászat.

Tavaly júliusban egy munkacsoport mutatkozott be Ugandában, amely azt tűzte ki célul, hogy összehozzon tudósokat, természetvédőket, közösségalakítókat, turisztikai szervezőket, kormánytisztviselőket azért, hogy a nagyobb kényszerítő erővel bíró felelős turisztikai megoldásokat és a turisták oktatásának standardizálását megbeszéljék. A Nemzetközi Természetvédelmi Unió (IUCN) 2015-ben már kiadott egy útmutatást, de a szabályok betartatása – például a minimum hétméteres megközelítés, a maszkviselés, a szálláson maradás némi hasfájás miatt – nehézségekbe ütközhet egy meszszirőll, kifejezetten a nagy testű majmok megfigyelésére érkezett ember esetében. A turisták gyakran fegyelmezetlenek, a csoportvezetőknek alkalmanként nehéz velük bánni, sokszor tartózkodnak attól, hogy figyelmeztessék a látogatókat a szabályok betartására, mert félnek a borravaló elvesztésétől, ami havi fizetésük többszöröse lehet. Több tanulmány is bizonyítja, hogy a szabályokat a látogatók sok esetben nem tartják be, például a csoportok gyakran egyesültek, és a hatfős határról átlagosan 18 egyedre nőttek, és egy vagy több csimpánz körül zsúfolódtak össze. Az emberek egy kiránduláson több százszor is megfogdossák a fákat, ami komoly veszélyforrás lehet, könnyen megfertőződhetnek az állatok. A kör azonban ördögi, hiszen a teljes tiltás sem megoldás: 13 afrikai országnak jelent komoly jövedelmet a nagy testű majmok iránti érdeklődésből fakadó turizmus. A parkok dolgozóinak megélhetése, sőt maga a helyi természetvédelem, a fajok, a gorillák, csimpánzok megóvása is függ ettől.

KUTATNIVALÓ

TONY GOLDBERG: Az egész Afrikára jellemző probléma ellenére – más vadállatvédelmi kérdésektől eltérően – a fordított zoonózis folyamatát alig kutatják, és az emberek alig tudnak róla

HIRDETÉS

LEFKOVICSÉK GYÁSZOLNAK

Breier Ádám első mozifilmjében Lefkovics Tamás, a nagyszívű, de konok bokszedző (Bezerédi Zoltán) viszonya annyira megromlott a fiával, Ivánnal (Szabó Kimmel Tamás), hogy évek óta nem beszélnek egymással. Iván Izraelbe menekült az apjával való konfliktus elől, ortodox zsidóként ott él és alapított családot, Budapestről csak az édesanyjával (Máhr Ágnes) tartja a kapcsolatot. Az anyuka váratlan halálakor Iván a hatéves kisfiával (Leo Gagel) hazatér, hogy a zsidó hagyományoknak megfelelően egyhetes gyászt, sivát üljenek a szülői házban. A két férfin keresztül két világ feszül egymásnak, aminek a tétje a család egyesülése.

NÉPSZAVA

Jöjjön velünk moziba!

Hűséges előfizetőinkként szeretnénk megajándékozni Önöket.
Aktív előfizetéssel rendelkező olvasóink most **2 db** jegyet igényelhetnek budapesti vetítésünkre.

Jó szórakozást kívánunk Önöknek!

A jegyek korlátozott számban elérhetőek. Az előfizetési akció adatkezelési és játékszabályzatát a https://xximedia.hu/jatekszabalyzat címen érhetik el.

2024. február 6., kedd, Cinema City Mammut
Az ajándék páros jegyeket az alábbi címen igényelheti meg, előfizetői adatai megadásával: **xximedia.hu/mozijegy**

LAPSZÉL

Liverpool–Chelsea-finálé a ligakupában

Bejutott a döntőbe a Szoboszlai Dominikot is foglalkoztató Liverpool az angol labdarúgó-ligakupában, miután 1-1-es döntetlent játszott a Fulham vendégeként az elődöntős párharc szerdai visszavágóján, s így 3-2-es összesítéssel továbbment. A másik ágon a Chelsea jutott a fináléba, amely az elődöntőben előbb 1-0-ra kikapott vendégként a Middlesbroughtól, majd kedden 6-1-re nyert otthon. MTI

Bíróság elé kell állnia Luis Rubialesnek

FOTÓ: AFP/THOMAS COEX

Bíróság elé kell állnia Luis Rubialesnek, a Spanyol Labdarúgó-szövetség (RFEF) korábbi elnökének, amiért a 2023-as női világbajnokságot lezáró díjátadó ünnepségen szájon csókolta az aranyérmes válogatott egyik játékosát, Jenni Hermosót. A tisztségéről már lemondott 46 éves sportvezető a spanyol törvények értelmében akár egytől négy évig terjedő szabadságvesztéssel is büntethető a tetéért. NÉPSZAVA

Megválasztották elnöknek Sevcsenkót

Az aranylabdás Andrij Sevcsenko lett az Ukrán Labdarúgó-szövetség elnöke. Az ország futballjának ikonikus alakját a szervezet rendkívüli tisztújító közgyűlésén 93 igennel, ellenszavazat nélkül választották meg a küldöttek. Elődje, a 2015-ben hivatalba lépett Andrij Pavelko nyár óta előzetes letartóztatásban van, mivel a vádak szerint visszaélt a nemzetközi segélyalapokkal, elsikkasztotta a kijevi futballisták pénzét, és elpazarolta a futballpályák építésére szánt költségvetési összegeket. MTI

Leclerc új szerződést írt alá a Ferrarival

FOTÓ: AFP/JAKUB PORZYCKI

Charles Leclerc hosszú távú szerződést írt alá a Forma-1-ben szereplő Ferrarival. Az olasz istálló nem közölte, a 26 éves monacói meddig kötelezte el magát. Eredeti kontraktusa az idei szezon végéig szólt. NÉPSZAVA

Valter közzétette tavaszi programját

A Tirreno–Adriatico és a katalán körverseny is szerepel Valter Attila programjában az országúti kerékpáros idény első szakaszában. A Visma | Lease a Bike versenyzője a február 19. és 25. között esedékes UAE Touron kezdi az idényt, ezt követően a Strade Bianchén áll rajthoz, március 2-án. NÉPSZAVA

Ez a név tényleg jól Cseng

TENISZ Tíz év múltán lehet kínai női győztes Ausztráliában, a másik finalista a még szettet sem vesztő belarusz bombázó, Arina Szabalenka.

HEGYI IVÁN

Mintha kötelező lett volna: mindkét női egyes elődöntő 102 percig tartott tegnap Melbourne-ben. Előbb Arina Szabalenka és Coco Gauff találkozott, akár a múlt évben az amerikai nyílt bajnokság döntőjében. Mégsem ugyanúgy. Tavaly Gauff nyert három szettben, most Szabalenka visszavágott kettőben.

Korábbi ausztráliai mérkőzésein a belarusz teniszezőnő egyetlen játszmát sem vesztett az idén, s ez továbbra is így van, mert a német Ella Seidel (6:0, 6:1), a cseh Linda Fruhvirtová (6:3, 6:2), az ukrán Leszja Curenko (6:0, 6:0), az amerikai Amanda Anisimova (6:3, 6:2) és a cseh Barbora Krejčiková (6:2, 6:3) után Gauffot 7:6, 6:4-re győzte le.

Eddig három játéknál többet nem nyertek ellene egy szettben, most amerikai vetélytársa ezt kétszer is felülmúlta, de így sem járt sikerrel. Pedig az első játszmában Szabalenka 5:2-es vezetése után harcolta ki a rövidítést, ám a tiebreakben nagyon elporolták (7-2).

A folytatásban a vízfakasztóan ágyúzó fehérorosz már nem adta ki kezéből az irányítást (6:4), így ő az első nő a külön kategóriát képviselő amerikai Serena Williams (2016, 2017) óta, aki két egymást követő esztendőben döntőt vívhat Melbourne-ben. Ha nyerne, akkor 11 év elteltével ismételné meg honfitársa, Viktorija Azarenka ausztráliai bravúrját.

Győzelme után érthetően vidáman nyilatkozott: „Készen álltam, hogy kivívjam a döntőbe jutást. Könnyebb dolgom volt, mint a US Open döntőjében, mert ott nem kaptam támogatást. Cocóval játszani remek; azt remélem, hogy sok döntőt vívhatunk még, s hogy mindegyikben én nyerek."

A meccs közben is ideges, nyolc kettős hibát ütő Gauff nem érezte ennyire jól magát, könnyek között hagyta el a Rod Laver Arenát.

Nem volt boldog Dajana Jasztremszka sem. Az ukrán lány nyolc meccset nyert az elődöntőig, hármat még a selejtezőben. A kvalifikációs szakaszban háromszor annyi szettet vesztett, mint a főtáblán. Egyet-egyet „leadott" a szerb Lea Boškovićnak (6:3, 4:6, 6:3), a görög Valentina Grammatikopulunak (6:4, 3:6, 6:4) és az ausztrál Maya Jointnak (6:2, 1:6, 6:4).

Ehhez képest a főtáblán csupán az amerikai Emma Navarro tudott tőle játszmát rabolni (6:2, 2:6, 6:1), a cseh Markéta Vondroušová (6:1, 6:2), az oroszból franciává lett Varvara Gracheva (6:3, 6:2), aztán Azarenka (7:6, 6:4) és a cseh Linda Nosková (6:3, 6:4) hiába kísérletezett ellene.

A kínai Cseng Csin-vennel viszont meggyűlt a baja. Pedig eleinte a Barcelonában élő ázsiai lány is ugyanolyan ideges volt, mint a háború elől Franciaországba menekült ellenfele, aki a tömegpusztító Putyin „különleges hadműveletének" rakétás fázisában két éjszakát egy mélygarázsban töltött.

Annál mélyebben csak az van, hogy Szijjártó miniszter roppant büszke az ugyancsak irtó (rossz) orosz Lavrov kollégától átvett Barátság Érdemrendre.

Cseng magát tüntette ki, amikor 3:3 után 5:3-ra elhúzott, de akkor nagyon megingott, és leginkább annak köszönhette a szett megnyerését, hogy vetélytársa még nála is többet rontott (6:4).

Majd a második játszmában 2:3 után három egymást követő játékban igazolta, miért jegyzik a világranglista 12. helyén. E három gémben a nyert pontok aránya 12:1 volt a javára, és az a hajszál is úgy került a levesbe, hogy Jasztremszka labdáinak egyike lepottyant a neccről. Cseng sorozatban ütött négy ásszal egyenlített 3:3-ra, ellenfele abban a játékban szó szerint a labdához sem ért.

A 6:4-et kopírozó 21 éves győztes a diadal után elmondta: legalább tízszer látta már honfitársa, Li Na tíz évvel ezelőtti melbourne-i döntőjét, a szlovák Dominika Cibulková elleni 7:6, 6:0-s győzelmét. Finalista elődjével találkozott most az ausztrál fővárosban, és Li Na azt javasolta neki: „A pályán ne gondolkozz túl sokat, játssz egyszerűen!"

Ez persze legalább olyan kihívás, mint egy kínainak angolul vagy spanyolul énekelni. Márpedig Cseng kedvenc időtöltése a karaoke. Ahogyan mondja: „Kínaiul jól megy, angolul vagy spanyolul nehéz."

Lehet, még mindig könnyebb, mint a címvédő Szabalenkát legyőzni a döntőben. A két játékos eddig egyszer találkozott egymással: a US Open múlt évi negyeddöntőjében a belarusz bombázó 6:1, 6:4-re győzött.

A papírforma ezúttal is ilyesmit ígérne.

Ha egy döntőben létezne egyáltalán papírforma.

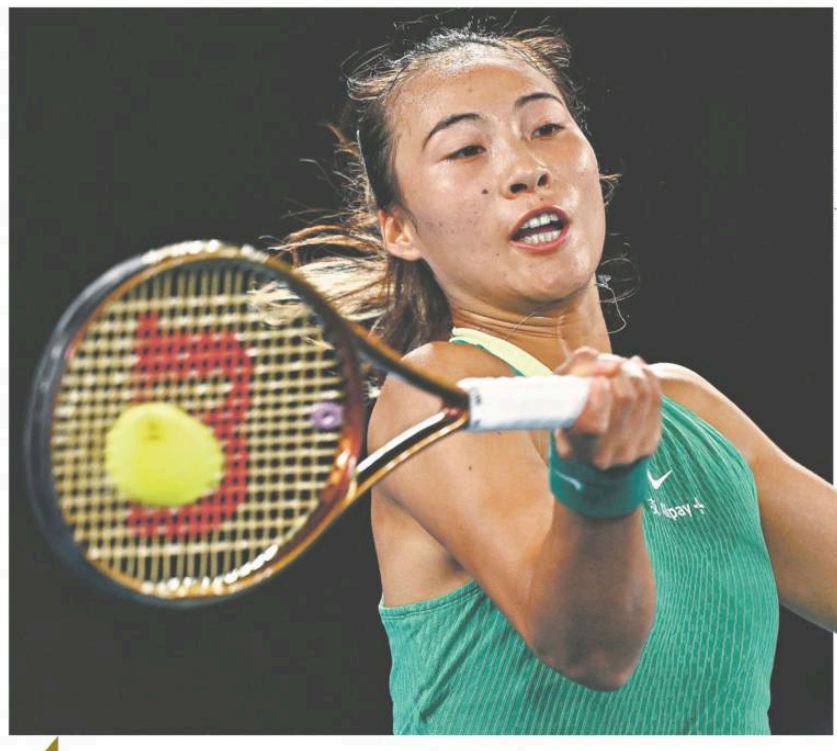

FOTÓ: AFP/LILLIAN SUWANRUMPHA

A 21 éves kínai játékos először jutott be egy Grand Slam-torna döntőjébe

A háború elől Franciaországba menekült Jasztremszka a tömegpusztító Vlagyimir Putyin „különleges hadműveletének" megkezdésekor két éjszakát egy mélygarázsban töltött.

Jim Harbaugh visszatér az amerikaifutball-ligába

EDZŐSORS Jim Harbaugh ötéves szerződést írt alá a profi amerikaifutball-ligában (NFL) szereplő Los Angeles Chargersszel. A 60 éves edző – aki a hónap elején bajnoki címet ünnepelhetett az NCAA-ben a Michigan Egyetem csapatával – számára nem lesz ismeretlen a franchise, hiszen játékosként két éven át ott játszott; igaz, akkor még San Diegóban volt a székhely.

Harbaugh edzői pályafutása minden állomásán sikereket ért el, többek között a San Francisco 49ersnél töltött négy szezonjában, amelyben 2011 és 2014 között a mérkőzések közel hetven százalékában győzelemre vezette csapatát (44-19-1). Harbaugh alatt a 49ers három egymást követő NFC-főcsoportdöntőt játszott, s egy alkalommal bejutott a Super Bowlba, ahol attól a Baltimor Ravenstől kaptak ki, amelyet 2008 óta testvére, John irányít. Mivel most mindketten az AFC-ben edzősködnek, így a Super Bowlban ez nem jöhet össze, de a rájátszásban és az alapszakaszban meccselhetnek egymással. NÉPSZAVA

FOTÓ: WIKIPEDIA

Korábban már kipróbálta magát az NFL-ben, és nem is vallott kudarcot

HIRDETÉS

APRÓ

EGÉSZSÉG

GYÓGYMASSZÁZS masszőrhölgytől, 06-30/432-7140.

ÉLETJÁRADÉK

SZERETNÉ jobb anyagi körülmények között, biztonságban tölteni nyugdíjas éveit? Kiemelt anyagi biztonsághoz és magasabb életszínvonalhoz kínálunk ingatlan alapú életjáradék konstrukciókat. 06-70/395-9646, 06-20/281-9149.

INGATLAN

ELADÓ Budapest XI. kerület központjában 70 nm-es lakás, 17 lakásos, tégla építésű társasházban, egyedi gázfűtéssel. EB-FF. Telefon: 06-70/244-6434.

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

AUTÓ és kisteherautó felvásárlás díjtalan kiszállással, akár műszaki vizsga nélkül is. Tamás, 06-20/442-9002.

SZOLGÁLTATÁS

ÁCS, tetőfedő, bádogos mester! Kisebb-nagyobb tetőjavítás, beázások megszüntetése. Széldeszkázás, cserepeslemez fedés, korcolt lemez fedés, minden színben, méretben. Szakszerű, precíz munkavégzés garanciával! Telefon: 06-20/225-6401.

VEGYES

FIATAL hölgy takarítást, bevásárlást vállal Budapest területén. Nyugdíjasoknak kedvezmény. 06-70/209-2830.

RÉGISÉG

KÖNYVEK, könyvtárak, CD-k, hanglemezek, DVD-k, porcelánok, kerámiák, plakátok, komplett hagyaték vétele. Telefon: 06-20/922-0001.

NEMZET Antikvitás vásárol készpénzért aranyakat, ezüstöket, festményeket, porcelánokat, órákat, bútorokat, hagyatékot, stb. Bp., Erzsébet körút 23., 06-30/120-0217, nemzetantik@gmail.com

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL: Tel.: 06-1/475-0802

Kikaptak Schäferék

A Schäfer Andrást is soraiban tudó Union Berlin 1-0-ra kikapott a címvédő Bayern München vendégeként a német labdarúgó-bajnokság 13. fordulójából elhalasztott és szerdán pótolt mérkőzésen. Schäfer a 64. percben állt be csereként. A Bayern hátránya négy pont a listavezető Bayer Leverkusennel szemben. NÉPSZAVA

Yaakobishvili kezdő volt

A bajnokságban listavezető és Yaakobishvili Antallal a kezdőben felálló Girona 3-2-re kikapott a Mallorca vendégeként a labdarúgó spanyol Király-kupa negyeddöntőjében, így búcsúzott a további küzdelemtől, mint ahogyan a Bilbao ellen vereséget szenvedő Barcelona is. NÉPSZAVA

Négygólos magyar siker

A februári, dohai világbajnokságra címvédőként készülő magyar férfi vízilabda-válogatott barátságos mérkőzésen hazai környezetben 14-10-re legyőzte a francia csapatot. Varga Zsolt szövetségi kapitány csapata tegnap Barcelonába utazott, ahol az Európa-bajnok spanyolokkal gyakorol majd. NÉPSZAVA

Nem kapkodtak a magyar akadémisták után

UTÁNPÓTLÁS A Benfica 516 millió eurót kapott a saját nevelésű játékosainak értékesítéséért az elmúlt tíz évben. Az NB I-ben szereplő csapatok ezzel szemben alig tudnak kitermelni piacképes labdarúgókat.

Számításaink szerint az NB I-es csapatok az elmúlt tíz évben csupán 42 millió euróért értékesítettek magyar futballistát, ez az összeg pedig még kisebb, ha saját nevelésű játékosról beszélünk.

KOROM MILÁN

A Sporttudományok Nemzetközi Központja (CIES) a közelmúltban publikálta a világ legprofitábilisabb labdarúgó-akadémiáinak listáját, amelyet az elmúlt tíz évben – azaz 2014 és 2023 között – értékesített saját nevelésű játékosok utáni bevételek alapján állított össze. Saját nevelésű játékosnak az számít, aki 15 és 21 éves kora között legalább három évet játszott az adott egyesületben.

A CIES listáján toronymagasan első a portugál Benfica, amely 516 millió eurót kapott a saját nevelésű játékosai – például Bernardo Silva, Rúben Dias, Joao Félix vagy Goncalo Ramos – értékesítéséből. A legjobb tíz között három angol, két-két portugál és francia, egy-egy holland, spanyol, valamint olasz együttest találunk, míg a teljes százas mezőnyben 20 angol, 11-11 spanyol és francia, kilenc-kilenc olasz és brazil, illetve nyolc argentin csapat szerepel.

Vancsa Zalán egyelőre a belga másodosztályban futballozik

Egyetlen magyar alakulat sem került be a top százba, amelyet az argentin Lanús zár 53 millió euróval. Lapunk a mértékadó Transfermarkt segítségével utánajárt, hogy az NB I, valamint a magyar csapatok lemaradása mekkora. A játékosok piaci értékére szakosodott oldalból kinyert adatok alapján a vizsgált időszakban a 2013–14-es szezontól napjainkig 68 esetben tudott magyar klub átigazolási díjért el- vagy kölcsönadni magyar futballistát a ligán belül vagy külföldre. A Transfermarkt adatai természetesen csak tájékoztató jellegűek, hiszen hazánkban nem szeretik nagy dobra verni a futballisták vételárát és fizetését sem, így például a portál többek között nem rendelkezik információval arról, hogy a válogatott kerettag Demjén Patrik mennyi pénzért tért vissza Zalaegerszegről az MTK-hoz.

A rendelkezésre álló adatok ugyanakkor volumenében beárazzák a hazai közeget, hiszen a vizsgált időszakban számításaink alapján a magyar csapatoknak 42 millió euróért sikerült magyar játékosokat értékesíteniük. Ha a CIES által saját nevelésű futballistákra szűkítjük a kört, akkor 35 futballistáról és mindössze 29 millió euróról beszélhetünk. S nem egy csapat, hanem az egész hazai közeg esetében.

Az akadémisták sokszor az NB I-es debütálásig sem jutnak el, a nemzetközi futballban való érvényesülés pedig még inkább távolinak tűnhet számukra. A 29 millió euró annak fényében is meglehetősen csekély, hogy a kormány 2011 óta társasági adó formájában több mint ezer milliárd forintot juttatott el sportszervezetekhez: 2022-ig 356,7 milliárd forinttal gazdagodott a honi labdarúgóélet...

Számításaink szerint egyébiránt a 2013/14-es szezon óta 15 futballistát (lásd a táblázatot) sikerült legalább egymillió euróért eladni (egy kivétellel külföldre), közülük kilencen számítanak saját nevelésűnek. A lista élén szerepel a Ferencvárostól a nyáron a német Frankfurthoz szerződő ifj. Lisztes Krisztián, őt az MTK-nevelés Vancsa Zalán, valamint a nagy reményekkel induló, jelenleg Kisvárdán futballozó Balogh Norbert követi.

Csapatokra lebontva nem meglepő módon a Ferencváros vezeti a listánkat 7,5 millió euróval, a zöld-fehéreket a Debrecen (5,6 millió) és az MTK (5,2 millió) követi – azaz a CIES top 100-as listájáról jelentősen lemaradtak a legproduktívabb hazai csapatok.

FOTÓ: MTI/KOVÁCS TAMÁS

Ifj. Lisztes Krisztián fél év múlva már a Bundesligában kergetheti a labdát

Akik legalább egymillió euróért keltek el az NB I-ből

	Honnan	Hová	Ár (millió euró)	Saját nevelésűnek számított
1. **Lisztes Krisztián**	FTC	Frankfurt (német)	4,5	igen
2. **Vancsa Zalán**	MTK	Lommel (belga)	3	igen
3. **Balogh Norbert**	DVSC	Palermo (olasz)	2,2	igen
4. **Bolla Bendegúz**	Fehérvár	Wolverhampton (angol)	2	igen
5. **Sallai Roland**	Felcsút	Apoel (ciprusi)	2	igen
6. **Nagy Ádám**	FTC	Bologna (olasz)	1,8	igen
7. **Gazdag Dániel**	Honvéd	Philadelphia (amerikai)	1,64	igen
8. **Baráth Péter**	DVSC	FTC	1,2	igen
9. **Ádám Martin**	Paks	Ulszan (dél-koreai)	1,2	nem
10. **Schön Szabolcs**	MTK	Dallas (amerikai)	1,2	nem
11. **Koszta Márk**	ZTE	Ulszan (dél-koreai)	1	nem
12. **Schäfer András**	MTK	Genoa (olasz)	1	igen
13. **Lang Ádám**	Fehérvár	Dijon (francia)	1	nem
14. **Nagy Dominik**	FTC	Legia (lengyel)	1	igen
15. **Kalmár Zsolt**	Győr	Leipzig (német)	1	igen

Szeretnének jó szájízzel távozni

FOTÓ: MTI/CZEGLÉDI ZSOLT

Andó Arián a torna végjátékában kapott lehetőséget

KÉZILABDA A kapus Andó Arián úgy fogalmazott, a magyar férfi-kézilabdaválogatott játékosai szeretnék jó szájízzel elhagyni az Európa-bajnokságot, amelyen pénteken (tv: M4 Sport, 15.00) Szlovénia ellen az ötödik helyért játsszák utolsó mérkőzésüket. Győzelmük esetén az eddigi legjobb Európa-bajnoki szereplést produkálják, ezt a rekordot eddig az 1998-as csapat tartja a hatodik hellyel.

A Balatonfüred kapusa hat magyar meccset a lelátóról nézett végig, a középdöntő utolsó fordulójában azonban – Palasics Kristóf vakbélműtéte miatt – bekerült a keretbe. A csapat szerdán 35-32-re kikapott az olimpiai címvédő Franciaországtól, ezzel elveszítette esélyét az elődöntőbe jutásra.

A magyarok pénteken 15 órától (tv: M4 Sport) Kölnben a szlovénokkal játszanak az ötödik helyért.

„Kicsit csalódott vagyok, mert úgy érzem, maradt még bennem, de a világ egyik legjobb csapata volt az ellenfelünk. A mérkőzés előtt úgy próbáltam felkészülni, hogy ők mindenkinek belövik, én sem leszek kivétel, de megpróbálom megfogni a lövéseiket” – magyarázta a hét védésig jutó Andó.

Csapata védelméről elmondta, a szabadnapokon igyekezett ő is gyakorolni velük, és bár az első félidőben még nem igazán érezte az összhangot, a másodikban jobb volt. Szünet után ő is megnyugodott némileg, és arra törekedett, hogy mindenképpen jöjjenek a védések.

A szélső Imre Bence az utolsó meccs kapcsán megjegyezte, sok mindent át lehet menteni az eddig látottakból. „Küzdjünk és koncentráljunk hatvan percig, ez lesz a legfontosabb. Nem a fáradtságról fog szólni a meccs, hanem arról, hogy kiadjuk, ami bennünk van” – szögezte le. MTI-NÉPSZAVA

Paintballal a farkasok ellen

Egy holland bíróság helyt adott a kelet-hollandiai Gelderland tartomány fellebbezésének, és engedélyezte az emberek társaságát kereső, de veszélyes farkasok elüldözését paintballfegyverekkel a lakóövezetek közeléből és a turisták által látogatott parkokból. BEREK

Adathalász csalókra figyelmeztetnek

A VoxPay autópálya-matrica szolgáltatója figyelmeztetett, hogy csalók a cég nevében küldenek kétes eredetű kedvezményes ajánlatokat, de a cég soha nem tesz ilyen ajánlatokat sem e-mailen, sem SMS-ben. Az e-matricák ára mindig fixen megszabott hatósági ár. A VoxPay soha nem kéri el az ügyfeleitől az elérhetőségüket és személyes információikat. NÉPSZAVA

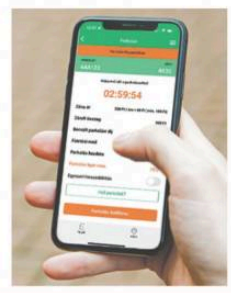

Csökkenthető a fogszuvasodás

Kutatóknak sikerült megtalálni azt a természetben is előforduló molekulát (Diindolil-metán), ami meggátolhatja a fogszuvasodásért is felelős Streptococcus mutans baktérium szaporodását. A molekula csökkentheti a lerakódások mértékét, ami 90 százalékban felelős a fogszuvasodásért. HVG

Börtönben marad az amstetteni rém

AUSZTRIA Josef Fritzl, aki az „amstetteni rém” néven vált ismertté, továbbra is börtönben marad – döntött a krems tartományi bíróság. Fritzl 1984 óta, 24 éven át tartotta fogva lányát a pincében, akitől hét gyermeke született. Ugyanakkor a 88 éves férfit a súlyos mentális problémákkal küzdő bűnözők intézetéből bizonyos feltételek mellett rendes börtönbe helyezik át, ahol szabadabban mozoghat. A testület döntése még nem jogerős. Az ügyésznek 14 napja van a fellebbezésre.

A férfit 2009 márciusában ítélték életfogytiglani börtönbüntetésre, egyebek mellett gondatlanságból elkövetett emberöléssel, nemi erőszakkal vádolták

FOTÓ: AFP/ROBERT JAEGER

A kremsi bíróság háromtagú bírói testületének egy szakértői vélemény alapján kellett döntenie arról, hogy az amstetteni rém átkerülhet-e másik börtönbe vagy akár feltételes szabadlábra is helyezhetik. A bírák arra a következtetésre jutottak, hogy a férfit megelőzési okokból nem engedik idő előtt szabadlábra. A bíróság azonban azt is megállapította, hogy Fritzl „már nem veszélyes”. Folytatnia kell azonban a pszichoterápiát, és rendszeresen pszichiátriai vizsgálatokon kell részt vennie.

Ha az ítélet jogerőssé válik, s átszállítják a börtönbe, Fritzl ügyvédje jövőre szeretné kérvényezni idő előtti szabadlábra helyezését. Astrid Wagner azt állította, védence „megbánta a tettét”. Fritzl egyébként már letöltötte az esetleges feltételes szabadlábra helyezéshez szükséges 15 éves börtönbüntetést. A férfit 2009 márciusában ítélték életfogytiglani börtönbüntetésre. Egyebek mellett gondatlanságból elkövetett emberöléssel, nemi erőszakkal vádolták. 1984-ben az osztrák kisvárosban, Amstettenben lévő házának hangszigetelt pincéjébe zárta akkor 18 éves lányát. A következő 24 évben több ezer alkalommal megerőszakolta. R. T.

> Fritzl 1984-től 24 éven át a pincében tartotta fogva lányát, akitől hét gyermeke született.

Megérkezett az első kép a japán holdszondáról

SLIM A küldetés elérte legfőbb célját, már biztos: sikerült a precíziós landolás, a szonda a kijelölt leszállási célponttól 100 méteren belül érkezett a felszínre a korábbi több kilométeres hatótáv helyett.

NÉPSZAVA

A kijelölt célhelytől nagyjából 55 méterre szállt le január 19-én a Hold felszínén a SLIM japán szonda, ami az űrbéli távolságokat tekintve a művelet páratlan pontosságú kivitelezését jelenti – közölte a japán űrhivatal (JAXA). Az ügynökség eredetileg a célhelytől számított 100 méteres körzetben tervezte a SLIM leszállását. A szonda az azóta feldolgozott adatokat közvetítette. A leereszkedés közben, a felszín felett 50 méterrel a landolás pontosságát 10 méternél kevesebbre, úgy három-négy méterre becsülték a szakértők, a landolás után azt mérték, hogy 55 méterre került a szonda, a céltól keleti irányba. Japán a Szovjetunió, az Egyesült Államok, Kína és India után az ötödik ország, amely sikeresen juttatott járművet a Holdra.

Bár az első hírek nem voltak túl biztatók, a leszállást követő sajtótájékoztatón elhangzott, hogy a szonda leszállóegységére szerelt napelemek nem töltik a szondát, és a fedélzeti akkumulátor csak néhány órát bír ki. A sikeres leszállást alátámasztó telemetriás adatokat egy január 24-én közzétett fotó is igazolja, amit a LEV-2 rover készített a SLIM szondáról a Hold felszínén. A kép alapján érthetővé vált az is, miért nem termelnek a napelemek energiát a szonda számára. A SLIM ugyanis landolásakor megbillent, ebben a helyzetben pedig nem működnek megfelelően a panelek. A nem megfelelő tájolást az egyik meghibásodott hajtómű miatti pozícióváltozás okozhatta. A kutatási munkálatok akkor kezdődhetnek meg, ha a Nap fénye nyugati irányból éri a SLIM-et.

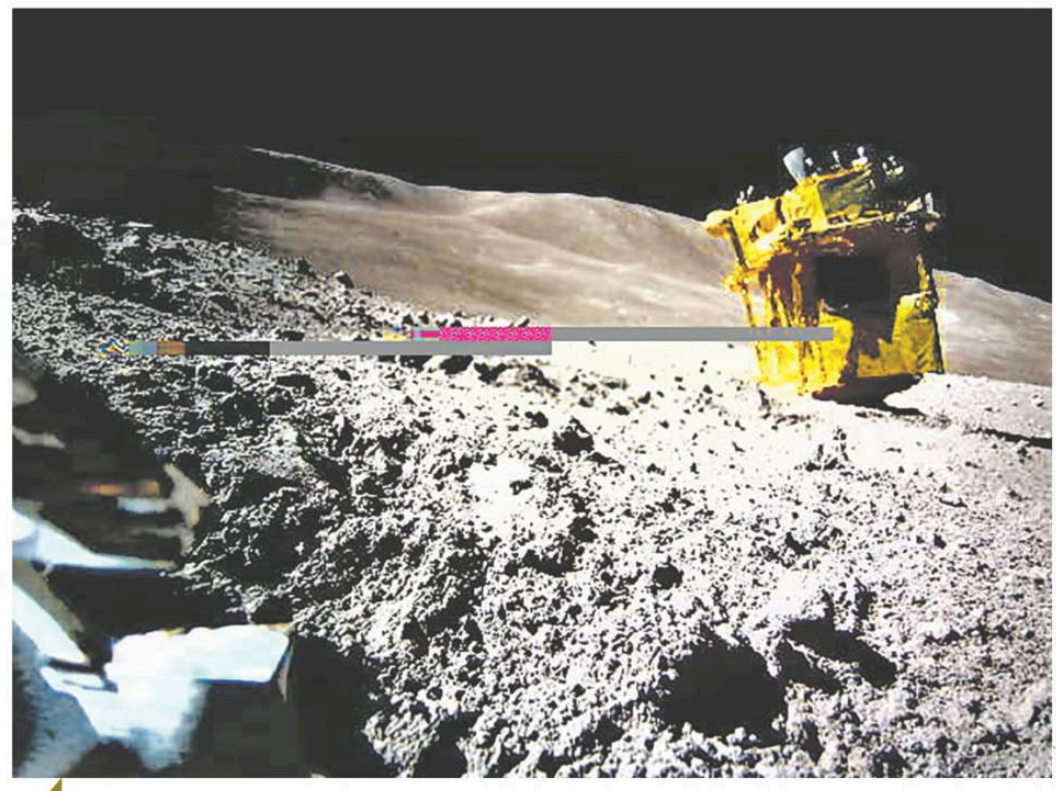

A képen jól látható, hogy a szonda landolásakor megbillent

FOTÓ: JAXA DOSHISHA UNIVERSITY/FACEBOOK

Kajakok hulladékból

MENTESÍTÉS Több mint 100 tonna hulladék összegyűjtése az eddigi eredménye a PET Kupa, az Országos Vízügyi Főigazgatóság (OVF) és a Coca-Cola Magyarország közös programjának, a 2019-ben indult Hulladékmentes Tiszának. Habár a folyó teljes hulladékmentesítéséhez több időre lesz szükség, a magyarországi és a kárpátaljai szakaszon is jelentős eredményeket ért el a négy éve futó projekt. A legfontosabbak azok az innovációk, amelyek mind azt a célt szolgálják, hogy megelőzzük a hulladék folyókba kerülését, többet tudjunk meg a hulladék folyókon megtett útjáról, illetve arról, hogy miként lehet a folyami hulladéknak új életet és értéket adni. A PET-kalózok az összegyűjtött műanyaghulladékból már kajakokat is készítettek, amelyeket a folyómentő akcióban is használni fognak a továbbiakban.

A PET Kupa a folyami műanyagszennyezés kutatására is kiemelt figyelmet fordít, hiszen ha ismerjük a szennyezés viselkedését, a folyótisztító akcióknak is nagyobb esélyük van a sikerre. A szakemberek arra voltak kíváncsiak, mekkora sebességgel haladnak a palackok az áradó folyókon, mekkora távolságot képesek megtenni adott idő alatt, hol, miért és mennyi ideig akadnak el. Két éven át változatos technológiák alkalmazásával folyt a palackjelölés. A technikai kihívások leküzdését követően ma már folyamatosan és megbízhatóan gyűlhetnek az adatok. A PET-palackban elhelyezett eszköz minden 15. percben bekapcsolja a GPS-t, és méri a földrajzi koordinátákat. K. K.

A PET-kalózok arról ismertek, hogy nincs számukra lehetetlen, és ha elsőre nem is sikerül valami, addig próbálkoznak, amíg a kutatásoknak, fejlesztéseknek eredménye nem lesz

FOTÓ: PET KUPA

Áldozatvédelem távolságtartással

TERVEZET „Az Igazságügyi Minisztérium egy olyan szabályozás kidolgozásába kezdett, amely lehetővé teszi, hogy az elkövető feltételes szabadlábra bocsátásába a sértettnek is lehessen beleszólása; és lehetőség nyíljon arra, hogy az áldozat kezdeményezésére a bíróság elrendelhesse az elkövető távoltartását” – jelentette be Tuzson Bence csütörtöki Facebook-posztjában. Az igazságügyi miniszter ezt azután írta, hogy beszélt Renner Erikával, aki a „lúgos orvos” néven elhíresült Bene Krisztián áldozataként lett ismert. A készülő tervezet azt célozza, hogy a jog az elkövető megbüntetése mellett az áldozat biztonságérzetének erősítését is lehetővé tegye – írja a Telex. Nagyon sok bűncselekményt követnek el úgy, hogy a szabadon engedett elítélt első útja a korábbi áldozatához vezet. Az elmúlt évek statisztikái szerint Magyarországon több mint 1,1 millió nő ellen követtek el 15 éves kora óta fizikai és/vagy szexuális erőszakot.

NÉPSZAVA

TÖBB ÓRÁRA KISÜT A NAP

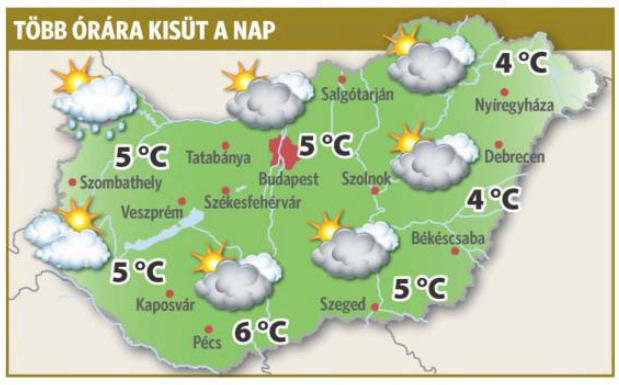

Boldog névnapot, Vanda!

A Vanda lengyel eredetű női név, egy mondabeli királylány neve. Jelentése: vad nő.

KENÓ — Január 25.

4	8	17	19	21	25	26	31	35	44
47	48	50	55	57	65	66	69	70	78

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), TÖRÖ ANDRÁS (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Kiadja a XXI. Század Média Kft. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a kft. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 7950 Ft, negyedévre 23 550 Ft, fél évre 46 200 Ft, egy évre 91 200 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 ISSN • Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

Nyitott mondat

A NÉPSZAVA irodalmi melléklete

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Képzelt ének könyve

Találd ki, ki vagyok! játék Harag Anitával

„A szereplők eljátszanak azzal, kik is lehetnének, ha egy adott pillanatban másként döntenek, és így teljesen máshogy alakulna az életük... néha azért menekülnek egy elképzelt identitásba, mert muszáj nekik, néha azért, mert boldogok lesznek tőle, vagy mert emlékezni akarnak" – mondja Harag Anita, akivel a *Valakire mindig gondolni kell* című novelláskötetében elképzelt lehetséges életet élőkről beszélgettünk.

RÁCZ I. PÉTER

– „Képzeljem el, hogy meghal." Novellaszereplővé szeretne válni egy idősebb nő a* Június *című elbeszélésben, ezért arra kapacitálja szépíró nevelt lányát, hogy más ismerőseikhez hasonlóan az ő élete, pontosabban az elképzelt halála is ihlető forrása legyen egy írásának. Különösen az első, díjakkal elhalmozott kötetének megjelenése óta önt is ostromolják ilyesféle kérésekkel az olvasói? Milyen árnyalatai vannak a sikernek?

– Amióta az ismerőseim tudják, hogy írok, gyakran megkeresnek azzal, hogy képzeljem el, mi történt velük, ez valami hihetetlen, mindenképp írjam meg. Ezek tényleg izgalmas történetek, „jó sztorik", de engem nem a jó sztorik érdekelnek, és ha fel is használok belőlük valamit, egész más szemszögből közelítem meg a történetet. Általában olyan mozzanatok tudnak inspirálóan hatni rám, amelyek mások számára nem feltétlenül érdekesek, és észre sem veszik, hogy egy-egy szöveg magja az ő történetükből származik. Ez lehet egy félmondat, például ahogy leírják egy ismerősüket, vagy milyen szavakkal kezdenek el mesélni valamit. Inkább az szokott tehát érdekes lenni nekem, ahogy ők viszonyulnak ezekhez a történetekhez, és nem maga a „sztori".

Az első kötet megjelenéséig eljutni türelemjáték volt, és első kötetesként pár kritikára, egy-két interjúra számítottam, ehhez képest rengeteg recenzió jelent meg az *Évszakhoz képest hűvösebb*ről, döntően pozitívak, ráadásul a könyv elérte a szélesebb olvasóközönséget is, nagyon sokan rezonáltak rá. Az évekig tartó várakozás hirtelen egy intenzív időszakba csapott át megkeresésekkel, interjúkkal, könyvbemutatókkal. Ez nagyon izgalmas volt, de sokáig nem tudtam új szövegbe kezdeni, mert mindig vissza kellett térnem az első kötetem világához. Az új könyvnél, amely négy évvel az első után most jelent meg, mintha lassabb lenne ez a folyamat, illetve ez a könyv jóval megosztóbb is, mint az első.

– Az azonban biztos, hogy a* Valakire mindig gondolni kell *című kötet kimunkált, egységes képet mutat, melynek központjában az éntudat, annak ingatagsága, destabilizációja, nyelvi természete áll. Az irodalom történetében a nézőpontok váltakozása, az én osztottsága persze nem új keletű jelenség. Milyen irodalmi előd ökre tekint vissza? Vagy kikerülhető a hagyományhoz kapcsolódás, az újrafelfedezésből is származhat (írói, olvasói) öröm?

– A hatások alól nem tudjuk kivonni magunkat, ezek sokszor tudattalanul dolgoznak egy-egy szöveg mögött. Tóth Krisztina jegyezte meg Darvasi Ferenc Mándy Iványról készült interjúkötetében, hogy egy szerző közvetetten is tud hatni a későbbi generációkra, akkor is, ha nem olvastak tőle semmit, mert a hagyománynak része lesz, és ez a hagyomány dolgozik tovább a nyelvben. Nekem egyetemistaként nagyon fontos könyv volt Bencsik Orsolya *Akció van!* című kisprózakötete, amelyben a reális és a szürreális keveredése, ennek nyelvi megoldásai, az identitás kérdésének előtérbe állítása lenyűgözött. Később a nagyon sajátos nyelvi világgal rendelkező Szvoren Edina első két kötete is sokféle utat nyitott meg a számomra. Mostanában sokat olvasom az említett Mándy Iván regényeit, *A pálya szélén* például fantasztikus regény. Nála a hosszabb formánál sem hígul a mondatok sűrűsége, mindegyik erős és pontos, és a pillanat megragadásának ez a fajta telítettsége mindig revelációként hat rám.

– A koncentrációt és a tömörséget az ön prózanyelve sem nélkülözi, ami az ének pillanatnyi létét, nyelvi megfoghatóságát tartalmi és formai szempontból is kiélezi: ha valaki a tükörbe néz az írásaiban, az garantáltan nem magát látja benne viszont. Mi lenne az ön énfilozófiája?

– Inkább egy állandó érdeklődés van bennem az identitás, főként a narratív identitás iránt. A *Valakire mindig gondolni kell* esetében a lehetséges ének sajátos világfelfogást hoznak magukkal. A szereplők eljátszanak azzal, kik is lehetnének, ha egy adott pillanatban másként döntenek, és így teljesen máshogy alakulna az életük. Ahogy az énünk meghatározza, mi történik velünk, a velünk megeső dolgok is formálnak minket. Össze akartam kötni a képzeletet és ezeket a lehetséges éneket. Az *Egy szépnek mondott nő* című novellában szereplő, mások házára vigyázó nő például a tárgyi környezet alapján mindig elképzeli az ott élők lehetséges életét, és ez alapján alakítja ki ideiglenes identitását.

– Az íráson kívül játszott valaha képzelt énekkel, mondjuk szerepjátékokkal vagy a virtuális valóságot megjelenítő számítógépes programokkal?

– Középiskolában a fiúk sokat M.A.G.U.S. szerepjátékoztak, mi, lányok pedig ebben nem vehettünk részt, és mindig izgatott, milyen mágikus és fantasztikus küldetésekre indulhatnak. A 2000-es évek elején kipróbáltam az akkor népszerű, *Sims* nevű életszimulációs videójátékot, ahol a karakterekkel afféle *second life*-ot élhetett az ember, házat építhetett, megházasodhatott, de ez egy idő után elég unalmas volt, és inkább a *Tomb Raider*ben lövöldöztem tigrisekre Lara Croftként.

– Ha már a számítógépeknél járunk, a* Legyél Sarah *című novellájában egy mesterséges intelligencia formálja a szereplő identitását; de az én-szétrajzás a legkülönfélébb módokon kap teret a kötetben: a* Magnólia lakópark *házaspárja lakásról lakásra járva képzel el magának identitásokat, az idegennyelv-tanulással járó én-többszöröződés is több szöveg témája; ahogy a demencia mint én-vesztés, -válság szintén. Ennyi énnel mihez kezd a mindennapokban?

– Nekem ez kimondottan inspiráló a mindennapokban is, játék, képzelődés, önreflexió.

Néha úgy érzem, mintha lenne egy tőlem független én, amelyhez nincs hozzáférésem, annyira a sajátom, hogy nem látok rá.

De az elképzelt én mégiscsak egy identitás létrehozásának a kísérlete, amelyet már én irányítok, amely tőlem függ. Ez nyilván írói szempontból is érdekelt. A *Legyél Sarah* című szövegben például egy cselekvő én kialakításának, megtalálásának kudarcával kísérleteztem. A szereplőim éppen ugyanazt csinálják, mint én, amikor elképzelem őket, és megírom a történetüket. A *Magnólia lakópark* házaspárja folyamatosan más párokat talál ki, más párok életéről fantáziál – hogy miért, az kérdés marad. A kötet szereplői néha azért menekülnek egy elképzelt identitásba, mert muszáj nekik, néha azért, mert boldogok lesznek tőle, vagy mert emlékezni akarnak. Érdekes, ahogy a képzelet újra tudja írni az emlékeket, mintha a képzelet és az emlékezet folyamatos feszültségben lenne egymással. Ilyen szempontból is foglalkoztatott a demencia kérdése *Az agnonómusnő* vagy a *Látogatás* című szövegekben.

– Jó-jó, de egyáltalán megismerhetjük így önmagunkat? Tudjuk, kik is vagyunk valójában?

– A különböző identitások elképzelése nem zárja ki az önmegismerést, illetve nem ez az oka, hogy nem látunk tisztán rá önmagunkra. Nekem ez paradox módon inkább segíti ezt az „önmegismerést", bár számomra egyébként is nehéz megragadni, leírni, hogy ki vagyok, és ugyanígy vannak ezzel a szereplőim is, ezért is képzelnek el világokat maguk köré. Az az izgalmas és sokatmondó inkább, kiről-miről képzelegnek. Úgy érzékelem, a legtöbben magunkba vagyunk zárva, sokszor kerülünk olyan helyzetbe, hogy beszűkül a tudatunk, azért is képzelgünk annyit, hogy ebből az állapotból valahogy kiszabaduljunk.

– A világjárvány erre az én- és közérzetre aztán rátett még egy lapáttal – a máshogylét iránti vágy, az önmagunkkal szembeni elidegenedés ezt a kortünetet tükrözi a novellákban?

– A szereplőim egy része a képzelődéssel a magánytól próbál szabadulni, ijesztő számukra az egyedüllét. A világjárványkor mintha az egyén elszigetelődése kivetült volna a fizikai valóságunkra, ami egy erős fenyegetettséggel is társult. Mintha a belső félelem az egyedülléttől, a magunkra maradástól realitássá vált volna, fizikai korláttá. Ugyanakkor sok szereplőm azért képzelődik, mert képzelődni, ábrándozni jó, és az ábrándozás függőséget okoz.

– És mi a kötőelem az egy párkapcsolatot leíró, köteten belüli, ám a többi novella közt szétszórva megjelenő* „A kék szemű férfiak"*-ciklus egyes darabjai között?

– Először egy felolvasóest alkalmával kötöttem össze három egymástól független szövegemet, mert felfigyeltem rá, hogy több szempontból is kapcsolódnak. A három novella aztán tovább bővült nyolccá. Ezek relációban vannak egymással, együtt is működnek, ám mégsem szerettem volna teljes egységgé dolgozni őket, így maradt a ciklus. Inspiráló feszültséget láttam például abban, hogy egy pár női tagja elképzeli, hogyan találkozik a szerelme a régi barátnőjével, a ciklus egy másik novellájában pedig a régi barátnő szempontjából tudjuk meg, mi történt a találkozón. A képzeletünk meg tudja hamisítani a valóságot, így az elképzelt szituáció valóságnak hat a számunkra.

– Mielőtt teljesen belegabalyodnánk: az őrültség mint én-deformáció miért nem férkőzhetett be a kötetbe témaként?

– Engem inkább az átlagos emberek mániái érdekelnek. Ha az őrületet is beleviszem, kilógott volna a kötetből, miközben le is uralta volna, szemben a mindennapi kis őrületeinkkel. A mentális betegség ábrázolását regényként tudnám elképzelni, mélyen belemerülve a kóros állapotba.

+1 KÉRDÉS

– Játsszunk! Nyilatkozna a lehetséges és képzelt jövőbeli terveiről?

– Az egyik Anita most egy évig nem csinálna semmit, csak a falat bámulná. A másik Anita egyetlen könyvet olvasna egész évben, ez legyen mondjuk *Az eltűnt idő nyomában* – itt a sor sokáig folytatható, más-más Aniták más könyveket olvasnának egy évig. Lenne Anita, aki elkezdene dolgozni a következő kötetén, és be is fejezné. Én az utóbbi Anitának szurkolok.

Harag Anita (Budapest, 1988) író 2018-ban Petri György-díjat, 2019-ben Horváth Péter Irodalmi Ösztöndíjat kapott. *Évszakhoz képest hűvösebb* című kötete 2020-ban elnyerte a legjobb első prózakötetnek járó Margó-díjat.

FOTÓ: FORTEPAN/URBAN TAMÁS

Jens Liljestrand

Ha minden véget ér is

Részlet

Az élet megy tovább – akkor is, ha lángolnak az erdők; ha elfogyott az élelem és az üzemanyag, a családoknak pedig gyalogszerrel kell menekülniük a tűzvész elől; akkor is, ha tüntetők rombolják le a városokat. A klímaválság olyan, akár egy rémálom, mégis van, ami nem változik: a kamaszok szerelmesek lesznek, a házasságok megromlanak, a fiatalok identitásválságba kerülnek, és lankadatlan intenzitással lázadnak rettenetes szüleik ellen. Jens Liljestrand nem túl távoli jövőbe helyezett disztópiájában négy ember küzd nemcsak az életben maradásért, hanem a boldogság fel-felvillanó érzésének megtartásáért is, miközben Svédország lángokban áll. A regény magyar fordítása a héten jelent meg a Park Könyvkiadó gondozásában.

Augusztus 26., kedd

A kedvenc vintage boltomban van egy pár piros csizma, úgy néz ki, mint Bianca Martens bakancsa, csak ez még inkább retró, felül szűkebb, mint a cowboycsizma, és érkezett egy olyan amerikai varsity dzseki, zöld bőr, fehér betűkkel, meg egy kis sárga bagett-táska ezüstös csattal, ha hazaérünk, el kell mennem megnézni, stresszelek, hogy mennyi mindenük van, közben meg itt állok egy rohadt sorban, és majdnem sírok dühömben, mint gyerekkoromban, amikor a GhettoGäriz este hatkor kezdte el árulni az új rajongói termékeket, *aki marja, kapja* alapon, Apa még dolgozott, Anya meg éppen Zackot fektette, és úgy tűnt, senki sem fogja fel, hogy elfogynak a cuccaik, aztán hazajött Apa, és közölte, hogy semmilyen kurva kapucnis pulóvert nem vesz nekem, amíg rendet nem teszek a szobámban, és hallani lehetett rajta, hogy ivott, Anya csapkodta az ajtót, én meg zokogva másztam körbe a földön az ágy körül, zoknikat, bugyikat, zsebkendőket, régi bevásárlószatyrokat és csokipapírokat szedegetve, és amikor Apa végül a merev tekintetével bólintott, és azt mondta, *elfogadom*, én pedig a sírástól reszketve mondtam, hogy *aki marja, kapja,* mire Apa azt felelte, hogy az helyesen: *aki kapja, marja, mi a francot tanultok ti az iskolában,* én pedig könyörgőre fogtam, lécci, lécci, lécci, bármit megcsinálok, takarítok, főzök, vigyázok Zackra, összehajtogatom a kimosott ruhát, leülök mellétek a kanapéra dokumentumfilmeket nézni Gretáról és az éghajlatról, csak vedd meg nekem, és Apa végül leült a számítógép elé, a kártyával a kezében, egy afféle súlyos, fáradt, a dohogástól *ernyedt* sóhajjal, én meg remegve megnyitottam a GhettoGäriz honlapját, rákattintottam a termékre, de az már el is tűnt.

Elfogyott.

Minden, amit akarok, eltűnik. Mások vesznek el mindent, amit szeretek.

Ha az ember akar valamit, azonnal meg kell ragadnia. Nem szabad habozni. Nem szabad várni.

Még mindig sokan állnak előttem a sorban, elöl faasztalokat állítottak fel, és műanyag vizespalackokat raktak ki, megfordulok, és nézem a peront, semmi, de Apa lila Lacoste pólója kirí a koszos, izzadt, nyavalygó emberek tömegéből, meg Becka élénkpiros pelenkázótáskája is, biztosan megtalálom őket, az emberek viszik a palackokat, és mennek tovább, de többen is rengeteg kérdést tesznek fel, amelyekre az ott álló fickó persze nem tud válaszolni, vagy csak panaszkodnak és nyafognak a buszok, a vonatok, az uzsonnacsomagok, az orvosok miatt, amikre szükség lenne, de nincsenek, nemsokára én következem, vajon hány palackkal szabad venni, néhányan hármat-négyet is felnyalábolnak, már csak néhány palack maradt az asztalon, de bizonyára van még több is, egy rothadóvirág- és pisiszagú néni odalép a sorhoz, és szomorúan néz rám, *mindjárt elájulok,* suttogja, *elájulok, ha nem kapok inni, tegnap óta nem ittam,* egy golfütőre támaszkodik, de úgy néz ki, mint aki bármelyik pillanatban összeeshet, ráncos arcán csorog az izzadság és a smink, mondanám neki, hogy álljon be a sorba, mint mindenki más, de hallom a hangomon, hogy nem fog menni, ott áll a golfütőjével, és csak bámul azzal a bánatos, szempillaspirálos szemével, a remegő ajkával, néniparfüm- és pisiszagúan, és egy olyan aranyos kis rózsaszín Mulberry táska van nála, aranyos, amikor a nénik Mulberryt hordanak, gondolom, és hagyom, hogy beálljon elém a sorba, ami akadozva halad, nemsokára már csak tíz ember van előttem, újra visszanézek a peronra, újabb emberek érkeztek, de vonat nem, valószínűleg többé nem is jön vonat, már semmi sem működik, újra végigpörgetem a hírfolyamot, Adeline Miamiban van, Stella Portugáliában, Bianca a skånei házukban, és rövid pixie-frizurát készíttetett magának, és feketére festette, rettenetesen néz ki, kinagyítom a képet, hogy találjak benne valami pozitívat, valami szépet, amit írhatnék, de igazából képtelenség bármit is mondani, ami nem hangzik teljesen hamisnak, így végül csak lájkolom, aztán felpillantok, észreveszem, hogy a sor elején állok, de az asztal üres.

– Vizet – mondom a srácnak.

– Elfogyott – mondja, a nénire mutatva, aki meglepően gyorsan kopog el a golfütőjével –, az utolsó kettőt ő vitte el.

Üres tekintettel bámulom az asztalt, a srácot, majd megint az asztalt.

– De van még valahol pár palack, ugye?

– Nincs.

– De... a boltban?

– Látsz bárhol nyitva lévő boltot?

Megint a nénire pillantok, ahogy fürge léptekkel eltűnik az állomás felé nyomuló tömegben, a rózsaszín Mulberry egy utolsó üdvözlésként megvillan felém, aztán nem látom többé, a srác felé fordulok, nyugodt, tiszta kék szeme találkozik a tekintetemmel.

– De hát... a picsába – mondom.

– Igen – mosolyodik el. – A picsába.

Aztán csak nézzük egymást, tizenöt-tizenhat éves lehet, dús, piszkosszőke haja középen el van választva, az ajka fölött és az arcán finom, szőke pelyhek, úgy tűnik, nikotinos rágót rág, a sárga fényvisszaverő mellény alatt kék-fehér pólót visel, mintha mez lenne, válla szögletes, keskeny, az a típus lehet, aki sokat edz, mégis mindig egy kicsit vézna marad.

– Egyedül vagy itt? – kérdezi, és tetszik az akcentusa is, a legtöbb itteni ember idegesít, amint kinyitja a száját, de ő énekelve beszél, egyáltalán nem hangzik esetlenül, inkább szép.

– Nem, a szüleimmel. Meg a húgommal, bár ő még kisbaba.

Úgy érzem, mondanom kéne valamit Zackról, de igazából minek, úgy sincs itt, Lana Del Rey jut eszembe, meg az, hogy tegnap kiabáltam vele, ordítottam, és csúnya dolgokat mondtam neki, amíg véres nem lett a lába, most meg eltűnt, Anyáék csak veszekednek, és az egész tegnapi káosz úgy telepszik rám, mint az undor, amikor egy pizsamapartin túl sok popcornt, csipszet és sajtos pufit ettem, és szégyellem magam, valaki más szeretnék lenni ez előtt a cukin esetlen vidéki srác előtt, a kedves, széles mosolya és a gödröcskéi előtt, amelyek olyan édesek, hogy meg kell állnom, hogy önkéntelenül odanyúljak, és megérintsem az ujjbegyeimmel.

– Ha szomjas vagy, van saját vizem – mondja, és egy kék műanyag vizespalackot nyújt felém, elveszem, és iszom belőle néhány langyos kortyot, ujjam valami érdeshez ér, és miután befejeztem az ivást, ránézek a palackra, egy nagy darab fehér ragasztószalag van rajta, rajta *PUMA* felirat fekete filctollal írva, én pedig ránézek a srácra, összehúzom a szemöldököm, kérdő tekintettel elmosolyodom, ő meg elpirul.

– Hát, egy csapattársam kezdett el Pumának hívni, mert csak nekem volt olyan cipőm, aztán a csapatban mindenki más is úgy szólított, aztán a barátaim a suliban, úgyhogy most már mindenki ezt mondja, pedig igazából Robban a nevem – aranyos, ahogy szinte botladozva mondja a szavakat –, de úgy csak anyám hív, vagy Robertnek, de nem hiszem, hogy valaha is másnak szólítana bárki is, csak Pumának, hacsak meg nem nősülök egyszer.

– Az én nevem Vilja – mondom. – Fura név, tudom.

– Stockholmi vagy?

Bólintok.

– Hazafelé mész?

Megvonom a vállam.

– Talán. Nagyjából. Vagy nem tudom. És te?

– A Lima ellen kellett volna meccset játszanunk, de a tűz miatt mindent töröltek, így a vezetőink kiküldtek minket önkénteskedni, hogy vigyázzunk az emberekre.

– Élvezed?

– Nem különösebben. Úgy tűnik, az emberek megőrültek.

Ismét odanyújtja a palackot, és már éppen belekortyolnék, amikor egy sziréna vijjogása szétoszlatja a vasútállomás előtt tolongó embereket, mi pedig a zaj irányába nézünk. Egy mentőautó suhan át a tömegen, látom, hogy egy elektromos kerekesszékben vagy miben ülő öreg pánikszerűen félrehúzódik az útból, és egy pillanatra a golfütős nénire gondolok, hogy vajon elgázolják-e, vagy épségben marad, valahogy azt remélem, hogy épségben marad, elég vagány, hogy kiszámolta, mennyi palack maradt, és úgy állt be a sorba, hogy neki még jusson, de nekem már ne.

Ahogy a mentőautó elhalad az asztalunk mellett, megáll, legördül az ablaka, és egy egyenruhás férfi néz ki belőle.

– Te vagy Vilja, ugye?

Zack, gondolom, *megtalálták,* elnézek a peron felé, tekintetemmel Anyáékat keresve, de nem látom őket sehol, a félelem jéghideg kígyóként kúszik le a pólómban, egészen a gyomromig – él? –, kérdezem suttogva, és a mentőautóban ülő fickó feszültnek tűnik.

– Kórházba kell vinni, próbáltuk elérni a hozzátartozóit, tudsz róla, hogy vannak-e más rokonai a közelben?

– Hát... más rokonai?

– Igen. Ő a nagyapád, nem? A kempingben kerestünk téged.

Ledermedek. Nagyapám?

– Most mindenesetre bevisszük a kórházba – mondja feszülten a mentős. – Ha akarsz jönni, akkor most. Egyébként pedig szólj, ha eszedbe jut még valaki, akit értesíteni kellene... akinek tudnia kellene arról, hogy... szóval hogy... Martinnak már nincs sok hátra.

– A nagyapád? – kérdezi Puma.

Feszengek.

– Hát, szóval, nem is tudom...

– Nem tudod, hogy a nagyapád-e?

A mentős mond még valamit, aztán felhúzza az ablakot, és továbbgurul. Nézem, ahogy elmegy, eszembe jutnak gyerekkorom tájai, a kutyák, amiket sétáltattam, a séták a tóhoz, az öreg, aki tegnap körbeautózott velünk a füstben és a hőségben, ahogy azt mondogatta nekem meg Anyának, hogy minden rendben lesz, mindenhová odatalál, ismeri az utakat, a tüzek miatt nem kell aggódni, Apa valószínűleg csak eltévedt, érzem, hogy könnyek csorognak az arcomon.

– Vilja? – kérdezi halkan Puma, és megfogja a kezemet. – Minden rendben?

Megrázom a fejem.

– Nem – mondom. – Egyáltalán nem. Semmi sincs rendben.

– De akkor nem mész vele?

A mentőautó kikanyarodik a főútra, és eltűnik a házak között.

– Gyere – folytatja –, itt van a robogóm, elviszlek.

– De... vonattal akartunk Stockholmba menni.

– Nem jön vonat, és ha jön is, dugig lesz, írhatsz egy sms-t, hogy elmentél a kórházba. Gyerünk, menjünk innen. Mégiscsak a nagyapád mellett a helyed.

Patat Bence fordítása

Jens Liljestrand (1974) svéd újságíró és író. Korábban a *Sydsvenskan* és a *Dagens Nyheter* kritikusa, az Expressen kulturális rovatszerkesztője. Vilhelm Mobergről írt életrajzi bestsellerét August-díjra jelölték. A *Ha minden véget ér is* az első regénye.